

ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชน
ในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม : กรณีศึกษาตำบลบางตาเถร
อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

มณทิรา ยืนนาน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
คณะพัฒนาสังคม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

พ.ศ.2544

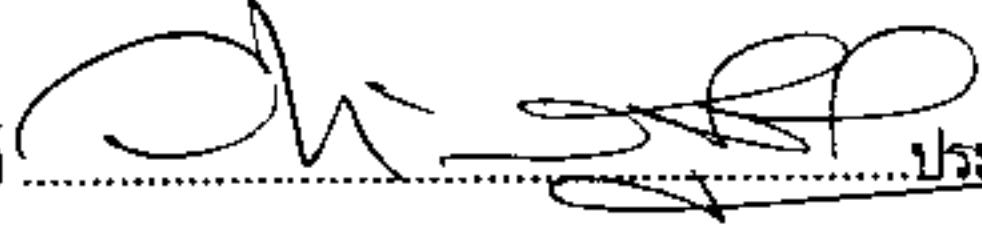
ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

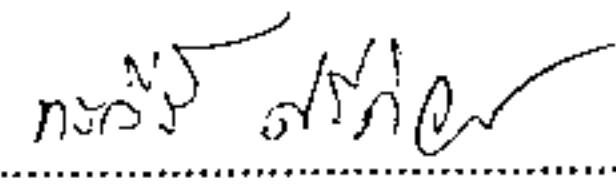
: กรณีศึกษาดำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

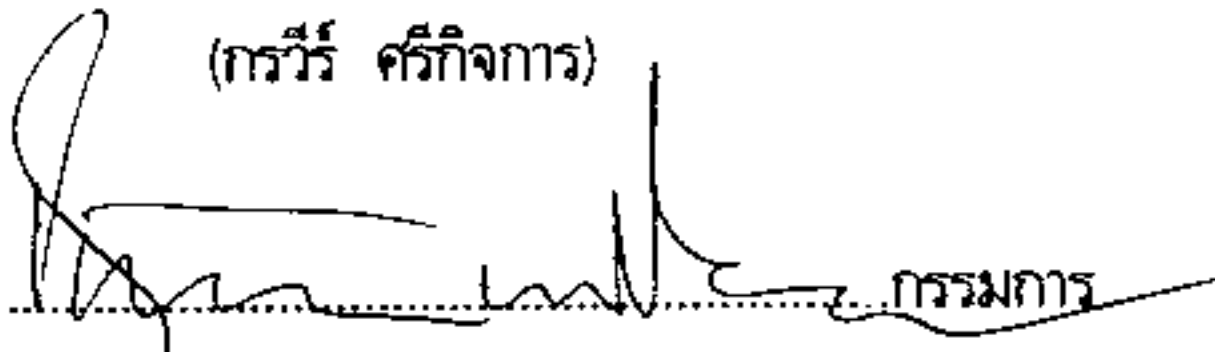
มณฑิรา ยืนนาน

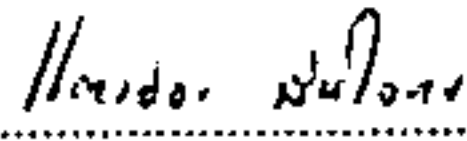
คณะพัฒนาสังคม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

อาจารย์ ประธานกรรมการ
(วิชัย รูปชาติ)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กรรมการ
(กรวีร์ ศรีกิจการ)

ศาสตราจารย์ กรรมการ
(ดร. จิตรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณบดี
(ดร. แทงอ่อน มั่นใจตน)

วันที่ 20 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	: ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในการส่งเสริม และพัฒนา
	วัฒนธรรม : กรณีศึกษาตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
ชื่อผู้เขียน	: นางสาวมณฑิรา ยืนนาน
ชื่อปริญญา	: ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
ปีการศึกษา	: 2544

การศึกษาเรื่องศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม : กรณีศึกษาตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับศักยภาพในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบล ขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี รวมทั้งศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร จำนวน 16 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ระดับลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล 2) กลุ่มประชาชนในตำบลบางตาเถร จำนวน 99 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3) กลุ่มผู้นำทางวัฒนธรรม 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ระดับลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมตำบลบางตาเถรในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง จำแนกรายด้านของวัฒนธรรมดังนี้

ด้านประเพณีท้องถิ่น มีศักยภาพในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ทั้งสองกลุ่มเห็นด้วยหากตำบลจะทำการอนุรักษ์ พื้นฟูประเพณีท้องถิ่นขึ้น และต้องการให้อนุรักษ์ พื้นฟูประเพณีท้องถิ่นในระดับค่อนข้างสูง ส่วนความสามารถในการจัดการทั้งสองกลุ่มเห็นว่ามีศักยภาพค่อนข้างสูง แต่องค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าความสามารถด้านการจัดโครงสร้างองค์การยังอยู่ในระดับต่ำ ส่วนประชาชนเห็นว่าความสามารถในการควบคุมดูแลยังอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการพัฒนาประเพณีท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ตระหนัก และไม่ต้องการที่จะพัฒนา จึงไม่ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการ ส่วนประชาชนก็ไม่ตระหนักในการพัฒนาประเพณีท้องถิ่นเช่นกัน แต่เมื่อได้รับการนำเสนอจากผู้วิจัยก็กลับมีความต้องการให้พัฒนาประเพณีท้องถิ่นในระดับค่อนข้างสูง และเห็นว่าความสามารถในการจัดการพัฒนาประเพณีท้องถิ่นอยู่ในระดับสูง โดยควรปรับปรุงด้านการจัดโครงสร้างองค์การให้มีความเข้มแข็งขึ้น

ด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น มีศักยภาพในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง องค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญกับการส่งเสริมโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์น้อย ขณะที่ประชาชนมีความตระหนักและต้องการให้ส่งเสริมในระดับค่อนข้างสูง รวมทั้งเห็นว่าสามารถจัดการได้ในระดับค่อนข้างสูงทุกด้าน ส่วนการพัฒนาโบราณสถานทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็น มีความต้องการรวมทั้งเห็นพ้องต้องกันว่าสามารถพัฒนาโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นได้ในระดับค่อนข้างสูง

ด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น ในภาพรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาศิลปะการแสดงท้องถิ่นไม่มากนัก ขณะที่ประชาชนมีความตระหนัก และต้องการให้อนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาศิลปะการแสดงท้องถิ่นในระดับค่อนข้างสูง รวมทั้งเห็นว่าความสามารถในการจัดการส่งเสริม และพัฒนาเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับค่อนข้างสูงทุกด้าน

ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีศักยภาพในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่มากนัก ขณะที่ประชาชนมีความตระหนัก และต้องการให้อนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในระดับค่อนข้างสูง และเห็นว่าความสามารถในการจัดการส่งเสริมและพัฒนาเรื่องดังกล่าวยังอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านภาวะผู้นำในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ด้านภาษาถิ่น มีศักยภาพในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญกับภาษาถิ่นไม่มากนัก และไม่เห็นความจำเป็นเร่งด่วนในการอนุรักษ์ พื้นฟู หรือพัฒนาวัฒนธรรมด้านนี้แต่อย่างใด ส่วนประชาชนมีความตระหนักและต้องการให้ส่งเสริม และพัฒนาภาษาถิ่นในระดับปานกลางเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลควรตั้งคณะกรรมการ หรือคณะทำงานติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลโครงการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมของตำบล โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- 2) ควรจัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจแก่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนให้เห็นคุณค่า และความสำคัญของวัฒนธรรม โดยเฉพาะประเด็นของวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา
- 3) ควรกำหนดแผนการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบลในลักษณะของแผนระยะยาว อาทิ แผนระยะ 5 ปี หรือแผนระยะ 10 ปี เพื่อให้มีความต่อเนื่องในการดำเนินงาน
- 4) องค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีบทบาทในการส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มทางวัฒนธรรมในทุกระดับของตำบล
- 5) ควรให้มีการระดมทุน และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ในลักษณะการจัดตั้งกองทุนทางวัฒนธรรมในระดับตำบล
- 6) สภาวัฒนธรรมตำบลควรมีบทบาทในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมในตำบลมากกว่านี้ โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ควรมีบทบาทในการส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานดังกล่าว ทั้งในเรื่องของบุคลากร ความรู้ทางวิชาการ และงบประมาณในระดับที่เหมาะสม

ABSTRACT

Title of Thesis : Potentiality of Tambon Administrative Organization and the People in Cultural Promotion and Development : Case Study Tambon Bang Ta-taen, Amphoe Song Phinong, Changwat Suphanburi

Author : Miss Monthira Yuennan

Degree : Master of Arts (Social Development)

Year : 2001

The study on Potentiality of Tambon Administrative Organization and the People in Cultural Promotion and Development : Case Study Tambon Bang Ta-taen, Amphoe Song Phinong, Changwat Suphanburi had purposes to study level of potentiality in cultural promotion and development in Tambon level of Tambon Administrative Organization and the people in cultural promotion and development, Tambon Bang Ta-taen, Amphoe Song Phinong, Changwat Suphanburi. The study also studied problems and obstacles in cultural promotion and development of Tambon Bang Ta-taen, Amphoe Song Phinong, Changwat Suphanburi.

Samples of the study comprised three groups, namely 1) members of 16 Bang Ta-taen Tambon Administrative Organization by using in-depth interview as a research tool 2) 99 peoples in Tambon Bang Ta-taen by using questionnaire as a research tool 3) 10 leaders of cultural group by using in-depth as a tool. Statistics used in the study were descriptive statistic which as Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation.

The study found that potentiality of Tambon Administrative Organization and the people in cultural promotion and development in Tambon Bang Ta-taen in overall picture were at rather high level and could be categorized as in terms of aspects as follows;

In aspects of **local custom**, the potentiality was at rather high level. Both groups agreed if Tambon would conserve and renew the local custom, level of their needs was rather high. Capability in the management, both groups viewed to be at rather high level, but Tambon Administrative Organization viewed that capability in structural organization was still at low level. The people viewed that capability in controlling and caring was at medium level. On development of local custom, Tambon Administrative Organization did not realize and need them, so it did not expression its opinions on the capability of management and development of local custom. The people did not realize about the development of local custom, but when they were informed by the researcher, their needs about the development of local custom were rather high. They viewed that capability in managing the development of local custom was at the high level but needed improvement on the structural organization.

In aspects of **archaeological places and local historic venues**, overall picture of the potentiality was at rather high level. Tambon Administrative Organization did not give

importance in promoting archaeological places and local historic venues but the people did and their needs for the promotion were rather high and viewed that capability in management and promotion of the issues were all at high level. Development of the archaeological places, both groups had same opinions and needs and agreed that capability in managing and developing archaeological places and local historic venues were at high level.

Potentiality of overall picture of **local performing arts** were at rather high level; Tambon Administrative Organization gave low importance to conservation, rehabilitation and development of the local performing arts but the people did and wanted to conserve, rehabilitate and develop local performing arts at rather high level.

For aspects of **local wisdom**, the potentiality of overall picture was at medium level while Tambon Administrative Organization did not give much importance to conservation, rehabilitation, and development of the local wisdom. But the people did and wanted the conservation, rehabilitation and development of the local wisdom at rather high level. They viewed that capability in management, promotion and development on the issues were still at the medium level except the level of leadership in promoting the local wisdom was rather high.

For aspect of **dialect**, potentiality of the overall picture was at medium, but rather low, level. Tambon Administrative Organization did not give much importance to the dialect and did not see as an urgent necessary to conserve, rehabilitate or develop it. But the people had realization and wanted promotion and development at medium level.

Recommendations were as follows;

1) Tambon Administrative Organization should set up a committee or working group to monitor, examining and evaluating the results of the project, as well as promoting and developing tambon's culture by having public participation.

2) There should have training for members of Tambon Administrative Organization and the people so that they realize the values and importance of the culture particularly cultural points for the development.

3) A long-term plan; 5 or 10 year, on cultural promotion and development should be set up for the continuity of the implementation.

4) Tambon Administrative Organization should have a role in promoting and supporting gathering of cultural groups in all level of Tambon.

5) There should be campaigns to solicit money and local resources in the forms of the cultural fund in Tambon level.

6) Tambon Cultural Council should have more roles in promoting and developing culture in Tambons. Office of National Cultural Committee should have a role in promoting and supporting those works in terms of personnel, technical knowledge and budget at appropriate level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชน ในการส่งเสริม และพัฒนา วัฒนธรรม กรณีศึกษาตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี สำเร็จได้ เนื่องจากบุคคลหลาย ท่านได้กรุณาช่วยเหลือให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ คำปรึกษาแนะนำ ความคิดเห็น และกำลังใจ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์วิชัย รูปขำดี ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กรวีร์ ศรีกิจการ และศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณา ให้คำปรึกษา และให้ข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์ เพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ตลอดจนคณาจารย์ คณะพัฒนาสังคมทุกท่านของที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้เขียนขอกราบ ขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอบพระคุณชาวบางตาเถรทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม และขอขอบคุณสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร ตลอดจนข้าราชการสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลที่กรุณาให้ ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ ขอขอบคุณผู้นำทางวัฒนธรรมทุกท่านของตำบลบางตาเถรที่กรุณาถ่ายทอด ประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบคุณ คุณกมลลักษณ์ ศรีกิจการ, คุณสุนทร ทองงาม, คุณพะเยาว์ โพธิ์ศรี, คุณเพ็ญ สว่างใจธรรม, คุณอิงอร กล่าบุญสวัสดิ์ และอีกหลายท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลอันเป็น ส่วนสำคัญที่ทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และขอขอบคุณพี่และน้องที่ได้ช่วยส่งเสริมสนับสนุนกระตุ้น เตือน และเป็นกำลังใจตลอดมา

มณฑิรา ยินนาน

ธันวาคม 2544

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
ABSTRACT	ab (3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	co (6)
สารบัญตาราง	(9)
สารบัญแผนภูมิ	(11)
สารบัญแผนที่	(12)
บทที่ 1 บทนำ	c1
1.1 ความสำคัญ และความเป็นมา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.3 ขอบเขตการศึกษา	4
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	c2-1
2.1 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	8
2.1.1 แนวคิดเรื่องวัฒนธรรม	8
2.1.2 แนวคิดเรื่องศักยภาพ	14
2.1.3 แนวคิดเรื่องการบริหารอำนาจ	19
2.1.4 แนวคิดเรื่องการปกครองท้องถิ่น	21
2.1.5 แนวคิดเรื่ององค์การบริหารส่วนตำบล	c2-2 37
2.1.6 แนวคิดเรื่องประชาคม	47
2.1.7 แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม	51
2.1.8 แนวคิดเรื่องการจัดการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	c2-3 56
2.1.9 แนวคิดเรื่องภาวะผู้นำ	60
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	63
บทที่ 3 กรอบแนวคิด และวิธีวิจัย	c3
3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	70
3.2 นิยามปฏิบัติการ	73

	หน้า
3.3 หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of analysis)	75
3.4 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง (Population and sample)	76
3.5 วิธีการเก็บข้อมูล	81
3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	82
3.7 เกณฑ์ในการให้คะแนน	86
3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล	88
<u>บทที่ 4</u> ข้อมูลทั่วไปของตำบลบางตาเถร	
4.1 ลักษณะทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อม	89
4.2 ลักษณะทางประชากร	93
4.3 เศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ	95
4.4 องค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร	95
4.5 ประวัติการตั้งชุมชน	97
<u>บทที่ 5</u> วัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลบางตาเถร	c5
5.1 ภาษาถิ่น	100
5.2 ศิลปะการแสดงท้องถิ่น	101
5.3 ประเพณีท้องถิ่น	109
5.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่น	114
5.5 โบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	117
<u>บทที่ 6</u> ผลการศึกษา	c6-1
6.1 องค์การบริหารส่วนตำบล	121
6.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	122
6.1.2 ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม	125
6.1.3 ความต้องการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	c6-2 141
6.1.4 การจัดการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	146
6.1.5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ	159
6.2 ประชาชน	160
6.2.1 ข้อมูลทั่วไป	160
6.2.2 <u>ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม</u>	c6-3 163
6.2.3 ความต้องการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	165

	หน้า
6.2.4 การจัดการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	168
6.2.5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ	181
<u>บทที่ 7</u> สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	c7
7.1 สรุป	184
7.1.1 องค์การบริหารส่วนตำบล	184
7.1.2 ประชาชน	185
7.1.3 ผู้นำทางวัฒนธรรม	188
7.2 อภิปรายผล	190
7.2.1 ศักยภาพในการส่งเสริมและพัฒนาประเพณีท้องถิ่น	190
7.2.2 ศักยภาพในการส่งเสริมและพัฒนาโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น	191
7.2.3 ศักยภาพในการส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการแสดงท้องถิ่น	192
7.2.4 ศักยภาพในการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น	192
7.2.5 ศักยภาพในการส่งเสริมและพัฒนาภาษาถิ่น	193
7.3 ข้อเสนอแนะ	194
<u>บรรณานุกรม</u>	bi 195
<u>ภาคผนวก ก</u>	q 203
<u>ภาคผนวก ข</u>	ap 234
<u>ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์</u>	v 252

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 แสดงจำนวนประชากร	77
3.2 แสดงประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	80
4.1 แสดงจำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลบางตาเถร จำแนกรายหมู่	94
6.1 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจากองค์การบริหารส่วนตำบล	123
6.2 แสดงความคิดเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม	125
6.3 แสดงความคิดเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการส่งเสริมวัฒนธรรม	140
6.4 แสดงความคิดเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาวัฒนธรรม	141
6.5 แสดงความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	142
6.6 แสดงความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมวัฒนธรรม	145
6.7 แสดงความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาวัฒนธรรม	146
6.8 แสดงความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการส่งเสริมและพัฒนา วัฒนธรรม	147
6.9 แสดงความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	155
6.10 แสดงความสามารถด้านภาวะผู้นำขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริม และพัฒนา วัฒนธรรม	156
6.11 แสดงความสามารถด้านการวางแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริม และพัฒนา วัฒนธรรม	157
6.12 แสดงความสามารถด้านการจัดโครงสร้างองค์การขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	158
6.13 แสดงความสามารถด้านการอำนวยการขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนา วัฒนธรรม	158
6.14 แสดงความสามารถด้านการควบคุมดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริม และพัฒนา วัฒนธรรม	159
6.15 ข้อมูลทั่วไปของประชาชน	161
6.16 แสดงระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมวัฒนธรรม	163
6.17 แสดงระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาวัฒนธรรม	164
6.18 แสดงความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมวัฒนธรรม	164

ตารางที่	หน้า
6.19 แสดงความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาวัฒนธรรม	165
6.20 แสดงระดับความต้องการของประชาชนในการส่งเสริมวัฒนธรรม	166
6.21 แสดงระดับความต้องการของประชาชนในการพัฒนาวัฒนธรรม	166
6.22 แสดงความต้องการของประชาชนในการส่งเสริมวัฒนธรรม	167
6.23 แสดงความต้องการของประชาชนในการพัฒนาวัฒนธรรม	168
6.24 แสดงระดับความสามารถของประชาชนในการจัดการส่งเสริมวัฒนธรรม	169
6.25 แสดงระดับความสามารถของประชาชนในการจัดการพัฒนาวัฒนธรรม	169
6.26 แสดงความสามารถของประชาชนในการจัดการส่งเสริมวัฒนธรรม	170
6.27 แสดงภาวะผู้นำในการส่งเสริมวัฒนธรรมของประชาชน	171
6.28 แสดงการวางแผนในการส่งเสริมวัฒนธรรมของประชาชน	172
6.29 แสดงการจัดโครงสร้างองค์การในการส่งเสริมวัฒนธรรมของประชาชน	173
6.30 แสดงการอำนวยการในส่งเสริมวัฒนธรรมของประชาชน	174
6.31 แสดงการควบคุมดูแลในการส่งเสริมวัฒนธรรมของประชาชน	175
6.32 แสดงการจัดการพัฒนาวัฒนธรรมของประชาชน	176
6.33 แสดงภาวะผู้นำในการพัฒนาวัฒนธรรมของประชาชน	177
6.34 แสดงการวางแผนในการพัฒนาวัฒนธรรมของประชาชน	178
6.35 แสดงการจัดโครงสร้างองค์การในการพัฒนาวัฒนธรรมของประชาชน	179
6.36 แสดงการอำนวยการในการพัฒนาวัฒนธรรมของประชาชน	180
6.37 แสดงการควบคุมดูแลในการพัฒนาวัฒนธรรมของประชาชน	181

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
2.1 แสดงความสัมพันธ์ของความสามารถ, ชีตความสามารถ และศักยภาพ	18
2.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กับประชาชน	32
2.3 แสดงโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล ตาม พ.ร.บ.สภาตำบล และ องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542	41
2.4 แสดงรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล	45
2.5 แสดงองค์ประกอบประชาคม	50
3.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	72
4.1 แสดงโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร (พ.ศ. 2542 - ปัจจุบัน)	96

สารบัญแผนที่

แผนที่ที่	หน้า
4.1 แสดงแผนที่ตำบลบางตาเถร	91
4.2 แสดงเส้นทางคมนาคมในตำบลบางตาเถร	92

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมา

“วัฒนธรรม” (culture) คือ วิถีชีวิตของคนในสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติ และการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจซาบซึ้ง ยอมรับ และใช้ปฏิบัติร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมนั้น ๆ ด้วยเหตุนี้วัฒนธรรมจึงมีความหมายในแง่ที่เป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับชุมชน และคนกับสิ่งแวดล้อม อาจกล่าวโดยรวมน่าวัฒนธรรมเป็นผลรวมของทุกสิ่งที่เป็นความเจริญงอกงามที่สังคมได้สั่งสมไว้ ซึ่งในปัจจุบันนี้กระแสความสนใจด้านวัฒนธรรมมีอยู่อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่น ถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าและสำคัญยิ่งสำหรับชาติบ้านเมือง ซึ่งมีคำกล่าวที่ว่า “...วัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการให้กำเนิดชาติ และการที่จะดำรงชาติไว้ได้ ก็ต้องดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมประจำชาติของตน ดังนั้น หากชาติใดถูกกลืนวัฒนธรรม ชาตินั้นก็ย่อมถูกกลืนหายไปโดยไม่รู้ตัว...” เพราะฉะนั้น หากสามารถทำให้วัฒนธรรมในระดับท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง ก็ย่อมเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความเข้มแข็งให้วัฒนธรรมในระดับชาติต่อไป

ปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยถือเป็นกลไกในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับรากฐานทางสังคม และได้มีการนำเสนอเรื่องดังกล่าวไว้ในร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ.2545 - 2549 กำหนดเป็นยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้มีการประสานเชื่อมโยงการพัฒนาชนบท และเมืองให้เกื้อกูลซึ่งกันและกัน นำไปสู่การกระจายโอกาสการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่ มีการปรับแนวคิดการพัฒนา มุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ต้องอาศัยความเข้มแข็งของชุมชน, ศักยภาพของวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีอยู่ของชุมชนทั้งในชนบทและเมืองเป็นสำคัญ โดยรัฐบาลมีบทบาทในการผลักดันให้เกิดการรวมตัวในชุมชน มีเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งส่งเสริมบทบาทของชุมชน และประชาคมให้สามารถบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเอง ร่วมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามแผนความต้องการของชุมชนนั้น ๆ

จากหลักการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นดังกล่าว ทำให้ภาระงานหลายอย่างของหน่วยราชการส่วนกลาง ทั้งงานด้านการปกครอง การศึกษา ศาสนา สาธารณสุข รวมทั้งภาระงานด้านวัฒนธรรม อยู่ระหว่างการถ่ายโอนอำนาจการบริหารสู่ท้องถิ่นให้กับหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เล็กที่สุด คือ "องค์การบริหารส่วนตำบล" เป็นผู้บริหารจัดการภายใต้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้รับทราบปัญหา และความต้องการชุมชนอย่างแท้จริง อันเป็นการอำนวยความสะดวกให้การทำงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับตำบลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานในท้องถิ่นจำเป็นต้องประสานความร่วมมือระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน ซึ่งในร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 มีสาระเกี่ยวกับการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนไว้หลายส่วน เช่น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ , 2543 : 26-103)

ส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลจัดสวัสดิการสังคมที่สอดคล้องกับปัญหาของชุมชน โดยประสานความร่วมมือระหว่างเครือข่ายภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคเอกชน และให้มีการติดตามประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพและความโปร่งใสในการทำงาน

สร้างทัศนคติความนิยมในด้านความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จัดให้มีศูนย์การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ที่เน้นนโยบายการรู้เท่าทัน ตลอดจนสร้างจิตสำนึกให้ องค์กร ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน สื่อมวลชนร่วมดูแลติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้โปร่งใส ไร้ทุจริต

เตรียมความพร้อมและปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจอย่างเป็นระบบ โดยให้ส่วนราชการพัฒนาความรู้ทั้งเทคนิควิชาการ การทำแผนกลยุทธ์ การจัดทำบัญชี การวัดผลการดำเนินงานแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาระบบข้อมูลท้องถิ่น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนา ตั้งแต่การร่วมตัดสินใจ การกำกับตรวจสอบและติดตามประเมินผล

จัดตั้งกลไกกำกับตรวจสอบผลการดำเนินงานในระดับท้องถิ่น จัดทำมาตรฐานชี้วัดผลงานให้บริการสาธารณะต่าง ๆ จัดตั้งศูนย์กลางในระดับอำเภอ ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่าง ประชาชน นักวิชาการ สื่อมวลชน ข้าราชการและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งปรับปรุงระเบียบให้สามารถจ้างภาคเอกชนเข้ามามีส่วนส่งเสริมการทำงานตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

ส่งเสริมให้ภาคประชาชนและชุมชนร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชุมชนที่กำหนดแนวทางการพัฒนาโดยชุมชนและเพื่อชุมชนให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ มีแผนงานโครงการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนที่แตกต่างกันออกไป

สนับสนุนให้หน่วยงานเจ้าของโครงการเผยแพร่ให้ความรู้ที่ถูกต้อง รวมทั้งประชาสัมพันธ์ข้อมูลโครงการที่ครบถ้วนเป็นระยะ ๆ ต่อเนื่อง และทั่วถึง เพื่อสร้างความเชื่อถือและไว้วางใจจากประชาชน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้สามารถให้ข้อเสนอแนะต่อโครงการได้

ดังนั้นการที่จะพัฒนาการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความคล่องตัว และร่วมแก้ไข ปัญหาของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม เพื่อนำไปสู่การร่วมคิดร่วมทำ และร่วมแก้ไขปัญหาสังคมในทุกด้าน เพราะถึงแม้หน้าที่ในการพัฒนาตำบลจะเป็นหน้าที่โดยตรงขององค์การบริหารส่วนตำบล แต่การพัฒนาดังกล่าวคงไม่อาจสำเร็จลุส่งไปได้ด้วยดีหากปล่อยให้ องค์การบริหารส่วนตำบลรับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียว การพัฒนาตำบลจึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับตำบล ทั้งนี้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยเฉพาะประธานคณะกรรมการบริหารและกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา จะต้องแสวงหาความร่วมมือ ความรู้สึกร่วม และจัดเวทีเพื่อระดมความคิด เพื่อให้ทุกฝ่ายในตำบล มีส่วนในการสร้างวิสัยทัศน์ของตำบลร่วมกัน

การส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมของตำบล เป็นภารกิจหนึ่งที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการพัฒนาตำบลในด้านอื่น ๆ หากแต่ศักยภาพของแต่ละตำบลในการดำเนินงานดังกล่าวจะแตกต่างกันไปขึ้นด้วยเหตุปัจจัยหลายประการ ทั้งสภาพแวดล้อมในตำบล ความคิดเห็น ความต้องการ และความสามารถในการจัดการ รวมทั้งการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กันของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในตำบล ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงศักยภาพของในการส่งเสริมและพัฒนา วัฒนธรรม โดยจะวิเคราะห์และประเมินศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในตำบล เพื่อประโยชน์ในการนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเสนอแนะนโยบายเพื่อส่งเสริมและพัฒนา วัฒนธรรมของตำบลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ตำบลมีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของตำบลในที่สุด

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกทำการศึกษาในตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เนื่องจากเป็นตำบลที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนางานวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร ได้บรรจุแผนงานด้านวัฒนธรรมลงในแผนพัฒนาตำบล ระยะ 5 ปี และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายของตำบล ทั้งประชาชน ประชาคมตำบล กลุ่มต่าง ๆ รวมทั้ง วัด โรงเรียน ฯลฯ ต่างมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานดังกล่าว ประกอบกับตำบลบางตาเถรยังดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ กล่าวคือ ในด้านภาษา ชาวบางตาเถรมีภาษาพูดที่มีสำเนียงเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ในด้านศิลปะการแสดง ตำบลบางตาเถรมีศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง คือ ครูแจ้ง คล้ายสีทอง ซึ่งมีชื่อเสียงโด่งดังเรื่องการขับเสภา ขับร้องเพลงไทย และอ่านทำนองเสนาะ มีวงดนตรีไทย คณะกลองยาว และมีการตั้งคณะรำวงของตำบล ส่วนด้านประเพณีท้องถิ่น ชาวบางตาเถรยังคงดำรงไว้ซึ่งขนบประเพณีอันดีงาม ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับ

ชีวิต เช่น การโกนผมไฟ การบวช การแต่งงาน การทำศพ และประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลเพื่อทำบุญและรื่นเริง เช่น สงกรานต์ มาฆบูชา วิสาขบูชา อาสาฬหบูชา เข้าพรรษา ออกพรรษา ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า และลอยกระทง รวมทั้งประเพณีอันเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ เช่น การ ขอฟน การทำขวัญข้าว เป็นต้น ในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ชาวบางตาเถรมีภูมิปัญญาที่สำคัญในการดูแลสุขภาพและรักษาพยาบาลโดยการแพทย์แผนโบราณ และสมุนไพรพื้นบ้าน ส่วนในด้านของโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ ตำบลบางตาเถรมีวัดเก่าแก่ มีชุมชนริมน้ำ มีบ้านทรงไทย และมีคลองอันเป็นเส้นทางคมนาคมในอดีตหลายสาย รวมทั้งมีการเก็บรวบรวมเรือโบราณประเภทต่าง ๆ เพื่อทำเป็นพิพิธภัณฑ์เรือพื้นบ้านอีกด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าตำบลบางตาเถรอุดมไปด้วยทุนทางวัฒนธรรม จึงน่าจะเป็นกรณีตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชน ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาความต้องการในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชน ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อศึกษาความสามารถในการจัดการในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบล ขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชน ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
4. เพื่อศึกษาระดับศักยภาพในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบล ขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชน ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
5. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการส่งเสริมและพัฒนางานวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.3.1.1 สํารวจ ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ตัวแปรปัญหา ที่สามารถนำมาประเมินศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชน ในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบล ในตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

1.3.1.2 คีตาระดับศักยภาพในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบล โดยพิจารณาจากความคิดเห็น ความต้องการ และความสามารถในการจัดการวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในตำบลบางตาเถร โดยได้กำหนดรายละเอียดของการศึกษาดังนี้

1) วัฒนธรรม คือ คีตาวัฒนธรรมที่แบบแผนการประพฤติปฏิบัติ และการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งชาวบางตาเถรสามารถเข้าใจ ชำบชึ้ง ยอมรับ และใช้ปฏิบัติร่วมกัน ในที่นี้ได้แบ่งวัฒนธรรมตำบลบางตาเถรออกเป็น 5 ด้าน คือ

(1) ภาษาถิ่น คือ สำเนียงภาษาพูดแบบสุพรรณ รวมทั้งคำศัพท์ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในตำบลบางตาเถร

(2) ศิลปะการแสดงท้องถิ่น คือ ศิลปะการแสดงที่พบได้ทั่วไปในปัจจุบันของตำบลบางตาเถร อาทิ วงดนตรีไทย การขับเสภา วงแตงวง กลองยาว และคณะรำวง

(3) ประเพณีท้องถิ่น คือ ประเพณีที่ชาวบางตาเถรยังคงถือปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เช่น การโกนผมไฟ การบวช การแต่งงาน การทำศพ และประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลเพื่อทำบุญและรื่นเริง เช่น สงกรานต์ มาฆบูชา วิสาขบูชา อาสาฬหบูชา เข้าพรรษา ออกพรรษา ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า และลอยกระทง รวมทั้งประเพณีอันเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ เช่น การขอฝน การทำขวัญข้าว เป็นต้น

(4) ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ เทคนิค กลวิธี และความชาญฉลาดของชาวบางตาเถรในการดูแลสุขภาพและรักษาพยาบาลโดยการแพทย์แผนโบราณ และสมุนไพรพื้นบ้าน

(5) โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น คือ วัด ชุมชนริมน้ำ และคลองอันเป็นเส้นทางคมนาคมสำคัญ ในตำบลบางตาเถร

2) การส่งเสริมวัฒนธรรม คือ การเกื้อหนุน หรือสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมอันดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมในตำบลบางตาเถร อันได้แก่ การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูวัฒนธรรมที่กำลังจะสูญหายไป ตลอดจนการสืบสานถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่คนรุ่นหลัง

3) การพัฒนาวัฒนธรรม คือ การประยุกต์สภาพแวดล้อม ตลอดจนเทคนิควิธีการทั้งหลายให้เอื้อต่อวัฒนธรรม เพื่อให้กิจกรรมทางวัฒนธรรมในตำบลบางตาเถรสามารถดำรงอยู่ได้ โดยไม่เบียดเบียนสาระสำคัญของวัฒนธรรมอันดั้งเดิม

4) ความคิดเห็น คือ การรับรู้ อันก่อให้เกิดทำให้เกิดทรรณะ หรือความรู้สึกนึกคิดต่อวัฒนธรรมด้านใดด้านหนึ่งของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบล รวมทั้งประชาชนที่มีต่อการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมในตำบลบางตาเถร

5) ความต้องการ คือ การสะท้อนสิ่งที่เห็นคุณค่า และการคาดหวังในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล, พนักงานส่วนตำบล และประชาชน ที่มีต่อการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมในตำบลบางตาเถร

6) ความสามารถในการจัดการวัฒนธรรม คือ ชีตความสามารถร่วมกันขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนต่อการจัดการวัฒนธรรมของตำบลในด้านต่าง ๆ โดยจำแนกการจัดการออกเป็น 5 ด้าน คือ

(1) ภาวะผู้นำ คือ ศึกษาความสามารถของผู้นำในตำบลบางตาเถรในการใช้อิทธิพลจูงใจให้ผู้อื่นร่วมมือกับการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถรในด้านต่าง ๆ

(2) การวางแผน คือ ศึกษาความสามารถในการกำหนดล่วงหน้าก่อนการปฏิบัติการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถรว่าจะทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร โดยใคร และด้วยเหตุผลใด

(3) การจัดโครงสร้างองค์การ คือ ศึกษาความสามารถในการจัดส่วนงาน และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของตำบลบางตาเถร

(4) การอำนวยการ คือ ศึกษาความสามารถในการสนับสนุนให้การส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถรบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การมอบอำนาจ และการชี้แนะต่าง ๆ

(5) การควบคุมดูแล คือ ศึกษาความสามารถในการติดตาม ตรวจสอบ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถร

1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย

ทำการศึกษาศักยภาพในการส่งเสริม และพัฒนางานวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี และพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้ศึกษาจากองค์ประกอบที่มีบทบาทในการพัฒนาตำบล คือ องค์การบริหารส่วนตำบล และประชาคมตำบล ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้จึงได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลบางตาเถร พนักงานส่วนตำบล ประชาชน ตลอดจนผู้นำทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ในตำบลบางตาเถร

1.3.3 ขอบเขตด้านเวลา

เนื่องจากการวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาในเรื่องของวัฒนธรรม จึงต้องทำการศึกษาย้อนอดีตไปเพื่อให้เห็นความสามารถในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ รวมทั้งแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ดียิ่งขึ้น โดยจะแบ่งช่วงเวลาในการศึกษาเป็น 3 ช่วง เวลา ได้แก่

1.3.3.1 ช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงความเจริญทางด้านวัตถุที่เกิดขึ้นอย่างมากในพื้นที่ตำบลที่ทำการศึกษา โดยยึดเอาการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก ดังนั้นช่วงเวลานี้จะเป็นช่วงเวลาก่อนที่ประเทศไทยจะใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ คือ ก่อน พ.ศ.2504

1.3.3.2 ช่วงที่ตำบลเข้าสู่การพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน คือ ในช่วง พ.ศ. 2504 - 2544

1.3.3.3 แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในอนาคต คือช่วงเวลาที่คาดการณ์ถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลไปประมาณอีก 10 ปีข้างหน้า คือตั้งแต่ปัจจุบัน ถึง พ.ศ.2554

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบความคิดเห็นในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชน ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อทราบความต้องการในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชน ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อทราบระดับความสามารถในการจัดการในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชน ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
4. เพื่อทราบระดับศักยภาพในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบล ขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชน ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
5. เพื่อทราบปัญหา และอุปสรรคในการส่งเสริมและพัฒนางานวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
6. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบล ของตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี รวมทั้งใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ศักยภาพของตำบลอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพในดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในการส่งเสริม และพัฒนา
วัฒนธรรม : กรณีศึกษาตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี” ผู้วิจัยได้ประมวลเอกสารที่
เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว โดยแยกเป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้รวบรวมมานำเสนอ 9 หัวข้อ ดังนี้

1. แนวคิดเรื่องวัฒนธรรม
2. แนวคิดเรื่องศักยภาพ
3. แนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจ
4. แนวคิดเรื่องการปกครองท้องถิ่น
5. แนวคิดเรื่ององค์การบริหารส่วนตำบล
6. แนวคิดเรื่องประชาคม
7. แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม
8. แนวคิดเรื่องการจัดการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม
9. แนวคิดเรื่องภาวะผู้นำ

มีรายละเอียดในหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดเรื่องวัฒนธรรม

2.1.1.1 ความหมายของวัฒนธรรม

ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “ วัฒนธรรม ” ไว้มากมายดังนี้

พระยาอนุมานราชธน (2515 : 100) ได้นิยามว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือ
ผลิตสร้างขึ้นเพื่อความเจริญของงานในวิถีชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้ เลียนแบบกันได้ เอา
อย่างกันได้ วัฒนธรรมจึงเป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนสมัยก่อนสืบทอดกันมาเป็น

ประเพณี วัฒนธรรมจึงเป็นทั้งความคิดเห็น หรือการกระทำของมนุษย์ในส่วนรวมที่เป็นลักษณะเดียวกัน และ
 สำแดงให้ ปรากฏเป็นภาษา ความเชื่อ ระเบียบ ประเพณี

ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2518 : 40) ได้ให้ทรรศนะว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์แตกต่าง
 ออกจากสัตว์ และเป็นลักษณะที่มนุษย์นอกเหนือไปจากลักษณะทางร่างกายและชีวภาพ ลักษณะพิเศษ หรือ
 วัฒนธรรมนี้มนุษย์ได้ร่วมกันคิดสร้างสรรค์ และสะสมถือปฏิบัติเป็นแบบแผนแห่งพฤติกรรมในชีวิตมาเป็น
 เวลาช้านาน

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2534 : 21) ได้สรุปว่าวัฒนธรรม หมายถึง ระบบความสัมพันธ์ของคนกับคน
 คนกับธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์นี้มนุษย์ไม่ได้สร้างขึ้นใหม่ทุกชั่วอายุคน แต่จะรับระบบความสัมพันธ์ที่ตก
 ทอดกันมาจากอดีต มีความซับซ้อนมาก ต้องอาศัยการถ่ายทอดปลูกฝังเป็นเวลานาน

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2542 : 10) ให้ความหมายว่า วัฒนธรรมเป็นแบบแผนชีวิตความเป็นอยู่
 ของชนกลุ่มหนึ่งในขณะใดขณะหนึ่งไม่ว่าในทัศนะของผู้อื่นจะเห็นเป็นความเจริญงอกงาม หรือความเลวทราม
 ต่ำช้า ไม่ว่าเป็นแบบวิถีของการดำรงชีวิตนั้นจะยืนยงคงอยู่มาช้านานหรือเพิ่งเกิดมีขึ้นก็ตาม ถ้าตรวบใดคนที่อยู่
 ร่วมกันในกลุ่มนั้นเห็นชอบที่จะดำรงชีวิตในแบบเช่นนั้นแล้ว

สุพัตรา สุภาพ (2538 : 35) กล่าวถึง วัฒนธรรมว่า มีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่าง
 อันเป็นแบบแผนในความคิด และการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
 หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างกฎเกณฑ์ วิชาการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบตลอดจนระบบ
 ความเชื่อ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการควบคุม และใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2539 : 9) ได้ระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ
 ให้ความหมายของคำว่าวัฒนธรรมไว้ 2 ระดับ กล่าวคือ ในระดับความหมายทั่วไป วัฒนธรรม หมายถึง
 วิถีชีวิตของคนในสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติ และการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด ในสถานการณ์
 ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจซาบซึ้ง ยอมรับ และใช้ปฏิบัติร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนา
 คุณภาพชีวิตของคนในสังคมนั้น ๆ และในระดับความหมายเชิงปฏิบัติการ วัฒนธรรม หมายถึง ความเจริญ
 งอกงาม ซึ่งเป็นผลจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ
 จำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ จิตใจ สังคม และวัตถุ มีการสั่งสม สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่ง ไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง
 จากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง จนกลายเป็นแบบแผนที่สามารถเรียนรู้ และก่อให้เกิดผลดีกรรม และผลิต
 ผล ทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม

จรัส ทองเกษม (2539 : 49) ให้ความหมายว่า วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตที่คนไทยได้สั่งสม
 เลือกสรร ปรับปรุง แก้ไข จนถือกันว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และได้ใช้เป็นเครื่องมือ หรือ
 เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาสังคม

ความหมายของวัฒนธรรมที่มีผู้ให้ความหมายข้างต้นนั้น แม้จะดูเหมือนมีความแตกต่างกัน
 แต่ทว่าเมื่อพิจารณาโดยถ่องแท้แล้วก็จะพบว่า เป็นความแตกต่างของการใช้ภาษาสำหรับการอธิบายเท่านั้น
 โดยแก่นแท้แล้ว มีความคล้าย หรือมุ่งไปในทางเดียวกัน นั่นคือวัฒนธรรมเป็นเรื่องของการดำเนินวิถีชีวิตของ

คน เป็นสิ่งที่คนสร้างขึ้น และเป็นสิ่งที่มีการสั่งสม ปรับเปลี่ยน ถ่ายทอด ยอมรับนำมาปฏิบัติของคนแต่ละรุ่นนั่นเอง

2.1.1.2 ประเภทของวัฒนธรรม

ได้มีผู้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมไว้แตกต่างกัน ทั้งนี้โดยยึดหลักเกณฑ์ในการแบ่งที่แตกต่างกัน

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2542 : 21-22) ได้แบ่งวัฒนธรรมสามารถออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

1) วัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ (Non - material culture) ได้แก่ วัฒนธรรมที่เป็นความคิด ความอ่าน แบบแผนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ภาษาขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อศาสนา ความสนใจ หัตถศิลป์ในด้านต่างๆ

2) วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material culture) ได้แก่ สิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์ หรือสร้างขึ้น มา ตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ ที่มาในรูปของวัตถุ เช่น ลักษณะของที่อยู่อาศัย โบสถ์ วิหาร เครื่องประดับ ฯลฯ ซึ่งขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมในข้อแรกในเรื่องเกี่ยวกับศิลปวิทยาการต่างๆ ตลอดจนความรู้ความสามารถที่ได้สะสม มา หรือถ่ายทอดมาจากคนในรุ่นก่อนๆ และการเรียนรู้ที่ได้รับ

เมธามาลย์ ราชภัณฑารักษ์ (2541 : 52-53) ได้จำแนกวัฒนธรรมเป็น 2 ประเภท ซึ่งคล้ายคลึงกับของไพบูลย์ ช่างเรียน สรุปได้ดังนี้

1) วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material culture) ได้แก่ วิธีการต่าง ๆ ที่มนุษย์คิดขึ้นมา แล้วสามารถสร้างทำให้เห็นเป็นรูปร่างขึ้นมาได้ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค รถยนต์ เครื่องบิน เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ เป็นต้น การถ่ายทอดวัฒนธรรมทางวัตถุเป็นการถ่ายทอดวิธีการทำอาหาร วิธีการตัดเย็บเสื้อผ้า วิธีการสร้างบ้าน วิธีการประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ ทั้งนี้เพราะวัตถุทั้งหลายย่อมเสื่อมสลายไป จะเหลืออยู่ก็เพียงรูปแบบและวิธีการประดิษฐ์ ซึ่งจะถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นต่อไป

2) วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non - material culture) ได้แก่ วิธีการคิดและแบบแผนพฤติกรรมที่มนุษย์คิดขึ้นมาแล้ว ไม่สามารถสร้างทำให้เห็นเป็นรูปร่างได้ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม คีลธรรม จริยธรรม กฎหมาย เป็นต้น การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เป็นการถ่ายทอดแนวทางแห่งความคิดและแบบอย่างการปฏิบัติ

2.1.1.3 ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เราได้ค่อย ๆ เรียนรู้ และสะสมมาจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันที่เราได้ติดต่อกับบุคคลอื่น ๆ เมื่อเริ่มแรกก็ได้จากพ่อแม่และผู้ใกล้ชิด ต่อมาก็ได้จากญาติพี่น้องเพื่อนฝูง โรงเรียน และในสังคมทั่วไป (ไพฑูรย์ เครือแก้ว . 2518 : 42)

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2542 : 22-24) ได้อธิบายลักษณะที่สำคัญ ๆ ของวัฒนธรรม สามารถสรุปได้ว่าวัฒนธรรมจะมีลักษณะสำคัญอยู่ 4 ประการ คือ

1) วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ได้มาโดยการเรียนรู้จากสังคม กล่าวคือ วัฒนธรรมไม่ได้เกิดมาพร้อมกับบุคคลหรือได้รับการถ่ายทอดทางชีวภาพหรือกรรมพันธุ์ หากแต่เป็นสิ่งที่บุคคลจะต้องเรียนรู้จากสังคม

การเรียนรู้จะเรียนรู้จากสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ วัฒนธรรมในกรณีนี้จึงเป็นสิ่งที่สมาชิกในสังคมเดียวกันจะต้องมีการปฏิบัติร่วมกันเพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิตในสังคมนั้น ๆ เช่น ภาษา กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี การกินอยู่ การแต่งกาย ฯลฯ

2) วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สามารถถ่ายทอดได้ หมายความว่า วัฒนธรรมเป็นของที่มีอยู่แล้วในสังคม คือ เป็นมรดกทางสังคม วัฒนธรรมจึงต้องมีการสอนหรือถ่ายทอดจากคนรุ่นก่อนให้แก่คนในรุ่นต่อมา จากบุคคลหนึ่งหรือจากกลุ่มชนหนึ่งไปยังอีกกลุ่มชนหนึ่ง จากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง ซึ่งในการที่วัฒนธรรมสามารถถ่ายทอดกันได้ เพราะมนุษย์มีวัฒนธรรมเกี่ยวกับภาษาที่ใช้เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด (ภาษาในที่นี้หมายถึง ภาษาพูด ภาษาเขียน ตลอดจนสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้เป็นสื่อกลางในการสื่อความหมาย) ถ้าหาก วัฒนธรรมไม่ได้รับการถ่ายทอด วัฒนธรรมนั้นก็สูญหายไปจากสังคม

3) วัฒนธรรมในแต่ละสังคมจะแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ วัฒนธรรมในสังคมหนึ่งจะแตกต่างไปจากวัฒนธรรมของอีกสังคมหนึ่ง ทำให้แบบแผนการดำเนินชีวิต ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ทั้งในทางสังคม การเมือง การปกครอง การบริหาร เศรษฐกิจ ฯลฯ แตกต่างกันไป เช่น วัฒนธรรมของชาวเมืองกับชนบท ชาวไทยกับชาวต่างชาติ หรือชาติอื่น ๆ ทั้งนี้โดยถือว่า แต่ละสังคมหรือชาติจะมีวิถีชีวิต ตลอดจนการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นของตนเอง แต่ไม่ได้หมายความว่า วัฒนธรรมของสังคมหนึ่งสังคมใด หรือชาติหนึ่งชาติใดจะต้องดีไปกว่ากันหรือล้าหลังไปกว่ากัน

4) วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เราจะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ สามารถถ่ายทอดกันได้ ซึ่งในการเรียนรู้ นั้น เนื่องจากมนุษย์เป็นผู้ที่มีมันสมองหรือความคิด ดังนั้น ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมทำให้มนุษย์สามารถที่จะคิดค้น ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ได้เพื่อความเหมาะสม ตลอดจนสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับวัฒนธรรมและสังคมมนุษย์ให้สูงขึ้น จึงทำให้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป ดังเช่น เรื่องของสิทธิเสรีภาพ ความคิดทางการเมืองการปกครอง การบริหาร หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมา การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ก็จะยอมจะก่อให้เกิดสังคมมีความเจริญก้าวหน้าและสามารถพัฒนาต่อไปได้

ในส่วนวัฒนธรรมไทยนั้น ได้มีผู้ศึกษา และนำเสนอไว้หลายท่านเช่นกัน โดยเฉพาะ ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง (2515 อ้างถึงในไพฑูริย์ ช่างเรียน , 2542 : 115-118) ได้ศึกษาถึงลักษณะพิเศษของวัฒนธรรมไทย ซึ่งสามารถสรุปชี้ให้เห็นชัดเจนดังนี้

1) ความรักอิสระ หรือความเป็นไท โดยมีนิสัยไม่ต้องการอยู่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชาของผู้อื่น ไม่ชอบการควบคุม และการบังคับแบบเข้มงวด

2) ปัจเจกบุคคลนิยม (Individualism) เป็นค่านิยมที่มาจากศาสนาพุทธที่ถือว่าบุคคลจะเป็นอย่างไรเกิดจากกรรมในอดีต บุคคลพึงได้แต่ตนเองเท่านั้น จะพึงบุคคลอื่นไม่ได้ คนไทยมักยึดหลักต่างคนต่างอยู่ดังสำนวนว่า “บ้านใครใครอยู่ อุใครใครนอน” หรือ “ธุระไม่ใช่” การติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่นจะยึดหลักเกรงใจกัน หมายถึงการไม่เรียกร้องบังคับให้คนอื่นทำในสิ่งที่เขาไม่อยากทำ

3) มักน้อย สันโดษ และพอใจในสิ่งที่ตนเองมีเป็นลักษณะการไม่ชอบด้นรันทะเยอทะยานที่จะเอาอย่างคนอื่น เพราะถือว่าความสำเร็จเป็นเรื่องของบุญกรรม

4) การหาความสุขของชีวิต โดยคนไทยมองชีวิตในแง่ความสวยงาม และการหาความสุขจากโลก ความรู้สึกประทับใจของคนไทยไม่ค่อยมี

5) เคารพ เชื่อฟังผู้มีอำนาจ โดยทั่วไปคนไทยนิยมการแสดงความนอบน้อม และให้ความเคารพต่อบุคคลมีอำนาจ ความสัมพันธ์เป็นไปตามแบบพิธี ซึ่งแสดงฐานะสูงต่ำของบุคคล

6) ความโอ้อำ เป็นลักษณะเชื่อมั่น และยิ่งใหญ่ในเกียรติของตนเอง ไม่ยอมให้ดูถูกกันง่าย ๆ

7) สุภาพ อ่อนโยน จิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ น้ำใจกว้างขวาง เห็นใจผู้อื่น ซึ่งมีลักษณะเป็นกันเองกับทุกคน มีชื่อเสียงเด่นในเรื่องการต้อนรับแขก หรือคนแปลกหน้าอย่างอบอุ่น นิยมการช่วยเหลือกัน ไม่ซ้ำเติมผู้แพ้ โกรธง่าย หายเร็ว

ซึ่งก็สอดคล้องกับการศึกษาของ สนิท สัมครการ (2539 : 83-85) ที่ศึกษาถึงลักษณะเด่น และลักษณะด้อยของวัฒนธรรมไทยไว้ สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะเด่นของวัฒนธรรมไทย ประการแรกคือ มีความสามารถในการปรับตัว (Highly adaptive) คนไทยมีวัฒนธรรมที่เปิดรับวัฒนธรรมอื่นค่อนข้างมาก โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่มีอำนาจเหนือกว่า ประการต่อมาคือ มีความยืดหยุ่นสูง (Highly flexible) เป็นส่วนหนึ่งของความสามารถปรับตัว แสดงถึงการรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว รู้จักปรับเปลี่ยนเลือกที่เหมาะสม และประการสุดท้ายคือ มีความยึดมั่นในความเป็นไทยอย่างเหนียวแน่น (Thai-ism) แสดงถึงความภูมิใจในความเป็นไทย และแสดงออกถึงพฤติกรรมความรักพวกพ้อง รักญาติพี่น้อง ส่วนลักษณะด้อยของวัฒนธรรมไทยที่ทำให้สังคมไทยมีการพัฒนาอย่างเชื่องช้า และควรแก้ไขปรับปรุง ประการแรกคือความยึดถือตัวบุคคลมากเกินไป เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในกลุ่มผู้บริหารระดับสูง ทำให้เกิดการชิงดีชิงเด่น และขาดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ประการต่อมาคือ ความรักเสรีโดยปราศจากขอบเขต ชอบทำตามใจตนเอง และประการสุดท้ายคือ ความเชื่อถือหรือยึดถือในเรื่องไสยศาสตร์ โชคลาง ชะตากรรม

2.1.1.4 องค์ประกอบของวัฒนธรรม

จากความหมาย และประเภทลักษณะของวัฒนธรรมดังกล่าวข้างต้น ทำให้เราสามารถแยกพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรมได้ดังนี้ คือ (ไพบุลย์ ช่างเรียน , 2542 : 24-25)

1) องค์ประกอบเกี่ยวกับความคิด (Concepts) ได้แก่ ความเชื่อ ความเข้าใจ ทศนคติ ตลอดจนอุดมการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเชื่อในเรื่องพระเจ้าองค์เดียวหรือหลายองค์ ความคิดเห็นหรืออุดมการณ์ในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การบริหาร ความเข้าใจเรื่องมนุษย์ การยอมรับว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควร ถูกหรือผิด ซึ่งจะเป็นเครื่องวัดหรือมาตรฐานในการตัดสินใจของคนตลอดจนเป็นเครื่องวัดเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

2) องค์ประกอบทางพิธีการ (Usage) เป็นเรื่องเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในสังคม เช่น พิธีกรรมต่างๆ การแต่งงาน การบวชนาค พิธีทางศาสนา พิธีการต่าง ๆ ในการ

ติดต่อกับบุคคลในรูปแบบต่างๆ หรือภาวการณ์ต่าง ๆ กันออกไป รูปแบบความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ว่าจะมีวิธีการอย่างไร เป็นต้น

3) องค์ประกอบทางวัตถุ (Instrumental and symbolic objects) คือ วัฒนธรรมทางวัตถุที่สามารถจับต้องได้แบบมีรูปร่าง เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ บ้าน โรงเรียน วัด นอกจากนี้ยังรวมถึงภาษาเขียน สัญลักษณ์ในการติดต่อ หรือสื่อความหมาย มาตรการต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่มนุษย์คิดค้นหรือสร้างขึ้นมา

4) องค์ประกอบเกี่ยวกับองค์การ (Organization of association) เป็นการมองในลักษณะของสถาบัน หรือองค์การสมาคมต่าง ๆ ในสังคมซึ่งหมายถึงกลุ่มที่มีการจัดอย่างเป็นระเบียบ มีโครงสร้าง และหน้าที่อย่างเป็นทางการ มีการวางกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนวัตถุประสงค์ไว้ในองค์การ ซึ่งจะมีตั้งแต่ระดับเล็กสุด คือ ครอบครัว จนถึงระดับใหญ่สุดคือ องค์การสหประชาชาติ

2.1.1.5 วัฒนธรรมกับการจัดระเบียบทางสังคม

วัฒนธรรมทำให้เกิดรูปแบบการดำเนินกิจกรรมในด้านต่าง ๆ และมีผลต่อพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคม ตลอดจนก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม ทำให้ต้องมีการจัดระเบียบทางสังคมขึ้นมา เพื่อเป็นแบบแผนในการติดต่อสัมพันธ์และร่วมมือกันของคนในสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตร ผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง ลักษณะการบริหารในสถาบันหรือองค์การต่าง ๆ ก็เช่นเดียวกัน ถือว่าเป็นผลมาจากวัฒนธรรมที่มีการกำหนดแบบแผน กฎเกณฑ์ ค่านิยม ทศนคติ เพื่อการอยู่ร่วมกันของสมาชิก และความคงอยู่ของระบบสังคมโดยรวม ในการจัดระเบียบทางสังคมจึงมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับระบบของวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้จากการจัดตั้งสมาคม องค์การ หรือสถาบันต่าง ๆ ขึ้นมาในสังคม และรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับที่ใหญ่กว่าเช่น ในองค์การ สถาบัน เป็นต้น การจัดระเบียบทางสังคมก็เพื่อที่จะรักษาภาวะสมดุลของสังคมไว้ โดยการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก (ไพบุลย์ ช่างเรียน , 2542 : 25)

2.1.1.6 ความสำคัญของวัฒนธรรม

เมื่อวิเคราะห์อย่างละเอียดเกี่ยวกับวัฒนธรรมแล้วจะเห็นว่าวัฒนธรรมนั้นจะมีอิทธิพลต่อลักษณะโครงสร้าง หน้าที่ พฤติกรรม ตลอดจนกระบวนการในการทำงานในระบบอื่น ๆ ในสังคม ดังจะพิจารณาได้จากลักษณะที่เกี่ยวกับโครงสร้างพฤติกรรมและความสัมพันธ์ในแต่ละด้านในสังคมที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะของวัฒนธรรมในสังคม และชี้ให้เห็นอิทธิพลของวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี เช่น รูปแบบและวิธีการปกครองของบิดาที่ปฏิบัติต่อบุตร จะมีส่วนสัมพันธ์กับวิธีการที่นายจ้างปฏิบัติกับลูกจ้าง หรือมีส่วนสัมพันธ์กับวิธีที่ครูปฏิบัติต่อศิษย์ ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการก็เช่นเดียวกัน ลักษณะโครงสร้างการกระจายอำนาจ หรือการรวมอำนาจในการบริหารหรือการปกครองนั้น ก็เป็นผลมาจากวัฒนธรรมทางการเมือง การปกครองของประเทศหรือสังคม (ไพบุลย์ ช่างเรียน , 2542 : 26)

อย่างไรก็ตาม ระบบของวัฒนธรรมแม้จะแตกต่างกันบ้าง แต่ภายในขอบเขตของวัฒนธรรมแล้ว บุคคลแต่ละคนย่อมมีการประพฤติปฏิบัติโดยอาศัยประสบการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตเป็นรากฐานวัฒนธรรมจะปรุงแต่งให้บุคคลมีพฤติกรรมตามแนวทางของสังคม ซึ่งยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้ เพราะวัฒนธรรมเป็นรูปแบบและแนวทางในการดำเนินชีวิต กำหนดทัศนคติ ตลอดจนความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ให้แก่บุคคล สร้างบุคลิกภาพของคน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ได้ประกอบกันเข้ามาเป็นแบบแผนของวัฒนธรรมส่วนรวม หรือสังคมอันยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นวัฒนธรรมจึงมีอิทธิพลแทรกซึมอยู่ในสังคมทุกสังคม แม้ว่าวัฒนธรรมบางอย่างในสังคมจะเป็นเรื่องธรรมดาสามัญเป็นเรื่องของวิถีชีวิตส่วนตัวซึ่งสังคมถือว่าไม่สำคัญ แต่มีวัฒนธรรมบางอย่างที่มีอิทธิพลและมีความสำคัญต่อการขัดขวางหรือส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาสังคม เช่น ระบบอาวุโส การยอมรับอำนาจของผู้มีอำนาจเหนือกว่าในวงราชการในการปกครองบังคับบัญชาของสังคมไทย จะมีผลต่อทัศนคติและความประพฤติของบุคคล ซึ่งอาจจะเป็นอุปสรรคต่อการบริหารการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า

2.1.2 แนวคิดเรื่องศักยภาพ

การวิจัยครั้งนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาในเรื่อง “ศักยภาพ” ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมมานำเสนอในประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้

2.1.2.1 ความหมายของศักยภาพ

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “ศักยภาพ” (Potential) ไว้มากมาย ดังต่อไปนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2526 : 756) ให้ความหมายว่า ศักยภาพ หมายถึง อำนาจ หรือคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในสิ่งต่างๆ ซึ่งอาจทำให้พัฒนาหรือแสดงให้เห็นปรากฏเป็นที่ประจักษ์ได้

สอ เสถบุตร (2521: 571) ให้ความหมายว่า ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใน ชีตแห่งความสามารถ

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี (2532 : 42) ได้นิยามว่า ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถ หรือความพร้อมในตัวของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง การจัดการ หรือการเข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ขึ้น

เพชรน้อย ม่วงงาม (2539: 6-7) ได้ศึกษาคำจำกัดความของศักยภาพ และสรุปว่า ศักยภาพ หมายถึง พลังความสามารถที่แฝงอยู่และสามารถที่จะทำให้ปรากฏได้ ความสามารถที่แสดงหรือปรากฏเป็นได้ทั้งเครื่องชี้หรือสะท้อนศักยภาพในอดีต และเป็นเครื่องบ่งบอกศักยภาพของอนาคต การปรากฏของพลังศักยภาพของสิ่งใด ๆ จะเป็นเช่นใดขึ้นอยู่กับปัจจัยอย่างน้อยสองส่วน คือ พลังความสามารถของสิ่งนั้น และเงื่อนไขบริบทที่เป็นไปได้ทั้งตัวขัดขวางหรือตัวหนุนเสริม การปรากฏออกมาของศักยภาพนั้นที่สำคัญคือเงื่อนไขเชิงบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

พิมพิมล พลเวียง (2543 : 10) ได้ศึกษาคำจำกัดความ และค้นพบว่า ศักยภาพ เกี่ยวข้องกับ คำที่สำคัญ 3 คำ คือ อำนาจ ความสามารถ และพลัง จึงได้สรุปว่า ศักยภาพ หมายถึง พลัง อำนาจ หรือความสามารถที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในตัวบุคคล หรือองค์การ สามารถดึงหรือนำออกมาใช้ได้ หากได้รับการกระตุ้นจากภายนอก

นอกจากนั้นยังมีการให้ความหมายโดยจำแนกศักยภาพออกเป็นระดับต่าง ๆ โดยทั้งศักยภาพระดับบุคคล ระดับองค์การ และศักยภาพในการบริหาร โดยศักยภาพระดับบุคคล มีผู้ให้ความหมายดังนี้

Longman (1987: 805) ให้ความหมายว่า ศักยภาพ หมายถึง พลังความสามารถของบุคคลที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในตน หากมีการกระตุ้นจากบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมจะสามารถแสดงพลังหรือความสามารถที่มีอยู่ออกมาใช้ได้ หรือยับยั้งพลังที่มีอยู่มิให้บังเกิดขึ้น

Victoria Neufeldt (1990 : 460) ให้ความหมายว่า ศักยภาพ หมายถึง พลังหรืออำนาจที่มีอยู่ในตัวบุคคลซึ่งสามารถดึงออกมาใช้ หรือแสดงออกมาได้หากได้รับการกระตุ้นจากสิ่งภายนอก

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2524 : 229-230) กล่าวว่า ศักยภาพ คือ ความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย และจิตใจ ที่มีความพร้อมจะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งทางด้านร่างกาย ได้แก่ วุฒิภาวะ (Maturity) ซึ่งหมายถึงการเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ทางร่างกาย และจิตใจ ได้แก่ ความพอใจที่จะสนองต่อสิ่งเร้า หรือพอใจจะกระทำสิ่งต่าง ๆ ดังนั้นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดศักยภาพในระดับบุคคล ได้แก่ วุฒิภาวะ หมายถึงความเจริญเติบโตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ เซวณปัญญา และอารมณ์ รวมถึงประสบการณ์ทางสังคม หรือความรู้เดิม (Experience) ผู้มีประสบการณ์เดิมมาก ย่อมมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้ได้ดีกว่าผู้มีประสบการณ์เดิมน้อย

วิฑูกร กุหลาบศรี (2541: 24) ได้ศึกษานิยามของคำว่า ศักยภาพระดับบุคคล สรุปได้ว่า ศักยภาพระดับบุคคล หมายถึง สภาวะความสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ของบุคคลที่พร้อมจะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยวิธีการหนึ่งเพื่อให้เกิดการกระทำที่มีแนวโน้มจะทำให้เกิดความสำเร็จ ความพร้อมจะเกิดขึ้นได้ขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะ ประสบการณ์ทางสังคม ความรู้เดิม ความสนใจ หรือแรงจูงใจ

สำหรับศักยภาพระดับองค์การมีผู้ให้ความหมายดังนี้

เยาวลักษณ์ ศิริสุวรรณ (2539 : 7) กล่าวว่า ศักยภาพของบุคคลและองค์การ หมายถึง พลังความสามารถของบุคคลหรือหน่วยงานที่มีอยู่ในตัว ซึ่งสามารถจะนำออกมาใช้เพื่อดำเนินการหรือประกอบกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งภายในขอบเขตได้เป็นผลสำเร็จ อนึ่งจะมีลักษณะที่ไม่ตายตัวแต่อาจจะทำให้มีมากขึ้นหรือแข็งแรงขึ้นจากการพัฒนา

วรียา เอี่ยมวิบูลย์ (2540 : 11) กล่าวถึงศักยภาพของบุคคลและองค์การว่า หมายถึง การแสดงความสามารถที่มีอยู่ให้ปรากฏเมื่อมีโอกาสดึงหรือกระทำได้ในระดับบุคคลและระดับองค์การภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่กฎหมายกำหนด

หวิศา คชอินทร์ (2541 : 53) กล่าวว่า องค์การจะมีสมรรถภาพที่ดีได้นั้นจะต้องอาศัยกระบวนการ (Process) หรือพฤติกรรมการทำงานขององค์การที่ยอมให้คนในองค์การใช้ ศักยภาพ (Potentials) หรือสติปัญญาของเขาได้อย่างเต็มที่ เพราะศักยภาพเป็นเครื่องชี้การปฏิบัติงานของคนในองค์การ การที่จะได้รับ

และยังคงไว้ซึ่งผลงานสูงสุด องค์การจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการหรือวัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้คนในองค์การใช้ศักยภาพของเขา

วิสุกร กุหลาบศรี (2541 : 24) กล่าวว่า ศักยภาพขององค์การ หมายถึง ความพร้อมในการแสดงความสามารถในการดำเนินการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายสูงสุดขององค์การภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เป็นอยู่

นอกเหนือจากศักยภาพส่วนบุคคล และศักยภาพองค์การแล้ว การศึกษาศักยภาพด้านวิธีการและกระบวนการ เป็นสิ่งที่ผู้คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจ โดยเฉพาะต้องการเห็นศักยภาพการดำเนินงานด้วยวิธีการบริหารจัดการที่เป็นระบบและทันสมัยพอ จึงทำให้แนวคิดเรื่องการจัดการมาเกี่ยวข้องกับศักยภาพองค์การ ดังจะแสดงในลำดับถัดไป

ในเรื่องศักยภาพองค์การในการบริหารนั้น ได้มีผู้ศึกษาและสรุปความหมายไว้อย่างกว้างขวาง ซึ่งจะขอยกตัวอย่างมาพอสังเขป ดังต่อไปนี้

ชลอ ธรรมศิริ (2530 : 64) ให้ความหมายว่า โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ ระบบพฤติกรรม และทัศนคติ ความสมดุลระหว่างเป้าหมายในการทำงานขององค์การ กับอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด

สรिता ตระกูลวงษ์ (2540 : 8) ให้ความหมายว่า ความพร้อมหรือแนวโน้มที่จะแสดงความสามารถที่มีอยู่ให้ปรากฏ เมื่อมีโอกาสที่จะกระทำได้ในระดับบุคคล และระดับองค์การ ปัจจุบันศักยภาพจึงมีความสำคัญต่อองค์การในอันที่จะส่งผลให้องค์การมีการดำเนินการที่ดีและยั่งยืน

สุวัฒน์ ตูลาธร (2541 : 20) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งขององค์การ เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ลักษณะความสามารถเป็นสิ่งที่อยู่ในตัวองค์การนั้น ๆ ซึ่งอาจจะถูกนำมาใช้ตามสถานการณ์ที่ผู้นำ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกำหนดเพื่อให้เกิดผลตามที่ต้องการ ศักยภาพขององค์การเป็นปัจจัยภายในและภายนอกองค์การที่เกื้อหนุนให้องค์การนั้นทำงานได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

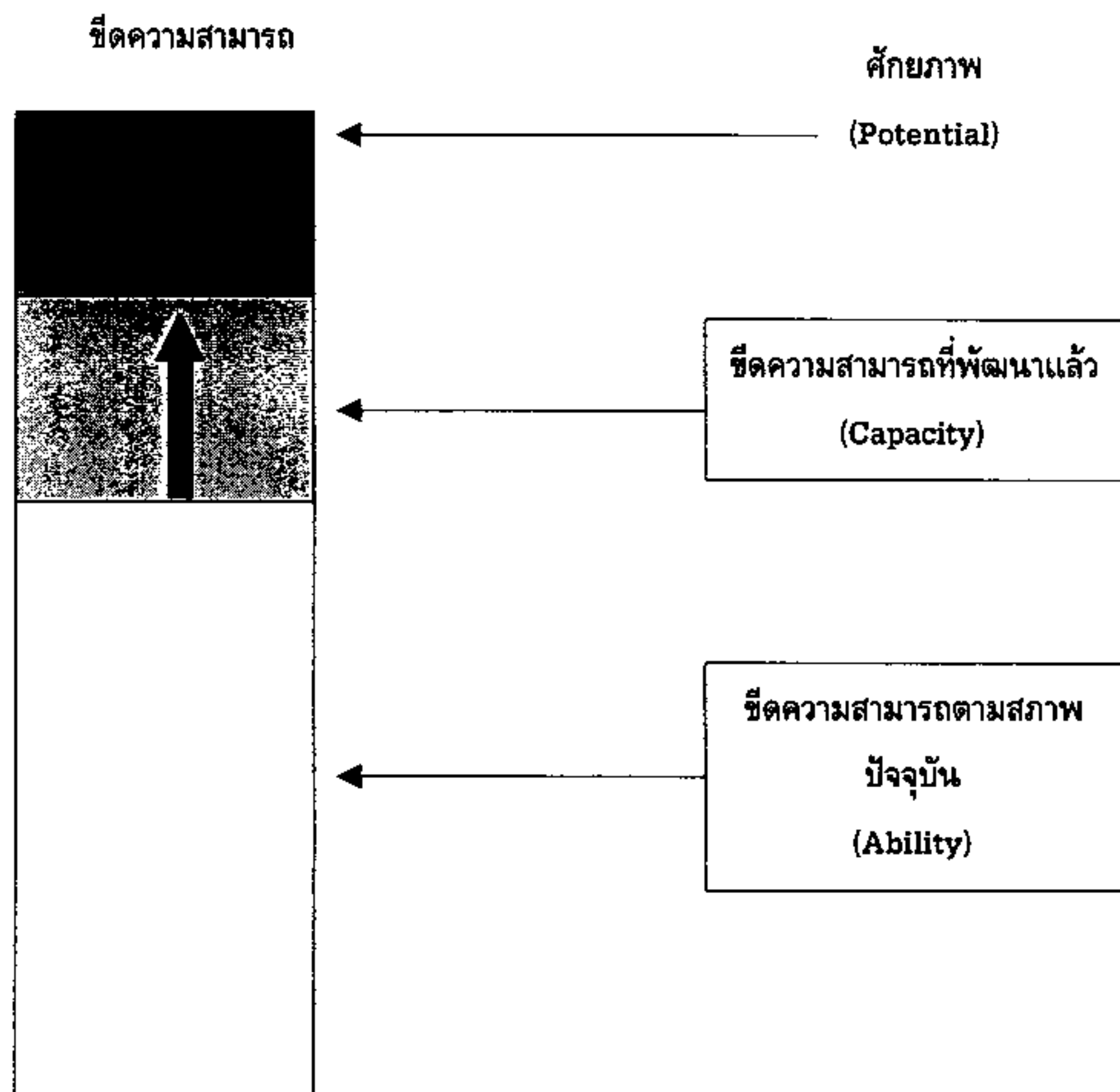
วิสุกร กุหลาบศรี (2541 : 24) ให้ความหมายว่า ความพร้อมในการแสดงความสามารถในการดำเนินการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายสูงสุดขององค์การภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เป็นอยู่

จากความหมายของ “ศักยภาพ” ที่นำเสนอมาข้างต้น ทั้งศักยภาพระดับบุคคล ระดับองค์การ และศักยภาพเชิงบริหาร สามารถสรุปได้ว่า ศักยภาพ คือ ความสามารถสูงสุดในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคล หรือองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เป็นอยู่ ศักยภาพจึงเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนให้การทำงานสำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.2.2 ความสัมพันธ์ของความสามารถ , ซีดความสามารถ และศักยภาพ

ทั้งสามคำมักจะใช้ควบคู่กันเสมอ ดังนั้นจึงควรทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของทั้งสามคำก่อน ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสมาคมพัฒนาสังคม (2541 : 1-4) ได้เคยอธิบายไว้ว่า “ขีดความสามารถ” ของอะไรก็ตามเป็นผลของการพัฒนาสิ่งนั้นจนถึงระดับที่อยู่ระหว่าง “ความสามารถ” และ “ศักยภาพ” ของสิ่ง

นั้น ในการพัฒนาสิ่งใดก็ตามหากปล่อยให้เป็นไปตามสภาพปกติธรรมชาติเราเรียกสภาพดังกล่าวว่า “ความสามารถ” (Ability) แต่หากมีการจัดการอย่างถูกต้องเหมาะสมจะเป็นการยกระดับความสามารถปกติให้สูงขึ้น เรียกว่า “ขีดความสามารถ” (Capacity) และหากจะทำให้ขีดความสามารถเพิ่มขึ้นได้ใกล้เคียงหรือเต็ม “ศักยภาพ” (Potential) ได้ก็ถือได้ว่าเป็นขีดความสามารถสูงสุด (Optimal capacity) รายละเอียดดังแสดงในแผนภูมิที่ 2.1

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ของความสามารถ , ขีดความสามารถ และศักยภาพ

แหล่งที่มา : ปรับปรุงจาก โครงการจัดทำแผนปฏิบัติการทบทวนขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว
หมู่เกาะพีพี, 2541 : 1-5

2.1.3 แนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการโอนกิจการบริการสาธารณะบางเรื่องจากรัฐ หรือ องค์การปกครองส่วนกลางไปให้ชุมชนที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศ หรือหน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำอย่างอิสระจากองค์การปกครองส่วนกลาง ซึ่งจะนำเสนอในประเด็นต่าง ๆ ของการกระจายอำนาจ ดังนี้

2.1.3.1 ความหมายของการกระจายอำนาจ

ธเนศวร์ เจริญเมือง (2540 : 60) ได้ให้ความหมายว่า การกระจายอำนาจ หมายถึงระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่าง ๆ มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการ หลาย ๆ ด้านของตนเอง ไม่ใช่ปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดการกิจการแทบทุกอย่างของท้องถิ่น กิจการที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแลมักจะ ได้แก่ ระบบสาธารณสุข โภค การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม การดูแลชีวิตทรัพย์สิน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ส่วนกิจการใหญ่ ๆ 2 อย่างที่รัฐบาลกลางควบคุมไว้เด็ดขาดก็คือ การทหาร และการต่างประเทศ

2.1.3.2 ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

ลิขิต ชีรเวทิน (2535 : 3) ได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจ โดยกล่าวว่าการกระจายอำนาจการปกครองมีความสำคัญในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยสรุปเป็น 2 ประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้

1) การกระจายอำนาจ เป็นรากแก้วของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เนื่องด้วยประชาธิปไตยต้องประกอบด้วยโครงสร้างส่วนบน คือ ระดับชาติ และโครงสร้างส่วนฐาน คือ ระดับท้องถิ่น การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง คือ รากแก้ว เป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบอบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2) การกระจายอำนาจมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจ และสังคม ในด้านการพัฒนาชนบท โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยโครงสร้างการปกครองตนเองในลักษณะที่มีความเป็นอิสระพอสมควร ซึ่งลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นได้ก็ต้องมีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2.1.3.3 หลักการกระจายอำนาจ

ได้มีผู้อธิบายหลักของการกระจายอำนาจไว้แตกต่างกันในรายละเอียดดังนี้

สถาบันดำรงราชานุภาพ (2539 : 12-13) ได้สรุปหลักการกระจายอำนาจว่าประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1) ความเป็นนิติบุคคล (Artificial person) การกระจายอำนาจการปกครองนั้นจะต้องมีองค์การเป็นนิติบุคคลต่างหากจากองค์การของรัฐบาลกลาง การมีองค์การเป็นนิติบุคคลต่างหากนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน องค์การเหล่านี้จะต้องมีงบประมาณ ทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

2) มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน (Autonomy) ความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจปกครอง เพราะหากองค์กรการนั้นไม่มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติ หน้าที่จะต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ องค์กรการเช่นนี้ก็จะมิได้มีลักษณะไม่ผิดไปจากหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาค ซึ่งมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางที่ประจำอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ องค์กรการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติภารกิจของตนเองตลอดจนมีอิสระพอสมควรในการกำหนดนโยบาย หรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ แต่มีข้อที่น่าสังเกตว่า อำนาจอิสระขององค์กรการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีพอสมควรไม่มากเกินไป จนทำให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อเอกภาพและอธิปไตย (Unity and sovereignty) ของประเทศ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งองค์กรการปกครองท้องถิ่นมิใช่เป็นสถาบันการเมืองที่มีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง หากแต่ควรมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้และให้มีองค์กรการที่จำเป็นสำหรับทำหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติ และบริหารกิจการมอันเป็นหน้าที่ของตนเท่านั้น

3) ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหาร และผู้ทำหน้าที่นิติบัญญัติ การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นของประชาชนนั้น อาจทำได้หลายระดับแล้วแต่ความสามารถ และความสนใจของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ เช่น ประชาชนบางคนอาจจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่นเฉพาะการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง ต่าง ๆ ขององค์กรการปกครองท้องถิ่นเท่านั้น แต่บางคนอาจมีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองท้องถิ่นมากกว่านั้น ถึงกับสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อให้ได้มีโอกาสเข้ามามีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ขององค์กรการปกครองท้องถิ่นด้วยตนเองก็อาจจะทำได้

4) มีงบประมาณของตนเอง องค์กรการปกครองท้องถิ่นต้องมีอำนาจในการบริหาร งบประมาณที่ได้มานั้นด้วย การให้องค์กรการปกครองท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดเก็บ และบริหารรายได้ด้วยตนเองนี้ เป็นการมอบอำนาจการตัดสินใจให้องค์กรการปกครองท้องถิ่นทั้งหมดตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงาน การจัดเก็บรายได้ การบริหาร และการบริการประชาชนในเขตพื้นที่ที่ รับผิดชอบ

โกวิท พวงงาม (2543 : 28) ได้อธิบายลักษณะสำคัญของหลักการกระจายอำนาจการปกครองดังนี้

1) ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมาย ให้มีส่วนเป็นนิติบุคคล หน่วยการปกครองท้องถิ่นเหล่านี้มีหน้าที่ งบประมาณ และทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหาก และไม่ขึ้นตรงต่อหน่วยการปกครองส่วนกลาง ส่วนกลางเพียงแต่กำกับดูแลให้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

2) มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมด เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง

3) มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน จัดทำกิจกรรมและวินิจฉัยสั่งการได้เองพอสมควร ด้วยงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ของตนเอง

4) หน่วยการปกครองท้องถิ่น ต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ เช่น ภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่างๆ ตามที่รัฐอนุญาต เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังได้อธิบายเพิ่มเติมถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของหลักการกระจายอำนาจ โดยจุดแข็งประการแรก คือ ทำให้มีการสนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้ดีขึ้น เพราะผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งในท้องถิ่นจะรู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้ดีกว่า ประการที่สอง คือ เป็นการแบ่งเบาภาระของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง ประการสุดท้าย เป็นการส่งเสริม และพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตย เพราะการกระจายอำนาจทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักรับผิดชอบในการปกครองท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น ส่วนจุดอ่อนประการแรก คือ อาจก่อให้เกิดการแก่งแย่งแข่งขันกันระหว่างท้องถิ่น ซึ่งมีผลกระทบต่อเอกภาพทางการเมือง และความมั่นคงของประเทศ ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นอาจมุ่งแต่ประโยชน์ของท้องถิ่นตน ไม่ให้ความสำคัญกับส่วนรวม ประการต่อมา คือ ผู้ได้รับเลือกตั้งอาจใช้อำนาจบังคับกดขี่คู่แข่งหรือประชาชนที่ไม่ได้อยู่ฝ่ายตนเอง และประการสุดท้าย คือ ทำให้เกิดการสิ้นเปลืองงบประมาณ เพราะต้องมีเครื่องมือเครื่องใช้และบุคลากรประจำอยู่ทุกหน่วยการปกครองท้องถิ่น ไม่มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนเหมือนการบริหารราชการส่วนกลาง

2.1.4 แนวคิดเรื่องการปกครองท้องถิ่น

แนวความคิดในการกระจายอำนาจส่งผลให้มีการจัดตั้งองค์การเพื่อดำเนินงานการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของการปกครองตนเอง (Local self government) ตามหลักการของการกระจายอำนาจ ทั้งนี้เนื่องจากการปกครองท้องถิ่น คือ “รูปแบบการปกครองที่จำเป็น และมีความสำคัญในทางการเมือง การปกครองชุมชนต่างๆ เฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย” (ประทาน คงฤทธิศึกษากร, 2525 : 2) ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐบาลทุกประเทศจะต้องจัดให้มี และส่งเสริมรูปแบบการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ที่สุด “เพื่อให้องค์การการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันการเมืองระดับพื้นฐานที่จะฝึกฝนให้พลเมืองเกิดความรู้ความเข้าใจในกลไกและกระบวนการการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และเพื่อให้องค์การการปกครองท้องถิ่นแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางมาปฏิบัติจัดทำสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและถูกเป้าหมาย” (ประยัด หงษ์ทองคำ , 2523 : 7) ซึ่งจะนำเสนอรายละเอียดของการปกครองท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

2.1.4.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

มีผู้นิยามหรือให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้มากมาย ซึ่งส่วนใหญ่คำนิยามเหล่านี้ต่างก็มีหลักการคล้ายคลึงกัน จะต่างกันบ้างในรายละเอียดปลีกย่อยดังนี้

William A. Robin (1953 : 574) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น คือ หน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้น และให้อำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal rights) และต้องมีองค์การที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

John J. Clark (1957 : 87 - 89) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดโดยเฉพาะ และหน่วยการปกครองดังกล่าวนี้จัดตั้งและอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

Daneil Wit (1967 : 1) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า เป็นการปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจออกไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครอง และร่วมรับผิดชอบทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามแนวความคิดที่ว่า ถ้าอำนาจปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมจะเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์การของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์การอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนกลางมีอำนาจในการตัดสินใจ และบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

William V. Holloway (1989 : 101 - 103) ได้นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับเลือกตั้งจากประชาชน

Harris G. Mongtague (1984 : 574) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่าการปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่นมีอำนาจอิสระ พร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง หรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บังคับบัญชาด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

ดำรง ลัทธพิพัฒน์ (2508 : 30) ได้นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นกระบวนการปกครองตนเองโดยประชาชนในหน่วยชุมชน หรือหน่วยการปกครอง (Political subdivision) ต่างๆ ที่อยู่ทั่วไปตามพื้นที่ของประเทศ เป็นหน่วยการปกครองซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นหน่วยรัฐบาลท้องถิ่น

วิญญู อังคณารักษ์ (2519 : 4) หมายถึง การปกครองในลักษณะการกระจายอำนาจบางอย่าง ซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเอง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตัวเอง เพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ให้งานดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลตรงความประสงค์ของประชาชน โดยเหตุที่ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะทราบความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ดีกว่าบุคคลอื่น และย่อมมีความผูกพันกับท้องถิ่นนั้น โดยมีงบประมาณของตนเอง และมีอิสระในการบริหารงานพอสมควร

ชูศักดิ์ เทียงตรง (2518 : 13) ได้ให้ความหมายว่าการปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่เกิดขึ้นจากหลักการกระจายอำนาจ ได้มีอำนาจในการปกครองร่วมรับผิดชอบทั้งหมด หรือแต่เพียงบางส่วนในการบริหารภายในขอบเขตอำนาจ หน้าที่ และอาณาเขตของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย

อุทัย หิรัญโต (2523 : 519) ได้กล่าวว่าการปกครองท้องถิ่น (Local government) มีความหมายเป็น 2 นัย โดยนัยแรกคือ Local state government หมายถึง การปกครองท้องถิ่นที่รัฐบาลมอบหมายให้หน่วยการปกครองหน่วยใดหน่วยหนึ่งของรัฐปฏิบัติหน้าที่เป็นรัฐบาลท้องถิ่นด้วย หรือทำหน้าที่เป็นสองฐานะ คือ เป็นหน่วยการปกครองที่ได้รับอำนาจจากรัฐบาลตามหลักการแบ่งอำนาจ (Deconcentration) และขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ในฐานะเป็นองค์การการปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย เช่น ประเทศฝรั่งเศส อังกฤษ ญี่ปุ่น นัยที่สองคือ Local self government หมายถึง การปกครองท้องถิ่นในรูปที่รัฐกระจายอำนาจ (Decentralization) ให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งมีอำนาจปกครองตนเอง มีหน่วยการปกครองซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายของรัฐ มีฐานะเป็นหน่วยการปกครองที่มีอำนาจอิสระของตัวเอง เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา, รัสเซีย, มาเลเซีย และแคนาดา

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2524 : 15) ให้คำนิยามว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์การนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

อลงกต วรกี (2540 : 11) สรุปความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า เป็นรูปแบบการปกครองที่รัฐบาลกลางกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจอิสระตามสมควรในการปกครอง และบริหารงานท้องถิ่นของตนเอง โดยมีองค์การการปกครองที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย มีงบประมาณของตนเอง และที่สำคัญคือมีอำนาจในการวินิจฉัย ตัดสินใจ และบริหารงานภายในท้องถิ่นในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน

สุรศักดิ์ วงศ์อนันต์ชัย (2541 : 23) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่าเป็นการปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนดำเนินการปกครองตนเอง โดยให้มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา และให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่ องค์การหน่วยการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวนี้ มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ตัดสินใจ และดำเนินกิจการภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดภายในท้องถิ่นของตนเท่านั้น และหน่วยการปกครองท้องถิ่นนี้ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

จากนิยามดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในลักษณะการกระจายอำนาจบางอย่าง ซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นดำเนินการเอง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอิสระในการปกครอง และบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง โดยมีองค์การการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งตามกฎหมาย มีงบประมาณของตนเอง และสามารถกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง ภายในขอบเขต อำนาจ หน้าที่ และอาณาเขตของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย ทั้งนี้ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

2.1.4.2 หลักการปกครองท้องถิ่น

จากคำนิยามข้างต้น สามารถประมวลได้เป็นหลักการปกครองท้องถิ่น ซึ่ง ประหยัด หงษ์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2529 : 108) ได้กล่าวถึงหลักการปกครองท้องถิ่นไว้อย่างละเอียดสรุปได้ว่า

1) การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากรหรือขนาดพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นของไทย แบ่งเป็นการปกครองกรุงเทพมหานคร เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล

2) การปกครองท้องถิ่นนั้น องค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอสมควรเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การอย่างแท้จริง หากมีอำนาจน้อยเกินไปก็อาจปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่สมเจตนารมณ์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองนั้นก็กลายเป็นรัฐอธิปไตยเอง เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาลกลาง อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะความเจริญ และความสามารถของประชาชนในการพิจารณาการกระจายอำนาจในหน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับใดจึงจะเหมาะสม

3) องค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal right) ที่จะดำเนินการปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมายแบ่งออกได้สองประเภทคือ องค์การปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์การปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับสุขาภิบาล ข้อบังคับตำบล เป็นต้น และสิทธิในการดำเนินการบริหารท้องถิ่น คือ อำนาจในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่น

4) มีองค์กรที่จำเป็น (Necessary organization) ในการปกครองตนเอง องค์การที่จำเป็นของท้องถิ่นแบ่งออกเป็นสองฝ่าย คือ องค์การฝ่ายบริหาร และองค์การฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลจะมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหาร และสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ขององค์การบริหารส่วนตำบลจะมีคณะกรรมการบริหารกับสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

5) ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น ตลอดจนแนวคิดที่ว่า ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นที่จะรู้ปัญหา และวิธีการแก้ไขของตนเองอย่างแท้จริง องค์การปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาบริหารงาน เพื่อให้สมเจตนารมณ์ และความต้องการของชุมชน และอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งมุ่งเน้นในการที่ประชาชนสามารถเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตน นอกจากนั้นยังเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจในระบบ และกลไกของประชาธิปไตยอย่างแท้จริงอีกด้วย

จากหลักการดังกล่าวผู้วิจัยสามารถสรุปหลักการปกครองท้องถิ่นอย่างสั้น ๆ ได้ดังนี้

1. อาจมีรูปแบบหน่วยการปกครองท้องถิ่นหลายรูปแบบตามความ
2. แตกต่างของความเจริญ ประชากร หรือขนาดพื้นที่
3. ต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสมหน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการปกครองตนเอง โดยสิทธินี้ แบ่งเป็น 2 ประการ คือ สิทธิที่จะตรากฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์การปกครองท้องถิ่น และสิทธิในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่

5. เมืองคือการที่จำเป็นในการบริหาร และปกครองตนเอง คือ เมืองคือการฝ่ายบริหาร และองค์การฝ่ายนิติบัญญัติ

6. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครอง

2.1.4.3 องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

เพื่อให้เห็นภาพของการปกครองท้องถิ่นชัดเจนยิ่งขึ้น ควรจะพิจารณาในแง่ขององค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นด้วย ซึ่งได้มีผู้สรุปเอาไว้ดังนี้

อุทัย หิรัญโต (2523 : 22) สรุปว่าระบบการปกครองท้องถิ่นต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ โดยประการแรกคือ สถานะตามกฎหมาย (Legal status) หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ประการที่สองคือ พื้นที่และระดับ (Area and level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่ และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่ และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่ต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ และบุคลากร เป็นต้น ประการที่สามคือ การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมือง และการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ ประการที่สี่คือ องค์การนิติบุคคลจัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลาง หรือรัฐบาลแห่งชาติมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ ประการที่ห้าคือ การเลือกตั้งสมาชิกองค์การ หรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมด หรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง ประการที่หกคือ อิสระในการปกครองท้องถิ่น สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายในขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ ประการที่เจ็ดคือ งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป ประการสุดท้ายคือ การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ เพื่อประโยชน์ และความมั่นคงของรัฐ และประชาชนโดยส่วนรวม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของ

หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้ได้หมายความว่ามิอิสระเต็มที่ทีเดียว คงหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมีฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไป รัฐจึงต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

นอกจากนี้ คณะกรรมการปรับปรุงระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่น โดยนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งที่ 262/2535 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2535 เพื่อศึกษาการบริหารการปกครองท้องถิ่นของไทยที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันในทุกรูปแบบ หาแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงโครงสร้างอำนาจ หน้าที่ การคลัง และงบประมาณ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล หน่วยงานส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค กับหน่วยงานปกครองท้องถิ่นโดยกล่าวถึงองค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้ (กรมการปกครอง, กองวิชาการและแผนงาน, 2537: 12-15)

- 1) เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล
- 2) มีสภา และผู้บริหารระดับท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้ง
- 3) มีอิสระในการปกครองตนเอง
- 4) มีเขตการปกครองที่ชัดเจน และเหมาะสม
- 5) มีงบประมาณรายได้เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ
- 6) มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง
- 7) มีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ
- 8) มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของกฎหมายแม่บท
- 9) มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะหน่วยงานระดับรองของรัฐ

จากองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปว่าการปกครองท้องถิ่นจะต้องประกอบสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ประกอบกัน หากขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ถือว่าเป็นการปกครองท้องถิ่น กล่าวคือต้องมีสถานะตามกฎหมายเป็นนิติบุคคล โดยสมาชิกจะต้องมาจากการเลือกตั้ง มีอิสระในการปกครอง และมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ข้อบังคับในท้องถิ่น ภายในขอบเขตของกฎหมาย รวมทั้งสามารถจัดเก็บรายได้ และมีงบประมาณเป็นของตนเอง มีอาณาเขตที่ชัดเจน และอยู่ภายใต้การดูแลของรัฐบาลกลาง

จากความหมาย หลักการ และองค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวอย่างละเอียดข้างต้นจะเห็นได้ว่า การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างมากสำหรับประเทศที่ให้ความสำคัญกับประชาชน โดยให้ประชาชนมีอิสระเสรีในการปกครองตนเองได้ในระดับหนึ่ง ตามแนวทางประชาธิปไตย และการปกครองท้องถิ่นยังมีความสำคัญต่อการบริหาร และการนำนโยบายไปปฏิบัติ ขณะเดียวกันก็มีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบาย และการให้บริการกับประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนเป็นกลไกสำคัญในการการพัฒนาท้องถิ่น

2.1.6 การปกครองท้องถิ่นไทย

หลังจากทำความเข้าใจแนวความคิดทางการปกครองท้องถิ่นอย่างละเอียดแล้ว สามารถเป็นพื้นฐานในการศึกษาเรื่องการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย ซึ่งจะนำเสนอในรายละเอียดดังนี้

2.1.6.1 ความเป็นมาของการปกครองท้องถิ่นไทย

แนวความคิดในการปกครองท้องถิ่นไทย เกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ.2435 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงปฏิรูปการเมืองการปกครองไทย โดยทรงปฏิรูปการบริหารทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค เริ่มจากการรวมอำนาจเข้าสู่สถาบันกษัตริย์ ซึ่งเดิมกระจัดกระจายอยู่ในมือของผู้ปกครองตามหัวเมืองต่าง ๆ เข้าสู่ศูนย์กลาง คือ กรุงเทพมหานคร โดยรัฐบาลกลางที่เมืองหลวงสามารถใช้อำนาจปกครองพระราชอาณาจักรได้อย่างทั่วถึง มีรูปแบบโครงสร้างทางด้านการบริหารที่เหมือนกันทั่วทั้งประเทศ มีการจัดตั้งกระทรวงขึ้น 12 กระทรวง และจัดสรรอำนาจหน้าที่ของกระทรวงต่าง ๆ ตามลักษณะงาน เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน เจ้ากระทรวงทุกกระทรวงมีตำแหน่งเป็นเสนาบดีเสมอกันหมด และยกเลิกตำแหน่ง อัครมหาเสนาบดี พระองค์ทรงควบคุมและแต่งตั้งเสนาบดีด้วยพระองค์เอง สำหรับในส่วนภูมิภาคได้จัดการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล ทำให้ส่วนกลางสามารถส่งคนเข้าไปควบคุมดูแลหัวเมืองได้ มีสายการบังคับบัญชาการควบคุมที่ชัดเจน สามารถสั่งการได้รวดเร็ว ขณะเดียวกันก็ช่วยลดอำนาจของเจ้าเมืองประเทศราชทั้งหลายลง จนในที่สุดอำนาจการปกครองทั้งหมดมารวมอยู่ที่เมืองหลวง และนับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการรวมเอาดินแดนในพระราชอาณาเขตทั้งหมดเข้ามาอยู่ภายใต้การปกครองเดียวกันในลักษณะรัฐชาติ ทำให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองและการบริหารประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สาเหตุสำคัญของการปฏิรูปการปกครองดังกล่าว เนื่องจากก่อนหน้านี้การปกครองดินแดนต่างๆ เป็นไปอย่างหละหลวม ไม่มีกลไกจากส่วนกลางที่สามารถออกไปควบคุมดินแดนส่วนต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่มีการรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง ทำให้ประเทศขาดความเป็นเอกภาพและความมั่นคง ประกอบกับในสมัยนั้นไทยต้องเผชิญกับลัทธิจักรวรรดินิยมของชาติตะวันตก การเรียกร้องให้ประชาชนมีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ และการสร้างระบบการควบคุมหัวเมืองต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยเป็นตัวกันการแผ่ขยายของลัทธิจักรวรรดินิยมได้ทางหนึ่ง ดังนั้นพระองค์จึงต้องเร่งสร้างชาติ และปรับปรุงประเทศให้ทันสมัย (চারুทอง ทองสวัสดิ์, 2532 : 358-374) อย่างไรก็ตามพระองค์ก็ได้ปูพื้นฐานการจัดการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยขึ้น โดยเมื่อ พ.ศ.2440 พระองค์ได้ทรงมีการตรากฎหมายฉบับหนึ่ง เรียกว่า “พระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ.116” ถือเป็นการเริ่มทดลองการระบบสุขาภิบาลครั้งแรก โดยผู้บริหารกิจการสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ประกอบด้วย เสนาบดีกระทรวงนครบาล นายช่าง และนายแพทย์ ซึ่งเป็นข้าราชการประจำ แต่กิจการนี้ยังไม่มีลักษณะเป็นการปกครองตนเอง (Autonomy) นอกจากนี้พระองค์ทรงมีพระราชประสงค์ให้กระทรวงมหาดไทยจัดตั้งสุขาภิบาลขึ้นในท้องที่ตามหัวเมืองทั่วไปบ้าง แต่เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย คือ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเห็นว่า ประชาชนในหัวเมืองยังไม่พร้อมต่อการปกครองรูปแบบสุขาภิบาลโดยทรงให้เหตุผลว่า “ราษฎรซึ่งต้องเสียเงินในการสุขาภิบาลยังไม่รู้ ไม่เข้าใจ และยังไม่เห็นประโยชน์ คือยังไม่ต้องการสุขาภิบาล ถ้าจะจัดโดยอุบายตั้งกฎหมาย รัฐบาลบังคับให้จัด ให้ก็มีขึ้นก็คงจัดได้ แต่แลเห็นว่าการสุขาภิบาลจะสำเร็จได้ดีด้วยความพอใจ และความนิยมของราษฎร ยิ่งกว่าความบังคับของรัฐบาล จึงได้รับรองความคิดเรื่องนี้” (กระทรวงมหาดไทย, 2513 : 241) จนในปี พ.ศ.2448 ได้มีประกาศพระบรมราชโองการให้จัดตั้งสุขาภิบาลท่าฉลอม

ลงวันที่ 18 มีนาคม ร.ศ.124 ดังนั้นสุขาภิบาลท่าฉลอม เมืองสมุทรสาคร จึงเป็นกิจการสุขาภิบาลซึ่งก่อ
กำเนิดขึ้นในหัวเมืองเป็นแห่งแรก (ประหยัด หงษ์ทองคำ , 2523 : 38)

ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงทดลองวิธีการ
ปกครองตนเองตามแบบเทศบาลขึ้นในบริเวณวังพญาไท ในปี พ.ศ.2461 โดยโปรดเกล้าพระราชทานนามเขต
การทดลองนี้ว่า "ดุสิตธานี" ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสอนการปกครองตนเองแก่เสนาบดี และข้าราชการต่างๆ โปรดให้
มีรัฐธรรมนูญปกครองลักษณะปกครองนคราภิบาล หรือรัฐธรรมนูญของเมือง มีพรรคการเมือง 2 พรรค
การเลือกตั้งนคราภิบาล หรือนายกเทศมนตรี และสภาการเมืองให้เป็นไปตามรูปแบบการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตย มีลักษณะการปกครองระบอบรัฐสภา และมีการออกหนังสือพิมพ์เสนอข่าว และบทวิจารณ์ใน
เมืองดุสิตธานีด้วย จนในปี พ.ศ.2468 เมื่อพระองค์ทรงเสด็จสวรรคต การทดลองโดยจำลองรูปแบบการป
กครองตนเองดังกล่าวได้หยุดชะงักไป (ชูศักดิ์ เทียงตรง, 2531 : 261)

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงมีพระราชประสงค์ให้มีการจัด
การปกครองท้องถิ่นในแบบเทศบาลขึ้น มีการตั้ง "คณะกรรมการจัดการประชาธิปไตย" (Municipality) ขึ้นใน
ปี พ.ศ.2470 ทำหน้าที่ศึกษาดูงานกิจการสุขาภิบาลตามหัวเมืองต่าง ๆ ทั้งในประเทศ และประเทศเพื่อนบ้าน
เพื่อทำรายงานประกอบการพิจารณาจัดตั้งการประชาธิปไตย หรือเทศบาล ต่อมาได้มีการพิจารณาร่างพระราช
บัญญัติเทศบาลขึ้น และในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2473 พระองค์ทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยให้ส่งร่างพระราช
บัญญัติดังกล่าวให้กรมร่างกฎหมายพิจารณาหลักการในร่างกฎหมายนั้น จนกระทั่งประเทศเกิดการเปลี่ยน
แปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 ร่างพระราชบัญญัติฉบับดัง
กล่าวก็ยังมีได้มีการประกาศใช้

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองคณะราษฎรมีนโยบายชัดเจนที่จะกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
ด้วยการสถาปนาหน่วยการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นเช่นในประเทศตะวันตก โดยในปี พ.ศ.2476 รัฐบาล
ได้ผ่านพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล 3 แบบ คือ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล เริ่ม
ต้นที่ยกฐานะสุขาภิบาล 35 แห่งที่มีอยู่ขึ้นเป็นเทศบาล แล้วจัดตั้งเพิ่มเติม รัฐบาลของคณะราษฎรมุ่งหมายที่จะ
พัฒนาการปกครองท้องถิ่นเพียงรูปแบบเดียว คือ เทศบาล ขณะนั้นมีตำบลทั่วประเทศรวม 4,800 ตำบล
รัฐบาลหวังที่จะยกฐานะทุกตำบลให้เป็นเทศบาล ต่อมาในปี พ.ศ.2495 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เดินทางไป
ดูงานในต่างประเทศ และมองเห็นบทบาทของการปกครองท้องถิ่นในประเทศ ขณะที่มีเห็นว่าหน่วยการ
ปกครองท้องถิ่นของไทยมีน้อยเกินไป และจำกัดอยู่แต่เพียงเขตชุมชนเมือง สมควรที่จะสถาปนาการปกครอง
ท้องถิ่นในเขตนอกเมือง จึงตัดสินใจนำการปกครองท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาลมาใช้อีกครั้ง โดยหวังว่าการจัดตั้ง
สุขาภิบาลจะเป็นตัวเร่งในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อยกฐานะท้องถิ่นที่เจริญให้เป็นเทศบาลให้มากขึ้น จึงมีการจัด
ตั้งสุขาภิบาลอีกครั้งในปี พ.ศ.2495 โดยพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ.2495

หลังจากนั้นอีก 1 ปี รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ออกพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร
ราชการส่วนจังหวัดจัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) พ.ศ.2496 ดำเนินการปกครองท้องถิ่นนอกเขต
เทศบาลและสุขาภิบาล โดยรัฐบาลยังคงแต่งตั้งข้าราชการประจำไปควบคุมการปกครองท้องถิ่นในระดับจังหวัด

และในปี พ.ศ.2499 รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม อีกเช่นกัน ได้ออกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล กำหนดให้ตำบลมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีรายได้ รายจ่ายของตนเอง และสามารถดำเนินกิจการส่วนตำบลได้อย่างอิสระ แต่แล้ว อบต. ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับ อบจ. นั่นคือ แต่งตั้งคนของรัฐ ได้แก่ กำนัน และผู้ใหญ่บ้านเข้าไปควบคุมดูแล อบต.

พ.ศ.2515 มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 รวมเทศบาลกรุงเทพ กับเทศบาลนคร และองค์การปกครองท้องถิ่นอื่นๆ เข้าด้วยกันกลายเป็นกรุงเทพมหานคร (กทม.) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมาจากการแต่งตั้งในระยะเริ่มต้น ลักษณะองค์การของ กทม. คือ มีสภา กทม. ไว้ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ มีสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งเขตละ 1 คน และมีฝ่ายบริหารคือ ผู้ว่ากทม. ทั้งหมดอยู่ในวาระ 4 ปี จากนั้นในปี พ.ศ. 2521 มีการตราพระราชบัญญัติเมืองพัทยา กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้เมืองพัทยามีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นองค์การปกครองท้องถิ่นรูปแบบใหม่ที่คล้ายกับระบบผู้จัดการเมืองในสหรัฐอเมริกา การบริหารเมืองพัทยาแบ่งเป็น 2 องค์การ คือ สภาเมืองพัทยา และฝ่ายบริหารสภาเมืองพัทยา มีสมาชิก 2 ประเภท คือ ประเภทเลือกตั้งจากราษฎร 9 คน และประเภทแต่งตั้ง 8 คน ประธานสภาเมืองพัทยาเรียกว่า “นายกเมืองพัทยา” มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกสภา ฯ ส่วนฝ่ายบริหารคือ ปลัดเมืองพัทยา มาจากการแต่งตั้งโดยสภาเมืองพัทยา

จากประวัติความเป็นมาของการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย จะเห็นได้ว่าประเทศไทยเริ่มมีแนวคิดที่ใช้รูปแบบการปกครองดังกล่าวในการปกครองมาตั้งแต่สมัยในสมัยรัชกาลที่ 5 และก็มีมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาเรื่อย ๆ โดยมุ่งหวังว่าจะเป็นรูปแบบการปกครองที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดีที่สุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของประชาชนเป็นสำคัญ จนถึงปัจจุบันรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใช้ในประเทศไทยมีด้วยกัน 5 รูปแบบ ได้แก่ เทศบาล, องค์การบริหารส่วนจังหวัด, องค์การบริหารส่วนตำบล, กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

2.1.6.2 โครงสร้างการบริหารจัดการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไทย

เมื่อกล่าวในเชิงโครงสร้างขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไทยพบว่า ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา 285 กำหนดให้ “องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่น และคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น” ดังนั้นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นโดยทั่วไปจึงจะแบ่งโครงสร้างการบริหารจัดการออกเป็น 2 ส่วน คือ (ชูชัย ศุภวงศ์, 2542 : 32)

1) สภาท้องถิ่น มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการตราข้อกำหนดของท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ในระดับท้องถิ่นนั้น ทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับการงบประมาณประจำปีที่ย่อยบริหารเสนอ และเรื่องอื่น ๆ ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติให้เป็นอำนาจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อเป็น กฎ / ระเบียบ / ข้อบังคับ ที่ให้ชุมชนในท้องถิ่นนั้นได้ยึดถือปฏิบัติ หรือเป็นกติกาของสังคม เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการตรวจสอบการบริหารจัดการของคณะกรรมการ

บริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยการพิจารณาประมาณ แผนงาน โครงการ และการตั้งกระทุ้งตามกรณี ที่สงสัย หรือให้ความเห็นข้อแนะนำแก่คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นได้

2) คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการ การกิจการต่าง ๆ ที่เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และดำเนินการให้เกิดการบังคับใช้ตาม กฎหมายที่สภาท้องถิ่นได้ตราขึ้น เพื่อให้เกิดการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข และคุ้มครองประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ

2.1.6.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ประชาชนในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจที่แท้จริงจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการผลักดันให้ กลไก (องค์การปกครองท้องถิ่น หรือราชการส่วนท้องถิ่น) ดำเนินการกิจการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อการบริหารจัดการขององค์การ ปกครองท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ประชาชนในท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ ดังนี้คือ (ชูชัย สุภวงศ์, 2542 : 32-33)

1) การใช้สิทธิในการเลือกสรร หรือเลือกตั้งผู้แทนของตนเองเข้าไปเป็นสมาชิกสภา ท้องถิ่น หรือเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นดังกล่าวเพื่อเป็นตัวแทนในการ พิจารณาผลประโยชน์ และกำหนดทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเองและชุมชน ทั้งนี้ หากผู้แทนข้างต้นไม่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ประชาชนในท้องถิ่นก็มีสิทธิที่จะไม่เลือกตั้งให้เป็นผู้แทนใน สมัยต่อ ๆ ไปได้

2) การเสนอความต้องการ ต่อผู้แทนของตน เพื่อนำเข้าสู่การพิจารณากำหนดเป็น นโยบาย แผนงานโครงการ ในเรื่องต่างๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน

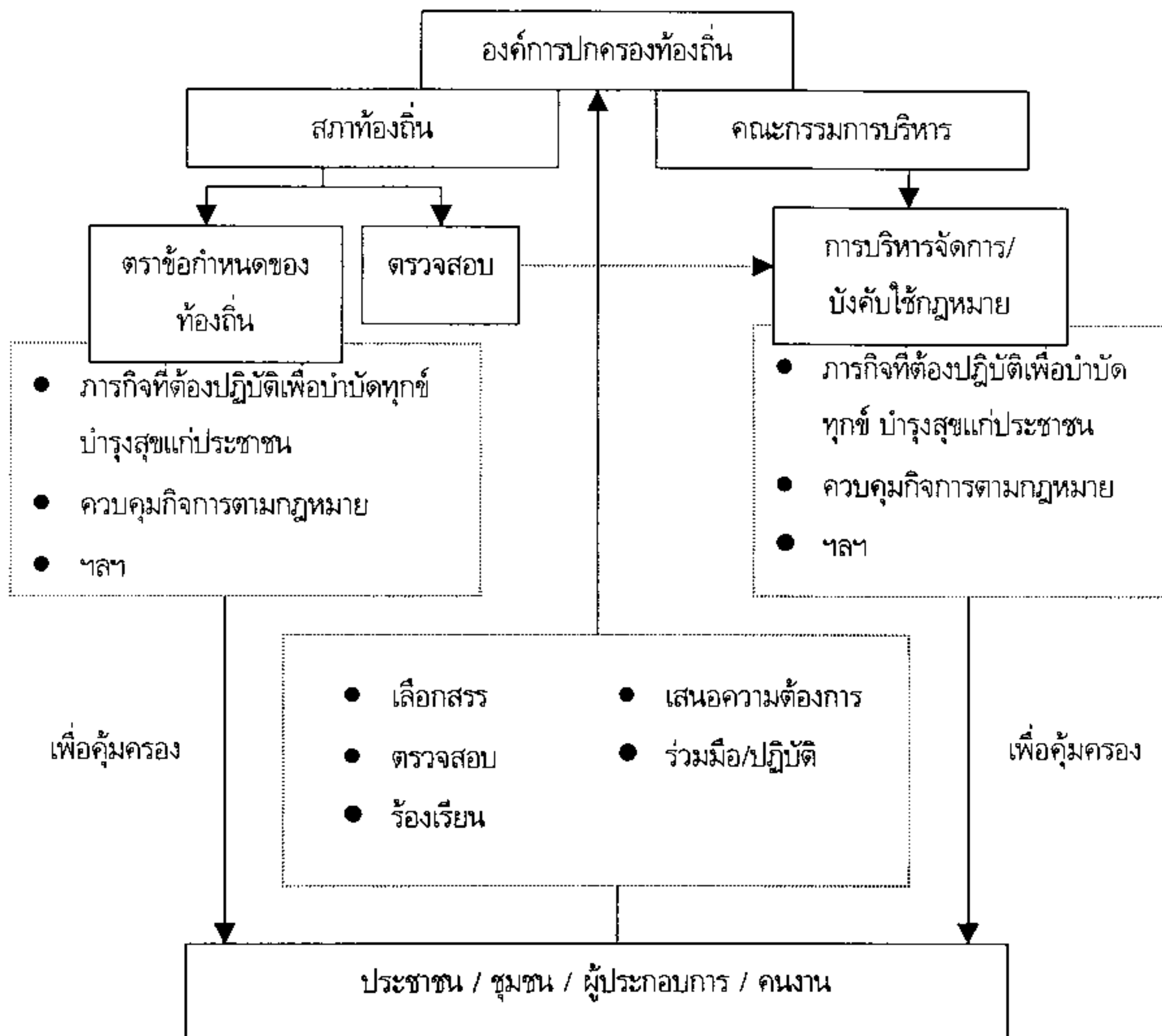
3) การตรวจสอบ การดำเนินงานของสภาฯ และคณะกรรมการบริหารองค์การปก ครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ โดยการเฝ้ามองและติดตามการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของตน แล้วเสนอความคิดเห็นต่อสาธารณะ โดยเสนอในนามของกลุ่ม/ชมรม หรือองค์กรชุมชนในท้องถิ่น โดยอาจผ่านสื่อของชุมชน เช่น หอกระจายข่าว สื่อสารมวลชนของท้องถิ่น หรือ โดยวิธีการตั้งข้อสังเกตโดยผ่านปากต่อปากของชุมชนเอง หรือผ่านผู้แทนของตนที่ได้เลือกตั้งไป รวมทั้งการ ร้องเรียนผ่านผู้บริหารของหน่วยงานที่กำกับดูแลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ก็ได้

4) การร้องเรียนหรือร้องทุกข์ ต่อองค์การปกครองท้องถิ่น ในกรณีที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการประกอบกิจการใด ๆ ในท้องถิ่นนั้น ซึ่งเป็นสิทธิที่ประชาชนสามารถร้องเรียนได้ และ ขณะเดียวกันเป็นหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเจ้าพนักงานที่ต้องดำเนินการแก้ไขเรื่องดัง กล่าวตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด

5) การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นกติกาสังคม ซึ่ง ถือว่าเป็น “กติกาสังคม” หรือ “หลักปฏิบัติ” ที่สภาท้องถิ่นได้ตราขึ้นเพื่อให้ใช้บังคับในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อ ประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองแล้วแต่กรณี รวมทั้งต้องให้ความร่วม มือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

จากบทบาทและสิทธิหน้าที่ของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าประชาชนเป็นองค์ประกอบหรือปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์การที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับประชาชนได้ เป็นที่พึง และเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น สมดังเจตนารมณ์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตยและการกระจายอำนาจสู่ประชาชนอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะเข้มแข็งได้อย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับประชาชน ได้อย่างยั่งยืน ประชาชนในท้องถิ่นจำเป็นต้องมีการดำเนินงานในลักษณะ “ประชาสังคม” กล่าวคือ มีการรวมตัวของชุมชนเป็นองค์การ หรือชุมชน หรือกลุ่มต่าง ๆ อย่างหลากหลายตามความต้องการของชุมชน เพื่อให้ทุกส่วนของชุมชนได้มีส่วนร่วม ทั้งในการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนการดำเนินการและการติดตามกำกับ การ โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นองค์การภาคีหนึ่งที่สำคัญ และมีบทบาทร่วมกับองค์การต่าง ๆ ของชุมชนนั้นในการดำเนินการพัฒนา รายละเอียดดังแสดงในแผนภูมิที่ 2.2

แผนภูมิที่ 2.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กับ ประชาชน

แหล่งที่มา : ชูชัย ศุภวงศ์ , 2542 : 34

2.1.6.4 รัฐบาลกับการปกครองท้องถิ่นไทย

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับการบริหารราชการองค์การปกครองท้องถิ่นนั้น ในที่นี้จะ ขอกล่าวถึง 2 ประการ ได้แก่

1) ความสัมพันธ์ในเชิงการจัดการกิจระหว่างภารกิจของรัฐ (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2539 : 1- 2) ได้จำแนกภารกิจออกเป็น 4 ประเภท ภารกิจแรกคือ ภารกิจทางปกครอง ได้แก่ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การป้องกันประเทศ การต่างประเทศ การอำนวยความสะดวก ฯลฯ ภารกิจประเภทนี้ เป็นภารกิจโดยแท้ของรัฐ ซึ่งโดยทั่วไปรัฐจะเป็นผู้ดำเนินการเอง ภารกิจที่สองคือ ภารกิจทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การให้บริการสาธารณะทางอุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรม เช่น การขนส่ง การเดินรถไฟ การไปรษณีย์โทรเลข การไฟฟ้า การประปา ฯลฯ ภารกิจประเภทนี้รัฐอาจเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยผ่านส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ หรืออาจมอบหมายให้เอกชนดำเนินการแทนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐได้ ภารกิจที่สามคือ ภารกิจทางสังคม ได้แก่ การให้บริการสาธารณะทางสังคม เช่น การให้บริการการศึกษา การรักษาพยาบาล การสาธารณสุข การกีฬา การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ ภารกิจประเภทนี้รัฐอาจเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยผ่านส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ หรืออาจมอบหมายให้เอกชนดำเนินการแทนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐได้ และภารกิจสุดท้ายคือ ภารกิจของท้องถิ่น เกิดขึ้นจากลักษณะของสภาพชุมชนเอง โดยภารกิจดังกล่าว นั้น เป็นเรื่องที่รัฐไม่สามารถเข้าไปสอดส่องดูแลได้โดยทั่วถึงอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งโดยลักษณะของภารกิจก็เป็นเรื่องของความต้องการเฉพาะแต่ละชุมชน เช่น การรักษาความสะอาด การกำจัดขยะมูลฝอย การให้มีน้ำสะอาด ตลาด โรงฆ่าสัตว์ สุสาน ฼าปนสถาน ฯลฯ

2) ความสัมพันธ์ในเชิงควบคุม กำกับ ดูแล ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์การปกครองท้องถิ่น อยู่ที่ว่าควบคุมกำกับซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจ การกระจายอำนาจโดยปราศจากการควบคุม กำกับ ย่อมทำให้รัฐเดียวไม่สามารถดำรงตนอยู่ได้ โดยการควบคุมกำกับนั้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ โดยประเภทแรกคือ การควบคุมกำกับโดยตรง ซึ่งยังแยกออกเป็น 2 กรณีด้วยกัน คือ กรณีการควบคุมกำกับด้วยบุคคล หรือองค์การ เป็นการควบคุมสถานภาพทางกฎหมายของคณะบุคคล หรือบุคคลคนเดียวที่อยู่ในรูปของคณะบุคคล (เช่น คณะรัฐมนตรี สภาเทศบาล นายกเทศมนตรี) อย่างเช่น กรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดปฏิบัติการณ์ไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ หรือมีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ตำแหน่ง ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพื่อสั่งให้ผู้บริหารท้องถิ่นออกจากตำแหน่งได้ และกรณีการควบคุมกำกับกับการกระทำที่สำคัญขององค์การปกครองท้องถิ่นที่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับของรัฐ ได้แก่ การให้ความเห็นชอบต่องบประมาณขององค์การปกครองท้องถิ่น การสั่งเพิกถอน หรือสั่งให้ระงับการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ประเภทที่สองคือ การควบคุมกำกับโดยอ้อม แยกออกเป็น 2 กรณีด้วยกัน คือ กรณีการให้เงินอุดหนุน เป็นมาตรการในการควบคุมกำกับโดยทางอ้อมประการหนึ่ง ทุกปีรัฐจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่องค์การปกครองท้องถิ่น และกรณีการใช้สัญญามาตรฐานในการจัดทำสัญญาต่าง ๆ ขององค์การปกครองท้องถิ่นนั้น ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

กำหนดว่าจะต้องทำตามแบบที่อยู่ในส่วนที่แนบท้ายระเบียบ และการเปลี่ยนแปลงสัญญาจะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากอัยการจังหวัด

2.1.6.5 ทิศทางการปกครองท้องถิ่นไทย

โกวิท พวงงาม ได้เสนอทิศทางการปกครองท้องถิ่นไทย โดยแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลาดังนี้ (โกวิท พวงงาม, 2543 : 230-234)

1) ก่อนมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540ก่อนที่จะมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยการปกครองท้องถิ่นของไทยมีปัญหาอันเป็นพื้นฐานของการปฏิรูปการปกครองในด้านต่างๆ โดยสรุปดังนี้

(1) โครงสร้างภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังมีคนที่มีได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น แต่มาจากการแต่งตั้งอยู่ในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการให้อำนาจข้าราชการประจำในส่วนภูมิภาค ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ เข้าไปมีตำแหน่งในโครงสร้างภายในขององค์การปกครองท้องถิ่น จนมีคำกล่าวว่า ข้าราชการเหล่านี้สวมหมวกสองใบ

(2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นถูกกำหนดให้มีบทบาทหน้าที่จำกัด และทับซ้อนกับอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

(3) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีขีดจำกัดทางด้านทรัพยากร และการหารายได้

(4) รัฐบาลไม่มีนโยบายชัดเจนต่อการกระจายอำนาจจึงทำให้แผนงานและขั้นตอนที่แน่นอนในการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ชัดเจนเช่นกัน

(5) ความชะงักงันต่อการพัฒนาองค์การ เป็นผลให้องค์การปกครองท้องถิ่นขาดประสิทธิภาพ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ

(6) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ขาดประสิทธิภาพไม่สามารถขยายบริการต่าง ๆ ให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชน ทำให้ประชาชนเบื่อหน่าย ขาดการมีส่วนร่วมในการปกครอง

(7) การมีรูปแบบที่หลากหลาย และเป็นอิสระต่อกัน ทำให้ขาดความร่วมมือและเกิดปัญหาในการประสานงาน

(8) ปัญหาการคลังท้องถิ่น เนื่องจากท้องถิ่นของไทยมีรายได้้น้อยมาก อยู่ระหว่าง 6 - 9 เปอร์เซ็นต์ของรายได้ของรัฐบาลเท่านั้น

(9) ปัญหาการบริหารงานบุคคล เนื่องจากระบบที่ใช้ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการไหลเวียนของข้าราชการ และพนักงานส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง การบริหารงานบุคคลของท้องถิ่นอยู่ภายใต้อำนาจของส่วนกลางแทบทั้งหมด

(10) ปัญหาการกำกับดูแลท้องถิ่น ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ แต่การกำกับดูแลท้องถิ่นยังมีลักษณะเป็นการบังคับบัญชาเสียส่วนมาก

(11) ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งนอกจากการไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้ว ประชาชนยังมีช่องทางที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นไม่มากนัก

2) หลังมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 หรือที่เรียกว่าฉบับประชาชน ได้กำหนดกลไกการแก้ไขปัญหาลำดับต้น พร้อมกับการปฏิรูปการปกครองไว้ โดยเฉพาะถึง 14 มาตรา ได้แก่ มาตรา 43, 52, 58, 59, 78 และมาตรา 282-290 ซึ่งนับว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ให้ความสำคัญกับการปกครองท้องถิ่นมากที่สุดตั้งแต่ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญมา 16 ฉบับ และด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ทำให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับขององค์การปกครองท้องถิ่นต่างๆ ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ประการสำคัญได้มีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองท้องถิ่นอีกหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาล เป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 , พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 , พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 , ประมวลกฎหมายท้องถิ่น (ยังไม่มีผลบังคับ) , พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น (ยังไม่มีผลบังคับ) , พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 , พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นต้น และด้วยบทบัญญัติของกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ของแต่ละองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และกฎหมายที่ออกใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ นับเป็นมิติใหม่ของการปกครองท้องถิ่นไทยที่จะมีโอกาสสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรของตนได้อย่างดียิ่ง เพราะกฎหมายเหล่านี้จะทำให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ มีโครงสร้างภายในเหมาะสมยิ่งขึ้น มีอำนาจหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่นมากขึ้น มีรายได้มากขึ้น มีระบบการบริหารงานบุคคลดีขึ้น มีอิสระในการบริหารงานมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันบทบาทอำนาจหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่นของส่วนกลางจะลดลง มีความสมดุลระหว่างส่วนท้องถิ่นกับส่วนกลางมากขึ้น ดังสาระสำคัญดังนี้ 1) มอบอำนาจทางการบริหาร การเงิน การคลัง ให้แก่ท้องถิ่นด้วยการจัดความสัมพันธ์ระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่นขึ้นใหม่ แยกบทบาท อำนาจหน้าที่บุคลากรของกระทรวง ทบวง กรม ออกจากองค์การส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการจัดความสัมพันธ์ระหว่าง อบจ. กับเทศบาล และ อบจ. กับ อบต. เพื่อแก้ไขปัญหาอำนาจหน้าที่ที่ซ้ำซ้อนกันอยู่ การจัดระบบความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเน้นบทบาทให้มีส่วนเกี่ยวพันซึ่งกันและกันในการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชน 2) ปรับปรุงโครงสร้างการบริหาร

จะเห็นได้ว่าการปกครองท้องถิ่นถูกกำหนดขึ้นบนพื้นฐานของทฤษฎีการกระจายอำนาจ และอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาส และสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง และกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง เนื่องจากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นเน้นที่การมีอิสระในการปกครองตนเอง มีการเลือกตั้ง มีองค์การ หรือสถาบันที่จำเป็นในดำเนินการปกครองตนเอง และที่สำคัญที่สุดคือ ประชาชนในท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองด้วย ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีการจัดระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่น 2 ระบบด้วยกัน คือ ระบบทั่วไป ที่ใช้ในท้องถิ่นทั่วไป มี 3

รูปแบบ ได้แก่ เทศบาล , องค์การบริหารส่วนจังหวัด , องค์การบริหารส่วนตำบล และระบบพิเศษ ที่ใช้เฉพาะท้องถิ่นบางแห่ง ในปัจจุบันมี 2 รูปแบบ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

ซึ่งหลักเกณฑ์ในการแบ่งแตกต่างกันตามลักษณะพื้นที่ จำนวนประชากรและรายได้ สำหรับการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยมุ่งความสนใจไปที่องค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นในระดับเล็กที่สุด คือระดับตำบล ซึ่งมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยในระดับรากหญ้า (Grass root) ถึงแม้ว่าการก่อตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2499 หากแต่ไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานจนต้องยุบเลิกไปใน พ.ศ.2515 และในที่สุดการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ในปี พ.ศ.2537 และเมื่อรัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล และต่อมาภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 รัฐบาลได้เสนอขอปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542 ในประเด็นต่าง ๆ ทั้งโครงสร้างที่มาของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล, อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ซึ่งนับเป็นก้าวแรกของรัฐบาลในการส่งเสริมความเข้มแข็งของท้องถิ่นและประชาชน ในลำดับต่อไปจึงขอเสนอรายละเอียดเฉพาะในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.1.5 แนวคิดองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล คือ หน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2538 ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน หลาย ๆ ฝ่ายทั้งภาครัฐบาล เอกชน รวมทั้งองค์กรพัฒนาต่าง ๆ ให้ความสนใจการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างมากทั้งในประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชน ประเด็นประสิทธิภาพรวมทั้งประเด็นของการบริหารจัดการ ซึ่งก่อนที่จะทำการศึกษาไม่ว่าจะในประเด็นอะไร ก็ควรทำความเข้าใจกับองค์การปกครองในรูปแบบนี้อย่างละเอียด ดังในรายละเอียดที่ผู้วิจัยจะทำการนำเสนอต่อไปนี้

2.1.5.1 ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบตำบลเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ซึ่งกำหนดให้หลายบ้านรวมกันเป็นหมู่บ้าน มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดูแล และให้หลายหมู่บ้านรวมกันเป็นตำบล มีกำนันเป็นผู้ดูแล โดยกำนันและผู้ใหญ่บ้านจะมีภารกิจที่ช่วยเหลือทางราชการ ในการปกครองท้องที่นั้น ๆ ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการปกครองท้องที่อีกหลายครั้ง แต่ผู้วิจัยจะขอนำเสนอรายละเอียดความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบลตั้งแต่ปี พ.ศ.2499 เป็นต้นไป โดยจะขอแบ่งเป็น 5 ช่วงตามลำดับเวลา และกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) พ.ศ. 2499 (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ.2499)

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับตำบลเกิดขึ้นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ.2499 ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้ออกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ.2499 กำหนดให้ตำบลมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่น โดยมีเหตุผลว่า (ตระกูล มีชัย, 2537 : 77) “ในปัจจุบันนี้โลกได้วิวัฒนาการไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ถ้าได้เปิดโอกาสให้ราษฎรได้ร่วมมือกันบริหารงานของตำบล และหมู่บ้านทุกอย่างเท่าที่จะเป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่น และประชาชนส่วนรวม โดยไม่ขัดต่อกฎหมายที่มีอยู่แล้ว ก็จะเป็นทางหนึ่งที่จะนำประชาชนไปสู่การปกครองระบอบเสรีประชาธิปไตยสมบูรณ์ และความตั้งใจที่จะส่งเสริมความเจริญของท้องถิ่นก็จะสำเร็จรวดเร็วยิ่งขึ้นด้วย” มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีฐานะเป็นนิติบุคคล และในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีการปรับปรุง

โครงสร้างของคณะกรรมการตำบล โดยต้องประกอบด้วยกำนันท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้านทุกคน แพทย์ประจำตำบล ครูประจำตำบลประจำตำบล 1 คน และราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิในตำบลนั้นไม่น้อยกว่า 2 คน ซึ่งนายอำเภอคัดเลือกเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง และให้มีข้าราชการที่ปฏิบัติงานในตำบลนั้นเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการตำบลด้วยเช่นกัน เช่น ครูใหญ่ทุกโรงเรียน หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรประจำตำบล นายช่างชลประทาน เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วยังได้กำหนดให้มี “สภาตำบล” ขึ้นเป็นครั้งแรก โดยมีสมาชิกสภาตำบลซึ่งมาจากราษฎรที่มีคุณสมบัติ เช่นเดียวกับผู้สมัครรับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านละ 2 คน เพื่อควบคุมการบริหารงานของคณะกรรมการตำบล โดยมีอำนาจในการสอบถามข้อเท็จจริง และเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการตำบลเกี่ยวกับการดำเนินการในตำบลนั้น และยังมีอำนาจในการเสนอ และลงมติตั้งข้อรังเกียจต่อข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานในตำบลนั้น

หากแต่การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ประสบความสำเร็จมากนักในการเป็นองค์การพัฒนาการเมืองระบอบประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น ถึงแม้จะสามารถจัดตั้งงบประมาณของตนเอง จัดหารายได้ของตนเอง มีสมาชิกที่ได้รับจากการเลือกตั้ง ประชาชนมีส่วนในการกำหนดนโยบายและข้อบังคับต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะสาเหตุหลายประการ ซึ่งสถาบันดำรงราชานุภาพ (สถาบันดำรงราชานุภาพ , 2539 : 45) ได้นำเสนอไว้หลายประเด็นคือ

(1) ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองตนเอง และไม่คุ้นเคยกับวิถีปฏิบัติงานเป็นคณะ และยังมีคหพอใจให้ผู้นำคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านตัดสินใจให้

(2) คณะบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ดีพอ จึงไม่สามารถเผยแพร่ความรู้ในการปกครองตนเอง หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้ประชาชนได้รู้ และเข้าใจ

(3) องค์การบริหารส่วนตำบลขาดรายได้ที่พอเพียงในการจัดทำโครงการต่างๆ ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมขาดความสนใจในที่สุดก็ไม่มาประชุม

(4) คณะผู้บริหารตำบลส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ต่อการบริหารงานที่ดีพอ ทำให้เมื่อปราศจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายอำเภอเป็นพี่เลี้ยง การปฏิบัติงานต่าง ๆ ของตำบลก็ติดขัดไม่สามารถดำเนินไปด้วยดี

นอกจากนี้ในทางปฏิบัติกลับถูกควบคุมอย่างแน่นหนาจากหน่วยราชการ จากปัญหาอุปสรรคดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการปกครองนี้อีกหลายครั้ง

2) พ.ศ. 2509 (คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 275 / 2509)

พลเอกประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในรัฐบาล ฯพณฯ จอมพลถนอม กิตติขจร ได้มีคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 275/2509 ลงวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2509 โดยให้ยกเลิกการบริหารงานในตำบลตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 โดยปรับปรุงวิธีการจัดระเบียบบริหารราชการในตำบลใหม่ โดยยุบองค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมคณะกรรมการตำบล กับสภาตำบลเข้าด้วยกัน เรียกว่า กรรมการสภาตำบล ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครูประชาบาล แพทย์ประจำตำบล และราษฎรจากหมู่บ้าน ๆ ละ 1 คน ทั้งนี้มีเหตุผลเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับสภาวะการณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งจุดสำคัญคือคณะกรรมการสภาตำบลไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลอีกต่อไป แต่เป็นองค์การที่ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย และเห็นชอบโครงการพัฒนาตำบล ทำให้คณะกรรมการสภาตำบลกลายเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานส่วนภูมิภาค ส่วนปัญหาในการบริหารงาน อันมีสาเหตุหลายประการ ซึ่งสถาบันดำรงราชานุภาพ (สถาบันดำรงราชานุภาพ, 2539 : 47-48) ได้สรุปไว้ดังนี้

(1) ขาดการควบคุม และการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง

(2) กรรมการสภาตำบลขาดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถ โดยทั่วไป กรรมการสภาตำบลมีพื้นฐานการศึกษาต่ำ พร้อมทั้งขาดความรู้ และความสนใจในด้านกฎหมาย และระเบียบตลอดจนวิชาการต่าง ๆ นอกจากนั้นกรรมการสภาตำบลบางคนขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน และขาดความกระตือรือร้นในการทำหน้าที่

(3) ขั้นตอนในการปฏิบัติงานโดยเฉพาะในด้านการเงิน และการอนุมัติโครงการมีมากเกินไปจนความจำเป็นทำให้ขาดความคล่องตัว

(4) ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน และการกำหนดหน้าที่ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทำให้ขาดการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและต่อเนื่อง และมีความผิดพลาดเกิดขึ้นอยู่เสมอ และ 5) กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ที่มีงานหรือโครงการอยู่ในเขตตำบลยังไม่ให้ความสำคัญในการประสานงานกับกรรมการสภาตำบลเท่าที่ควร โครงการ และแผนงานต่าง ๆ ที่จะไปดำเนินการในเขตตำบลยังไม่ได้ผ่านสภาตำบล หรือให้สภาตำบลรับทราบ ทำให้สภาตำบลมองไม่เห็นถึงความสำคัญในบทบาทของตน และไม่สามารถประสานงานกับทางราชการได้

3) พ.ศ.2515 (ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326)

ใน พ.ศ.2515 คณะปฏิวัติซึ่งมี ฯพณฯ จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี เป็นหัวหน้าได้ออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515 เพื่อปรับปรุงการจัดระเบียบบริหารในตำบลให้มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับสภาวะการณ์ยิ่งขึ้น โดยให้เหตุผลว่า “หากการปกครองชั้นพื้นฐานในตำบลไม่มั่นคงและเหมาะสมแล้ว จะกระทบกระเทือนต่อการปกครองส่วนภูมิภาคระดับอื่น และจะเป็นอุปสรรคแก่การพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า และการอำนวยความสะดวกให้แก่ราษฎร” ซึ่งทำให้

องค์การบริหารส่วนตำบลในขณะนั้น 59 แห่ง ต้องถูกยุบไป และมีการจัดระเบียบบริหารในตำบลเพียงรูปแบบเดียวเรียกว่า “สภาตำบล” ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล

4) พ.ศ.2537 (พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537)

หลังจากการประกาศยกเลิกองค์การบริหารส่วนตำบลในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ในปี พ.ศ.2515 ประเทศไทยก็ไม่มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นในระดับตำบล จนในปี พ.ศ.2535 เมื่อรัฐบาลภายใต้การนำของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายด้านการเมืองการปกครองที่จะส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลเป็นนิติบุคคลที่มีความคล่องตัว และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อมากระทรวงมหาดไทยจึงได้มีคำสั่งที่ 802/2535 ลงวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ.2535 แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงระบบบริหารการปกครองท้องถิ่นเพื่อทำการศึกษา และพิจารณาปรับปรุงสภาตำบลตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 พบว่าสภาตำบลได้จัดตั้งมาเป็นระยะเวลากว่า 20 ปี ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ทำให้ไม่สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความคล่องตัวในการบริหารงานสมควรปรับปรุงฐานะของสภาตำบล และการบริหารงานของสภาตำบลเสียใหม่ให้สามารถรองรับการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งมีการยกฐานะสภาตำบลซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็น “องค์การบริหารส่วนตำบล” ซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

ดังนั้น เมื่อรัฐสภาได้มีมติผ่านร่างกฎหมายสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล และประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติสภาตำบล พ.ศ. 2537 โดยมีผลบังคับเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาพ้นกำหนดไปแล้ว 90 วัน ทำให้ในเวลาต่อมา มีการยกเลิกสภาตำบลตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 ทั้งหมดทั่วประเทศอีกครั้งหนึ่ง แต่ให้บรรดาคณะกรรมการสภาตำบลที่มีอยู่ก่อนกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระของประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 และให้กระทรวงมหาดไทยยกฐานะสภาตำบลดังกล่าวขึ้นเป็น “สภาตำบล” ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล กรณีสภาตำบลใดที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 150,000 บาท ติดต่อกัน 3 ปี กระทรวงมหาดไทยจะทำการยกฐานะสภาดังกล่าวนั้นขึ้นเป็น “องค์การบริหารส่วนตำบล” (อบต.) ทำให้สภาตำบล 617 แห่งในขณะนั้นได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลเกิดขึ้นอีกครั้งโดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับล่างสุด

5) พ.ศ.2542 (พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3))

เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 หมวดว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น รัฐบาลใน พ.ศ.2542 ภายใต้การนำของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้เสนอขอปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542 ในประเด็นต่างๆ ทั้งอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล และโครงสร้างที่มาของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมาจากการเลือกตั้งทั้งหมด

และคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลต้องมาจากความเห็นชอบของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง และตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดจนปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพ และประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.1.5.2 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลที่ใช้ในปัจจุบันเกิดจากการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ.2542) ทำให้โครงสร้างของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นดังนี้

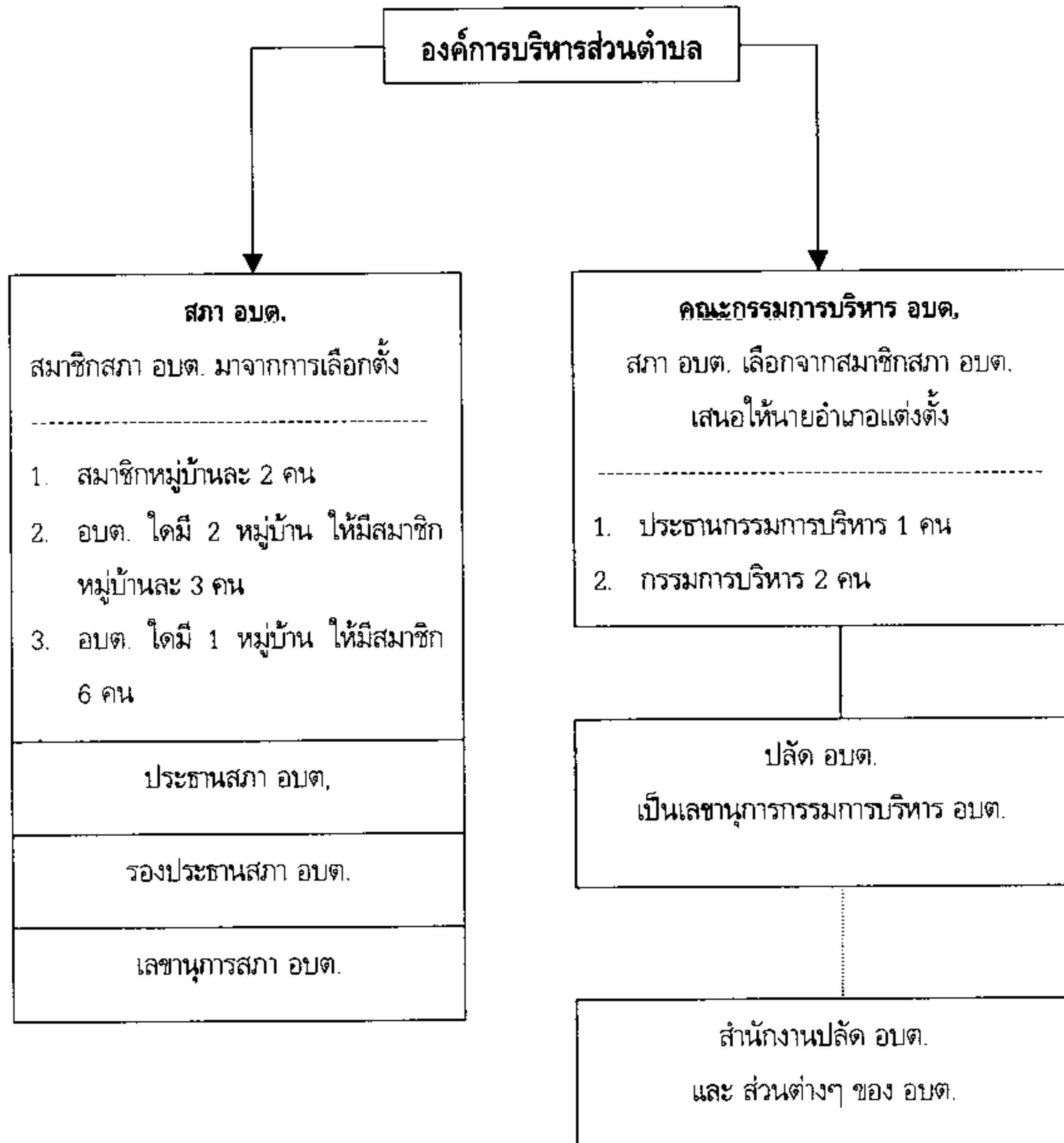
1) โครงสร้างของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

ประกอบด้วยสมาชิกหมู่บ้านละ 2 คน องค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 1 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิก 6 คน และ องค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 2 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกได้หมู่บ้านละ 3 คน (เดิมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งหมู่บ้านละ 2 คน) จากนั้นจึงเลือกประธาน รองประธาน และเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจากสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งดังกล่าว

2) คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

ประกอบด้วย ประธานกรรมการบริหาร 1 คน และกรรมการบริหารอีก 2 คน โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้เลือกแล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง และให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหาร (เดิมประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านไม่เกิน 2 คน และสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งไม่เกิน 4 คน)

รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 2.3 แสดงโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

แผนภูมิที่ 2.3 แสดงโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล ตาม พ.ร.บ.สภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

แหล่งที่มา : โกวิทย์ พวงงาม , 2543 : 174

2.1.5.3 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และมีบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยบัญญัติหน้าที่ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องทำ ดังนี้

- 1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- 2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- 4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- 7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

- 9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความสามารถ มีศักยภาพเพียงพอ อาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอีกจำนวน 13 ข้อ ดังนี้

- 1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- 2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- 4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- 5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- 6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- 7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- 8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- 9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- 11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- 12) การท่องเที่ยว
- 13) การผังเมือง

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่กล่าวมานั้นไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของ

ประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้ หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าว ให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐนำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย

จากอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลข้างต้น จะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะนิติบุคคลเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินกิจการพัฒนามากมายหลายอย่าง หน่วยงานของรัฐหรือองค์การใด ๆ จะไปดำเนินกิจการในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องแจ้ง องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าด้วย นอกจากนี้ในการดำเนินกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลยังมีรายได้อันเป็นงบประมาณของตนเอง และสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถให้ความเห็นชอบ ขออนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และรายจ่ายเพิ่มเติมได้ ในส่วนของรายได้นั้น องค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งอาจมีรายได้ไม่เท่ากัน โดยแหล่งที่มาของรายได้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีอยู่หลากหลายดังจะนำเสนอในหัวข้อถัดไป

2.1.5.4 แหล่งที่มาของรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

จากการศึกษารายละเอียดขององค์การบริหารส่วนตำบลจะพบว่าแหล่งที่มาของรายได้จากหลายแหล่งด้วยกันคือ

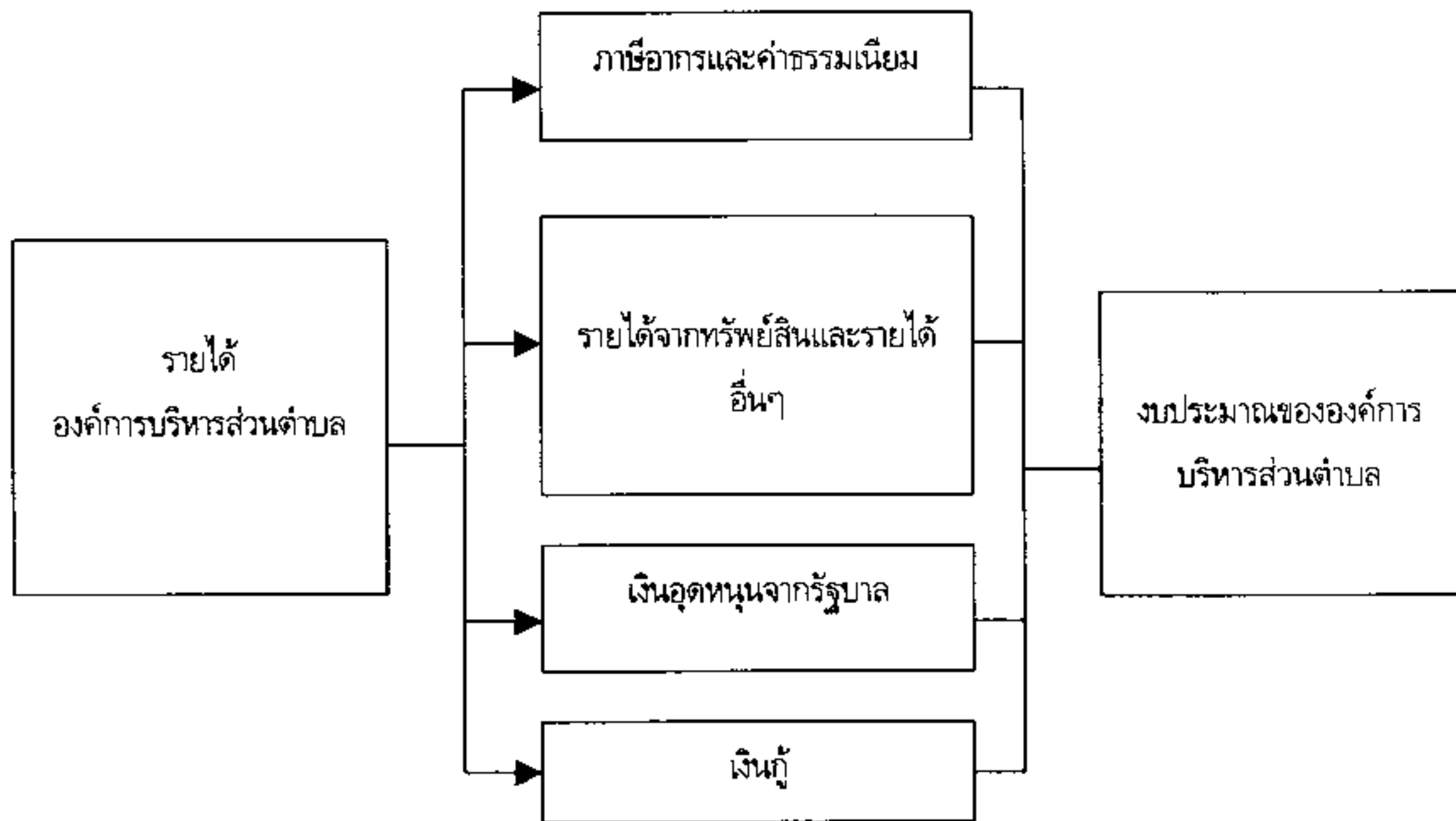
- 1) รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจัดเก็บได้เองจากภาษีอากรต่าง ๆ ได้แก่
 - (1) ภาษีบำรุงท้องที่
 - (2) ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
 - (3) ภาษีป้าย
 - (4) อากรการฆ่าสัตว์
- 2) รายได้ที่มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นและให้ องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับทั้งจำนวน เมื่อมีการจัดเก็บใน องค์การบริหารส่วนตำบลใด ได้แก่
 - (1) เงินอากรตามกฎหมายว่าด้วยอากรรังนกอีแอ่น
 - (2) ค่าธรรมเนียมกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล
 - (3) เงินอากรประทานบัตรใบอนุญาตและอาชญาบัตรตามกฎหมายว่าด้วยการประมง
 - (4) ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้
 - (5) ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน
- 3) รายได้ที่ได้รับจัดสรรให้เมื่อมีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นเป็นรายได้ที่เมื่อมีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลจะได้รับการจัดสรรหรือแบ่งให้ตามหลักเกณฑ์และวิธีในกฎหมายนั้นหรือในกฎกระทรวง ได้แก่
 - (1) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน เมื่อจัดเก็บได้ในจังหวัด จัดสรรให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้กฎหมายว่าด้วยการนั้น

(2) ค่าภาคหลวงแร่ และค่าภาคหลวงปิโตรเลียม เมื่อจัดเก็บได้ใน องค์การบริหารส่วนตำบลใด ให้จัดสรรให้ องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงมหาดไทย

(3) เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ เมื่อจัดเก็บได้ในองค์การบริหารส่วนตำบลใด ให้แบ่งให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีที่กำหนดไว้ในกฎหมายกระทรวงมหาดไทย

4) รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้องออกข้อบังคับตำบล เพื่อเก็บเพิ่มขึ้นจากกฎหมายนั้น เป็นรายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจออกข้อบังคับ เพื่อเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้น อัตราที่เรียกเก็บตามบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการนั้น

จากรายละเอียดแสดงแหล่งที่มาของรายได้ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีแหล่งที่มาของรายได้จากหลาย ๆ ทาง โดยเฉพาะรายได้ที่มาจากแหล่งรายได้ของตนเอง ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับพื้นที่และทรัพยากรต่าง ๆ ในแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นเป็นสำคัญ บางองค์การบริหารส่วนตำบลมีทรัพยากรในพื้นที่มาก ก็จะมีแหล่งรายได้มาก บางแห่งมีทรัพยากรในพื้นที่น้อยก็มีแหล่งที่มาของรายได้น้อย ซึ่งการมีรายได้น้อย ย่อมส่งผลกระทบต่อการดำเนินกิจการพัฒนาในท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มากนักน้อย รายละเอียดดังแสดงในแผนภูมิที่ 2.4

แผนภูมิที่ 2.4 แสดงรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

แหล่งที่มา : โกวิทย์ พวงงาม , 2543 : 179

2.1.5.5 การจัดระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งนั้นจะมีความแตกต่างกันไปตามศักยภาพทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น ซึ่งจากการตรวจสอบรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6,397 แห่งทั่วประเทศแล้ว มีการการจัดลำดับชั้นจำแนกไว้ดังนี้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2543 : 196-197)

- 1) อบต. ชั้น 1 คือ อบต.ที่มีรายได้ 20 ล้านบาทขึ้นไป ปัจจุบันมีทั้งหมด 78 แห่ง
- 2) อบต. ชั้น 2 คือ อบต.ที่มีรายได้ 12 - 20 ล้านบาท ปัจจุบันมีทั้งหมด 65 แห่ง
- 3) อบต. ชั้น 3 คือ อบต.ที่มีรายได้ 6 - 12 ล้านบาท ปัจจุบันมีทั้งหมด 138 แห่ง
- 4) อบต. ชั้น 4 คือ อบต.ที่มีรายได้ไม่เกิน 6 ล้านบาท ปัจจุบันมีทั้งหมด 298 แห่ง
- 5) อบต. ชั้น 5 คือ อบต.ที่มีรายได้ไม่เกิน 3 ล้านบาท ปัจจุบันมีทั้งหมด 5,788 แห่ง

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่าร้อยละ 90 ทั่วประเทศ เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลระดับชั้น 5 ซึ่งมีสถานะของรายได้ค่อนข้างต่ำ ซึ่งก็อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ขาดศักยภาพในการปฏิบัติงานตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย

2.1.6 แนวคิดเรื่องประชาคม

“ประชาคม” (Social community) หรือ “ประชาสังคม” (Civil society) มีรากเหง้าทางความคิดจากทฤษฎีทางสังคมของตะวันตก ซึ่งพัฒนาการของแนวคิดประชาสังคมในยุโรปก่อน คริสต์ศตวรรษที่ 18 ประชาสังคม กับ รัฐ มิได้แยกจากกัน รัฐกับสังคมดำรงทับซ้อนกันในการอบวิสัยคิดดั้งเดิมนั้น รัฐผูกขาดความรับผิดชอบต่อสังคมโดยสิ้นเชิง บุคคลสัมพันธ์กับรัฐได้โดยผ่านตัวกลางคือรัฐเท่านั้น และในต้นศตวรรษที่ 18 ประชาสังคมได้กลายเป็นมิติใหม่แห่งการเมืองสาธารณะที่แยกตัวจากการเมืองแบบเป็นทางการซึ่งถูกควบคุมโดยรัฐ ก่อให้เกิดแนวคิดประชาคม ซึ่งกระจายอยู่ทั่วไป มีการเคลื่อนไหวอย่างอิสระ ไร้การจัดตั้งแบบศูนย์รวม แต่มีการทำงานอย่างสอดคล้องกันเป็นเครือข่าย ได้กลายเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่เชื้อเชิญให้นักวิชาการและนักการเมืองให้มาสนใจต่อภาคประชาชนอย่างจริงจังอีกครั้ง และในแนวคิดร่วมสมัยมองว่า “ประชาคม” ไม่เพียงแต่ต้องดำรงอยู่ หากยังต้องเสริมสร้างประชาคมให้เข้มแข็ง เพื่อสร้างสังคมที่มีดุลอำนาจระหว่างรัฐ ทุนและสังคม ซึ่งมีลักษณะเป็นชุมชนอิสระ มีอิสระระดับหนึ่งจากอำนาจรัฐ อำนาจทุน หรือตลาดอีกด้วย ตลอดจนมีการเน้นความคิดริเริ่มของปัจเจกบุคคลในการทำประโยชน์แก่ส่วนรวม

2.1.6.1 ความหมายของ “ประชาคม”

มีคำหลายคำที่ให้ความหมายไปในทางเดียวกันกับคำว่า “ประชาคม” เช่น ประชาสังคม, สังคมเข้มแข็ง, ชุมชนเข้มแข็ง, ความเป็นชุมชน ฯลฯ

ศ.นพ.ประเวศ วะสี (2540 : 6) ได้ให้ความหมายของ “ประชาสังคม” ว่า การที่ประชาชนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีอุดมคติร่วมกัน หรือความเชื่อร่วมกันในบางเรื่อง มีการติดต่อสื่อสารกัน หรือมีการรวมกลุ่มกัน จะอยู่ห่างกันก็ได้ มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีเรื่องจิตใจเข้ามาด้วย มีความรัก มีมิตรภาพ มีการเรียนรู้ในการกระทำการในการปฏิบัติบางสิ่งบางอย่างในเรื่องใด ๆ และมีการจัดการ

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2540: 41) ให้คำจำกัดความของประชาสังคมว่า หมายถึงทุกๆ ส่วนของสังคมโดยรวมถึงภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ที่เข้ามาเป็น Partnership กัน คือ การร่วมกันทำงาน ไม่แบ่งแยกว่าเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นเรื่องของฝ่ายรัฐหรือฝ่ายสังคม ไม่จำกัดว่าใครเป็นส่วนนำหรือส่วนตาม เป็นเรื่องที่ทุกๆ ส่วนในสังคมต้องมารวมกันเพื่อแก้ปัญหา โดยเอาประเด็นปัญหาหรือกิจกรรมเป็นศูนย์กลาง โดยไม่จำกัดว่าเป็นเรื่องของใคร ใครเป็นฝ่ายนำ ใครเป็นฝ่ายตาม สามารถเกิดขึ้นได้ทุกวัน เกิดขึ้นได้ในทุกระดับตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับชนบท ไปจนถึงระดับชาติ

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2540 : 93) ให้ความหมายของประชาสังคมว่า หมายถึงกลุ่มองค์กรที่เป็นพลังนอกระบบรัฐ เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันขึ้นมาโดยไม่หวังผลกำไรหรือหวังผลกำไรก็ตามที่ต้องการมีบทบาทร่วมกับรัฐในการที่จะจัดระเบียบการปกครอง การพัฒนา จัดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน

อนุก เหล่าธรรมทัศน์ (2540 : 2) กล่าวว่า ประชาสังคม หมายถึงกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ สถาบัน และชุมชน ที่อยู่ระหว่างรัฐกับปัจเจกชน โดยจุดเน้นของประชาสังคมมี 2 อย่าง คือ 1) ไม่ชอบและไม่ยอมให้รัฐครอบงำหรือบงการ แม้ว่าจะยอมรับความช่วยเหลือจากรัฐและมีความร่วมมือกับรัฐได้ แต่ก็สามารถขึ้นำ กำกับ และคัดค้านรัฐได้ 2) สื่อความหมายถึง การไม่ชอบลัทธิปัจเจกชนสุดขั้ว ที่หมายถึงการส่งเสริมให้คนเห็นแก่ตัว ต่างคนต่างอยู่ แย่งแย่งแข่งขัน จนไม่เห็นประโยชน์ส่วนรวม หากแต่สนับสนุนให้ปัจเจกชนรวมกลุ่มรวมหมู่และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยไม่ปฏิเสธการแสวงหาหรือปกป้องประโยชน์เฉพาะส่วนเฉพาะกลุ่ม ประชาสังคมจึงประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ รัฐ ประชาสังคม และปัจเจกชน ซึ่งทั้งสามส่วนต้องเป็นอิสระต่อกันพอสมควร แต่ต้องโยงใยกันเกี่ยวข้องกัน ชัดแย้งคัดค้านกันได้ แต่ต้องปรองดองกัน สามัคคีกันไปได้ด้วย

เสรี พงศ์พิศ (2538 : 32) มีความเห็นว่า ประชาสังคม หรือสังคมประชาชน เป็นอำนาจที่สาม นอกจากอำนาจรัฐและอำนาจทุน มีฐานะเป็นองค์กรเอกชนเพื่อสาธารณะ ควรทำหน้าที่ผลักดันให้รัฐปล่อยถ่ายอำนาจตนให้สังคม โดยนักวิชาการและสื่อมวลชน ซึ่งเป็นองค์กรประกอบที่เข้มแข็งของประชาสังคม ไม่ควรทำหน้าที่เป็นผู้นำของกระบวนการในประชาสังคมเพราะไม่สามารถที่จะรู้เรื่องต่าง ๆ ทั้งหมด และตัดสินใจแทนองค์กรประกอบอื่น ๆ ของประชาสังคมได้ จึงควรที่จะเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มในสังคมโดยเฉพาะคนยากจนได้มีส่วนและได้รับการสนับสนุน เพื่อให้เกิดความสมดุลในประชาสังคมเอง อันจะเป็นรากฐานในการนำไปสู่การสร้างสมดุลและการควบคุมอำนาจรัฐและอำนาจทุน

จากการให้ความหมายของคำว่า “ประชาคม” หรือ “ประชาสังคม” ของนักวิชาการดังที่อ้างมาในข้างต้นสามารถสรุปนิยามของ “ประชาคม” ได้ว่าหมายถึงการที่คนในสังคมซึ่งมีจิตสำนึก (Civil consciousness) ร่วมกัน มารวมตัวกันในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน (Partnership) ในการกระทำบางอย่าง ทั้งนี้ด้วยความรักและความเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้ระบบการจัดการให้เกิดความรู้ร่วมกัน ประชาสังคมจะก่อให้เกิดอำนาจที่สาม (Third sector) นอกเหนือจากอำนาจรัฐ และอำนาจธุรกิจ การรวมตัวในลักษณะประชาสังคม จะเป็นการก่อให้เกิดโครงสร้างสังคมแนวใหม่ที่มีความสัมพันธ์กันในแนวราบ ซึ่งหากประสานกับโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์ในแนวตั้งด้วยความสมานฉันท์แล้ว จะทำให้สังคมมีความเข้มแข็ง

สำหรับ “ประชาคมระดับท้องถิ่น” นั้น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้บ้าง โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ได้ให้ความหมายประชาคมจังหวัด คือ ความเป็นชุมชน หรือการมีความผูกพันร่วมมือกันของประชาชนในระดับจังหวัด โดยมีกลไกและกระบวนการในการรวมตัวของกลุ่มและองค์การประเภทต่าง ๆ ของประชาชนในลักษณะพหุภาคีเพื่อร่วมกันคิด และกำหนดแนวทางการพัฒนาของจังหวัดเพื่อประโยชน์โดยรวมของประชาชนในจังหวัด

2.1.6.2 กระบวนการก่อตัวของ “ประชาคม”

สำหรับการก่อตัวของประชาสังคม หรือสังคมเข้มแข็งในความหมายของ ชีริยุท บุนยุมิ (2540 : 153-157) ได้เสนอขั้นตอนในการก่อตัวของประชาสังคม (Civil society) โดยแยกระยะเป็น 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การเกิดจิตสำนึกทางสังคม คือ การที่คนในสังคมต่างตระหนักร่วมกันว่ามีปัญหาบางอย่างเกิดขึ้นในสังคมนั้น รู้สึกว่าตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในสังคม และรู้สึกว่าทุกคนต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันที่จะแก้ไข ปัญหา และทุกคนมีสิทธิเรียกร้องเพื่อให้สังคมส่วนรวมดีขึ้น ขั้นที่ 2 การเกิดองค์การทางสังคม คือ กลุ่มหรือองค์การทางเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ ที่มีจิตสำนึกในการดูแลประโยชน์ซึ่งกันและกัน มีหลายลักษณะ เช่น กลุ่มทางด้านสังคมสงเคราะห์ กลุ่มของสาขาวิชาชีพต่าง ๆ กลุ่มของภาคธุรกิจเอกชน กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มสื่อ องค์การชุมชน ฯลฯ ขั้นที่ 3 การเกิดอุดมการณ์ร่วมกันของสังคม เมื่อจิตสำนึกรับผิชอบต่อสังคมสูงขึ้น พร้อม ๆ กับที่มีกลุ่ม/องค์การต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและมีอุดมการณ์ที่ยึดเหนี่ยวผูกพันกับสังคมให้เป็นสังคมที่เข้มแข็งมีคุณธรรม (Ideology civil society) ขึ้น เป็นอุดมการณ์ร่วมของทุก ๆ ส่วนในสังคม และ ขั้นที่ 4 การตกผลึกเป็นสถาบันของอุดมการณ์สังคมและกลุ่มองค์การต่าง ๆ ซึ่งจะเป็แรงขับเคลื่อนให้สังคมก้าวไปข้างหน้าพร้อม ๆ กับการที่กลุ่มองค์การสังคมต่าง ๆ มีวุฒิภาวะเป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นความเข้มแข็งของสังคม และมีหน้าที่ที่มีคุณค่าแก่สังคม คือ การสร้างสมดุลเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในสังคม

สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ (2540 : 13-15) ได้กล่าวถึงกิจกรรม หรือกระบวนการของประชาสังคมต้องประกอบไปด้วย

1) จิตสำนึกประชาสังคม (Civil consciousness) คือ ความคิดการยอมรับในเรื่องของการรวมตัวกันอย่างอิสระด้านความรัก ความเอื้ออาทร การยอมรับความเห็นซึ่งกันและกัน มีอิสระมีการเรียนรู้ร่วมกัน (เป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ)

2) โครงสร้างองค์การประชาสังคม (Civil organization) มีทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ หรือรวมตัวเป็นองค์การเฉพาะเรื่องหรือถาวร เช่น มูลนิธิ สมาคม ชมรม สมาพันธ์ สหกรณ์ ฯลฯ ซึ่งการรวมกลุ่มนี้ต้องมีจิตสำนึกประชาสังคมดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ยังต้องมีระบบการจัดการเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

3) เครือข่ายประชาสังคม (Civil network) หมายถึง โครงสร้างและกระบวนการซึ่งเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่ม หรือองค์การของประชาสังคมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

สมพงษ์ พัดบุญ (2539: 1-3) ให้แนวคิดในการก่อตั้งประชาคมท้องถิ่นเกี่ยวกับขอบเขตของประชาคม คือ แบ่งตามเขตภูมิศาสตร์ เช่น เมือง อำเภอ จังหวัด และแบ่งตามประเด็น สนใจร่วม เช่น ปัญหา

ที่อยู่อาศัย แหล่งทรัพยากร สิ่งแวดล้อม การประกอบอาชีพ โดยกล่าวถึงกระบวนการพัฒนาประชาคมท้องถิ่นว่าประกอบด้วย 3 กระบวนการ สรุปได้ดังนี้

1) กระบวนการทำงาน ต้องส่งเสริมกลุ่มประชาชนให้มีกิจกรรมที่เขาสใจ และเอื้ออำนวยการพัฒนาองค์การแบบมีวิสัยทัศน์ กิจกรรมที่จัดจะต้องทำเพื่อความมั่นคง ให้ภาคีต่าง ๆ ร่วมกันรับผิดชอบในประเด็นแกนกลางของกิจกรรม มีการทำงานอย่างเป็นกระบวนการ

2) กระบวนการเรียนรู้ โดยต้องมีระบบข้อมูลทุกด้านอย่างต่อเนื่อง ให้มีการศึกษาในเรื่องที่สำคัญ เช่น สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงให้มีการฝึกอบรมในเรื่องต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนากระบวนการประชาคม

3) กระบวนการประสานงานให้คำปรึกษา ให้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานประชาคมให้ทุกภาคีเข้าร่วมอย่างเต็มที่ โดยมีบุคคลติดตามความคืบหน้า ให้คำแนะนำ ปรึกษากระบวนการประชาคมและมีการสนับสนุนความคืบหน้าเป็นระยะที่แน่นอน

2.1.6.3 องค์ประกอบของประชาคม

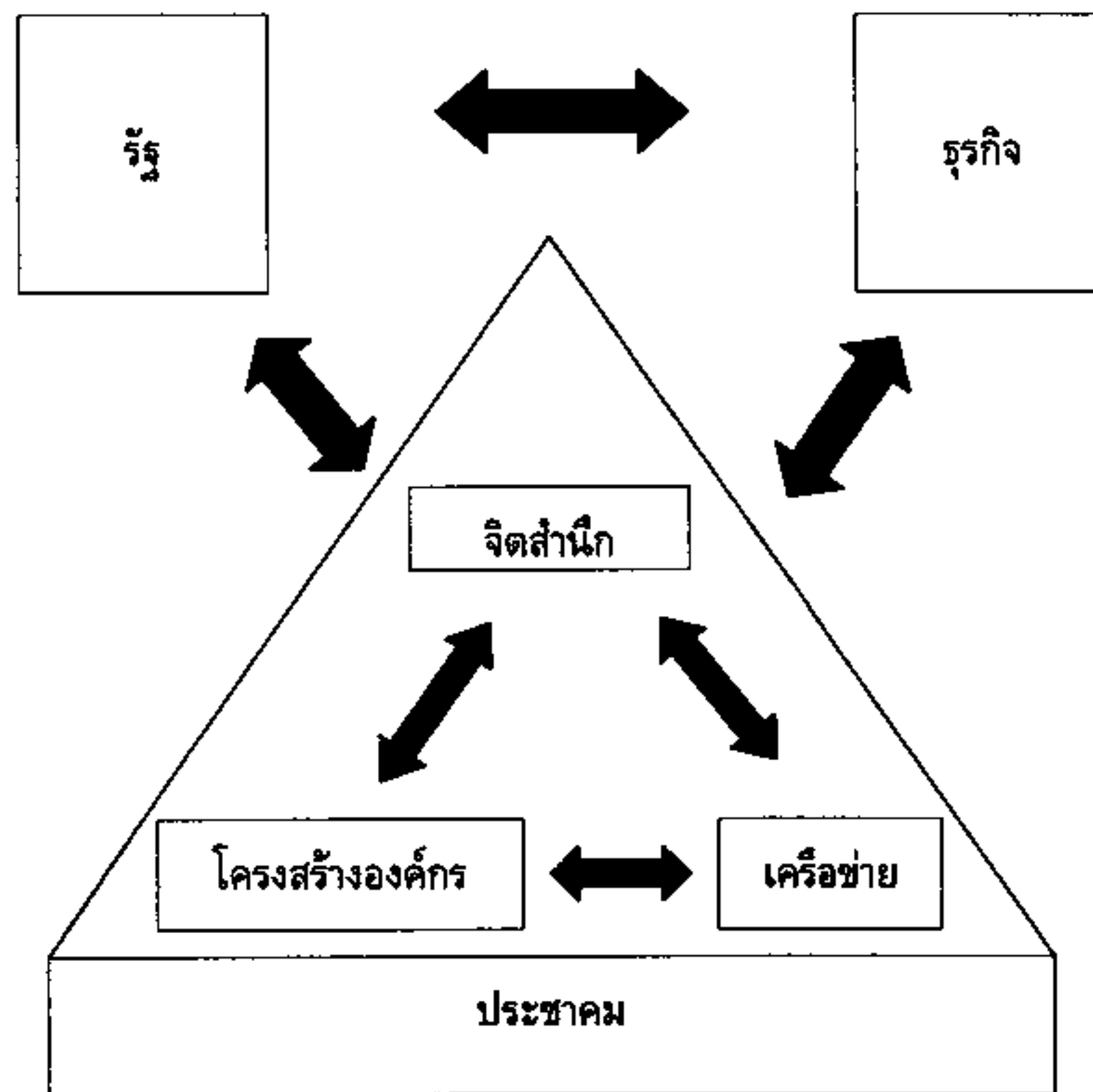
กิจกรรม หรือกระบวนการที่เรียกว่า “ประชาคม” หรือ “ประชาสังคม” จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญหลายประการ ซึ่ง สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ (2540 : 13 -18) ได้อธิบายองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ของประชาคม สรุปได้ดังนี้

1) จิตสำนึกประชาสังคม (Civic consciousness) หมายถึง ความคิด และการยอมรับในเรื่องการรวมตัวกันอย่างอิสระด้วยความรัก ความเอื้ออาทร ความยอมรับในความคิดเห็นของกันและกัน ในอันที่จะเรียนรู้ร่วมกัน หรือแก้ไขปัญหาที่เผชิญอยู่

2) โครงสร้างองค์กรประชาสังคม (Civic organization) หมายถึง กลุ่มการรวมตัวซึ่งอาจเป็นองค์กรที่เป็นทางการ (นิติบุคคล) หรือไม่เป็นทางการก็ได้ เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันเฉพาะคราว เฉพาะเรื่อง หรือต่อเนื่องก็ได้ สมาชิกของกลุ่มอาจจะเป็นบุคคลในภาครัฐ ภาคธุรกิจ หรือประชาชน หรือรวมกันอยู่ก็ได้ จำนวนสมาชิกไม่จำกัด มีสมาชิกเพียง 2-3 คนก็ได้

3) เครือข่ายประชาสังคม (Civic network) หมายถึง โครงสร้าง และกระบวนการซึ่งเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่ม หรือเชื่อมโยงองค์กรประชาสังคมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งปัจจัยสำคัญคือระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการสัมพันธ์กันด้วยความสมานฉันท์

ดังรายละเอียดแสดงในแผนภูมิที่ 2.5

แผนภูมิที่ 2.5 แสดงองค์ประกอบประชาคม

แหล่งที่มา : สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ , 2540 : 31

2.1.7 แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม

หากจะศึกษากระบวนการพัฒนา คงไม่สามารถละเลยในประเด็นของการมีส่วนร่วมได้ โดยเฉพาะในการพัฒนาชุมชนชนบท ที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงขอเสนอในประเด็นของการมีส่วนร่วมดังนี้

2.1.7.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

“การมีส่วนร่วม” มาจากภาษาอังกฤษว่า “Participation” ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ไว้มากมายหลายท่าน ดังนี้

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527 : 6-7) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มคน ชุมชน สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

สมยศ นาวิการ (2525 : 1) กล่าวว่า การที่บุคคลต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในองค์กรนั้น เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง องค์กรดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 : 25) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา การตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง

นิพัทธเวช สืบแสง (2526 : 10) ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาว่า หมายถึง การกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงสถานการณ์ของตนเอง เพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงภายใต้การกำหนด และดำเนินการของประชาชนเอง โดยที่กระบวนการของการมีส่วนร่วมนั้นเป็นการมีส่วนร่วมในการค้นหา หรือกำหนดปัญหาของชุมชน การหาสาเหตุของปัญหา หาวิธีการแก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน และประเมินผลการดำเนินการแก้ปัญหา

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527 : 81) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการ และควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจ และสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกสังคม

เสน่ห์ จามริก (2527 : 22) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ไม่ได้หมายความว่าเพียงว่าประชาชนเข้ามาร่วมกิจกรรมตามที่นักวิชาการ หรือองค์กรพัฒนาตั้งขึ้น แท้จริงแล้วต้องให้ชุมชนมีกิจกรรม และวิธีดำเนินการของเขาเองในชุมชนด้วย

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 183) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่าการทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ (ความร่วมมือร่วมใจ) โดยการกระทำการงานดังกล่าวในช่วง

เวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะ และเหมาะสม (ประสานงาน) กับทั้งการทำงานดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ชัดว่าเชื่อถือไว้ใจได้ (ความรับผิดชอบ)

อคิน รพีพัฒน์ (2527 : 320) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ทำทุกอย่างไม่ว่าเรากำหนดไปแล้วว่าให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่จะคิดขึ้นมา

สายทิพย์ สุคติพันธ์ (2534 : 92) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในความหมายที่ลึกซึ้งที่สุด มิได้หมายถึงเพียงเมื่อรัฐกำหนดโครงการอะไรขึ้นมาประชาชนก็ร่วมกันทำ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่บนเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงการทำงานของกลไกการพัฒนา จากการพัฒนาโดยรัฐมาเป็นพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงหมายถึงการคืนอำนาจในการกำหนดการพัฒนาให้แก่ประชาชน อย่างน้อยที่สุดประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน และดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ และอนาคตของเขา

แสง รตนมงคลมาศ (2536 : 2) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง

- 1) กระบวนการซึ่งมวลชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่างๆ ของกิจกรรมส่วนรวม
- 2) มวลชนที่เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่างส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน ตลอดจนทรัพยากรของตนต่อกิจกรรมนั้น ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การเกี่ยวข้องของมวลชนในกิจกรรมต่างๆ สองด้าน คือ ด้านคิดหรือกำหนดนโยบาย โดยมวลชนเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารข้อคิดเห็นมีส่วนแบ่งในอำนาจตัดสินใจ และเป็นผู้กำหนดนโยบาย และด้านการทำ หรือด้านดำเนินการตามนโยบาย โดยร่วมกำหนดเป้าหมายแผนงาน ดำเนินการในกระบวนการจัดการ และหนุนช่วยทรัพยากรการบริหาร

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือการสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการพัฒนา โดยผ่านกระบวนการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน กระตุ้นให้ประชาชนมีบทบาทในการคิด ริเริ่ม สามารถถ่ายทอดภูมิปัญญา และร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนา และวางแผนการปฏิบัติ รวมทั้งร่วมหนุนช่วยเหลือทรัพยากรทางการบริหาร ตลอดจนมีอำนาจในการตัดสินใจที่จะดำเนินกิจกรรมของตนเองภายในชุมชน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการ และควบคุมการใช้ และกระจายทรัพยากร ตลอดจนปัจจัยการผลิตในสังคม อันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองในท้ายที่สุด

2.1.7.2 ลักษณะ รูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (1980 : 213-218) ได้แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ชนิด คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ
- 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ
- 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ทางด้านวัตถุ ประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

กรณีศึกษา สมมติ (2524 : 13) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 10 รูปแบบ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมประชุม (Attendance at meetings)
- 2) การมีส่วนร่วมออกเงิน (Financial contribution)
- 3) การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ (Membership on committees)
- 4) การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (Position of leadership)
- 5) การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ (Interview)
- 6) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน (Solicitor)
- 7) การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค (Customers)
- 8) การมีส่วนร่วมเป็น ผู้ริเริ่ม (Entrepreneur)
- 9) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงานหรือลูกจ้าง (Employee)
- 10) การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ (Material contribution)

อนุสรณ์ สุวรรณเสถียร (2529 : 25) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า มีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ร่วมคิด คือ ร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในการวางแผนโครงการ วิธีการดำเนินงาน การติดตามตรวจสอบ และการดูแลรักษา เพื่อให้กิจกรรมโครงการได้ผลตามวัตถุประสงค์
- 2) ร่วมตัดสินใจ คือ เมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือแล้ว จะต้องร่วมในการตัดสินใจเลือกกิจกรรม หรือ แนวทางที่เห็นว่าดีที่สุด หรือเหมาะสมที่สุด
- 3) ร่วมปฏิบัติตามโครงการ คือ เข้าร่วมในการดำเนินงานตามโครงการ เช่น ร่วมออกแรง ร่วมบริจาคทรัพย์ เป็นต้น
- 4) ร่วมติดตาม และประเมินผลโครงการ คือ เมื่อโครงการเสร็จสิ้นแล้ว ได้มีส่วนร่วมในการตรวจตรา ดูแล รักษาผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2525 : 11-12) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผล

รัตนา บุญมัยยะ (2534 : 15) ได้สังเคราะห์กระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของประชาชนจากการทำงานของตนเองเป็นขั้นตอนดังนี้

- 1) ร่วมหาปัญหา และความต้องการพื้นฐานของชุมชนบท
- 2) ร่วมวิเคราะห์สาเหตุปัญหา ตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหา นั้น ๆ ตลอดจนวางแผนการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาด้วยตนเอง
- 3) ร่วมปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหา นั้น ๆ ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนบทมีความรู้สึกผูกพันเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงาน ช่วยให้กิจกรรมการพัฒนาต่อเนื่องและยังเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน

4) ร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมนั้น ๆ

5) ติดตามประเมินผล เพื่อหาข้อดี ข้อด้อย อันเกิดจากการดำเนินกิจกรรมพัฒนา ซึ่งจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป

จากแนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนการมีส่วนร่วมดังกล่าวจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่มีลักษณะไม่แตกต่างกันมากนัก พอสรุปรูปแบบและขั้นตอนได้ดังนี้

รูปแบบการมีส่วนร่วม มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. การเข้าร่วมด้วยความพึงพอใจ หรือสมัครใจ
2. การเข้าร่วมด้วยความสนใจ หรือชักนำ
3. การเข้าร่วมด้วยการกะเกณฑ์ หรือบังคับ

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม มีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการสำรวจปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการแสดงความเห็นและค้นหาสาเหตุของปัญหา
3. การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา และวางแผน
4. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม
5. การมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงาน

2.1.7.3 แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วม

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527: 5) ได้เสนอหลักการและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

1) ต้องยึดหลักความต้องการและปัญหาของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมที่จะนำไปให้ประชาชนเป็นเรื่องใหม่ก็ต้องใช้เวลาในการกระตุ้น เร่งเร้าความสนใจให้มีความรู้ความเข้าใจจนประชาชนยอมรับความจำเป็น และประโยชน์ในการที่จัดทำกิจกรรมเหล่านั้น

2) กิจกรรมต้องดำเนินการในลักษณะกลุ่มเพื่อสร้างพลังกลุ่มในความรับผิดชอบร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ปลุกฝังทัศนคติและพฤติกรรมที่เห็นแก่ส่วนรวมทำงานเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

3) แนวทางการพัฒนาในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชนที่รับดำเนินการต่อไปโดยไม่ต้องพึ่งพาภายนอก โดยเฉพาะในระยะเริ่มแรกต้องไม่ทุ่มเทในลักษณะการให้เปล่าโดยสิ้นเชิง ต้องทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกเป็นเจ้าของกิจกรรม และต้องสามารถทำต่อไปเองได้ เมื่อการช่วยเหลือภายนอกสิ้นสุด การช่วยตนเอง และการพึ่งพาตนเองเป็นหลักสำคัญที่ต้องเริ่มตั้งแต่ต้น

4) กิจกรรมการพัฒนาที่นำเข้าไปในชุมชนต้องสอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อม ความพร้อมรับของชุมชน ซึ่งหมายรวมถึงการใช้ทรัพยากรชุมชน การสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน

5) การเริ่มต้นกิจกรรมต้องอาศัยผู้นำชุมชน ซึ่งหมายถึงผู้นำตามธรรมชาติที่ชาวบ้านเคารพนับถือ คือผู้นำทางศาสนา ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งจากทางราชการเพื่อเป็นผู้บุกเบิก และชักนำ

ชาวบ้านต่อไป ผู้นำชุมชนโดยทั่วไปสามารถปรับทัศนคติและยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ได้รวดเร็วและเป็นผู้ที่ชาวบ้านมีความศรัทธาในตัวอยู่แล้ว การเริ่มต้นจากผู้นำจึงไปได้เร็วกว่า และการได้รับการยอมรับมากกว่าประชาชนทั่วไป

6) ขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นต้น กล่าวคือ ร่วมหาข้อมูล ร่วมหาสาเหตุของปัญหา ร่วมปรึกษาหาทางแก้ปัญหา ร่วมการตัดสินใจ ร่วมการวางแผน ร่วมการปฏิบัติงาน ร่วมการติดตามผลงานจนถึงขั้นการร่วมบำรุงรักษาในระยะยาว

2.1.7.4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้มีผู้นำเสนอไว้ดังนี้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2527 : 18) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน อาจเกิดจากปัจจัยและเหตุอื่น ๆ เช่น เกิดจากความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เกิดจากความเกรงใจในบุคคลที่มีเกียรติยศ ตำแหน่ง หรือที่เคารพนับถือ และเกิดจากปัจจัยบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่าปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของประชาชน 3 ด้านด้วยกัน เช่น สนองตอบความต้องการของคน มีความศรัทธา ความเกรงใจ และอำนาจบังคับจากผู้ที่มีความอำนาจเหนือกว่า หรือผู้นำชุมชน และประชาชนจะเข้าร่วมเมื่อเขาเรียนรู้ประโยชน์ ตลอดจนทัศนคติที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น

ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนายุคปัจจุบัน เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ แต่ยังมีประสิทธิผลน้อย (ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, 2527 : 7) ทั้งนี้เนื่องจากมีข้อจำกัดค่อนข้างมาก ผู้วิจัยจึงถือว่าเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรม หรือโครงการทั้งทางตรง และทางอ้อม

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2535 : 276-277) กล่าวว่า ปัญหา และอุปสรรคที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีหลายประการคือ ในเรื่องของการกำหนดและวางแผนกิจกรรมถูกรวมอำนาจที่ส่วนกลางมากเกินไป ความไม่สมบูรณ์ของโครงการ การขาดความร่วมมือขององค์กรในระดับท้องถิ่น เทคโนโลยีที่ใช้ในกิจกรรมไม่เหมาะสมกับสภาพชุมชน ทำให้บุคคลบางกลุ่มเข้าร่วมกิจกรรมเพราะความเกรงใจในผู้นำชุมชนเท่านั้น

2.1.7.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

อำนาจ อนันตชัย (2537 : 119-184) ได้กล่าวถึงลักษณะทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม 5 ทฤษฎี สรุปได้คือ

1) ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมกับการมีส่วนร่วม การเกลี้ยกล่อมมวลชนเป็นวิธีการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง ต้องอาศัยพฤติกรรม สัญชาตญาณ การศึกษาอบรม และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมของตนในชุมชนด้วย

2) ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ คือการที่ประชาชนในชุมชน และผู้ปฏิบัติงานชุมชนมีขวัญที่ดีร่วมกัน เช่น การเห็นแก่ส่วนรวม ไม่เอารัดเอาเปรียบ คอยสำรวจปฏิบัติแนวทางแก้ไข และเป็นแนวทางตรวจสอบผู้ปฏิบัติงานด้วยการมีสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย เหล่านี้จัดได้ว่าเป็นการระดมสร้างขวัญของคนไทยให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาชุมชนร่วมกัน

3) ทฤษฎีการสร้างความรู้สึกชาตินิยม คือ การให้คนพอใจในเกียรติภูมิการจงรักภักดีผูกพันกับคนท้องถิ่น จะส่งผลดีให้คนในชุมชนมีการรวมกลุ่ม รู้จักการร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาชุมชนร่วมกัน

4) ทฤษฎีการสร้างผู้นำ เป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคน จูงใจคนไปยังเป้าหมายประการใดประการหนึ่ง สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ได้ง่าย มีความรับผิดชอบ รู้จักประนีประนอม เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมคิด ปรีกษา แก้ปัญหา และติดตามผลงาน ก่อให้เกิดความร่วมมือ และร่วมใจในทุกฝ่าย

5) ทฤษฎีการใช้วิธี และระบบการบริหาร ช่วยให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจ และสามารถร่วมกันบริหารชุมชนได้ด้วยตัวเอง

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วมดังกล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่สำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน ซึ่งจะต้องเป็นการประสานสอดคล้องระหว่างหน่วยราชการต่างๆ และประชาชน อันเป็นหัวใจของการพัฒนาที่เน้นในปัจจุบัน ดังนั้นการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมทั้งของรัฐ และของกลุ่มเองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนอย่างจริงจัง

2.1.8 แนวคิดเรื่องการจัดการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

การส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมจะสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยการจัดการที่ดี ในงานวิจัยชิ้นนี้จึงขอนำเสนอแนวความคิดเรื่องการจัดการในเรื่องดังกล่าวต่อไปนี้

2.1.8.1 ความหมายของการจัดการ

คำว่า การบริหารหรือการจัดการตรงกับภาษาอังกฤษว่า Administration และ Management แต่คำว่า Administration มักมีผู้ใช้กับการบริหารที่เกี่ยวกับกิจการสาธารณะหรือของรัฐบาล ส่วนคำว่า Management นั้นมักจะใช้เกี่ยวกับการจัดการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจการเอกชน สำหรับในที่นี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะพิจารณาในลักษณะที่ใช้ได้กับทั้งกิจการสาธารณะและกิจการเอกชน คือใช้ในความหมายเดียวกันนั่นเอง

อย่างไรก็ตามในส่วนที่เกี่ยวกับความหมายอันแสดงถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการบริหารจัดการนั้น ก็มักจะมีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันออกไปบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทฤษฎีของแต่ละบุคคล อาทิ

สมพงษ์ เกษมสิน (2514 : 12-13) มีความเห็นว่า การบริหาร คือ การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรการบริหาร (Administrative resource) มาประกอบกันตามกระบวนการบริหาร (Process of administration) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิชัย รูปขำดี (2541 : 2-3) ได้ให้ความหมายของการบริหาร และการจัดการไว้ว่ามาจากพัฒนาการขององค์ความรู้ที่แตกต่างกัน แต่ในปัจจุบันได้มีการกำหนดองค์ความรู้ทั้งด้านการบริหารและการจัดการมาผสมผสานกัน และประยุกต์ใช้แทนกันได้ เพียงแต่มีความคุ้นเคยเชิงภาษาที่แตกต่างกันเท่านั้น ซึ่งการบริหารมักคุ้นเคยกับการใช้ในหน่วยงานของรัฐ ส่วนการจัดการมักหมายถึงการบริหารงานในองค์การเอกชนหรือหน่วยงานธุรกิจ การบริหารจึงมักหมายถึงการทำหน้าที่ในระดับนโยบายคือ การตัดสินใจให้แนวทางและรับผิดชอบ

3) ทฤษฎีการสร้างความรู้สึกชาตินิยม คือ การให้คนพอใจในเกียรติภูมิการจงรักภักดีผูกพันกับคนท้องถิ่น จะส่งผลดีให้คนในชุมชนมีการรวมกลุ่ม รู้จักการร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาชุมชนร่วมกัน

4) ทฤษฎีการสร้างผู้นำ เป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคน จูงใจคนไปยังเป้าหมายประการใดประการหนึ่ง สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ได้ง่าย มีความรับผิดชอบ รู้จักประนีประนอม เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมคิด ปรัชญา แก้ปัญหา และติดตามผลงาน ก่อให้เกิดความร่วมมือ และร่วมใจในทุกฝ่าย

5) ทฤษฎีการใช้วิธี และระบบการบริหาร ช่วยให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจ และสามารถร่วมกันบริหารชุมชนได้ด้วยตัวเอง

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วมดังกล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่สำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน ซึ่งจะต้องเป็นการประสานสอดคล้องระหว่างหน่วยราชการต่างๆ และประชาชน อันเป็นหัวใจของการพัฒนาที่เน้นในปัจจุบัน ดังนั้นการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมทั้งของรัฐ และของกลุ่มเองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนอย่างจริงจัง

2.1.8 แนวคิดเรื่องการจัดการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

การส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมจะสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยการจัดการที่ดี ในงานวิจัยชิ้นนี้จึงขอเสนอแนวความคิดเรื่องการจัดการในเรื่องดังกล่าวต่อไปนี้

2.1.8.1 ความหมายของการจัดการ

คำว่าบริหารหรือการจัดการตรงกับภาษาอังกฤษว่า Administration และ Management แต่คำว่า Administration มักมีผู้ใช้กับการบริหารที่เกี่ยวกับกิจการสาธารณะหรือของรัฐบาล ส่วนคำว่า Management นั้นมักจะใช้เกี่ยวกับการจัดการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจการเอกชน สำหรับในที่นี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะพิจารณาในลักษณะที่ใช้ได้กับทั้งกิจการสาธารณะและกิจการเอกชน คือใช้ในความหมายเดียวกันนั่นเอง

อย่างไรก็ตามในส่วนที่เกี่ยวกับความหมายอันแสดงถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการบริหารจัดการนั้น ก็มักจะมีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันออกไปบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทรรศนะของแต่ละบุคคล อาทิ

สมพงษ์ เกษมสิน (2514 : 12-13) มีความเห็นว่า การบริหาร คือ การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรการบริหาร (Administrative resource) มาประกอบกันตามกระบวนการบริหาร (Process of administration) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิชัย รูปขำดี (2541 : 2-3) ได้ให้ความหมายของการบริหาร และการจัดการไว้ว่ามาจากพัฒนาการขององค์ความรู้ที่แตกต่างกัน แต่ในปัจจุบันได้มีการกำหนดองค์ความรู้ทั้งด้านการบริหารและการจัดการมาผสมผสานกัน และประยุกต์ใช้แทนกันได้ เพียงแต่มีความคุ้นเคยเชิงภาษาที่แตกต่างกันเท่านั้น ซึ่งการบริหารมักคุ้นเคยกับการใช้ในหน่วยงานของรัฐ ส่วนการจัดการมักหมายถึงการบริหารงานในองค์การเอกชนหรือหน่วยงานธุรกิจ การบริหารจึงมักหมายถึงการทำหน้าที่ในระดับนโยบายคือ การตัดสินใจให้แนวทางและรับผิดชอบ

ชอบในผลที่เกิดขึ้นในภาพรวม ส่วนการจัดการเน้นการดำเนินการในระดับปฏิบัติ ซึ่งมีหน้าที่ระดับรองลงมา หรือเป็นหน่วยงานระดับกลางหรือระดับล่าง แต่ในทางวิชาการทั้งสองคำนี้ได้มีความแตกต่างกันอย่างที่กำลังมา แล้วในข้างต้น

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2542 : 34) มีความเห็นว่า “การบริหาร” คือ ระบบที่ประกอบไปด้วย กระบวนการในการนำเอาทรัพยากรทางการบริหารทั้งทางวัตถุและคนมาดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากความหมายของการบริหารจัดการดังกล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปว่า “การบริหารจัดการ” คือ กระบวนการทำงานของกลุ่มบุคคล (Group) ตั้งแต่สองคนขึ้นไป ที่ร่วมกันปฏิบัติการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัตถุ สิ่งของ ในการปฏิบัติงานนั้น

2.1.8.2 ลักษณะของการจัดการ

จากความหมายของการบริหารจัดการดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการบริหารมีลักษณะสำคัญ อยู่หลายประการ คือ (สมพงษ์ เกษมสิน, 2514 : 14)

- 1) การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์
- 2) การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด
- 3) การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
- 4) การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ
- 5) การบริหารเป็นการดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มบุคคล ฉะนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่ม (Group cooperation) เพื่อให้เกิดพลังงานร่วมของกลุ่ม (Group effort) ในอันที่จะให้ภารกิจ บรรลุวัตถุประสงค์
- 6) การบริหารมีลักษณะเป็นการร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล อย่างไรก็ตามในการบริหารจะต้องคำนึงถึงเรื่องประสิทธิภาพ และประสิทธิผลอีกด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างประหยัดทั้งทางด้านเวลา แรงงาน ฯลฯ และได้ผลออกมาคุ้มค่า สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้

2.1.8.3 ความสำคัญของการจัดการ

การรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เป็นองค์การ เป็นสมาคมหรือเป็นประเทศ ก็ย่อมจะต้องมีการปกครอง บังคับบัญชา มีการแบ่งงานกันทำตามลักษณะความรู้ความสามารถ มีการกำหนดโครงสร้างหน้าที่ ในการอยู่ร่วมกันและในการทำงานร่วมกัน โดยมีจารีตประเพณีและวัฒนธรรมเป็นเครื่องกำกับความประพฤติของกลุ่ม คน บทบาท และความสำคัญของการบริหารจึงเกิดขึ้นมาควบคู่กับการรวมตัวของมนุษย์ อย่างไรก็ตาม เมื่อสังคมขยายตัวใหญ่โตขึ้น มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ก็ย่อมที่จะส่งผลให้เกิดสถาบันหรือองค์การต่าง ๆ มากขึ้นและขยายตัวเติบโตขึ้นด้วย ความสลับซับซ้อนในรูปขององค์การและการบริหารก็มีมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นกลไกในการดำเนินงานที่จะสามารถตอบสนองให้ทันกับความต้องการของสังคมหรือประชาชนที่เพิ่มขึ้นนั่นเอง การบริหารจึงมีความสำคัญต่อสังคม เพราะถ้าหากสังคมปราศจากการบริหารแล้ว กิจกรรม

ต่าง ๆ ในสังคมมนุษย์ก็ไม่อาจดำเนินต่อไปได้ และมนุษย์ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมก็ไม่อาจที่จะอยู่ร่วมกันได้นั่นเอง ด้วยเหตุนี้ ภาระหน้าที่ของการบริหารจัดการจึงมีความสำคัญต่อการอยู่รอดสมาชิกในสังคม และของสังคมโดยรวม

การบริหารจัดการจะเป็นกลไกหรือกระบวนการที่มีความสำคัญในการนำเอาทรัพยากรทางการบริหารของสังคมทั้งที่เป็นคนและวัตถุสิ่งของมาใช้ให้เกิดประโยชน์เป็นไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม (Economy, Efficiency, Effective and Equity) ให้ตรงกับความต้องการของประชาชนทั้งในทางการบริหารราชการและบริหารธุรกิจในขณะเดียวกันก็เพื่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคมนั้นด้วย นอกจากนี้ ความสำคัญของการบริหารอีกประการหนึ่งก็คือ การบริหารจะเป็นกลไกในการพัฒนา และเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ทั้งในทางการวิทยาการ (Technology) การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษา และอื่น ๆ การบริหารจึงเป็นกลไกที่สำคัญของสังคมมนุษย์ ในอันที่จะนำสังคมและประเทศชาติไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ

ความสำคัญของการบริหารจัดการมีอยู่หลายประการด้วยกัน ซึ่งไพบูลย์ ช่างเรียน (2542 : 36) ได้สรุปไว้ดังนี้ คือ

1) การบริหารจะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมมนุษย์สามารถสนองตอบกับความต้องการของสังคมที่เพิ่มมากขึ้น และเป็นสิ่งที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

2) การบริหารจะเป็นกลไกที่สำคัญในการนำเอาทรัพยากร ทั้งคน และวัตถุสิ่งของไปดำเนินการให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม โดยเป็นไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผลและจัดสรรบริการและสินค้าให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม

3) การบริหารมีความสำคัญต่อการอยู่รอดของสังคม และสมาชิกในสังคม ในขณะเดียวกันการบริหารก็เป็นกลไกที่สำคัญในการที่จะพัฒนาและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับสังคมและประเทศ

ความสำคัญของการบริหารจัดการดังที่แสดงรายละเอียดไว้ข้างต้น สามารถกล่าวโดยสรุปว่า การบริหารจัดการก็คือ การร่วมมือกันทำงานของคนในสังคมและองค์การ จึงมีความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ในขณะเดียวกันก็เป็นเครื่องที่จะแสดงให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมหรือความเจริญก้าวหน้าของสังคมมนุษย์ ดังนั้นการบริหารจึงมีความเกี่ยวข้องกับสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับประเทศชาติ และโลก

2.1.8.4 กระบวนการในการบริหารจัดการ

กระบวนการในการบริหารจัดการ (Process of administration) หรือบางทีก็เรียกว่าหน้าที่ของนักบริหาร (Executive function) นั้นมีหลายแนวคิดแตกต่างกันไป แต่แนวคิดที่เป็นที่รู้จัก และใช้กันอย่างแพร่หลาย คือแนวคิดที่ ศาสตราจารย์ Luther Gulick และ Lyndall Urwick ได้เสนอไว้ในหนังสือเรื่อง The Paper on the Science of Administration ในปี ค.ศ.1937 โดยสรุปว่ากระบวนการบริหารต้องประกอบด้วยขั้นตอนที่เรียกย่อ ๆ ว่า POSDCORB Model เสมอ ซึ่ง POSDCORB Model นี้จะต้องประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ๆ 7 ขั้นตอนดังนี้ (สุธี สุทธิสมบุรณ์ และสมาน รังสียกฤษณ์ , 2542 : 3-4)

1) P (Planning) หมายถึงการวางแผนงาน ซึ่งจะต้องคำนึงถึงนโยบายด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นมีความสอดคล้องต้องกันในการดำเนินงาน การจัดทำแผนงานจะต้องใช้ความรู้ในทางวิชาการ และการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตจึงจะได้แผนงานที่ถูกต้อง และมีเหตุมีผล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้อง และสมบูรณ์

2) O (Organizing) หมายถึงการจัดรูปงาน ซึ่งในการศึกษาเพื่อจัดรูปงานนี้ ควรจะพิจารณารวมไปกับวิธีการปฏิบัติงาน (Method) ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การจัดรูปงาน และวิธีการปฏิบัติงานมีความสอดคล้องกัน นอกจากนั้นในการพิจารณาจัดรูปงานนี้ อาจพิจารณาในแง่ของการควบคุม (Control) และหรือพิจารณาในแง่หน่วยงาน เช่น หน่วยงานหลัก หน่วยงานที่ปรึกษา และหน่วยงานช่วย

3) S (Staffing) หมายถึง การจัดหาบุคคลที่มีความรู้ และความสามารถมาบรรจุ และแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานในหน่วยต่าง ๆ หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึง การบริหารงานบุคคล (Personnel administration) ซึ่งรวมถึง กิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการเกี่ยวกับตัวบุคคลนับตั้งแต่การสรรหาบุคคล การบรรจุ และแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่ง การฝึกอบรม การกำหนดค่าตอบแทน ตลอดจนให้พ้นจากงาน หรือการเลิกจ้าง และการให้บำเหน็จบำนาญ

4) D (Directing) หมายถึง การอำนวยการ ซึ่งรวมถึงการควบคุมงาน และการนิเทศงาน ตลอดจนศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษย์สัมพันธ์ (Human relation) และการจูงใจ (Motivation) นอกจากนั้นการอำนวยการในที่นี้รวมถึงการวินิจฉัยสั่งการ (Decision - making) และการมอบอำนาจหน้าที่ (Delegation of authority) ซึ่งเป็นหลักสำคัญยิ่งของการบริหารงานด้วย

5) CO (Co - ordinating) หมายถึง การร่วมมือประสานงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และราบรื่น เป็นการศึกษาหลักเกณฑ์ และวิธีการที่จะช่วยให้การประสานงานดีขึ้น เพื่อช่วยแก้ปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน การร่วมมือประสานงาน เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในการบริหาร เพราะเป็นกิจวัตรประจำวันที่ต้องกระทำในการปฏิบัติงาน และเป็นที่มียู่ในทุกระดับของงาน การร่วมมือประสานงานเป็นหน้าที่ของนักบริหารที่จะต้องจัดให้มีขึ้นในหน่วยงานของตน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญในอันที่จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ และสิ่งที่จะช่วยให้เกิดการประสานงานที่ดีก็คือ การติดต่อสื่อสารที่ดี

6) R (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานรวมตลอดถึงการประชาสัมพันธ์ (Public relation) ที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบด้วย อันที่จริงการรายงานนี้มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสารอยู่มากเช่นกัน

7) B (Budgeting) หมายถึง การงบประมาณ โดยศึกษาให้ทราบถึงระบบ และกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงิน ตลอดจนการใช้วิธีการงบประมาณเป็นแผนงาน เป็นเครื่องมือในการควบคุมงานด้วย

การบริหารจัดการถือเป็นกลไกสำคัญต่อการดำเนินกิจการในด้านต่างๆ เพราะทำให้การใช้ทรัพยากรทางการบริหารเกิดประโยชน์สูงสุด มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และก่อให้เกิดความเป็นธรรมใน

สังคม ซึ่งในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมก็เช่นเดียวกัน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพิจารณาในแง่ของกระบวนการบริหารจัดการ เนื่องจากเป็นสิ่งที่สามารถชี้วัดความสำเร็จ หรือล้มเหลวของการพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบลได้ดี

สมัคร สุพรรณรัตน์ (2539 : 23-37) ได้นำเอาแนวความคิดเรื่องระบบการบริหารจัดการมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยมองวัฒนธรรมในรูปของระบบงาน เพื่อช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจความยั่งยืนในระบบงานวัฒนธรรม กล่าวคืองานใดก็ตามเมื่องานนั้นเป็นวัฒนธรรมหรือรูปแบบการปฏิบัติในวิถีชีวิตของคนในสังคมแล้ว งานนั้นจะเป็นงานที่ยั่งยืน เพราะระบบงานวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิต จะมีประชาชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในทุกหน้าที่ในระบบงานนั้น คือ เป็นผู้วิเคราะห์สร้าง และปรับปรุงปัจจัยให้เกิดวัฒนธรรมนั้น เป็นผู้ตรวจสอบ และรายงาน (Detector) เพื่อดูแลความถูกต้อง ของปัจจัยที่ใช้สร้างวัฒนธรรมนั้น และเป็นผู้ให้ข้อมูลต่าง ๆ กับผู้ประเมินผล เพื่อส่งข้อมูลย้อนกลับไปปรับปรุงบ้าง หรือในกรณีที่ต้องมีการวิเคราะห์ปัจจัยใหม่ ประชาชนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมจะช่วยกันทำหน้าที่ในระบบงานวัฒนธรรม เพื่อให้วัฒนธรรมอันพึงประสงค์นั้นดำรงอยู่และดำเนินต่อไป ซึ่งในการจัดการจะเรียกได้ว่าเป็นการใช้เทคนิคการควบคุมทางการบริหาร (Management control) คือมีการวางกำหนดผู้ตรวจสอบ และรายงานลงไปบนจุดที่จะทำให้เกิดผลผลิต (วัฒนธรรม) ผ่านแปร วางกำหนดผู้ตรวจสอบ และรายงานผู้ประเมินผล (Evaluator) เกี่ยวกับปัจจัยหลัก ปัจจัยเสริม และผลผลิต เพื่อให้ผู้ประเมินผลให้ข้อมูลให้มีการวิเคราะห์ปรับปรุงระบบใหม่ และมีการใช้การควบคุมทางการบริหารอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ต้องการ ซึ่งก็คือวัฒนธรรมอันพึงประสงค์ของชาติ นั่นเอง

2.1.9 แนวคิดเรื่องภาวะผู้นำ

ความเป็นผู้นำ หรือ ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการ ความสามารถในการนำเป็นกุญแจสำคัญของการจัดการที่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาเรื่องผู้นำ หรือภาวะผู้นำ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น

2.1.9.1 ความหมายของภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำมีความหมายหลายอย่างต่าง ๆ กันไปตามผู้ที่ให้คำนิยาม ซึ่งขอนำเสนอดังนี้

Solomon Ben (1950 : 4-5) กล่าวว่าภาวะผู้นำเป็นสมบัติของการที่บุคคลใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่น ซึ่งสามารถทำให้ผู้อื่นรับฟัง และเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของกลุ่มยอมทำตามคำแนะนำของเขา ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มดำเนินงานตามวัตถุประสงค์

Franklyn S. Haiman (1951 : 51) ให้ความหมายของการเป็นผู้นำว่าเป็นกระบวนการที่ปัจเจกบุคคลออกคำสั่ง ชี้แนะ ใช้อิทธิพล หรือควบคุมความคิด ความรู้สึก หรือพฤติกรรม ความเป็นอยู่ของบุคคลอื่น อิทธิพลนี้หมายถึงการใช้อำนาจผ่านสื่อกลางในการทำงานของบุคคล เช่น หนังสือ ภาพวาด การประดิษฐ์คิดค้น หรืออาจจะใช้อำนาจอิทธิพลผ่านการติดต่อระหว่างกันแบบพบหน้ากันอย่างไม่เป็นทางการ (Face-to-face contact)

Louner F. Carter (1958 : 46-49) ได้อธิบายความหมายของผู้นำไว้ 5 ประการ สามารถสรุปได้ดังนี้ ประการแรก ภาวะผู้นำเกี่ยวข้องกับลักษณะที่เด่นที่สุด (Polarization) ของบุคคลในกลุ่มเป็นศูนย์กลางของพฤติกรรมของสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่ม แต่ต้องพิจารณาว่าคนที่ศูนย์กลางของกลุ่มไม่ใช่ผู้นำทุกคน ประการที่สองภาวะผู้นำในความหมายของเป้าหมายของกลุ่ม ซึ่งได้แก่ความสามารถที่จะนำกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายได้ ประการที่สาม พิจารณาผู้นำในลักษณะของการเลือกโดยใช้วิธีสังคมนิยมผู้นำจะเป็นบุคคลที่ถูกเลือกโดยสมาชิกของกลุ่ม ประการที่สี่ พิจารณาภาวะผู้นำเป็นความเข้ม (Degree) ของอิทธิพลในการนำกลุ่มไปสู่เป้าหมายที่ต้องการของกลุ่ม และประการสุดท้ายพิจารณาภาวะผู้นำเป็นลักษณะที่แตกต่างกันตามสถานการณ์ กล่าวคือบางสถานการณ์เกิดผู้นำที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ

Horence B. English and Chanpney English (1960 : 288) กล่าวว่า ภาวะผู้นำมีความหมาย 3 ประการ คือ

- 1) เป็นลักษณะหรือทักษะการนำหรือหน้าที่การนำ ซึ่งความหมายในแง่นี้จะไม่นับถึงสถานการณ์เป็นองค์ประกอบในการพัฒนาตัดสินว่าใครจะเป็นผู้นำ และนำได้อย่างไร
- 2) เป็นการเริ่มชี้แนวทาง หรือการควบคุมการกระทำที่มีต่อกลุ่ม หรือบุคคลอื่น โดยผู้ตามอาจทำตามแนวทางนั้น ๆ ไม่มากนัก
- 3) เป็นการกระทำที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มในทางที่จะทำให้กลุ่มดำเนินการตามต้องการ

John M. Pfiffner and Robert V. Resthus (1960 : 92-93) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การที่ผู้นำใช้อิทธิพล หรือ อำนาจหน้าที่ในความสัมพันธ์ที่มีอยู่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการอำนวยการ โดยกระบวนการติดต่อซึ่งกันและกัน เพื่อมุ่งให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

John M. Pfiffner and Frank P. Sherwood (1965 : 350) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ภาวะผู้นำ” ก่อนข้างกระชับและรัดกุมว่า ภาวะผู้นำเป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้นำและการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ของผู้นำในฐานะผู้ใช้อิทธิพล เพื่อเป็นบรรทัดฐานให้บังเกิดผลต่อพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ใช้อิทธิพล หรือผู้ตามในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ (2524 : 8) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำ หรือความเป็นผู้นำ คือ การใช้อิทธิพลจูงใจให้ผู้อื่นร่วมมือปฏิบัติงาน เพื่อให้งานสำเร็จตามจุดหมาย หรือความเป็นผู้นำ คือ ศิลปะแห่งการกระทำของบุคคลหนึ่ง เพื่อให้ได้รับสิ่งที่ต้องการโดยที่让别人รู้สึกชอบหรือพึงพอใจตัวเขาด้วย

จากความหมายหรือคำจำกัดความของภาวะผู้นำที่นำเสนอมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า “ภาวะผู้นำ” หรือ “ความเป็นผู้นำ” เป็นกระบวนการของการที่บุคคลใช้อิทธิพลอย่างเป็นทางการ หรืออย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งสามารถทำให้บุคคลอื่นยอมรับฟัง และปฏิบัติตาม เพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นจึงเป็นคุณสมบัติ หรือความสามารถในการแสดงออกถึงการนำ อันถูกกำหนดโดยทัศนคติ ความต้องการของกลุ่ม มากกว่าบุคลิกภาพของบุคคลเพียงคนเดียว และความเป็นผู้นำจะต้องขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ขนบธรรมเนียม และค่านิยมของกลุ่มนั้น ๆ ด้วย

2.1.9.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำมีอยู่หลายทฤษฎี โดยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะขอจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ตามที่วินิต ทรงประทุม ได้สรุปไว้ในรายงานการวิจัยลำดับที่ 1731 เรื่อง ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลดังนี้

1) ทฤษฎีคุณลักษณะเฉพาะตัวของผู้นำ (Trait theory) เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่าผู้นำจะมีคุณลักษณะพิเศษต่างจากคนอื่น ๆ เช่น มีสติปัญญา ความเฉลียวฉลาด มีร่างกายแข็งแรง สง่างาม และมีความกล้าหาญ เป็นต้น

2) ทฤษฎีพฤติกรรม และแบบแผนการนำ (Behavioral theory and styles) เป็นทฤษฎีที่เห็นว่า ผู้นำไม่ได้มีคุณสมบัติต่างจากคนอื่น แต่มีพฤติกรรมในแบบที่จะทำให้มีประสิทธิผลของงานแตกต่างกัน เช่น พฤติกรรมการใช้อำนาจตามใจตนเอง หรือแบบเผด็จการ การใช้อำนาจแบบประชาธิปไตย และการปล่อยให้อุทธรณ์ตัดสินใจ และทำงานกันเองอย่างเสรี เป็นต้น

3) ทฤษฎีสถานการณ์ (Situational theory) เป็นทฤษฎีที่นำปัจจัยแวดล้อมของผู้นำมาพิจารณาว่ามีความสำคัญต่อความสำเร็จของผู้นำ ไม่มีพฤติกรรม หรือแบบแผนการนำแบบใดที่ดีที่สุด หรือได้ผลที่สุด ทั้งนี้เพราะขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม หรือสถานการณ์จะอำนวยให้หรือไม่

2.1.9.3 ผู้นำท้องถิ่น

ในงานวิจัยเรื่องนี้ เป็นการมุ่งเน้นศึกษาในระดับตำบล ดังนั้นจึงเจาะจงไปที่ "ผู้นำท้องถิ่น" ซึ่งจากการประมวลเอกสารพบว่ามีผู้อธิบายถึงความหมายของผู้นำท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำมาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้เป็นอย่างดีดังนี้ (ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง, 2529 : 70-71)

ผู้นำท้องถิ่น หมายถึง บุคคลที่เด่น บุคคลสำคัญ เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ ประสพการณ์ มีอำนาจ และอิทธิพลเป็นที่ยอมรับในชุมชน หรือใน ท้องถิ่น ซึ่งประชาชนทั่วไปให้การยอมรับ ยอมรับฟัง เชื่อถือ และปฏิบัติตามบุคคลผู้นั้น บุคคลผู้นั้นสามารถที่จะกระทำหลายสิ่งหลายอย่างที่เขาต้องการจะกระทำได้ เป็นบุคคลที่ได้สนับสนุน และช่วยเหลือชุมชน หรือท้องถิ่นเป็นอย่างมากในระดับที่จะสามารถเปลี่ยนสภาพของชุมชนได้ หรือเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ในชุมชน หรือในท้องถิ่นได้ด้วย บุคคลผู้นั้นอาจเป็นผู้มีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานในโครงการพัฒนาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ภายในท้องถิ่น หรืองานบุญประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน หรือท้องถิ่น บุคคลผู้นั้นอาจเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม ธุรกิจ การประกอบอาชีพต่าง ๆ กิจกรรมทางศาสนา สังคม ประเพณี และวัฒนธรรมอื่น ๆ กล่าวโดยสรุปก็คือ ผู้นำท้องถิ่นหมายถึงบุคคลที่ประชาชนภายในชุมชน หรือท้องถิ่นให้การยอมรับ นับถือ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน กิจกรรมต่าง ๆ นั้น เป็นเรื่องส่วนรวม มีผลกระทบกระเทือนต่อประชาชนภายในชุมชน หรือในท้องถิ่นนั้น จากคำนิยามนี้จะเห็นได้ว่าผู้นำท้องถิ่นจะเป็นใครก็ได้ เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นคณะกรรมการสภาตำบล เป็นสมาชิกคณะกรรมการต่าง ๆ อาจเป็นหมอผี หมอตำแย หมอยาสมุนไพร ผู้นำศาสนา ผู้ร่ำรวย พ่อค้า

นักธุรกิจ ผู้รับเหมา นักการเมืองท้องถิ่น หัวคะแนน ผู้นำเครือข่ายตระกูลใหญ่ ๆ ช่างฝีมือ ผู้ที่มีคนเคารพนับถือยกย่อง ผู้ที่มีสมัครพรรคพวกมาก ข้าราชการบ้านนาญ เจ้าของที่ดิน เจ้าของร้านค้า เจ้าของสวน เจ้าของรถโดยสาร คนเฒ่าคนแก่ และอื่น ๆ ใครก็ได้ไม่จำเป็นจะต้องเป็นผู้มีตำแหน่งผู้นำที่ทางราชการกำหนด กล่าวโดยสรุปก็คือ ผู้นำท้องถิ่นจะเป็นใครก็ได้ที่ เป็นผู้มีความสำคัญ ประชาชนทั่วไปภายในท้องถิ่น หรือชุมชนให้การยอมรับนับถือ เชื่อฟัง และปฏิบัติตาม

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม : กรณีศึกษาตำบลบางตากเณร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี” ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหลายประเด็นด้วยกัน ได้แก่ งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท, งานวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพและขีดความสามารถ, งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการในองค์การที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นทั้งในระดับชุมชน หมู่บ้าน และตำบล กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนตำบล ประชาคมซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเรื่องนี้ จึงได้รวบรวมมาดังต่อไปนี้

งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท ทั้งในประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชน และประเด็นการบริหารจัดการ ซึ่งสามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการจะพิจารณาศักยภาพของตำบลในการพัฒนาด้านต่าง ๆ รายละเอียดดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู (2528 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลกระทบของโครงการพัฒนาชนบทของรัฐบาลที่มีศักยภาพในการพัฒนาชนบทของประชาชน พบว่าสภาพปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการพัฒนาชนบทของประชาชน คือ จุดเน้นการพัฒนาไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน โครงการที่ได้มาเพราะผู้บริหารหรือหัวหน้าหมู่บ้านรับโครงการมาจากเบื้องบน ดำเนินโครงการกันในกลุ่มผู้ชอบพอกกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์จากโครงการมากกว่าคนอื่น ๆ ไม่มีการกระจาย ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้รับรู้ นอกจากนี้ยังพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับความไม่สะดวกในเรื่องการเงิน และความสม่ำเสมอของการดูแลให้ความช่วยเหลือจากบุคลากรของรัฐ

รุทธิ กล่อมชุ่ม และสุนทร โคตรบรรเทา (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่กระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนชนบทในเขตชนบทยากจน ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านดีเด่น พ.ศ.2526 พบว่า ปัจจัยเสริมที่มีส่วนกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ได้แก่ สถานภาพและความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้าน เช่น เป็นผู้อยู่ในวัยทำงาน การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท การมีสภาพครอบครัวที่

ดีและมีความอบอุ่นทางครอบครัว การมีเศรษฐกิจดีขึ้น การมีที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมที่สะอาด ใช้ประโยชน์ได้

ประสิทธิ์ ดำรงชัย และคณะ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหา และการปรับปรุงการบริหารงานบุคคลในการพัฒนาชนบท ผลการศึกษาพบว่าบุคลากรของรัฐที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาชนบทส่วนใหญ่ไม่ทุ่มเทความรู้ ความสามารถ และอุทิศเวลาในการพัฒนาชนบทอย่างแท้จริง เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาชนบทเพราะมีความรู้เฉพาะด้าน แต่ไม่มีความรู้กว้างขวางพอที่จะแก้ไขปัญหาคือ ทั่ว ๆ ไปได้

กรมการพัฒนาชุมชน (2519 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยโครงการศูนย์สารภี ตำบลชะมวง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ บุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีรายได้ต่อครอบครัวต่อปีสูง และมีที่ดินจำนวนมาก เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจด้อยกว่า

ฉอาน วุฒิกรรมรักษา (2526 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา “ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมที่มีต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการที่ได้รับรางวัลดีเด่นของตำบลคันทวยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี” พบว่าสาเหตุที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ ความต้องการความสะดวกสบายในด้านการคมนาคมขนส่ง รองลงมาคือความต้องการพัฒนาหมู่บ้าน ต้องการมีงานทำ บุคคลที่ชักจูงให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ผู้ใหญ่บ้าน นอกจากนี้ผลการศึกษาตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนกำหนดความต้องการ ขั้นตอนวางแผนงาน ขั้นตอนตัดสินใจ ขั้นตอนดำเนินงาน และขั้นตอนติดตามผล ส่วนลักษณะการมีส่วนร่วมคือร่วมเป็นประธาน และเป็นกรรมการ พบว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน โดยร่วมในขั้นตอนดำเนินงานมากที่สุด รองลงมาคือขั้นตอนการติดตามผล และขั้นตอนกำหนดความต้องการในขั้นตอนการติดตามผลนั้นประชาชนร่วมออกแรงมากที่สุด รองลงมาคือร่วมออกเงิน ร่วมสนับสนุนอุปกรณ์ โดยลักษณะชีวิตสังคมภูมิหลังที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ เพศชายเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง และผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจด้อยกว่า โดยผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะเข้ามาร่วมออกแรง ร่วมออกเงิน ร่วมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และร่วมเป็นกรรมการในปริมาณที่มากกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจด้อยกว่า

สุจินต์ ดาววีระกุล (2527 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด ของจังหวัดนครสวรรค์ ประจำปี พ.ศ. 2527” โดยศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ร่วมในการเข้าประชุม ร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมในการเป็นผู้รับผิดชอบ ร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน ร่วมเป็นผู้ชักชวนเพื่อนบ้าน ร่วมในการสละเงิน ร่วมสละวัสดุอุปกรณ์ ร่วมสละแรงงาน และร่วมติดตามผล พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุมมากที่สุด รองลงมาคือการร่วมสละแรงงาน ส่วนที่ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือร่วมแสดงความคิดเห็น สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน การรู้สึกว่าเขาเองมีความสำคัญต่อหมู่บ้านและความกระตือรือร้นที่ร่วมกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านมีผลต่อการมีส่วนร่วม ส่วนอายุและเพศและปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้ การเป็นเจ้าของ

ของที่ดิน ตลอดจนปัจจัยด้านการคาดหวังต่อรางวัล และการประกวดหมู่บ้านไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วม แต่ปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ ความต้องการเกียรติ และการได้รับการชักชวนจากกรรมการหมู่บ้าน เพื่อนบ้าน มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

อนุภาพ ภิรตาภ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา “วิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี” เพื่อเป็นการอธิบายถึงสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ในหมู่บ้าน โดยใช้ลักษณะการมีส่วนร่วมประกอบด้วย ร่วมออกแรงรับจ้าง ร่วมฟังประชุม ร่วมออกแรงเสียสละ ร่วมออกเงิน ร่วมออกวัสดุ ร่วมรับรู้และยอมรับ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมเสนอปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมควบคุมและตรวจสอบ ร่วมกำหนดความต้องการ ร่วมตัดสินใจ มาเป็นตัวแทนในการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบและกระตุ้น ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทมี 4 ปัจจัย คือ ความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ การคำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทน การยอมรับแบบอย่าง และความเชื่อถือในตัวผู้นำ นอกจากนี้การศึกษานี้ยังค้นพบอีกประการหนึ่งคือ รูปแบบการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันของกลุ่มชนชั้นนำกับกลุ่มประชาชน กล่าวคือปัจจัยที่ก่อให้เกิดกลุ่มชนชั้นนำและกลุ่มประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านมีความแตกต่างกัน ทั้งในสาเหตุจูงใจ และลักษณะการกระทำ

สมใจ เข้มเจริญ (2531: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าไม้ : ศึกษากรณี ตำบลสะเอียบ อำเภอลอง จังหวัดแพร่ พบว่า ปัจจัยด้านบุคคลและเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ ไม่เป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้แตกต่างกัน ส่วนอายุ ระดับการศึกษาและรายได้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่าการได้รับข่าวสารของประชาชนในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าไม้

นพพร เชื้อขำ (2531 : บทคัดย่อ) ศึกษา “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมสหกรณ์การเกษตรเมืองมินบุรี จำกัด” พบว่า สมาชิกที่มีการศึกษา ได้รับข่าวสารมาก มีความเข้าใจในหลักการสหกรณ์มาก และมีความคาดหวังผลประโยชน์ทางสหกรณ์มาก จะมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมด้านต่างๆ ของทางสหกรณ์มาก

ภาษินี ไชยกาญจน์ (2531 : บทคัดย่อ) ศึกษา “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนาเยาวชนของเยาวชนในชุมชนห้วยถ้ำจืดตากแดด เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” พบว่าการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การศึกษา และการคาดหวังในผลประโยชน์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาเยาวชน

ประสพสุข ดิอินทร์ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในภาคเหนือ” พบว่าการมีเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในภาคเหนือ

บัวพันธ์ พรหมทิง (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา “การพัฒนาชนบท : การเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาของชาวบ้าน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนา ทั้งในโครงการของรัฐ และโครงการของชาวบ้าน พบว่าพฤติกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาของชาวบ้าน ปรากฏว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่เข้าร่วมกระบวนการพัฒนาในระดับปานกลาง และต่ำ ทั้งในโครงการของรัฐ และโครงการของชาวบ้าน พฤติกรรมการเข้าร่วมในโครงการพัฒนาของรัฐนั้น ชาวบ้านทั่วไปจะเข้าร่วมในบางขั้นตอน เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่รู้สึกว่าการต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นความรับผิดชอบของทางราชการ สำหรับโครงการของชาวบ้าน พบว่า กิจกรรมของชาวบ้าน มีข้อจำกัดจากบุคคลที่เข้าร่วมโครงการบางขั้นตอนมีจำนวนน้อย และการสนับสนุนงบประมาณค่อนข้างต่ำ ส่วนการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมการพัฒนา พบว่า ลักษณะด้านบุคคลได้แก่ เพศ การศึกษา และความคิดเห็นต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนา แต่อายุ ขนาดครัวเรือน และความคาดหวังต่ออาชีพบุตร ไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกระบวนการพัฒนา นอกจากนี้ ตัวแปรทางภาวะวิสัย คือ ระดับการพัฒนาของชุมชน ระดับรายได้ และแบบแผนการถือครองที่ดิน มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาของชาวบ้าน ส่วนตัวแปรทางอัตวิสัยของชาวบ้าน ได้แก่ ความหวังในการดำรงชีวิต ความรู้สึกมีอิทธิพล ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกด้าน

ประภาศรี พัทธสินสุข (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา “การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสุพรรณบุรี” พบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการออกเงิน และการสละแรงงานมากที่สุด รองลงมา คือ การร่วมประชุม สำหรับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ร่วมเป็นผู้นำสำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม พบว่าปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา การมีสถานภาพทางสังคม การเป็นหัวหน้าครัวเรือน และการอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นเวลานาน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ และรายได้ของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยด้านการเมือง การถูกชักจูงจากบุคคลในแวดวงข้าราชการ มีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนา ปัจจัยด้านการบริหารการจัดการ ได้แก่ ความถี่ในการนิเทศงาน มีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนา

วลัยภรณ์ ดาวสุวรรณ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ปิงขุนทะเล” พบว่า เพศชายมีส่วนร่วมต่อการอนุรักษ์มากกว่าเพศหญิง ส่วนอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตรงกันข้ามกับ การศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ พบว่า ประชาชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำ นอกจากนี้การศึกษายังพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5-8 คน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 9 คนขึ้นไป ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางสังคม เช่น เป็นสมาชิกกลุ่ม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มสังคม และพบว่า

ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ต่ำ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากกว่าประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาก

งานวิจัยในประเด็นของขีดความสามารถขององค์กรในการดำเนินงานพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่าเกี่ยวข้อง และเป็นประโยชน์สำหรับงานวิจัยนี้ คือ

จรัญ บุญทะคด (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “ขีดความสามารถในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีจังหวัดปัตตานี” โดยทำการศึกษาคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 120 คน พบว่า ขีดความสามารถในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดปัตตานีอยู่ในระดับสูง และเมื่อแยกพิจารณาในแต่ละด้านพบว่ามีความสามารถในการวางแผนสูงสุด รองลงมาได้แก่ การจัดสรรงบประมาณ การจัดองค์กร การจัดบุคลากร และการประสานงาน นอกจากนี้ยังพบว่า กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีภาวะผู้นำสูง จะมีขีดความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อมสูง ส่วนระดับการศึกษา, รายได้, ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และที่มาของกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกัน ไม่ทำให้ขีดความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

มุฮัมมัด ญูฑุทธานนท์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องขีดความสามารถในการจัดการขององค์กรในชุมชนท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มดารุลนาอีมจะแนะ อำเภोजจะแนะ จังหวัดนราธิวาส พบว่าขีดความสามารถในการจัดการขององค์กรในชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาด้านความพร้อมขององค์ประกอบในการจัดการ กล่าวคือ การจัดองค์กรอยู่ในระดับสูง ด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ด้านการเงิน องค์กรความรู้ และข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ สำหรับด้านกระบวนการในการจัดการองค์กรนั้น การวางแผน การจัดองค์กรและการเตรียมความพร้อม การอำนวยความสะดวกและการขึ้นอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนการประสานงาน การแสวงหาความร่วมมือ และการประเมินผลอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ในด้านของปัญหาและอุปสรรคของการจัดการองค์กร ได้แก่ ปัญหาด้านการจัดองค์กร ปัญหาการประสานงาน และการแสวงหาความร่วมมือ ปัญหาการยอมรับจากประชาชน และปัญหาการไม่กล้าแสดงความคิดเห็น

ในประเด็นของศักยภาพในการพัฒนา ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพในระดับบุคคล ระดับองค์กร และระดับชุมชน โดยเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องสำหรับงานวิจัยเรื่องนี้เป็นอย่างมาก ดังจะนำเสนอต่อไปนี้

วีระพล สมมาตย์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาศักยภาพของสำนักงานจังหวัดด้านการวางแผนพัฒนา พบว่าสำนักงานจังหวัดมีศักยภาพในการวางแผนพัฒนาจังหวัดค่อนข้างสูง ปัจจัยแวดล้อมภายนอกองค์การ (ความชัดเจนของนโยบาย และระเบียบปฏิบัติ การให้ความร่วมมือสนับสนุนของผู้บังคับบัญชา และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง) และปัจจัยแวดล้อมภายในองค์การ (โครงสร้างองค์การ ความพร้อมด้านบุคลากร ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ และการทำงานเป็นทีม) มีความสัมพันธ์กับศักยภาพของสำนักงานจังหวัดด้านการวางแผนพัฒนาในระดับค่อนข้างสูง สำหรับปัญหาอุปสรรคในการวางแผนพัฒนาจังหวัดมี 5 ประการ คือ ความไม่ชัด

เงินนโยบายและระเบียบปฏิบัติ การกระจายอำนาจทางการบริหารและการวางแผนของรัฐบาลไม่สมดุล ก่อให้เกิดปัญหาในทางการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ปัญหาด้านบุคลากรขาดความรู้ความสามารถในการวางแผน สำนักงานจังหวัดมีวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ และระบบการทำงานไม่ดีเท่าที่ควร

วริยา เอี่ยมวิบูลย์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า คณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติงานพัฒนาชนบทระดับตำบล (คปต.) มีความคิดเห็นต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวมของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง และมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในมิตีย่อยด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณอยู่ในเกณฑ์สูง ส่วนด้านการวางแผน ด้านการประเมินผล ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ และด้านการเป็นผู้นำอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

สรिता ตระกูลวงศ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาศักยภาพ และกลไกการปรับตัวขององค์การเอกชนสาธารณประโยชน์ เพื่อการพัฒนาเด็ก และเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าองค์การเอกชนสาธารณประโยชน์เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนมีศักยภาพเพียงพอในการดำเนินงานทั้งในด้านการวางแผน การจัดองค์การ การจัดสรรบุคลากร การอำนวยการ และการควบคุม ประกอบกับกลไกการปรับตัวขององค์การฯ มีความพร้อมทั้งในระดับบุคคล และระดับองค์การ ส่งผลให้สามารถดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด สำหรับแนวโน้มการปรับตัวขององค์การฯ จำเป็นต้องปรับการบริหารจัดการ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน อีกทั้งควรประสานความร่วมมือกับบริษัทเอกชนด้านงบประมาณ

เยาวลักษณ์ ศิริสุวรรณ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาศักยภาพของเทศบาลเมืองนครปฐมในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาพบว่า เทศบาลเมืองนครปฐมมีศักยภาพในด้านการเมือง และนโยบายของฝ่ายบริหาร และด้านขีดความสามารถในการบริหารจัดการอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านความพร้อมของทรัพยากรการบริหารมีศักยภาพในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยหลักที่มีผลต่อศักยภาพของเทศบาลในการจัดตั้งโรงเรียนอาชีวศึกษาคือ งบประมาณลงทุน และดำเนินการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในด้านความพร้อมของทรัพยากรการบริหารที่มีศักยภาพอยู่ในระดับกลาง

เพชรน้อย ม่วงงาม (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “ศักยภาพของชุมชน : กรณีการจัดตั้งหมู่บ้านปลอดภัย จังหวัดสุพรรณบุรี” ศึกษาจากประชาชนจำนวน 208 คน จาก 5 หมู่บ้าน ของตำบลวังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลจำนวน 2 คน เป็นข้อมูลในเชิงสำรวจและเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพของชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยศักยภาพด้านเวลา ปรมาณเงิน และวัสดุอุปกรณ์อยู่ในระดับต่ำ และเมื่อประเมินปัญหาอุปสรรคในการจัดตั้งหมู่บ้านปลอดภัยพบว่า มีปัญหาอุปสรรคอยู่ในเกณฑ์สูง โดยมีกลุ่มผู้ที่ไม่ทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับชุมชนในระดับสูง สาเหตุเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในชุมชนยังไม่เข้าใจขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม และยังไม่เห็นความสำคัญของปัญหาอุบัติเหตุ ในส่วนของประชาชนก็พบว่ามีความร่วมมือกันน้อย เพราะฐานะทางเศรษฐกิจของคน

ในชุมชนไม่ค่อยดี และประชาชนเองก็ไม่ทราบว่าควรจะมีวิธีดำเนินงานในลักษณะใดที่จะควบคุมป้องกันอุบัติเหตุ

วิรัช วรรณนิภาวรรณ และทวีสุข แสนทวีสุข (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทองค์กรในท้องถิ่นที่มีต่อการบริหารและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยศึกษากรณีจังหวัดอุบลราชธานีพบว่าในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น องค์กรภายในท้องถิ่นส่วนใหญ่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และลงมือปฏิบัติงานในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าเดิม

อภิชาติ คิลปี (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาให้เป็นประชาคมท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่าศักยภาพของชุมชนเขตพระนครในการพัฒนาให้เป็นประชาคมท้องถิ่นอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และเมื่อแยกศักยภาพชุมชนเฉพาะด้านพบว่าศักยภาพทั้งในด้านภาวะผู้นำ การรับรู้ทางสังคมของชุมชน การมองสภาพปัญหาของชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่างอยู่ในระดับค่อนข้างสูง การทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยเหตุ อันได้แก่ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคม การติดต่อกับชุมชนภายนอก และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกของผู้นำและกรรมการชุมชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาให้เป็นประชาคมท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวแปรอันได้แก่ ระยะเวลาการอยู่ร่วมกันในชุมชน การมีตำแหน่ง และการรับรู้เกี่ยวกับประชาคมของผู้นำ และกรรมการชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาให้เป็นประชาคมท้องถิ่น

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมานำเสนอข้างต้น ทำให้ได้ข้อค้นพบว่า ศักยภาพของการพัฒนาชุมชนชนบท ไม่ว่าในด้านใดต้องมีปัจจัยสนับสนุนหลายประการ คือ การที่หน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนได้ร่วมมือ ประสานแหล่งความรู้ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน และการปฏิบัติงานอย่างสอดคล้องเชื่อมโยงกันทั้งระหว่างหน่วยงานที่ผลิตชอบโดยตรง และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับในการส่งเสริม และพัฒนางานวัฒนธรรมของตำบลก็เช่นเดียวกัน จะสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ได้ ก็ต้องขึ้นอยู่กับความร่วมมือ และการปฏิบัติงานอย่างสอดคล้องเชื่อมโยงกันขององค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยได้จำแนกผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการพัฒนาตำบลออกเป็น 2 ฝ่าย คือฝ่ายองค์การภาครัฐ ในรูปขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบล และฝ่ายประชาชน ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาความคิดเห็น และความต้องการ และความสามารถในการจัดการของทั้งสองฝ่ายในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมทั้งในมิติของภาษาถิ่น, ศิลปะการแสดงท้องถิ่น, ประเพณีท้องถิ่น, ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น เพื่อนำมาประเมินศักยภาพในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบล ซึ่งจะนำเสนอเป็นกรอบแนวคิดเป็นการวิจัยในลำดับต่อไป

บทที่ 3

กรอบแนวคิด และวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม : กรณีศึกษาตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี” เป็นการวิจัยแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด และวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาความคิดเห็น ความต้องการ และความสามารถทางการจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชน ในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบล เพื่อนำมาประเมินศักยภาพว่าอยู่ในระดับใด มีความพร้อมที่จะรับภาระงานวัฒนธรรมไปบริหารจัดการตามหลักการถ่ายโอนอำนาจการบริหารสู่ท้องถิ่นมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อนำเป็นข้อมูลพื้นฐานในการเสนอแนะเชิงนโยบายต่อไป ดังนั้นในการวิจัย ครั้งนี้จึงกำหนดตัวแปรปัญหา (Problematic variable) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 ภารกิจ

แบ่งเป็น 2 ภารกิจ คือ

3.1.1.1 การส่งเสริมวัฒนธรรม

3.1.1.2 การพัฒนาวัฒนธรรม

3.1.2 ด้านของวัฒนธรรม

แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ

3.1.2.1 ภาษาถิ่น

3.1.2.2 ศิลปะการแสดงท้องถิ่น

3.1.2.3 ประเพณีท้องถิ่น

3.1.2.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.1.2.5 โบราณสถาน หรือสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น

3.1.3 ตัวชี้วัดศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชน

แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

3.1.3.1 ความคิดเห็น

3.1.3.2 ความต้องการ

3.1.3.3 การจัดการ ซึ่งจำแนกเป็น 5 ด้าน คือ

1) ภาวะผู้นำ

2) การวางแผน

3) การจัดโครงสร้างองค์การ

4) การอำนวยการ

5) การควบคุมดูแล

โดยตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์ในการวิเคราะห์ดังแผนภูมิที่ 3.1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย
ต่อไปนี

ตัวแปรปัญหา
(Problematic Variable)

ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชน ในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบล			ระดับ
ภารกิจ	ด้านของวัฒนธรรม	ตัวชี้วัดศักยภาพ ขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชน	
1. การส่งเสริมวัฒนธรรม	1. ภาษาถิ่น	1. ความคิดเห็น _____	สูง
	2. ศิลปะการแสดงท้องถิ่น		ค่อนข้างสูง
2. การพัฒนาวัฒนธรรม	3. ประเพณีท้องถิ่น	2. ความต้องการ _____	ปานกลาง
	4. ภูมิปัญญาท้องถิ่น	3. การจัดการ _____	ค่อนข้างต่ำ
	5. โบราณสถานหรือสิ่ง สำคัญทางประวัติศาสตร์	- ภาวะผู้นำ - การวางแผน - การจัดโครงสร้างองค์การ - การอำนวยความสะดวก - การควบคุมดูแล	ต่ำ

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

3.2 นิยามปฏิบัติการ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้นิยามปฏิบัติการของแต่ละตัวแปรตามกรอบแนวคิดดังกล่าวมาข้างต้นดังต่อไปนี้

3.2.1 ศักยภาพในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบล

หมายถึง ความสามารถสูงสุดขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในตำบลในการริเริ่ม และจัดการ ให้เกิดการเกื้อหนุน หรือสนับสนุนกิจกรรมอันดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ได้แก่ การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูวัฒนธรรมที่กำลังจะสูญหายไป รวมทั้งการสืบสานถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่คนรุ่นหลัง ตลอดจนความสามารถในการประยุกต์สภาพแวดล้อม ตลอดจนเทคนิควิธีการทั้งหลายให้เอื้อต่อวัฒนธรรม เพื่อให้กิจกรรมทางวัฒนธรรมในตำบลสามารถดำรงอยู่ได้ โดยในงานวิจัยนี้จะพิจารณาจากตัวแปรสำคัญทางด้านวัฒนธรรม 3 ประการ คือ ความคิดเห็น ความต้องการ และความสามารถทางการจัดการ

3.2.2 ความคิดเห็น

หมายถึง การรับรู้ อันก่อให้เกิดทำให้เกิดทรรณะ หรือความรู้สึกนึกคิดต่อวัฒนธรรม และภาพรวมของการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมตำบลในด้านภาษาถิ่น , ศิลปะการแสดงท้องถิ่น , ประเพณีท้องถิ่น , ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล, พนักงานส่วนตำบล และประชาชนในตำบลบางตาเถร

3.2.3 ความต้องการ

หมายถึง การสะท้อนสิ่งที่เห็นคุณค่า และการคาดหวังในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในที่นี้หมายถึงการสะท้อนสิ่งที่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล, พนักงานส่วนตำบล และประชาชนในตำบลบางตาเถรเห็นคุณค่า และคาดหวังต่อการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมตำบลในด้าน ภาษาถิ่น, ศิลปะการแสดงท้องถิ่น, ประเพณีท้องถิ่น, ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น

3.2.4 การจัดการ

หมายถึง กระบวนการทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ที่ร่วมกันปฏิบัติการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ในงานวิจัยนี้หมายถึงความสามารถในการจัดการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล, พนักงานส่วนตำบล และประชาชนในตำบลบางตาเถร ซึ่งได้จำแนกองค์ประกอบการจัดการเป็น 5 ด้าน ดังนี้

3.2.4.1 ภาวะผู้นำ

หมายถึง ความสามารถในการใช้อิทธิพลจูงใจให้ผู้อื่นร่วมปฏิบัติงาน เพื่อให้งานนั้นสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของตำบล

3.2.4.2 การวางแผน

หมายถึง ความสามารถในการกำหนดล่วงหน้าก่อนการปฏิบัติว่าจะทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร โดยใคร และด้วยเหตุผลใด ในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของตำบล

3.2.4.3 การจัดโครงสร้างองค์การ

หมายถึง ความสามารถในการจัดส่วนงาน และกำหนดหน้าที่ภายในองค์การ โดยพิจารณาเป้าหมายของงาน และความสำเร็จของงานเป็นหลัก มุ่งเน้นเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของตำบล

3.2.4.4 การอำนวยการ

หมายถึง ความสามารถในการสนับสนุนให้การส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การชี้แนะ และการมอบอำนาจในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของตำบล

3.2.4.5 การควบคุมดูแล

หมายถึง ความสามารถในการติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ รวมทั้งแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์ของงานในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของตำบล

3.2.5 การส่งเสริมวัฒนธรรม

หมายถึง การเกื้อหนุน หรือสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมอันดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถร อาทิ การอนุรักษ์ หรือรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงาม และการฟื้นฟูวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าที่กำลังจะสูญหายไป ตลอดจนการสืบสาน ถ่ายทอดให้แก่อนุชนรุ่นหลัง

3.2.6 การพัฒนาวัฒนธรรม

หมายถึง การประยุกต์สภาพแวดล้อม ตลอดจนเทคนิควิธีการทั้งหลายให้เอื้อต่อวัฒนธรรม เพื่อให้กิจกรรมทางวัฒนธรรมในตำบลบางตาเถรสามารถดำรงอยู่ได้ โดยไม่เบี่ยงเบนสาระสำคัญของวัฒนธรรมอันดีงามนั้น

3.2.7 วัฒนธรรม

หมายถึง แบบแผนการประพฤติปฏิบัติ และการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งชาวบางตาเถรสามารถเข้าใจ ชำบชึ้ง ยอมรับ และใช้ปฏิบัติร่วมกัน ในที่นี้ได้แบ่งวัฒนธรรมตำบล บางตาเถร

ออกเป็น 5 ด้าน คือ

3.2.7.1 ภาษาถิ่น

หมายถึง สำเนียงภาษาพูดแบบสุพรรณ รวมทั้งคำศัพท์ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในตำบลบางตาเถร

3.2.7.2 การแสดงท้องถิ่น

หมายถึง ศิลปะการแสดงที่พบทั่วไปในตำบลบางตาเถร อาทิ วงดนตรีไทย การขับเสภา เตรวถวญญู กลองยาว รำวง และอื่น ๆ

3.2.7.3 ประเพณีท้องถิ่น

หมายถึง ประเพณีที่ชาวบางตาเถรถือปฏิบัติ ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เช่น การโกนผมไฟ การบวช การแต่งงาน การทำศพ และประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลเพื่อทำบุญและรื่นเริง เช่น สงกรานต์ มาฆบูชา วิสาขบูชา อาสาฬหบูชา เข้าพรรษา ออกพรรษา ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า และลอยกระทง รวมทั้งประเพณีอันเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ เช่น การขอฝน การทำขวัญข้าว เป็นต้น

3.2.7.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

หมายถึง เทคนิค กลวิธี และความชาญฉลาดของชาวบางตาเถรในการดูแลสุขภาพ และรักษาพยาบาลโดยการแพทย์แผนโบราณ และสมุนไพรพื้นบ้าน

3.2.7.5 โบราณสถาน หรือสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์

หมายถึง สถานที่ สิ่งปลูกสร้าง และวัตถุอันแสดงถึงประวัติศาสตร์ของตำบลบางตาเถร อาทิ วัดชุมชนริมน้ำ, ตลาดริมน้ำ, บ้านทรงไทย และคลอง อันเป็นเส้นทางคมนาคมสำคัญของตำบล

3.3 หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of analysis)

ในการวิจัยเรื่อง “ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชน ในการส่งเสริมและพัฒนางานวัฒนธรรม : กรณีศึกษาตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี” มีหน่วยในการวิเคราะห์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาตำบล ซึ่งได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงานส่วนตำบลระดับบริหาร และประชาชนรวมทั้งผู้นำทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ในตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

3.4 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง (Population and sample)

3.4.1 ประชากร

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 องค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร ประกอบด้วย

1) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน	36	คน
2) พนักงานส่วนตำบล	จำนวน	7	คน
	รวมทั้งสิ้น	43	คน

กลุ่มที่ 2 ประชาชนในตำบลบางตาเถร จำนวนทั้งสิ้น 15,647 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้นำทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ จำนวน 10 คน

รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรในการศึกษา

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากร

กลุ่มประชากร	จำนวนประชากร	จำนวนครัวเรือน
1. องค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร		
- สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	36	-
- พนักงานส่วนตำบล	7	-
รวม	43	-
2. ประชาชน ตำบลบางตาเถร		
- หมู่ 1 บ้านบางการ้อง	833	190
- หมู่ 2 บ้านบางตาเถร	1,286	273
- หมู่ 3 บ้านบางซอ	995	226
- หมู่ 4 บ้านไชยนารายณ์	914	205
- หมู่ 5 บ้านท่าเกวียน	400	99
- หมู่ 6 บ้านสามเหลี่ยม	719	174
- หมู่ 7 บ้านจรเข้ตริน	806	196
- หมู่ 8 บ้านไผ่ลึก	937	203
- หมู่ 9 บ้านหัวทราย	1,001	215
- หมู่ 10 บ้านโคกเจ็ดลูก	853	201
- หมู่ 11 บ้านวัดไผ่โรงวัว	1,682	483
- หมู่ 12 บ้านบางคันช้าง	1,075	227
- หมู่ 13 บ้านท่าข้าม	881	203
- หมู่ 14 บ้านสิงหล	949	192
- หมู่ 15 บ้านคันคลอง	764	156
- หมู่ 16 บ้านไผ่ตาไม้	900	184
- หมู่ 17 บ้านไผ่ล้อม	237	48
- หมู่ 18 บ้านหมู่ใหญ่	415	85
รวม	15,647	3,560

แหล่งที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร , 2544

3.4.2 กลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากประชากรในการศึกษาครั้งนี้มี 3 กลุ่ม การสุ่มตัวอย่างจากประชากรจึงมีความแตกต่างกันตามเงื่อนไขของข้อมูลที่ต้องการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.4.2.1 องค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร

ทำการศึกษาจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบล ในฐานะตัวแทนขององค์กร เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึก หรือข้อมูลเชิงคุณภาพ อันมีรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมของตำบล ดังนั้นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรกลุ่มนี้จะใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเลือกผู้ที่มีบทบาททางการบริหาร และให้ความสนใจเรื่องวัฒนธรรมเป็นพิเศษ โดยกำหนดสัดส่วนดังนี้

1) คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน	3 คน
2) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน	10 คน
3) พนักงานส่วนตำบล	จำนวน	3 คน
	รวม	16 คน

3.4.2.2 ประชาชนตำบลบางตาเถร

การสุ่มตัวอย่างในกลุ่มของประชาชนได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักความแปรปรวน $-10+$ ในระดับความเชื่อมั่น 99% เป็นจำนวน 99 คน โดยดูจากตารางประมาณขนาดตัวอย่างตามระดับความถูกต้องแม่นยำ และระดับเชื่อมั่น ของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) และจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่าประชากร คือประชาชนในตำบลบางตาเถรทั้ง 18 หมู่บ้าน มีลักษณะไม่แตกต่างกัน (homogeneity) ทั้งในเรื่องสภาพแวดล้อม ศาสนา วัฒนธรรม วิถีชีวิต การประกอบอาชีพ ฯลฯ ผู้วิจัยจึงทำการสุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) ทำการสุ่มเลือกหมู่บ้าน มา 1 ใน 3 ของหมู่บ้านทั้งหมด คือ 6 หมู่บ้าน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับฉลาก โดยหมู่บ้านที่สุ่มมาคือ หมู่ที่ 1, 2, 3, 5, 16 และ 18

2) ทำการคำนวณหาสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 หมู่บ้านตามจำนวนครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้าน ได้ดังนี้

หมู่ที่ 1	จำนวน	18 ตัวอย่าง
หมู่ที่ 2	จำนวน	26 ตัวอย่าง
หมู่ที่ 3	จำนวน	21 ตัวอย่าง
หมู่ที่ 5	จำนวน	10 ตัวอย่าง
หมู่ที่ 16	จำนวน	17 ตัวอย่าง
หมู่ที่ 18	จำนวน	7 ตัวอย่าง

3) เมื่อได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการสุ่มในแต่ละหมู่บ้านแล้ว จึงทำการสุ่มเลือกครัวเรือน โดย 1 ครัวเรือน ต่อ 1 ตัวอย่าง โดยสุ่มเลือกครัวเรือนโดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ รายละเอียดดังตาราง 3.2 แสดงจำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 3.2 แสดงประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร	จำนวนประชากร	จำนวน ครัวเรือน	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง
1. องค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร			
- สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล			
- คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล	3	-	3
- สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	33	-	10
- พนักงานส่วนตำบล	7	-	3
รวม	43	-	16
2. ประชาชน ตำบลบางตาเถร			
- หมู่ 1 บ้านบางการ้อง	833	190	18
- หมู่ 2 บ้านบางตาเถร	1,286	273	26
- หมู่ 3 บ้านบางซอ	995	226	21
- หมู่ 4 บ้านไชยนาราษฎร	914	205	-
- หมู่ 5 บ้านท่าเกวียน	400	99	10
- หมู่ 6 บ้านสามเหลี่ยม	719	174	-
- หมู่ 7 บ้านจรเข้ควีน	806	196	-
- หมู่ 8 บ้านไผ่สัก	937	203	-
- หมู่ 9 บ้านหัวทราย	1,001	215	-
- หมู่ 10 บ้านโคกเจ็ดลูก	853	201	-
- หมู่ 11 บ้านวัดไผ่โรงวัว	1,682	483	-
- หมู่ 12 บ้านบางคันชั่ง	1,075	227	-
- หมู่ 13 บ้านท่าข้าม	881	203	-
- หมู่ 14 บ้านสิงหล	949	192	-
- หมู่ 15 บ้านคันคลอง	764	156	-
- หมู่ 16 บ้านไผ่ตาไม้	900	184	17
- หมู่ 17 บ้านไผ่ล้อม	237	48	-
- หมู่ 18 บ้านหมู่ใหญ่	415	85	7
รวม	15,647	3,560	99

แหล่งที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร, 2544

3.4.2.3 ผู้นำทางวัฒนธรรม

เนื่องด้วยงานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม จึงจำเป็นต้องอธิบายข้อมูลวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของตำบลอย่างละเอียด เพื่อให้เห็นภาพรวมของวัฒนธรรมภายในตำบลบางตาเถรอย่างชัดเจน อีกทั้งยังทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดการวิจัยมีความครบถ้วน และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เพิ่มกลุ่มตัวอย่างซึ่งจะเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับวัฒนธรรมระดับลึก (Key-informant) ทั้งนี้ได้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกจากประชาชนในตำบลบางตาเถรที่ได้รับการยอมรับว่ามีบทบาทสำคัญในทางวัฒนธรรม อาจเรียกได้ว่าเป็นผู้นำทางวัฒนธรรมของตำบล รวม 10 คน โดยข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำทางวัฒนธรรม จะนำมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหาเกี่ยวกับรายละเอียดวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของตำบลบางตาเถร และรายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทผู้นำทาง วัฒนธรรมในระดับลึก

3.5 วิธีการเก็บข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้แบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 ลักษณะ ตามแหล่งที่มาของข้อมูล คือ

3.5.1 ข้อมูลเอกสาร

ได้จากการศึกษาตำรา, งานวิจัย, เอกสารทางวิชาการ, เอกสารทางราชการ, ภาคนิพนธ์ และวิทยานิพนธ์

3.5.2 ข้อมูลภาคสนาม

ได้จากการเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง โดยในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ซึ่งต้องให้ความละเอียดอ่อนในการศึกษาพอสมควร ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดการเก็บข้อมูลเป็น 2 ประเภท ได้แก่ข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงต่อสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

3.5.2.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ

โดยใช้แบบสอบถามที่มีทั้งคำถามปลายปิด (Close-ended questions) และคำถามปลายเปิด (Open-ended questions) ในการเก็บข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ และประเมินศักยภาพตามกรอบการวิเคราะห์ที่ตั้งไว้

3.5.2.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

โดยใช้การสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth interview) ในการเก็บข้อมูล เพื่อนำข้อมูลระดับลึกมาเสริมการวิเคราะห์และประเมินศักยภาพตามกรอบการวิเคราะห์ที่ตั้งไว้ให้มีความชัดเจนและน่าเชื่อถือมากขึ้น

3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.6.1 แบบสอบถาม

สร้างขึ้นโดยอาศัยการพิจารณากรอบแนวคิด และได้นำตัวแปรแต่ละตัวมาสร้างเป็นข้อคำถาม โดยผ่านการพิจารณา และได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ได้คำตอบตามที่ตั้งวัตถุประสงค์เอาไว้ โดยมีคำถามแบบปลายปิด และปลายเปิด แบ่งเป็น 5 ส่วน รวม 81 ข้อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม มี 9 ข้อ ตั้งแต่ข้อ 1 - 9 ได้แก่ เพศ , อายุ , สถานภาพสมรส , การศึกษา , อาชีพ , รายได้ , ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในตำบล , ความถี่ในการเข้าร่วมประชาคมตำบล และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมตำบลในด้านต่าง ๆ มีจำนวน 10 ข้อ คือข้อ 10-19 มีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 10 , 12 , 14 , 16 , 18 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการส่งเสริมวัฒนธรรมตำบลในด้านภาษาถิ่น , ศิลปะการแสดงท้องถิ่น , ประเพณีท้องถิ่น , ภูมิปัญญาท้องถิ่น และโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์

ข้อ 11 , 13 , 15 , 17 , 19 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการพัฒนาวัฒนธรรมตำบลในด้านภาษาถิ่น , ศิลปะการแสดงท้องถิ่น , ประเพณีท้องถิ่น , ภูมิปัญญาท้องถิ่น และโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์

แบ่งเป็นคำถามเชิงบวก (Positive) 7 ข้อ คือ ข้อ 10 , 13 , 14 , 16 , 17 , 18 และ 19 และคำถามเชิงลบ (Negative) 3 ข้อ คือ ข้อ 11 , 12 และ 15

โดยแบ่งระดับของความคิดเห็นเป็น 4 ระดับ คือ

- เห็นด้วย
- ค่อนข้างเห็นด้วย
- ไม่ค่อยเห็นด้วย
- ไม่เห็นด้วย

ส่วนที่ 3 ความต้องการในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

เป็นคำถามที่วัดความต้องการของประชาชนในส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมตำบลในด้านต่าง ๆ มีจำนวน 10 ข้อ คือข้อ 20-29 โดยเป็นคำถามเชิงบวกทั้งหมด มีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 20 , 22 , 24 , 26 , 28 เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการในการส่งเสริมวัฒนธรรมตำบลในด้านภาษาถิ่น , ศิลปะการแสดงท้องถิ่น , ประเพณีท้องถิ่น , ภูมิปัญญาท้องถิ่น และโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์

ข้อ 21 , 23 , 25 , 27 , 29 เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาวัฒนธรรมตำบลในด้านภาษาถิ่น , ศิลปะการแสดงท้องถิ่น , ประเพณีท้องถิ่น , ภูมิปัญญาท้องถิ่น และโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์

โดยแบ่งระดับของความต้องการเป็น 4 ระดับ คือ

- มากที่สุด
- ค่อนข้างมาก
- ค่อนข้างน้อย
- น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 การจัดการในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดการในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของตำบล มีทั้งหมด 49 ข้อ คือข้อ 30-79 โดยเป็นคำถามเชิงบวกทั้งหมด มีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 30, 40, 50, 60, 70 เป็นคำถามวัดความสามารถด้านภาวะผู้นำในการส่งเสริมวัฒนธรรมด้าน ภาษาถิ่น ศิลปะการแสดงท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ตามลำดับ

ข้อ 31, 41, 51, 61, 71 เป็นคำถามวัดความสามารถด้านภาวะผู้นำในการพัฒนาวัฒนธรรมด้าน ภาษาถิ่น ศิลปะการแสดงท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ตามลำดับ

ข้อ 32, 42, 52, 62, 72 เป็นคำถามวัดความสามารถด้านการวางแผนในการส่งเสริมวัฒนธรรมด้าน ภาษาถิ่น ศิลปะการแสดงท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ตามลำดับ

ข้อ 33, 43, 53, 63, 73 เป็นคำถามวัดความสามารถด้านการวางแผนในการพัฒนาวัฒนธรรมด้าน ภาษาถิ่น ศิลปะการแสดงท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ตามลำดับ

ข้อ 34, 44, 54, 64, 74 เป็นคำถามวัดความสามารถด้านการจัดโครงสร้างองค์การในการส่งเสริมวัฒนธรรมด้าน ภาษาถิ่น ศิลปะการแสดงท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ตามลำดับ

ข้อ 35, 45, 55, 65, 75 เป็นคำถามวัดความสามารถด้านการจัดโครงสร้างองค์การในการพัฒนาวัฒนธรรมด้าน ภาษาถิ่น ศิลปะการแสดงท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ตามลำดับ

ข้อ 36, 46, 56, 66, 76 เป็นคำถามวัดความสามารถด้านการอำนวยความสะดวกในการส่งเสริมวัฒนธรรมด้าน ภาษาถิ่น ศิลปะการแสดงท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ตามลำดับ

ข้อ 37, 47, 57, 67, 77 เป็นคำถามวัดความสามารถด้านการอำนวยความสะดวกในการพัฒนาวัฒนธรรมด้าน ภาษาถิ่น ศิลปะการแสดงท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ตามลำดับ

ข้อ 38, 48, 58, 68, 78 เป็นคำถามวัดความสามารถด้านการควบคุมดูแลในการส่งเสริมวัฒนธรรมด้าน ภาษาถิ่น ศิลปะการแสดงท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ตามลำดับ

ข้อ 39, 49, 59, 69, 79 เป็นคำถามวัดความสามารถด้านการควบคุมดูแลในการพัฒนาวัฒนธรรมด้าน ภาษาถิ่น ศิลปะการแสดงท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ตามลำดับ

โดยได้แบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 4 ระดับ คือ

- มากที่สุด
- ค่อนข้างมาก
- ค่อนข้างน้อย
- น้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องดังกล่าว มี 2 ข้อ คือข้อ 80-81

3.6.2 แบบสัมภาษณ์ระดับลึก

กำหนดข้อคำถามโดยอาศัยการพิจารณากรอบการวิเคราะห์สร้างเป็นข้อคำถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลในระดับลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-informant) 2 กลุ่ม คือกลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่มผู้นำทางวัฒนธรรม

3.6.2.1 กลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบล

ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบล มุ่งเน้นข้อมูลรายละเอียดของการจัดการ และบทบาทของฝ่ายบริหารในการ

ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมในตำบล รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยคำถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ อาทิ เพศ , อายุ , สถานภาพสมรส , การศึกษา , อาชีพ , รายได้ , ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในตำบล และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลวัฒนธรรมตำบลบางตาเถร

เป็นคำถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมตำบลบางตาเถรด้านต่าง ๆ ในภาพรวม ได้แก่ ลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมในตำบลทั้งในอดีต และปัจจุบัน และการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ จากอดีตถึงปัจจุบัน

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็น ความต้องการ และการจัดการในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมตำบล

เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น ความต้องการ และการจัดการในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมตำบลของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยจำแนกตามวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ พื้นฟู ถิ่นพื พืช และพัฒนาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ

เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ พื้นฟู ถิ่นพื พืช และพัฒนาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ในตำบลบางตาเถร รวมทั้งข้อเสนอแนะต่อบริการกิจดังกล่าวในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาตำบล

3.6.2.2 กลุ่มผู้นำทางวัฒนธรรม

มุ่งเน้นข้อมูลรายละเอียดของวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละสาขาเพื่อนำไปเสริมกรอบการวิเคราะห์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังได้ข้อมูลบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมประเภทต่าง ๆ รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินงานดังกล่าว โดยแบ่งส่วนคำถามเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ , อายุ , สถานภาพสมรส , การศึกษา , อาชีพ , รายได้ , ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในตำบล , ความถี่ในการเข้าร่วมประชาคมตำบล และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลวัฒนธรรมทั่วไปในตำบลบางตาเถร

เป็นคำถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมตำบลบางตาเถรด้านต่าง ๆ ในภาพรวม ได้แก่ ลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมในตำบลทั้งในอดีต และปัจจุบัน และการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ จากอดีตถึงปัจจุบัน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลวัฒนธรรมเฉพาะด้านในตำบลบางตาเถร

เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลวัฒนธรรมอย่างละเอียดในด้านที่ผู้ให้สัมภาษณ์มีความชำนาญเป็นพิเศษ และมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำทางวัฒนธรรมด้านนั้น ๆ ประกอบด้วย ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรม

ตำบลด้านนั้น ๆ ทั้งในอดีต และปัจจุบัน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมตำบลดังกล่าวทั้งในอดีต และปัจจุบัน

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็น ความต้องการ และการจัดการในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมตำบล เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น ความต้องการ และการจัดการในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมตำบลของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยจำแนกตามวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ พื้นฟู ถิ่นพื้ ถิ่นพื้ และ พัฒนาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ พื้นฟู ถิ่นพื้ และ พัฒนาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ในตำบลบางตาเถร รวมทั้งข้อเสนอแนะต่อภารกิจดังกล่าวในฐานะผู้นำทางวัฒนธรรม

3.7 เกณฑ์ในการให้คะแนน

3.7.1 แบบสอบถามประชาชน

ในแบบแบบสอบถามส่วนที่ 2 เรื่องความคิดเห็นต่อการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม, ส่วนที่ 3 เรื่อง ความต้องการในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม และส่วนที่ 4 เรื่องการจัดการในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม โดยให้คะแนนดังนี้

ในส่วนที่ 2 มี 4 ระดับ แบ่งเป็น

1) คำถามที่มีความหมายเชิงบวก

ได้แก่คำถามข้อ 10 , 13 , 14 , 16 , 17 , 18 และ 19 มีเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วย	4	คะแนน
ค่อนข้างเห็นด้วย	3	คะแนน
ไม่ค่อยเห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	1	คะแนน

2) คำถามที่มีความหมายเชิงลบ

ได้แก่คำถามข้อ 11 , 12 และ 15 มีเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วย	1	คะแนน
ค่อนข้างเห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่ค่อยเห็นด้วย	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	4	คะแนน

ในส่วนที่ 3 และ 4 เป็นคำถามเชิงบวกทั้งหมด มีระดับความต้องการ และความคิดเห็นต่อความ

สามารถในการจัดการ 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	4	คะแนน
ค่อนข้างมาก	3	คะแนน
ค่อนข้างน้อย	2	คะแนน
น้อย	1	คะแนน

สำหรับน้ำหนักคะแนนในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งระดับความคิดเห็น ความต้องการ และความสามารถในการจัดการการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับต่ำลอกเป็น 5 ระดับ โดยมีน้ำหนักการให้คะแนนระดับต่าง ๆ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย		ระดับ
1.00 - 1.60	=	ต่ำ
1.61 - 2.20	=	ค่อนข้างต่ำ
2.21 - 2.80	=	ปานกลาง
2.81 - 3.40	=	ค่อนข้างสูง
3.41 - 4.00	=	สูง

3.7.2 แบบสัมภาษณ์สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบล

เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ จะไม่มีการนำมาหาค่าเฉลี่ย ดังนั้นจึงขอกำหนดเกณฑ์ในการวัดดังนี้

คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

คำตอบ		ระดับ
ไม่เห็นด้วย	=	ต่ำ
ไม่ค่อยเห็นด้วย	=	ค่อนข้างต่ำ
เฉยๆ	=	ปานกลาง
ค่อนข้างเห็นด้วย	=	ค่อนข้างสูง
เห็นด้วย	=	สูง

คำถามเกี่ยวกับความต้องการ และความสามารถในการจัดการการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

คำตอบ		ระดับ
น้อย	=	ต่ำ
ค่อนข้างน้อย	=	ค่อนข้างต่ำ
ปานกลาง	=	ปานกลาง
ค่อนข้างมาก	=	ค่อนข้างสูง
มาก	=	สูง

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามจะนำมาประมวล และวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปทางคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเอกสาร และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ระดับลึกจะนำมาประมวล และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) แล้วจึงนำมาสรุปร่วมกับข้อมูลเชิงปริมาณตามกรอบการวิเคราะห์ที่กำหนดไว้

บทที่ 4

ข้อมูลทั่วไปของตำบลบางตาเถร

4.1 ลักษณะทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อม

ตำบลบางตาเถร ตั้งอยู่ในเขตอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 18 หมู่บ้าน อยู่ห่างจากตัวอำเภอสองพี่น้องไปทางทิศตะวันออกประมาณ 28 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 59,375 ไร่ หรือ ประมาณ 95 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อหลายจังหวัดดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อตำบลบ้านช้าง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
ทิศใต้	ติดต่อตำบลบางหลวง ตำบลบัวปากท่า อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
ทิศตะวันออก	ติดต่อตำบลหลักชัย และตำบลลาดบัวหลวง อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศตะวันตก	ติดต่อตำบลบางเลน ตำบลบางตะเคียน และตำบลบ้านกุ่ม อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

ภูมิประเทศส่วนใหญ่ของตำบลบางตาเถรเป็นที่ราบลุ่ม ตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำท่าจีน หรือแม่น้ำสุพรรณบุรี มีพื้นที่เหมาะสมในการเกษตรกรรม การประมง และการเลี้ยงสัตว์ สภาพภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึงเดือนกันยายน และฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนมกราคม และเนื่องจากมีภูมิประเทศราบลุ่ม ชายฝั่งแม่น้ำทำให้ในฤดูน้ำหลาก หรือช่วงฝนตกหนักจะทำให้ น้ำท่วมบ้านเรือน และไร่นาของชาวบ้านอยู่เสมอ

แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรม และการใช้อุปโภคบริโภคของชาวบางตาเถรมีอย่างเหลือเฟือ ได้แก่

- 1) แม่น้ำท่าจีน หรือแม่น้ำสุพรรณบุรี
- 2) ระบบส่งน้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพระยาบรรลือ
- 3) คลองชลประทาน จำนวน 16 สาย
- 4) บ่อน้ำบาดาล จำนวน 22 บ่อ

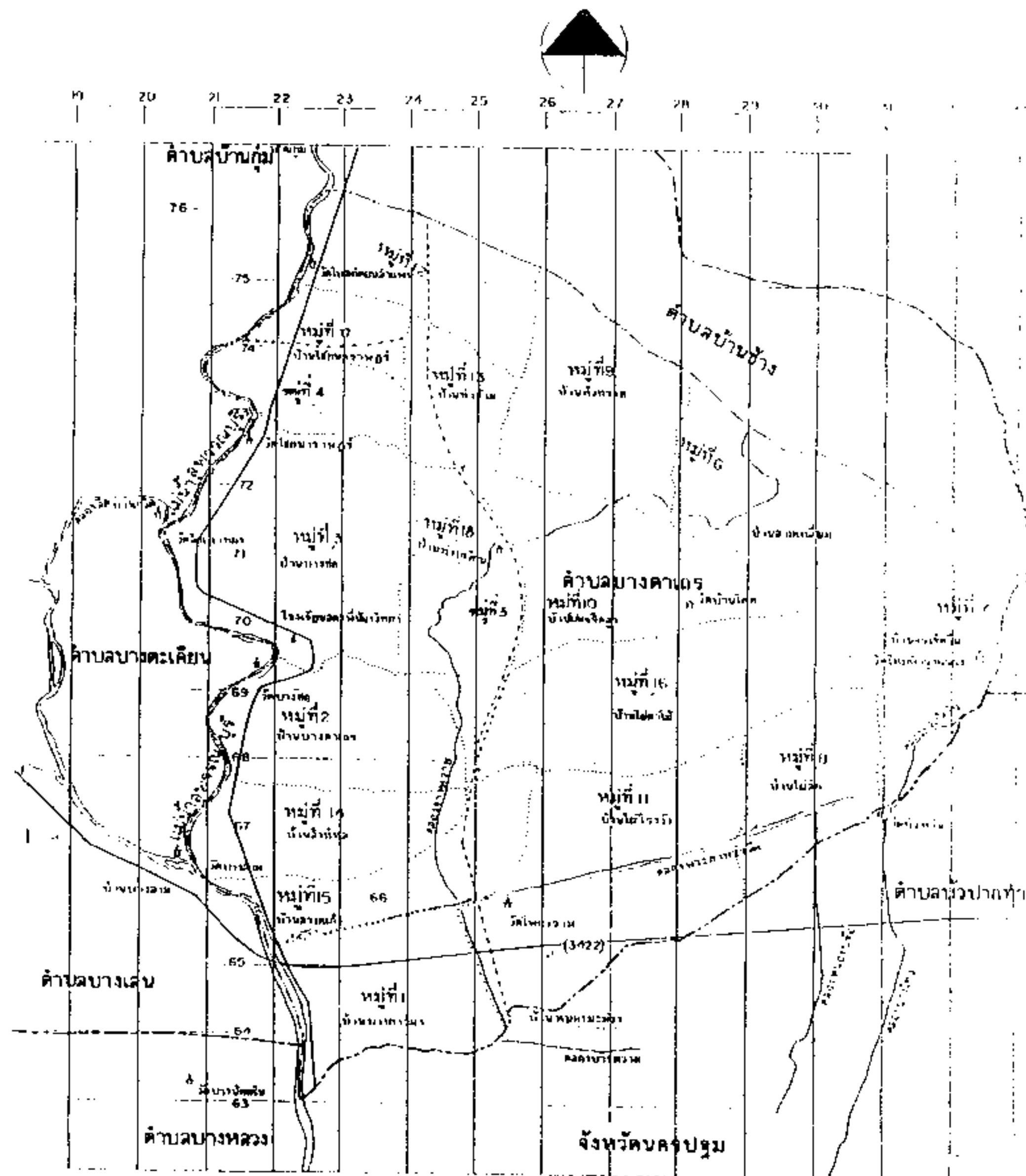
สำหรับการคมนาคมของตำบลบางตาเถร ทางบกมีทางหลวงหมายเลข 3422 (สองพี่น้อง-ลาดบัวหลวง) พาดผ่านหมู่ที่ 1 บ้านบางกร้อ และหมู่ 11 บ้านไผ่โรงวัว และภายในตำบลมีถนนลาดยางสายหลักซึ่งเดิมเป็นคันกันน้ำของกรมชลประทานเชื่อมระหว่างทางหลวงหมายเลข 3422 (สองพี่น้อง -ลาดบัวหลวง) กับทางหลวงหมายเลข 340 (ตลิ่งชัน-สุพรรณบุรี) เลียบฝั่งแม่น้ำพาดผ่านหลายหมู่บ้าน อาทิ หมู่ 15 บ้านสามแก้ว หมู่ 14

บ้านสิงหล หมู่ 2 บ้านบางตาเถร หมู่ 3 บ้านบางซอ หมู่ 4 บ้านไชนาราชบุรี หมู่ 17 บ้านไผ่ล้อม และหมู่ 12 บ้านบางคันชั่ง นอกจากนั้นยังมี ถนนลาดยางสายรองอีกหลายสาย ได้แก่ ถนนลาดยางเลียบทิศใต้คลองพระยาบรรลือ ผ่านหมู่ที่ 1 บ้านบางกร้อง หมู่ที่ 11 บ้านไผ่โรงวัว และหมู่ 8 บ้านไผ่ลึก ถนนลาดยางจากหมู่ 3, 5, 18, 16 และนอกจากนั้นยังมีถนนดินอีกหลายสาย อาทิ ถนนดินลูกรังเลียบทิศเหนือคลองพระยาบรรลือผ่านหมู่ 15, 8 ฯลฯ และถนนดินลูกรังผ่านหมู่ 12 บ้านบางคันชั่ง และ หมู่ 9 บ้านหัวทราย และในปัจจุบันตำบลบางตาเถรมีโครงการที่จะก่อสร้างถนนเชื่อมแต่ละหมู่ให้หลายสายด้วยกัน คาดว่าจะแล้วเสร็จในปี พ.ศ.2545

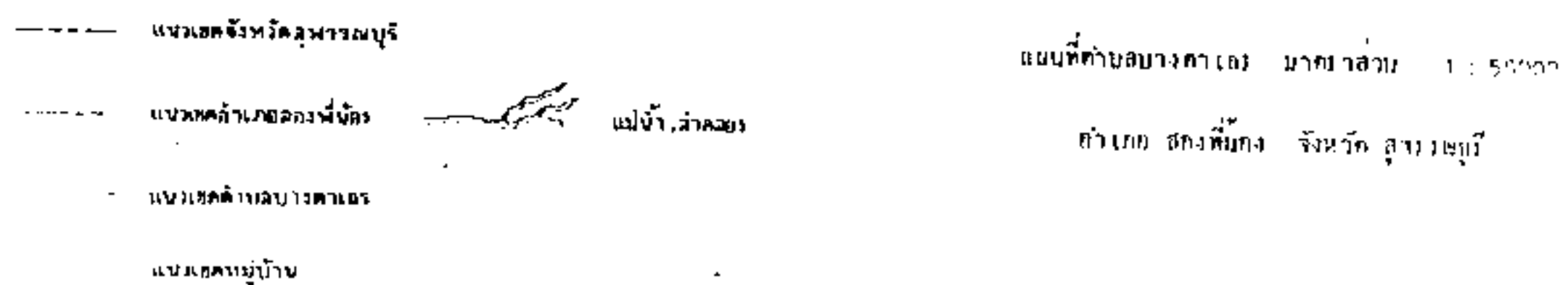
นอกเหนือจากเส้นทางคมนาคมทางบกแล้ว ตำบลบางตาเถรยังมีเส้นทางคมนาคมทางน้ำอีกหลายเส้นทาง คือ แม่น้ำท่าจีน หรือแม่น้ำสุพรรณบุรี และคลองอีกหลายสายด้วยกัน ได้แก่ คลองพระยาบรรลือ คลองบางซอ คลองรางหวาย คลองจรเข้ครืน ฯลฯ ซึ่งคลองเหล่านี้ เดิมเป็นลำน้ำธรรมชาติ ภายหลังได้มีการขุดลอกขยายกลายเป็นคลองชลประทานเพื่อใช้ในการเกษตร ในสมัยก่อนชาวบางตาเถรใช้การคมนาคมทางน้ำเป็นหลัก ทุกบ้านจะต้องมีเรือทั้งเรือเล็กสำหรับโดยสาร และเรือขนาดใหญ่สำหรับบรรทุกผลผลิตทางการเกษตร เนื่องจากถนนภายในตำบลบางตาเถรเพิ่งจะก่อสร้างในระยะ 10 กว่าปีที่ผ่านมา ปัจจุบันการคมนาคมทางน้ำลดความสำคัญลง เพราะชาวบางตาเถรหันไปใช้การคมนาคมทางบกกันมากขึ้น แต่ชาวบ้านบางส่วนที่อยู่ห่างไกลถนนก็ยังใช้คลองเป็นเส้นทางคมนาคม และขนส่งผลผลิตทางการเกษตรอยู่เช่นเดิม

การเดินทางมาตำบลบางตาเถร นอกจากจะใช้รถยนต์ส่วนตัวแล้ว ยังสามารถเดินทางโดยรถประจำทางจากกรุงเทพฯ หมายเลข 68 สายกรุงเทพ-วัดไผ่โรงวัว-บางลี่ ซึ่งวิ่งจากขนส่งสายใต้ใหม่มาทางถนนบรมราชชนนี ผ่านถนนวงแหวนรอบนอก และทางหลวงหมายเลข 340 (บางบัวทอง-สุพรรณบุรี) และเลี้ยวเข้าทางหลวงหมายเลข 3422 (สองพี่น้อง-ลาดบัวหลวง) ถึงปลายทางที่ตลาดบางลี่ในตัวอำเภอสองพี่น้อง สำหรับการเดินทางภายในตำบลนั้นจะมีรถสองแถวสายวัดไผ่โรงวัว-สุพรรณบุรี วิ่งระหว่างวัดไผ่โรงวัวผ่านถนนคันกันน้ำชลประทานซึ่งเป็นถนนสายหลักของตำบล ไปทะลุทางหลวงหมายเลข 340 ในเขตอำเภอบางปลาม้า และวิ่งตรงเข้าอำเภอเมืองสุพรรณบุรี โดยวิ่งตั้งแต่เวลาตีห้าจนถึงหกโมงเย็น และนอกจากนั้นจะมีรถสองแถววิ่งระหว่างหมู่ต่าง ๆ โดยจะเริ่มวิ่งตั้งแต่ตีห้าถึงเที่ยงวันเท่านั้น

รายละเอียดดังภาพที่ 4.1 แสดงแผนผังตำบลบางตาเถร และภาพที่ 4.2 แสดงเส้นทางคมนาคมในตำบลบางตาเถร

แผนที่แผนที่ผังเมืองรวมแผนที่ทหาร

แผนที่ที่ 4.1 แสดงแผนที่ตำบลบางตาเถร

แหล่งที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร, 2544

4.2 ลักษณะทางประชากร

ตำบลบางตาเถรมีประชากรทั้งหมด 15,683 คน เป็นชาย 7,718 คน เป็นหญิง 7,965 คน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 165 คน ต่อ ตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 3,560 หลังคาเรือน รายละเอียดดังตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากร และครัวเรือนตำบลบางตาเถร จำแนกรายหมู่

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากร และครัวเรือนตำบลบางตาเถร จำแนกรายหมู่

หมู่	จำนวนประชากร	จำนวนครัวเรือน
หมู่ 1 บ้านบางกร้อง	835	190
หมู่ 2 บ้านบางตาเถร	1,288	273
หมู่ 3 บ้านบางซอ	997	226
หมู่ 4 บ้านไทรนาราชบุรี	916	205
หมู่ 5 บ้านท่าเกวียน	402	99
หมู่ 6 บ้านสามเหลี่ยม	721	174
หมู่ 7 บ้านจรเข้ครืน	808	196
หมู่ 8 บ้านไผ่ลึก	939	203
หมู่ 9 บ้านหัวทราย	1,003	215
หมู่ 10 บ้านโคกเจ็ดลูก	855	201
หมู่ 11 บ้านวัดไผ่โรงวัว	1,684	483
หมู่ 12 บ้านบางคันชั่ง	1,077	227
หมู่ 13 บ้านท่าข้าม	883	203
หมู่ 14 บ้านสิงหล	951	192
หมู่ 15 บ้านคันคลอง	766	156
หมู่ 16 บ้านไผ่ตากไม้	902	184
หมู่ 17 บ้านไผ่ล้อม	239	48
หมู่ 18 บ้านหมู่ใหญ่	417	85
รวม	15,683	3,560

แหล่งที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร , 2544

4.3 เศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพ

สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของชาวบางตาเถรอยู่ในขั้นดี ประชาชนส่วนใหญ่มีความกินดีอยู่ดี มีความสะดวกสบาย มีการศึกษา และมีสุขอนามัยที่ดี ทั้งนี้เนื่องมาจากตำบลบางตาเถรมีภูมิประเทศที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรม โดยเฉพาะการเพาะปลูก เนื่องจากเป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำ มีความอุดมสมบูรณ์ สมัยดั้งเดิมชาวบางตาเถรทำนาเป็นอาชีพหลัก ต่อมาเมื่อเริ่มมีชาวจีนอพยพมาอาศัยอยู่ในพื้นที่ก็เริ่มการปลูกพืชไร่ พืชสวนขึ้น จึงเริ่มมีการทำไร่มันเทศ ถั่ว เผือก กล้วย มะเขือเทศ พริก ฯลฯ

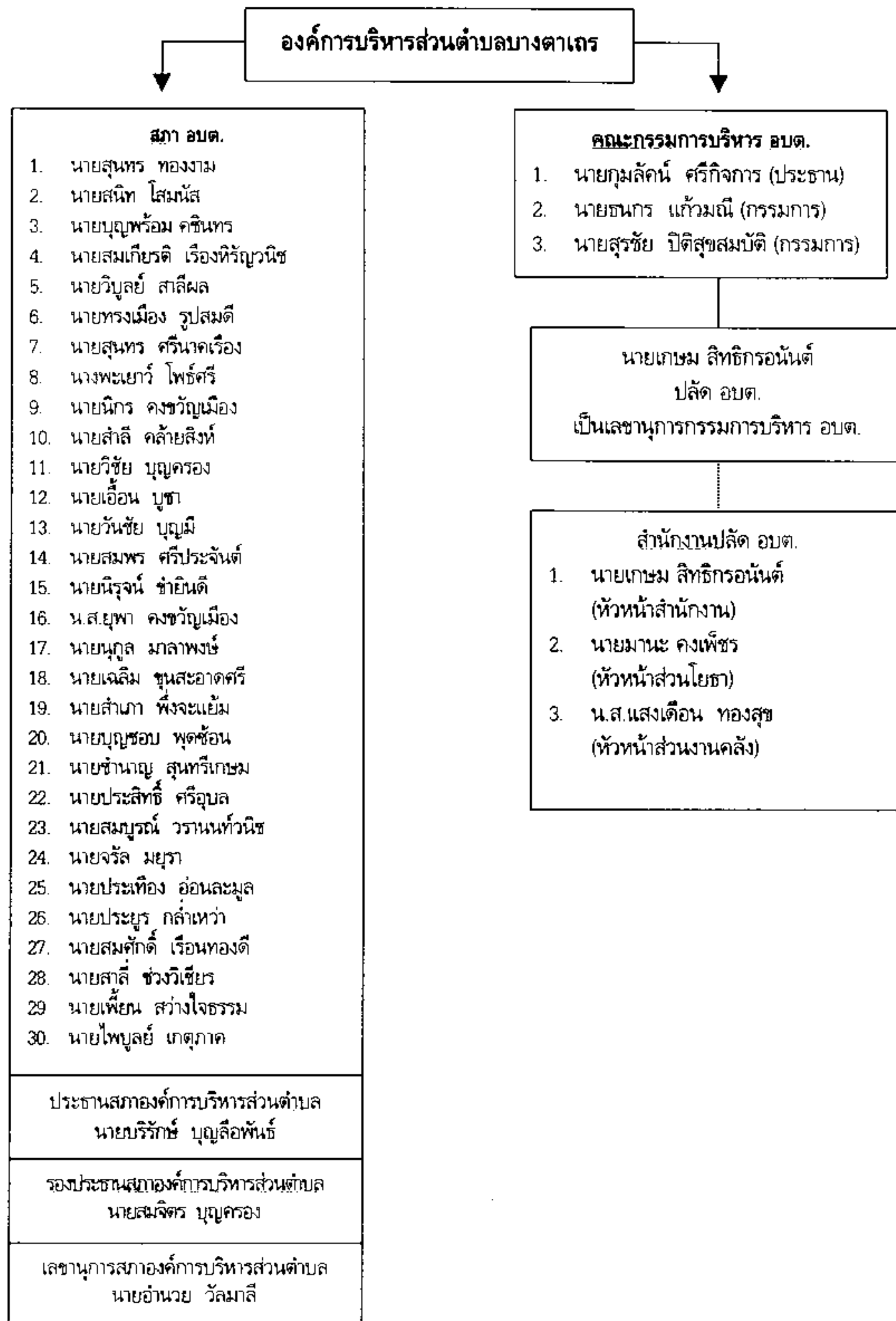
เมื่อประมาณ 10 กว่าปีที่ผ่านมา ชาวบางตาเถรเริ่มเปลี่ยนจากการเพาะปลูก มาทำการเลี้ยงปลา และกุ้ง ก้ามกราม ซึ่งมีราคาดีกว่าการปลูกข้าว และต่อมาราวปี พ.ศ.2537 เริ่มมีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำกันอย่างแพร่หลาย จนปัจจุบันพื้นที่จำนวนมากของตำบลบางตาเถร ได้เปลี่ยนสภาพจากนาข้าวเป็นนากุ้ง จนอาจกล่าวได้ว่า การเลี้ยงกุ้งกลายเป็นอาชีพหลักที่ทำรายได้อย่างงามให้แก่ชาวบางตาเถร

4.4 องค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร

องค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถรจัดอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลระดับชั้น 4 ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ.2538 ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และ องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ซึ่งยกฐานะจากสภาตำบลบางตาเถร มาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลจัดเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร ต่อมาในปี พ.ศ.2542 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบล และ องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) จึงได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร ประกอบด้วย สมาชิกหมู่บ้านละ 2 คน จาก 18 หมู่บ้าน มีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 36 คน จากนั้นจึงเลือกประธาน รองประธาน และเลขาธิการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจากสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งดังกล่าว และเลือกคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย ประธานกรรมการบริหาร 1 คน และกรรมการบริหารอีก 2 คน โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้เลือกแล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง และให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขาธิการคณะกรรมการบริหาร

ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร มีโครงสร้างดังแผนภูมิที่ 4.1 แสดงโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร (พ.ศ.2542-ปัจจุบัน) พระราชบัญญัติสภาตำบล และ องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3)

แผนภูมิที่ 4.1 แสดงโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร (พ.ศ.2542 - ปัจจุบัน)

แหล่งที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร , 2544

4.5 ประวัติการตั้งชุมชน

ประวัติความเป็นมาของตำบลบางตาเถรไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร มีแต่คำบอกเล่าจากคนเฒ่าคนแก่ และผู้รู้บางท่าน ซึ่งไม่สามารถระบุรายละเอียดได้ชัดเจนนัก เรื่องเล่าบางเรื่องซึ่งผูกโยงกับประวัติของตำบลมีลักษณะเป็นตำนาน ซึ่งยังไม่สามารถหาหลักฐานยืนยันข้อเท็จจริงได้ ผู้วิจัยจึงรวบรวมในลักษณะของคำบอกเล่าเกี่ยวกับประวัติการตั้งชุมชนดังนี้

ผู้วิจัยได้มีโอกาสสัมภาษณ์นายเรีงรัก ศรีกิจการ อายุ 68 ปี อดีตกำนันตำบลบางตาเถร ซึ่งถือว่าเป็นผู้นำทางวัฒนธรรมท่านหนึ่งของตำบล ซึ่งได้ให้ข้อมูลในรายละเอียดของประวัติการตั้งชุมชนสรุปได้ว่าตำบลบางตาเถรน่าจะเป็นตำบลที่เกิดขึ้นใหม่ มีอายุของการตั้งชุมชนราว ๆ 140 ปี และไม่น่าจะเกิน 150 ปี สังเกตได้จากที่ตำบลบางตาเถรไม่ปรากฏโบราณสถาน หรือโบราณวัตถุใด ๆ ที่จะบ่งบอกถึงการเป็นแหล่งอารยธรรมในอดีต เดิมพื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลบางตาเถรเป็นป่าโปร่งที่กลายสภาพมาเป็นป่าพง การเข้ามาตั้งถิ่นฐานเริ่มจากการมาทำนา โดยมีชาวนาจากทางด้านสุพรรณมาหักร้างถางพงเพื่อที่จะทำนาแบบชั่วคราวไม่ได้มาอยู่อาศัยอย่างถาวร กล่าวคือเข้ามาทำการปรับสภาพพื้นที่ให้เป็นแปลงนา จะเห็นได้จากสภาพผืนนาของบางตาเถรในปัจจุบันไม่เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ดูจากโฉนดที่ดินจะเห็นได้ชัดเจนว่าเบี้ยวไปเบี้ยวมา เมื่อปรับสภาพเป็นนาแล้วก็จะหวานเมล็ดข้าวไว้น้ำฝน จากนั้นก็กลับไปรอเวลาสักกระยะหนึ่งกว่าข้าวที่หวานไว้ออกรวง ซึ่งก่อนหน้านี้แน่นอนอาจจะมาดูแลบ้างเป็นระยะ ๆ เมื่อข้าวออกรวงพร้อมให้เก็บเกี่ยวชาวนาต่างถิ่นเหล่านั้นก็จะกลับมาเก็บเกี่ยวผลผลิต และสร้างกระต๊อบเล็ก ๆ เพื่อให้อยู่อาศัยเป็นการชั่วคราว เมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จก็อาจจะขายข้าวเปลือกที่นี่เลยโดยนัดให้พ่อค้าข้าวมารับซื้อ หรือไม่ก็นำข้าวเปลือกบรรทุกเรือกลับไปขายทางสุพรรณ ซึ่งคาดว่าเป็นอยู่อย่างนี้หลายสิบปีจึงเริ่มที่จะมีคนอพยพมาตั้งถิ่นฐาน โดยเมื่อสามารถรวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน และมีกำลังมากพอที่จะสามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้เมื่อเกิดภัย จึงเข้ามาปักหลักอยู่ทำกินในพื้นที่นี้สืบมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติกัน โดยพื้นที่อยู่อาศัยกับพื้นที่ทำกินจะอยู่ห่างกัน การตั้งบ้านเรือนจะตั้งตามชายแม่น้ำ และชายคลองเนื่องจากสะดวกในการคมนาคม และการนำน้ำมาใช้อุปโภคบริโภค

คนกลุ่มแรก ๆ ที่เชื่อว่าอพยพมาตั้งถิ่นฐานในบางตาเถร เป็นพี่น้องท้องเดียวกัน คนพี่ชื่อไม้ คนรองชื่อลัก ชื่อลาด และชื่อบัว ตามลำดับ อพยพเข้ามาทำมาหากิน และแยกย้ายกันไปตั้งถิ่นฐานในละแวกไม่ไกลกันนัก ปัจจุบันชาวบางตาเถรเรียกบริเวณนั้นว่า บ้านไผ่ตาไม้ บ้านไผ่ลัก และบ้านลาดบัว โดยเฉพาะตาไม้เป็นที่เคารพนับถือของชาวบางตาเถรมาตั้งแต่สมัยโบราณ จนถึงปัจจุบันนี้เวลามีเหตุอะไรก็ต้องบนบานศาลกล่าวถึงอยู่เสมอ ส่วนอีกชุมชนที่อยู่ลึกเข้าไปด้านในก็มีเรื่องเล่ากันว่า มีพี่น้องเจ็ดครอบครัวอพยพจากทางสุพรรณบุรีมาตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัย และทำมาหากินสืบมาถึงปัจจุบัน ซึ่งชาวบางตาเถรเรียกบริเวณนั้นว่า บ้านโคกเจ็ดลูก มาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนั้น นายเรีงรักยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า พื้นที่ของตำบลบางตาเถรในปัจจุบันนั้น ได้ยุบรวมพื้นที่ของตำบล 2 ตำบลเข้าไว้ด้วยกัน คือตำบลบางตาเถร และตำบลบางปลาร้า จะเห็นได้จากโฉนดที่ดินเก่า ๆ ยัง

ระบุว่าบางพื้นที่เป็นตำบลบางปลาร้าอยู่ ปัจจุบันพื้นที่ซึ่งเดิมเรียกว่าบางปลาร้าได้เปลี่ยนมาเรียกว่าบ้านไชยนาหารามูร์ ซึ่งเป็นหมู่ที่ 4 ของตำบลบางตาเถร ส่วนชื่อ “บางตาเถร” นั้น ผู้วิจัยพยายามสืบค้นที่มาของชื่อดังกล่าว แต่ก็ไม่พบหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร มีแต่เป็นคำบอกเล่าจากคนเฒ่าคนแก่ และผู้รู้หลายท่านในตำบลที่ตรงกันว่า ในระยะก่อนที่จะมีการตั้งชุมชน และมีผู้อพยพมาตั้งถิ่นฐานทำกินกันอย่างแพร่หลายนั้น ได้มีตายายคู่หนึ่งอาศัยอยู่ริมแม่น้ำในบริเวณที่ปัจจุบันเรียกว่าหมู่ 2 บ้านบางตาเถร ซึ่งทั้งสองไม่มีทายาทสืบสกุล และเป็นคนดี ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม ต่อมาเมื่อเริ่มมีผู้มาอยู่อาศัยในบริเวณนั้นต่างก็ยกย่องนับถือสองตายายเป็นอย่างมาก ภายหลังทั้งสองได้เปลี่ยนมานุ่งห่มสีขาว และได้มีการแยกบ้านที่อยู่อาศัยกันเพื่อป้องกันการครหา โดยยายได้ย้ายไปอาศัยอีกฝั่งของแม่น้ำ ซึ่งปัจจุบันเป็นพื้นที่ของตำบลบางตะเคียน ชาวบ้านในละแวกนั้นจึงได้พร้อมใจกันเรียกสองตายายว่า “ตาเถร” และ “ยายชี” ต่อมาเมื่อทั้งสองเสียชีวิตไปแล้ว พื้นที่บริเวณที่ยายชีอยู่อาศัยก็เรียกกันว่า “รางยายชี” ส่วนริมแม่น้ำที่ตาเถรอยู่อาศัยก็เรียกว่า “บางตาเถร” โดยมีการสร้างศาลตาเถรอยู่ในบริเวณนั้น เป็นที่เคารพสักการะของคนในตำบลมาจนถึงปัจจุบัน

สิ่งที่พอจะนำมาเป็นหลักฐานเพื่อเทียบเคียงประวัติศาสตร์ของตำบลเท่าที่ปรากฏก็คือนิราศสุพรรณ ซึ่งสุนทรภู่ได้ประพันธ์ขึ้นราว ๆ ปี พ.ศ.2374 ในระหว่างที่จำพรรษาอยู่ที่วัดสระเกศ โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางคือเพื่อหาแร่นิดหนึ่งที่สามารถนำมาแปรธาตุชนิดอื่นได้ นิราศเรื่องนี้เป็นเพียงเรื่องเดียวของท่านที่แต่งเป็นโคลง และได้มีการกล่าวถึงสถานที่หลายแห่งในตำบลบางตาเถร และตำบลใกล้เคียง ซึ่งก็สามารถเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงระยะเวลาที่มีการตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนในบริเวณนี้ ซึ่งไม่น่าจะน้อยกว่า 140 ปี จะขอยกตัวอย่างบางตอนที่เกี่ยวข้องกับตำบลบางตาเถร ซึ่งก็ได้แก่ตอนที่กล่าวถึง บ้านบางซอ บ้านสีสนุก บ้านสำเภาทลาย (บ้านสำเภาทองในปัจจุบัน) บางสะแก บางปลาร้า ตำบลบ้านกุ่ม และบางแม่มาย ซึ่งอยู่ใกล้เคียงดังนี้ (องค์การคำของคุรุสภา, 2504 : 192-196)

บางซอกกอไผ่ล้อม	หลายกอ
บ้านบ่มีสีซอ	ลักน้อย
เรือใกล้ไผ่พุ่มพอ	พยุโยก ไชกแฮ
ไผ่เบียดเอี้ยดอดอ้อย	เอี้ยดอ้อซออินทร์
ถึงที่สีสนุกนั้น	น้องเอย
สนุกแต่ชาวอันเคย	คำเช่า
พวกพี่ที่จากเซย	ชาวตสนุก ทุกซ์แม่
สนุกที่ดูสุเจ้า	สนุกเถ้านั่นเอง

แหลมคุ้งท่งเถื่อนไม้	ไวยาย
ถึงย่านบ้านตมทลาย	ทะลุท้อง
เดิมทีนี้เป็นชาย	ชเลหาด ลาดแฮ
เรือซัดพลัดมาต้อง	คิดเข้าตมทลาย
บางปลาจับปลาคน้ำ	ล่าคล่อง
คนเหล่าชาวปมมอ	มุ้งข้า
สุมซ่อนซ่อนชนางปอง	ปิดเรือก เปือกแฮ
เหม็นเน่าคาวปลา	เรียดคุ้งคลั่งโหล
บางสะแกแลสล้างจิว	ทิวราย
เรียงฝั่งดั่งฉัตรฉาย	แซมซ้อย
จิวไม้ใช้จิวสาย	สวาทเช่น เห็นเอย
จิวพีที่แน่นน้อย	นึกหน้าอาลัย
ถึงบ้านคันซังแท้	เที่ยงตรง
เพียงพีที่ดำรง	รักน้อง
เคยคู่คู่ซื่อทรง	สัจจิต สนิทเอย
ยามยากจากพวกพ้อง	พีให้ใจหาย
ถึงย่านบ้านกุ่มข้าม	ตามแหลม
วัดเก่าเศร้าโศกแรม	รกร้าง
ผู้ใดไม่ซ่อมแซม	ช่างวัด สวัสดิ์เอย
เพียงพีที่อ้างว้าง	ทเวศให้ใจหาย
ถึงบางนางแม่หม้าย	ไร้ผัว
เปลี่ยวเปล่าเศร้าหมองมัว	หม่นไหม้
คราวใดใครใครฝากตัว	ต่อม้าย หมายเอย
พร้อมจิตคิดจะได้	กับหม้าย กลายมี

บทที่ 5

วัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลบางตาเถร

ถึงแม้ว่าตำบลบางตาเถรจะมีประวัติการตั้งชุมชนไม่เก่าแก่นัก กล่าวคือประมาณ 150 ปีที่ผ่านมา หากแต่ความสัมพันธ์ของชาวบางตาเถรก็มีความแน่นแฟ้นผูกพันกันอย่างเหนียวแน่น ตามลักษณะสังคมแบบเกษตรกรรมเช่นเดียวกับท้องถิ่นอื่น ๆ ในภาคกลาง โดยมีวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เชื่อมความสัมพันธ์ดังกล่าวนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตำบลบางตาเถรเป็นตำบลที่อาจเรียกได้ว่ามีทรัพยากรทางวัฒนธรรมอย่างอุดมสมบูรณ์ ทั้งวัฒนธรรมด้านภาษาถิ่น ด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น ด้านประเพณีท้องถิ่น ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ซึ่งถึงแม้ในปัจจุบันที่มีกระแสการพัฒนาเข้าสู่ตำบลทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่ก็ยังเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบ และรายละเอียดปลีกย่อย หากได้เปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของวัฒนธรรมนั้น ๆ โดยในการสืบค้นวัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลบางตาเถร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากข้อมูลเอกสาร และคำบอกเล่าของผู้นำทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ในตำบล มีรายละเอียดดังนี้

5.1 ภาษาถิ่น

ภาษาพูดของชาวบางตาเถรมีลักษณะเช่นเดียวกับภาษาสุพรรณที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี และพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งจากการค้นคว้าข้อมูลทางเอกสาร และจากการสัมภาษณ์ผู้นำทางวัฒนธรรมและชาวบ้านตำบลบางตาเถร ได้กล่าวถึงสำเนียงภาษาสุพรรณไว้สรุปได้ดังนี้

ทุกวันนี้สำเนียงพูดแบบชาวกรุงเทพฯ ได้รับการยกย่องว่าเป็นสำเนียงมาตรฐาน หรือโบราณเรียกว่าสำเนียงหลวง ทำให้คนที่พูดสำเนียงแตกต่างไปจากสำเนียงพูดแบบกรุงเทพฯ เรียกว่า “เหน่อ” หากถามชาวบางตาเถรเขากลับบอกว่า สำเนียงการพูดของเขามีความนุ่มนวล อ่อนหวาน เรียกว่า หวานหู ดังคำขวัญประจำจังหวัดสุพรรณบุรีที่ว่า “ภาษาถิ่นชวนฟัง” ซึ่งเขาไม่เคยรู้สึกเลยว่าสำเนียงพูดของเขาจะ “เหน่อ” อย่างที่คนอื่นอื่นกล่าวถึง เขากลับมีความภูมิใจในสำเนียงภาษาพูดของตนเอง ซึ่งชาวบางตาเถรหลายคนกล่าวว่า สำเนียงภาษาพูดแบบนี้ เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น และยืนยันว่าทำอย่างไรก็ไม่สามารถจะเปลี่ยนไปพูดภาษากลางสำเนียงอื่นได้ พูดได้แบบเดียว

5.2 ศิลปะการแสดงท้องถิ่น

ศิลปะการแสดงท้องถิ่นในตำบลบางตาเถรมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวบางตาเถรตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ศิลปะการแสดงมีทั้งที่เป็นการแสดงเพื่อความรื่นเริงในโอกาสว่างจากการทำงาน และที่สอดแทรกอยู่ในประเพณี รวมทั้งเทศกาลรื่นเริงต่าง ๆ โดยศิลปะการแสดงท้องถิ่นของบางตาเถรไม่มีความแตกต่างจากศิลปะการแสดงของท้องถิ่นอื่นในภาคกลางมากนัก จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้นำทางวัฒนธรรมของตำบล และพูดคุยกับชาวบางตาเถรบางส่วนถึงเรื่องเกี่ยวกับดังกล่าวทำให้ทราบว่า ในสมัยก่อนที่ความเจริญจะเข้ามาเมื่อประมาณ กว่า 40 ปีที่ผ่านมา ศิลปะการแสดงท้องถิ่นในบางตาเถรมีให้เห็นอย่างมาก หมาย อาทิ เพลงพื้นบ้าน เพลงเรือ ดนตรี ลิเก รำวง กลองยาว ซึ่งปัจจุบันนี้บางอย่างก็ได้สูญหายไปเนื่องจากขาดการสืบทอด อย่างเช่น เพลงพื้นบ้าน เพลงเรือ และลิเก ซึ่งหาผู้ที่มีความสามารถด้านนี้ไม่ได้อีกแล้ว

จากคำบอกเล่าของผู้นำทางวัฒนธรรมท่านหนึ่งเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน และเพลงเรือ กล่าวว่าเพลงเหล่านี้มีคุณค่าอย่างยิ่ง เพราะสะท้อนถึงวัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของคนในสังคมเกษตรกรรม รวมทั้งสภาพแวดล้อมในสมัยก่อนได้เป็นอย่างดี เช่น “ ...เดือนสิบเอ็ดน้านอง เดือนสิบสองน้าทรง พอถึงเดือนอ้าย เดือนยี่น้ากรีไหลลง...” ซึ่งเป็นสภาพของบางตาเถรก่อนที่จะมีการสร้างคันกันน้ำ เมื่อถึงหน้าน้ำหลากพื้นที่บริเวณนี้ก็ถูกน้ำท่วม ชาวบ้านก็ไม่สามารถทำการปลูกข้าว หรือพืชชนิดอื่น ๆ ได้ ระยะเวลาช่วงนี้จึงมีเวลาว่างที่จะทำการซ่อมเครื่องไม้เครื่องมือทางการเกษตร และเล่นเพลงเรือกัน ส่วนเพลงพื้นบ้านอื่น ๆ เช่น เพลงฉ่อย เพลงอีแซว และเพลงปฎิพากษ์ต่าง ๆ ก็มีให้เห็นกันอย่างแพร่หลาย สะท้อนให้เห็นถึงความมั่งคั่งของภาษาถิ่น และความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนของชาวบางตาเถร ผู้วิจัยได้พยายามค้นคว้าในเรื่องของเพลงพื้นบ้าน และเพลงเรือเหล่านี้พบว่า สุกัญญา สุธงษา ได้เคยทำการศึกษาเรื่อง เพลงปฎิพากษ์ : การศึกษาในเชิงวรรณคดี วิเคราะห์ เมื่อ พ.ศ. 2523 โดยเป็นการศึกษาจากพ่อเพลงแม่เพลงในพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งส่วนหนึ่งก็ได้มาศึกษาในตำบลบางตาเถร โดยสัมภาษณ์พ่อเพลง 2 ท่าน คือ นายชั้น แดงทองคำ ชาวบ้านบางตาเถร ซึ่งขณะนั้นอายุ 61 ปี และนายอ่อน เจริญรัมย์ ชาวบ้านสิงหล ซึ่งขณะนั้นอายุ 76 ปี โดยทั้งสองเป็นพ่อเพลงที่มีชื่อเสียงของตำบลบางตาเถร และชำนาญในการร้องเพลงอีแซว และเพลงฉ่อยเป็นอย่างมาก แต่เมื่อผู้วิจัยได้ทำการสอบถามจากชาวบ้านเกี่ยวกับพ่อเพลงทั้งสองก็ได้รับคำตอบว่าทั้งคู่เสียชีวิตไปหลายปีแล้ว และไม่มีผู้สืบทอดศิลปะการแสดงด้านนี้ไว้เลย จึงเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง

ส่วนศิลปะการแสดงของตำบลที่พบเห็นกันอยู่ทั่วไปในสมัยก่อนก็คือกลองยาว ในอดีตตำบลบางตาเถรมีคณะกลองยาวอยู่หลายคณะ แต่จากการสัมภาษณ์ผู้นำทางวัฒนธรรม และชาวบางตาเถรหลายท่านกล่าวตรงกันว่าคณะกลองยาวที่มีชื่อเสียง และได้รับการว่าจ้างให้ไปแสดงในงานต่าง ๆ ของตำบลอย่างสม่ำเสมอคือ คณะกลองยาวของนายใบ แยมพิกุล จากบ้านหัวทราย หรือหมู่ 9 ในปัจจุบัน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้มีโอกาสไปสัมภาษณ์นายใบเกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่นของตำบล และทราบโดยบังเอิญจากการพูดคุยว่านายใบเป็นเจ้าของคณะกลองยาวที่มีชื่อเสียงในอดีต จึงได้สัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

ปัจจุบันนายไบบมีอายุ 78 ปี ประกอบอาชีพทำนา เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า ได้เลิกแกะกลองยาวไปนานแล้ว ประมาณ 30 กว่าปี ปัจจุบันนำกลองยาวไปถวายไว้ที่วัดลาดบัวในเขตตำบลบ้านช้าง และไม่มีการสืบทอดต่อให้กับใคร เพราะเด็กรุ่นใหม่ ๆ ไม่สนใจ และอีกสาเหตุหนึ่งที่สำคัญก็คือ การทำนาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งสมัยก่อนทำนาปีละครั้ง แต่เมื่อมีการนำระบบชลประทานเข้ามาทำนาได้ปีละ 2-3 ครั้ง ทำให้ไม่มีเวลาว่างที่จะมาเล่น และถ่ายทอดให้ใคร กลองยาวคณะนี้จึงเลิกไปในรุ่นของนายไบบนั่นเอง เครื่องดนตรีสำคัญของคณะกลองยาวจะประกอบด้วย กลองยาว ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง โดยนายไบบกล่าวว่า ฉิ่ง ฉาบ ไม่มีก็ไม่เป็นไร แต่สิ่งที่ขาดไม่ได้ก็คือ โหม่ง เพราะเป็นเครื่องดนตรีที่ให้จังหวะ สมัยก่อนจะเล่นกลอง ประกอบการรำ และแสดงกลเท่านั้น ไม่มีการร้องเหมือนสมัยปัจจุบัน โดยน้องสาวของนายไบบเป็นผู้รำ ซึ่งลักษณะการรำไม่ได้เป็นการรำแบบสวยงาม แต่เป็นการรำแบบกายกรรม แสดงการดัดตัว และเชื่อดลิ้น ซึ่งนายไบบกล่าวว่าเป็นการเล่นกล ให้มีดเชื่อดลิ้น ใช้เข็มแทงแถม แทงคอพอให้เลือดออกซึม ๆ เท่านั้น ไม่เป็นอันตรายใด ๆ ปัจจุบันน้องสาวของนายไบบได้แต่งงาน และย้ายครอบครัวไปตั้งถิ่นฐานที่อื่นเป็นเวลาหลายสิบปีมาแล้ว

คณะกลองยาวของนายไบบเป็นคณะที่มีการสืบทอดจากบรรพบุรุษ โดยนายไบบเล่าว่า เตี่ย (พ่อ) ของพ่อใหญ่ (ตา) ซึ่งมาจากเมืองจีน ซึ่งตนเรียกว่า "ก่งเฮ้ง" เป็นคนแรกของตระกูลที่เริ่มเล่น ซึ่งเก่ง และมีชื่อเสียงมากในยุคนั้น ต่อมาพ่อใหญ่จึงได้เรียนรู้การเล่นกลองยาวจากก่งเฮ้ง และตนก็ได้เรียนรู้จากพ่อใหญ่อีกทอดหนึ่ง ซึ่งลักษณะการสืบทอดคณะกลองยาวจะเป็นรุ่น ๆ คือ ก่งเฮ้ง พ่อใหญ่ น้าชาย และตน ในสมัยก่งเฮ้งและพ่อใหญ่นั้นจะมีการแสดงคาถาอาคม หรือกลประกอบด้วย นายไบบเล่าว่า ก่งเฮ้ง และพ่อใหญ่จะเด็ดหญ้าแพรกสด ๆ ขึ้นมามัดเป็นหุ่นรูปคน จากนั้นจะร่ายคาถาเผาไปที่หุ่น หุ่นนั้นก็จะเป็นระบำประกอบกลองยาวเป็นที่สนุกสนานของผู้ชม แต่วิชาอาคมตรงนั้นตนไม่ได้รับการถ่ายทอดเอาไว้ เมื่อผู้วิจัยถามถึงคณะกลองยาวอื่น ๆ นายไบบกล่าวว่าในแถบหมู่ 9 ไม่มีแล้ว จะมีก็ที่วัดไผ่โรงวัว และตามโรงเรียน ซึ่งตนเห็นที่โรงเรียนวัดลาดบัวมีกลองยาว โดยโรงเรียนทำการสอนกลองยาวให้แก่เด็กนักเรียน แต่ก็ไม่ค่อยได้ผลนัก เพราะพอเด็กจบการศึกษา ก็แยกย้ายกันไป ไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ ทางโรงเรียนจะต้องสอนกันอยู่ทุกรุ่น ๆ

สำหรับศิลปะการแสดงท้องถิ่นที่พอจะหลงเหลืออยู่บ้าง และมีแนวโน้มที่จะอนุรักษ์ และฟื้นฟูได้ก็คือ ดนตรีไทย การขับเสภา และการรำวง ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยจะขอนำเสนอรายละเอียดเฉพาะสามเรื่องนี้ เพราะเป็นศิลปะการแสดงที่ค่อนข้างจะได้รับความสนใจจากชาวบางตาเถร และมีผู้ให้ข้อมูลอย่างละเอียด ส่วนตรงผู้วิจัยจะไม่ขอกล่าวถึง เนื่องจากไม่พบผู้ที่จะให้ข้อมูลในเรื่องดังกล่าวได้ละเอียดเพียงพอ โดยในส่วนของดนตรีไทย และการขับเสภาจะขอนำเสนอเป็นข้อเดียวกัน เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้มีความสามารถทั้งสองอย่าง และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญทางวัฒนธรรมด้านดังกล่าว

5.2.1 ดนตรีไทย และการขับเสภา

อาจกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถร มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นเพียงสิ่งเดียวที่แตกต่างจากท้องถิ่นอื่น ๆ คือ ทรัพยากรบุคคลทางวัฒนธรรมที่เป็นที่ยอมรับในระดับชาติ คือ นายแจ้ง คล้ายสีทอง หรือที่ชาวบางตาเถรเรียกกันติดปากว่า "ครูแจ้ง" ซึ่งเป็นผู้ได้รับคัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่ง

ชาติ ให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (คีตศิลป์) ประจำปี พ.ศ.2538 ครูแจ้งมีผลงานดีเด่นทางด้านดนตรีไทย และการขับร้องเพลงไทย โดยเฉพาะการขับเสภาซึ่งถือว่ามีฝีมือเป็นเลิศหาผู้มีความสามารถเทียบเคียงได้ยาก ครูแจ้งจึงเป็นเสมือนความภูมิใจสูงสุดของชาวบางตาเถรในเรื่องศิลปะการแสดงของตำบล ที่สามารถสร้างชื่อเสียงในระดับชาติให้กับชาวบางตาเถรทุกคน จากการที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสสัมภาษณ์ครูแจ้งในฐานะผู้นำทางวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดงของตำบลบางตาเถร ทำให้ทราบถึงความเป็นมาของวัฒนธรรมด้านดังกล่าว และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระยะเวลากว่า 60 ปีที่ผ่านมา

ครูแจ้ง เป็นชาวบ้านบางคันชั่ง หมู่ที่ 12 ปัจจุบันมีอายุย่าง 67 ปี เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า เกิด ณ ที่ตรงนี้ (บ้านริมแม่น้ำ) ที่เป็นที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่ดินของตาครูแจ้งที่ตกทอดมา ครูเล่าอีกว่าสมัยก่อนตาของครูเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 12 ที่มีความสนิทสนมกับขุนขยันกิจการซึ่งเป็นกำนันในสมัยนั้นเป็นอย่างดี สภาพของการตั้งบ้านเรือนเท่าที่ผู้วิจัยสังเกตจะเป็นการสร้างบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่ม บ้านแต่ละหลังจะอยู่ติดกัน ไม่นิยมการกันรั้วแบ่งอาณาเขต ซึ่งเป็นลักษณะการตั้งบ้านเรือนของคนไทยสมัยก่อนที่นิยมอยู่ในละแวกเดียวกัน และต้องติดกับแม่น้ำเพื่อความสะดวกในการคมนาคม ครูแจ้งเคยรับราชการสังกัดกรมศิลปากร ปัจจุบันเกษียณอายุราชการได้เกือบ 7 ปี แล้ว แต่ถึงอย่างไรครูแจ้งก็ยังเป็นอาจารย์พิเศษถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีไทย การขับเสภา และการเห่ ให้กับนิสิต และนักศึกษาในสถาบันการศึกษาหลายแห่ง อาทิ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , มหาวิทยาลัยมหิดล, สถาบันพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร และวิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี โดยมีความมุ่งมั่นที่จะให้ศิลปะการแสดงสาขานี้สืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมสู่คนรุ่นต่อไป

ครูแจ้งเล่าว่า เล่นดนตรีไทยมาตั้งแต่อายุ 11 ปี โดยเรียนกับครูแคล้ว คล้ายจินดา ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามของแม่น้ำ ปัจจุบันนี้ครอบครัวครูแคล้วย้ายไปอยู่กรุงเทพมหานครแล้ว แม่นายของครูแจ้งเป็นลูกสาวของครูแคล้ว ดังนั้นมารยาของครูแจ้งจึงมีศักดิ์เป็นหลานตาของครูแคล้ว และเมื่อผู้วิจัยถามถึงลักษณะของวัฒนธรรม และความสนใจด้านวัฒนธรรมของชาวบางตาเถร ครูแจ้งจึงเล่าว่า ในสมัยก่อนตอนที่ตนยังวัยรุ่น อายุสัก 13 - 14 ปี ก็ยังได้เห็นการร้องเพลงพื้นบ้านอย่างเพลงอีแซว เพลงฉ่อย ในยามตรุษ สงกรานต์ก็ยังมีการเล่นเพลงเกี่ยวข้าว เวลามีการทอดกฐินก็จะมีการเล่นเพลงเรือตามแม่น้ำ มีพ่อเพลง แม่เพลงหลายคน เล่นกันเป็นที่สนุกสนาน แต่คนรุ่นเดียวกับครูแจ้งไม่มีใครหัดเพลงพื้นบ้านเหล่านี้เลย สมัยครูแจ้งอายุราว 14-15 ปี ก็อยู่วงดนตรีไทย และเป็นนักร้องเพลงไทยเดิม ซึ่งต่อมาในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็เริ่มมีเพลงร่ำวงเข้ามา คนรุ่นราวคราวเดียวกับครูแจ้งจึงไม่ค่อยร้องเพลงไทยเดิม หรือเพลงพื้นบ้าน หันไปร้องเพลงร่ำวงกันเป็นส่วนใหญ่

ครูแจ้งเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า ในสมัยนั้นเป็นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มีนโยบายส่งเสริมให้มีการร่ำวงกันอย่างแพร่หลายในทุกท้องถิ่น เป็นเหตุให้คนในรุ่นของครูแจ้งหันมาเล่นร่ำวงเป็นส่วนใหญ่ เพลงพื้นบ้านจึงยุติการสืบทอดตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา นอกจากนั้นยังเล่ารายละเอียดของเพลงร่ำวงว่า ในยุคนั้นไม่มีเพลงลูกกรุง เพลงที่ใช้ในการร่ำวงก็จะเป็นการนำเพลงไทยสากลของครูเพลงในสมัยนั้น เช่น ครูสมาน หรือครูเอื้อ มาประยุกต์ร้องเชียร์เป็นเพลงร่ำวง เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการร่ำวง ก็จะมี

รำมะนา กับกลอง ในสมัยนั้น ครูแจ้งจะเป็นคนร้องเพลง โดยมีเพื่อนอีก 2 คน ซึ่งปัจจุบันก็ยังอาศัยอยู่ในละแวกนั้นเป็นคนตีรำมะนา และตีกลอง

ครูแจ้งเล่าว่าด้วยความที่เป็นทั้งนักดนตรี และนักร้องในยุคนั้น ตนจึงค่อนข้างจะเป็นที่รู้จักของคนในตำบล มีเพื่อนฝูงมากมาย เวลาว่าง หรือมีรางวัลที่ไหนก็จะต้องไปร้องเชียร์รางวัล ด้วยความที่เสียงดีจนคนเฒ่าคนแก่ติดใจ จึงทำให้ได้รับการติดต่อให้ไปเล่นดนตรีไทย และร้องเพลงอยู่เสมอ ทั้งร้องเพลงไทยเดิม ร้องเพลงรางวัล ทำให้มีรายได้ตั้งแต่อายุน้อย ๆ โดยกล่าวว่าต่อว่า ตนยังจำได้ว่า เล่นดนตรีปีพาทย์ และขับร้องเพลงไทยเดิม 1 วัน กับอีก 1 คืน ได้ค่าแรง 6 สิ่งในสมัยนั้น และเคยได้มากที่สุดก่อนที่จะไปกรุงเทพฯ คือ 3 บาท แต่ได้เงินรางวัลที่คนฟังให้บางงานถึง 40-50 บาท คนแก่คนเฒ่าที่ชอบใจจะเรียกตนเองว่า ไ้หนุ่มบ้าง ไ้ดำบ้าง ให้เงินรางวัลที่ร้องถูกใจกันคนละ 2 ถึง 5 บาท บ้านไหนมีฐานะก็ให้เป็นสิบบาท สมัยก่อนตนจะไปร้องในโอกาสขึ้นบ้านใหม่ ทำบุญบ้าน วันเกิด และอื่น ๆ อีก เพราะยุคนั้นไม่มีดนตรีชนิดอื่น ยังนิยมดนตรีไทยเป็นส่วนใหญ่

ครูแจ้งเข้าไปทำงานที่กรุงเทพฯ เมื่ออายุ 16 ปี ปลายสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ไปทำงานจัดรายการลิเกวิทยุ มีรายได้ถึงวันละ 400 - 500 บาท ต่อมาในปี พ.ศ.2506 ได้ประกวดขับร้องเพลงไทย ได้ตำแหน่งชนะเลิศจึงได้เข้ารับราชการที่กรมศิลปากรในเวลาต่อมา ครูแจ้งกลับมาอยู่ที่บางตาเถรในปี พ.ศ.2536 ก่อนเกษียณอายุราชการ 2 ปี โดยมาสร้างบ้านบนที่ดินซึ่งเป็นมรดกตกทอดมาจากตา เมื่อผู้วิจัยถามว่าได้ถ่ายทอดวิชาความรู้เรื่องดนตรีไทย และการขับเสภาให้ลูกหลานบ้างหรือไม่ ครูแจ้งก็บอกว่า สำหรับลูกของตนนั้นไม่มี เนื่องจากตนเป็นคนเลี้ยงลูกแบบประชาธิปไตย ลูกเคยเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ทั้งสามคน แต่ภายหลังก็เปลี่ยนไปเรียนบัญชี กับเศรษฐศาสตร์ มีลูกสาวคนเดียวที่จบวิทยาลัยนาฏศิลป์ ส่วนการถ่ายทอดให้ลูกหลานชาวบางตาเถรนั้น ครูแจ้งกล่าวว่าที่บ้านมีวงดนตรีไทย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติให้เงินจำนวน 100,000 บาทมาซื้อเครื่องดนตรีเหล่านี้เมื่อ 3-4 ปีก่อน ซึ่งในระยะแรกก็มีเด็ก ๆ ในละแวกนี้มาเรียนกันบ้าง แต่ไม่นานก็หายกันไปหมด ตอนนี้เรียกได้ว่าไม่มีเลย ครูแจ้งให้ความเห็นว่าคงจะเนื่องมาจากวิถีชีวิตในปัจจุบัน ชาวบางตาเถรเปลี่ยนไป จึงทำให้ไม่ค่อยสนใจเรื่องศิลปะวัฒนธรรมเหมือนเช่นในอดีต "...เขาสนใจแต่เรื่องหลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน เรื่องการทำกินเท่านั้น..." ครูแจ้งกล่าวอย่างเสียดาย

ครูแจ้งมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการแสดงของตำบล โดยเป็นที่ปรึกษาด้านศิลปะการแสดงให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวได้ผ่านการกลั่นกรองจากผู้นำทางวัฒนธรรม โดยครูแจ้งมีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการวางแผนการดำเนินงาน จนกระทั่งถึงลงไปเป็นผู้ปฏิบัติ ซึ่งแผนงานทางวัฒนธรรมแรกที่ครูแจ้งได้ดำเนินการร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล คือ การสอนการอ่านทำนองเสนาะ และขับเสภาให้กับนักเรียนโรงเรียนสองพี่น้องวิทยาคม โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้ทำการจ้างครูแจ้งเดือนละ 4,700 บาท เป็นอาจารย์พิเศษ สอนทุกวันพฤหัสบดี และวันศุกร์ เวลา 9.00-12.00 น. ซึ่งเรียกว่าทำงานเกือบทุกวัน เหลือวันเดียวที่ว่างคือวันอาทิตย์ โดยครูแจ้งให้เหตุผลว่า อยากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบลซึ่งเป็นบ้านเกิดของตน โดยใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ และเห็นว่าหากตน

ไม่ตระหนักในความรับผิดชอบนี้ ศิลปะการแสดงท้องถิ่นที่ทรงคุณค่าเหล่านี้จะต้องสูญหายไปจากตำบลบางตาเถรในไม่ช้า

5.2.2 รำวง

ชาวบางตาเถรนิยมการรำวงเป็นอย่างมาก จนอาจกล่าวได้ว่า การรำวง เป็นความบันเทิงสูงสุดของชาวบ้านในยุคก่อนที่ความเจริญจะเข้าไปถึง ในปัจจุบันรำวงกลายเป็นศิลปะการแสดงที่หาชมได้ยาก เนื่องจากความนิยมในการรำวงได้ลดลงอย่างรวดเร็วในระยะเวลาสามสิบกว่าปีที่ผ่านมา

“รำวง” หรือที่เดิมเรียกว่า “รำโทน” เป็นการละเล่นพื้นบ้าน ที่นิยมเล่นกันทุกภาคของประเทศไทย เมื่อประมาณ 50 ปี ที่ผ่านมา รำโทนได้รับความนิยมสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ต้องการที่จะเชิดชูรำโทนให้เป็นศิลปะประจำชาติ จึงได้ส่งเสริมรำโทนให้เป็นศิลปะการแสดงประจำชาติ จากการศึกษาข้อมูลทางเอกสารของผู้วิจัย ไม่ปรากฏแน่ชัดว่ารำโทนเกิดขึ้นเมื่อใด และใครเป็นผู้ริเริ่ม แต่มีผู้กล่าวว่า มีการเล่นรำโทนมาตั้งแต่สมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ผู้ที่นิยมเล่นจะเป็นหนุ่มสาวชาวบ้าน กล่าวกันว่าในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ผู้คนอพยพหนีภัยสงครามไปยังชนบทต่าง ๆ และในภาวะนั้นรัฐบาลห้ามกระทำการหลายอย่าง เช่น ห้ามจุดไฟ ห้ามชุมนุม และอื่น ๆ ประชาชนจึงเกิดความหงาและเครียด จึงได้คิดรำโทนขึ้น โดยจุดตะเกียงตั้งไว้ตรงกลาง ผู้เล่นจะยืนล้อมวง จุดประสงค์ของการเล่นเพื่อความสนุกสนาน และเพื่อหนุ่มสาวได้พบปะเกี่ยวพาราสักัน โดยทั่วไปแล้วเนื้อเพลงที่ใช้ประกอบการรำจะค่อนข้างสั้น เวลาร้องจะร้องซ้ำสอง สาม หรือสี่เที่ยว จึงจดจำง่าย และแพร่หลายอย่างกว้างขวาง เพลงใดที่ไม่เป็นที่นิยมก็จะสูญหายไป คงเหลือแต่เพลงที่สนุกสนานไพเราะ เพลงต่าง ๆ ที่ใช้ในการรำจะใช้วิธีจดสืบทอดกันมา ไม่นิยมดัดแปลงทั้งเนื้อร้อง และทำนอง คือ จำมาอย่างไร ก็นำมาร้อง และรำอย่างนั้น ซึ่งการปรับปรุงรำโทน มาเป็น “รำวง” นั้น ในระยะแรกเปลี่ยนโดยให้มีการเล่นรำวงที่เป็นแบบแผน เรียบร้อย สวยงามกว่ารำโทนแบบชาวบ้าน และส่งเสริมให้มีการรำโทนทั้งในพระนคร ธนบุรี และต่างจังหวัด มีการเปลี่ยนมารำเป็นวง มีโต๊ะที่จัดไว้อย่างสวยงามตั้งตรงกลาง มีเก้าอี้ให้ผู้ที่ยืนนอกวงนั่งดูอย่างเป็นระเบียบ การแต่งกายต้องสวยงามแบบราชันนิยม จัดให้ชายโค้งหญิงก่อนรำ มีการทักทายด้วยการไหว้ก่อน และเมื่อรำจบแล้วชายต้องนำหญิงหญิงมาส่งที่เดิม รำวงจึงได้รับความนิยมในหมู่ชาวกองในเวลาต่อมา ไม่ได้นิยมเฉพาะชาวบ้านอีกต่อไป ในระยะต่อมาเริ่มมีจังหวะและทำนองแบบตะวันตกเข้ามาผสมผสาน เช่น จังหวะคองก้า แซมบ้า บิกิน ฯลฯ มีการแต่งเพลงรำวงอีกมากมาย ซึ่งช่วงนี้ คำว่า “รำโทน” เริ่มที่จะเลือนหายไป

ผู้วิจัยได้มีโอกาสสัมภาษณ์ผู้นำในด้านศิลปะการแสดงด้านรำวง จำนวน 2 ท่าน ซึ่งได้ให้รายละเอียดของการรำวง ตั้งแต่สมัยที่เรียกว่า “รำโทน” จนถึง “รำวง” ในยุคที่เริ่มนำจังหวะ และทำนองแบบตะวันตกเข้ามาผสม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

นางอิงอร กล้านบุญสวัสดิ์ อายุ 44 ปี เป็นผู้ใหญบ้านหมู่ 5 ที่ชาวบ้านเรียกจนติดปากว่า “ผู้ใหญ่อ้อย” แต่ในที่นี้ผู้วิจัยจะขอเรียกว่า “ผู้ใหญ่อิงอร” ผู้ใหญ่อิงอร เป็นผู้ใหญบ้านหญิงคนแรกของหมู่ 5 ซึ่งเดิม ปู่ของผู้ใหญ่อิงอร (เสียชีวิตแล้ว) เป็นอดีตผู้ใหญบ้านหมู่ 5 บ้านท่าเกวียนมาก่อน ถึงแม้ว่าเธอจะมีอายุไม่มากนักแต่ก็

สามารถเล่ารายละเอียดเรื่องของการรำวงได้เป็นอย่างดี เนื่องจากในวัยเด็กผู้ใหญ่อิงอรค่อนข้างจะคุ้นเคยกับศิลปะการแสดงการแสดงนี้เป็นอย่างดี เนื่องจากน้องชายของปู ซึ่งเธอเรียกว่า “ปู” เก่งในเรื่องของการรำวง และมักมีการจัดรำวงขึ้นในละแวกบ้านอยู่เสมอ ผู้ใหญ่อิงอรเล่าว่า การจัดรำวงในสมัยนั้นมักนิยมจัดในงานบวช และบางครั้งเมื่อมีโอกาสเหมาะ หรือนึกอยากสนุกสนาน ชาวบ้านก็จะจัดรำวงขึ้นเอง ผู้ใหญ่อิงอรเล่าว่า สมัยก่อนพื้นที่บริเวณนี้เป็นทุ่ง เวลาหมดหน้านาก็จะเป็นทุ่งโล่งไปหมด ไม่มีถนนเหมือนกับสมัยนี้ จะไปไหนก็ต้องเดินลัดทุ่ง

การจัดรำวงในสมัยก่อน หากเป็นการเล่นสนุกสนานตามบ้านก็จะมีเครื่องขลุ่ยขึ้นเส้า ซึ่งเมื่อมองลัดทุ่งมาก็จะเห็นอย่างชัดเจน เป็นสัญลักษณ์ว่าวันนี้บ้านนี้มีรำวง ผู้ใหญ่อิงอรจำได้ว่าในสมัยที่เธอยังเด็กนั้น ชาวบ้านมักจะเรียกการแสดงนี้ว่ารำไท่นบ้าง รำวงบ้าง ซึ่งเธอก็ไม่เข้าใจความแตกต่างระหว่างการรำสองแบบดีนัก แต่เมื่อผู้วิจัยถามถึงลักษณะการรำ และช่วงเวลาที่พอสรุปได้ว่าในยุคนั้นรูปแบบการรำเป็นลักษณะของการรำวงไปแล้ว เนื่องจากมีการตั้งเส้าตรงกลาง และรำเป็นคู่ไปรอบ ๆ เส้า แต่เนื้อร้อง และท่วงทำนองของการรำก็มีละกันไปทั้งแบบดั้งเดิม และแบบสากล

สำหรับการแต่งกายนั้น ผู้ใหญ่อิงอรเล่าว่า ในสมัยที่ปูของเธอจัดรำวงนั้น เป็นการจัดเล่นเพื่อความบันเทิงในท้องถิ่น การแต่งกายจึงธรรมดา ผู้หญิงใส่เสื้อแขนกระบอก และนุ่งโจงกระเบน หรือไม่ก็ผ้าถุง ส่วนผู้ชายก็ใส่เสื้อคอกลม สีพื้นบ้าง ลายบ้าง มีผ้าขาวม้าผูกที่เอว แต่เคยเห็นในยุคหลังจากที่ปูจัด ในละแวกนี้ก็เห็นนุ่งกระโปรงบาน เสื้อแขนกุด และใช้ทำนองสากล

นางสว่าง บุญรักษาวงศ์ หรือ “ป้าตุ้” ปัจจุบันอายุ 63 ปี เป็นภรรยาของอดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ 15 ซึ่งเป็นที่รู้กันว่าภรรยาของผู้ใหญ่บ้านท่านนี้ชื่นชอบการรำวงเป็นชีวิตจิตใจ ผู้วิจัยทราบจากชาวบางตาเถรหลายท่านว่า ป้าตุ้เป็นนักรำวงมาตั้งแต่สมัยสาว ๆ เรียกได้ว่ามีเวทีรำวงที่ไหนหากขาดป้าตุ้ก็คงขาดรสชาติ ในระยะหลังที่การรำวงซบเซา ป้าตุ้ยังเคยจัดเวทีรำวงขึ้นที่บ้านสร้างความสนุกสนานให้กับผู้ชื่นชอบการรำวงเป็นอย่างยิ่ง นอกจากป้าตุ้จะรำวงเก่งแล้ว ยังร้องเพลงรำวงเก่งมาก เรียกได้ว่าร้องได้ทุกเพลง และทุกจังหวะ แม้ในปัจจุบันป้าตุ้จะมีอายุมากแล้ว หากแต่เสียงร้องของป้าตุ้ก็ยังสดใสไม่ต่างจากสมัยสาว ๆ ผู้วิจัยขอให้ป้าตุ้ร้องเพลงรำวงที่นิยมในสมัยนั้น 5 จังหวะ คือ คองก้า แซมบ้า บิกิน คาลิปโซ และเซียงไฮ้ (จีว) ดังนี้

เพลงจังหวะคองก้า

ยอดรักขอลาก่อนแล้ว

ไม่แคล้วร้างลาจากกัน

เธอไม่ใช่คู่ฉัน

ต้องลา ลา ลา ล่ะคองก้า

รักเอ๋ยเป็นไฉน

ดูไปข้างเข้าตำรา

ขึ้นต้นเป็นมะลิซ้อน

พอแตกใบอ่อนกลายเป็นมะลิลา

หล่า ล้า ล้า ลา หล่า ล้า

ไม่ขอร้องเลยแก้วตา

พบกันใหม่ชาติหน้า

ต้องลา ลา ลา ล่ะ คองก้า (ซ้ำ)

เพลงจังหวะแซมบ้า

แซมบ้าพาใจให้ครื้นเครง
หนุ่มสาวร้องรำทำทำ
เธอรำมา
เธออย่าเข้ามาใกล้

ได้ยินเสียงเพลงบรรเลงแซมบ้า
เคียงคู่กันมา แซมบ้าเรื่อยไป
ฉันทำท่าแซมบ้าเข้าไป
เดี๋ยวฉันไปแล้วใครจะแซมบ้า

เพลงจังหวะบิกิน

พี่จะชั่วช้าสามานต์ปานใด
สุขกายสบายจริงหนอทรมาน
ทั่วโลกจะเย้ยหยามหน้าคาคือ
พี่เป็นคนรักจะขึ้นบาน

ขออย่าสนใจในทางชีวิตพี่เลย
พี่ยอมเสวยทุกข์ทรมาน
ว่าพี่นี่คือชายโหดชั่วช้าสาทธาน
ขอเพียงนางคราญถอนมลทินสิ้นเอย

เพลงจังหวะคาลิปโซ

คาลิปโซไว คาลิปโซลี
หนุ่มเดินมาทำท่าเพลงโซว์

เต้นให้ดีเป็นคาลิปโซ
เต้นคาลิปโซ โอโฮชื่นใจ (ซ้ำ)

เพลงจังหวะเซียงไฮ้ (จ๊ว)

มีขวดละมาขายโอ่ง
เก็บเงินเก็บทองมาขาย
เร็วเรามาเร็วกงแส
อ๊วะเจียะจ๊ว อ๊วะเจียะจ๊ว
เสียงเพลงร่ำวงแว่วมา
รักแล้วไม่แหว่งไม่หน่าย
อ๊วะนี่ไม่ซีโกง
อา อ้า อา อ้า อ้า
เร็วเรามาเร็วกงแส (ซ้ำ)

มีอะไรมาขายก็มา
มีอะไรมาขายก็มา
แสละมาแสกงเร็ว
จนขึ้นอร่า
เธอจำรักฉันไหม
รักกลับกลายเป็นรักโหมยง
รักโหมยงจนกว่าจะตาย
อ้า อ้า อ้า อ้า อ้า

ป่าตู่เล่าว่า ในยุคที่ป่าตู่เล่นรำวง จะเป็นการรำแบบร่วมสมัยแล้ว ก่อนหน้านั้นสมัยป่าเด็ก ๆ ก็เป็นการรำแบบไทย เพลงจะไม่มีจังหวะทันสมัยแบบในสมัยของป่า รำเป็นคู่ และเป็นวงสลับคู่ได้

เมื่อผู้วิจัยถามถึงเพลงที่ใช้รำก่อนยุคที่จะนำจังหวะแบบสากลเข้ามาในการรำวน ป่าตู่ก็พอจะจำเนื้อร้องได้ และร้องให้ฟังหลายเพลงเท่าที่จำได้ เป็นเพลงเก่าโบราณซึ่งจำชื่อไม่ได้ ดังนี้

เย็นหนอเย็นทะเลบ่าย	คู่รักจากไปธรรมชาติสวยงาม
สุขใจกันใหม่ละจ๊ะ	สุขของชายทะเลชาย
ไฉ่ยงอะไรพี่ชายช่วยฉันด้วย	เปล้าหรือคนสวยล้อเล่นเป็นจริง
นี่แหละหลอกเก่งนัก	มือหนักจริงหนอเจ้า
นี่แน่ะ หลอกเขาที่หลังจะได้จำ	

ป้าตุเล่าว่าเพลงนี้เวลารำจะต้องทำท่ากระโดดตึกกัน เป็นเพลงสมัยป้าตุยังเด็ก ๆ ยังพอจำได้ เห็นผู้ใหญ่เขารำกันโอกาสที่จะรำลงในสมัยยุคก่อนจะเป็นงานบวช งานแต่งงานไม่นิยมเล่น ต่างจากสมัยปัจจุบัน

เมขลา ชิมาล่อแก้ว	รามสูรเห็นแล้วขว้างขวานออกไป
ขว้างขวานไปถูกอก	เลือดนองไหลตกทั่วพื้นปฐพี
หนุ่มสาวรักกันดี ๆ (ซ้ำ)	โกรธเคืองกันที่น้ำตาไหลนอง
(จีบ โท่น โท่น โท่น โท่น โท่น)	ทำท่าย่อตัว แล้วสะบัดขึ้น

ค่าคืนวันนี้	น้องกับพี่แสนสุขใจ
แสงดาวเคียงคู่อยู่เรียงไร	กระจ่างกระจายสว่างไสวทั่ววันมา
ยามใดมีเดือนเพ็ญ	กระต่ายตื่นเต้นขะมักเขม้นหมายว่า
ยามใดได้เคียงจันทร์รา	ถึงจะสิ้นชีวาในอุรายังชื่นชม
ป้าตุเล่าว่า เพลงนี้เป็นเพลงช้า จะรำแบบจังหวะช้า ๆ	

สาว ๆ อายุสิบห้า	หนิคุณป้ามาเล่นรำวง
พ่อแม่เขาตามมาตี	เห็นลูกรำดี ฉันก็ตีไม่ลง (ซ้ำ 4 เที้ยว)

เมื่อผู้วิจัยถามป้าตุถึงการแต่งกายสำหรับรำวงในยุคนั้น ป้าตุเล่าว่าในยุคนั้น คอนข้างจะเป็นแบบสากล คือผู้หญิงจะนุ่งชุดกระโปรงย้วยความยาวแค่เข่า ตัดแบบสี่ชิ้นบ้าง หกชิ้นบ้าง ป้าตุเล่าว่าเคยตัดกระโปรงตัวละหนึ่งร้อยบาท โดนแม่บ่นแล้วบ่นอีก เพราะสมัยก่อนค่าตัดเสื้อตัวละ 20 บาท ป้าบอกว่าเป็นต้องแต่งตัวสวยไม่อย่างนั้นก็จะไม่มีใครมาโค้งออกไปรำ และโอกาสที่จจะรำก็คืองานบวช ซึ่งจะรำเพื่อความสนุกสนาน และการรำในงานวัดจะมีการเก็บเงินรอบละ 1 บาท เพื่อทำบุญให้กับวัด ป้ามักจะถูกขอให้ไปช่วยรำในงานวัดบ่อย ซึ่งถ้าเป็นรำวงตามงานวัดพ่อของป้าตุไม่ค่อยอยากให้ไปเท่าไร ป้าตุเล่าว่าเพราะพวกผู้ชายเวลารำเสียเงินก็มักจะชอบรำตอนเกี่ยวพาราสี แต่ถ้าเป็นงานบวชเขามาขอแรงก็จะไปทุกครั้งเพราะจะรำสุภาพ

ป้าตุเล่าว่าเมื่อปีที่แล้ววัดไผ่โรงวัวก็จัดให้มีการรำวงย้อนยุค แต่ก็ไม่ใช่เหมือนสมัยที่ป้ารำ เขานำเด็ก ๆ มาหัด แต่รำไม่เหมือนสมัยก่อน สมัยนี้เด็ก ๆ เขาชอบเต้นเพลงสตริง เพราะฉะนั้นเวลามารำจึงไม่เป็นจังหวะแบบ

สมัยก่อน ตอนนั้นป่าจู้ ซึ่งรวมกลุ่มกับแม่บ้านหมู่ 15 ก็กำลังจะตั้งเป็นคณะร่างแบบสมัยก่อนขึ้นม่ออีก ซึ่งคิดว่าถ้าได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ก็น่าจะสามารพฟื้นฟูศิลปะการแสดงท้องถิ่นนี้เอาไว้ได้

5.3 ประเพณีท้องถิ่น

ประเพณีท้องถิ่นของบางตาเถร ไม่มีความแตกต่างจากประเพณีของท้องถิ่นอื่นในภาคกลาง ไม่ว่าจะเป็นประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ซึ่งในที่นี้จะขอนำเสนอประเพณีท้องถิ่นที่หาชมได้ยาก และประเพณีที่รื่นเริงประจำปีดังนี้

5.3.1 ประเพณีขอฝน

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม และวิถีชีวิตของชาวบางตาเถร ทำให้ประเพณีบางอย่างสูญหายไป โดยเฉพาะประเพณีขอฝน ถือได้ว่าสูญหายไปจากบางตาเถรมาไม่น้อยกว่า 20 ปี หลังจากการนำระบบชลประทานเข้ามาใช้ในการเกษตร เกษตรกรชาวบางตาเถรไม่จำเป็นต้องพึ่งพาน้ำฝนอีกต่อไป ในสมัยที่ยังต้องพึ่งพาธรรมชาติ คือปริมาณของน้ำฝน ฝนเป็นสิ่งที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวต้องการมากที่สุดในหน้าทำนา ดังนั้นเมื่อได้เวลาไถดำแล้ว ฝนยังไม่ยอมตก ชาวบางตาเถรซึ่งประกอบอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ก็จะต้องทำพิธีขอฝน ซึ่งในตำบลบางตาเถรก็มีประเพณีขอฝนอยู่หลายประเพณี แต่ที่นิยมทำมาก คือ การแห่นางแมว และการสวดขอฝน

นายใบ แยมพิกุล ซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ ในตำบลบางตาเถรเป็นอย่างดี ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า ในสมัยที่บางตาเถรยังปลูกข้าวนาปี เมื่อหว่านข้าวไปแล้ว หากฝนไม่ตกภายในเดือน 7 ก็จะต้องมีการทำพิธีขอฝน โดยในขั้นแรกจะทำพิธีแห่นางแมวก่อน หากไม่ได้ผลก็จะทำการสวดขอฝน นายใบกล่าวว่า การแห่นางแมวมาจากความเชื่อแต่ครั้งโบราณว่าแมวมีอำนาจลึกลับ สามารถเรียกให้ฝนตกได้ และแมวเป็นสัตว์เกลียดฝน ถ้าฝนตกลงมาเมื่อไรแมวจะร้องทันที ดังนั้นชาวบ้านจะต้องแก้เคล็ดด้วยการร่วมกันสาดน้ำ และทำให้นางแมวร้องมากที่สุดจึงจะดี ดังนั้นจึงต้องใช้แมวตัวเมียที่มีรูปร่างสวยงามเป็นองค์ประกอบสำคัญของประเพณีนี้

ประเพณีแห่นางแมวขอฝนมีมานานแล้ว ทำกันในชนบททั่วไป การจัดขบวนจะมีคนแห่ประมาณ 15 - 20 คน แต่งกายตามสะดวก บางคนก็มีการนำใบตอง หรือใบไม้มาห่อหุ้มเลียนแบบคนป่า มีการมัดหน้าทาสีเพื่อความสนุกสนาน แล้วนำแมวตัวเมียสวย ๆ ลัก 1 ตัว ใส่ตะข่องที่มีช่องโหว่ไว้ให้แมวถูกน้ำเวลาสาดด้วยการแห่นั้นจะเดินไปที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน หรือคนมีหน้ามีตาเป็นที่เคารพของชาวบ้าน ก่อนจะยกขบวนไปยังบ้านของลูกบ้านจนทั่วหมู่บ้าน เมื่อไปถึงบ้านใครก็ตาม ผู้อยู่ในขบวนจะร้องว่า "...เจ้าขา ๆ นางแมวมาแล้ว ๆ นางแมวเอาฝนมาแล้ว ๆ..." จากนั้นก็จะร้องเพลงว่า "...นางแมวนางม้า ขอฟ้าขอฝน ขอน้ำมนต์รดหัวแมวข้า ข้าหามแมวมา ซื้อกุ้งซื้อปลาให้แมวข้ากิน..." เจ้าของบ้านที่ขบวนแห่นางแมวมาถึงก็ต้องยืนรอรอบนระเบียง

สูง ๆ หรือบนบ้านแล้วสาदनํ้าลงมาใส่แมว และขบวนแห่ พร้อมกับพูดว่า “...เอ้า ฝนตกลงไปแล้ว ๆ ต้นข้าว ต้นหญ้าเขียวไปหมด...” นายใบเล่าอีกว่า ส่วนใหญ่เวลาแห่เสร็จ ฝนก็ตกจริง ๆ อย่างมากไม่เกิน 3 วัน หากนานกว่านั้นฝนยังไม่ตกก็จะทำพิธีสวดขอฝน

การสวดขอฝนนั้นนายใบเล่าว่า จะต้องมีการจัดเตรียมสถานที่ทำพิธีก่อนที่จะนิมนต์พระ เมื่อได้สถานที่แล้วชาวบ้านก็จะมาช่วยกันขุดสระ ไม่ต้องลึกมาก จากนั้นก็ช่วยกันนำดินมาปั้นเป็นรูปสัตว์น้ำต่าง ๆ อาทิ ปู ปลา เต่า ตะพาบน้ำ จระเข้ แล้วนำมาใส่ไว้ในสระ โดยไม่ต้องเติมนํ้าลงในสระ จากนั้นจึงนิมนต์พระมาสวดเริ่มพิธีราว ๆ บ่ายโมง โดยใช้บทสวดที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “บทสวดสันปลาช่อน” ซึ่งนายใบกล่าวว่า พอเสร็จพิธีไม่นานฝนก็ตก ไม่เกิน 3 วัน แต่บ่อยครั้งที่สวดเสร็จฝนตกเลย และมีบางครั้งที่กำลังสวดอยู่ท้องฟ้ามีดครึ้ม ฝนตั้งเค้าเลยก็มี นายใบกล่าว

5.3.2 ประเพณีรับขวัญข้าว

ชาวบางตาเถรประกอบอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นประเพณีเกี่ยวกับข้าวจึงเป็นประเพณีที่มีความจำเป็นอย่างมากในสมัยก่อน ซึ่งประเพณีรับขวัญข้าวในปัจจุบันนี้ก็ยังคงพบเห็นได้ทั่วไปสำหรับเกษตรกรที่ยังทำนาปลูกข้าวอยู่ โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้รู้ในประเพณีดังกล่าวจำนวน 2 ท่าน คือนายใบ แยมพิกุล และนางพะเยาว์ โพธิ์ศรี ทำให้ได้ทราบรายละเอียด และขั้นตอนของประเพณีรับขวัญข้าวดังนี้

ประเพณีรับขวัญข้าวจะทำเมื่อข้าวเริ่มตั้งท้อง หรือเริ่มออกรวง โดยมีความเชื่อว่าการรับขวัญข้าวเป็นการรับขวัญแม่โพสพ เพื่อให้ข้าวออกรวงมาก และให้ผลผลิตสูง นายใบ และนางพะเยาว์ได้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่า เมื่อต้นข้าวเริ่มตั้งท้องออกรวงมีเมล็ด ชาวนาจะทำการรับขวัญข้าวโดยเลือกทำในวันศุกร์ช่วงเวลาระหว่างบ่ายสามโมงถึงห้าโมงเย็น ผู้ทำพิธีจะต้องเป็นผู้หญิงเท่านั้น โดยเตรียมเครื่องสังเวยประกอบด้วยผลไม้รสเปรี้ยว เช่น มะขาม มะยม มะม่วง และเกลือเล็กน้อย เพราะถือว่าเป็นผลไม้สำหรับคนแพ้ออก นอกจากนั้นยังมี กล้วย 1 ใบ ตัดเป็นชิ้นเล็ก ๆ อ้อยควั่น 1 กระทง โดยทั้งหมดนี้ใส่วัสดุเล็ก ๆ นอกจากนั้นจะต้องเตรียมแป้งหอม น้ำมันหอม หวี และกระจก ใส่พาน เป็นเครื่องแต่งตัว จากนั้นจะนำชะลอมที่ใส่เครื่องสังเวยผูกไว้ที่คันธง นำเอาแป้ง และน้ำมันหอมประพรมไปข้าว นำหวีมาหวีที่ใบข้าว ถือว่าเป็นการแต่งตัวให้แม่โพสพ เสร็จแล้วผู้ทำพิธีก็จะกล่าวรับขวัญว่า “...เวลานี้แม่โพสพเริ่มตั้งท้อง จึงนำเครื่องสังเวยมาให้ และแต่งตัวให้ ขอให้เจริญเติบโตงอกงาม อย่าได้มีภัยอันตรายใด ๆ มารบกวน...” ก็เป็นอันเสร็จพิธี จากนั้นก็จะนำเฉลวรูปสี่เหลี่ยมมาปัก โดยนายใบ และนางพะเยาว์บอกว่า ปักเฉลวไว้เพื่อเป็นเครื่องหมายแสดงให้รู้ว่าต้นข้าวออกรวงแล้ว อย่ามาเดินย่ำให้เสียหาย

5.3.3 ประเพณีทำขวัญข้าว

นายใบเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า การทำขวัญข้าวของตำบลบางตาเถรจะทำเมื่อได้ผลผลิตข้าวจำนวนมากประมาณหนึ่งพันฟ่อนขึ้นไป หรือไม่ก็ทำเมื่อทิ้งช่วงจากการทำขวัญครั้งที่แล้วมานานพอสมควร โดยพิธีนี้จะทำกันแต่ละบ้าน แต่หากใครอยากจะทำร่วมด้วยก็จะนำข้าวของตนเองมาเล็กน้อยใส่ในกองข้าวซึ่งล้อมสายสิญจน์

นายโอบเล่าว่าในปัจจุบันชาวบางตาเถรไม่ค่อยได้ทำขวัญข้าวกันแล้ว และได้อธิบายขั้นตอนในการทำขวัญข้าว ดังนี้

การทำขวัญข้าวแบบนี้บางครั้งเรียกว่าเชิญขวัญข้าวเข้าสู่ลานจะต้องทำในวันศุกร์ ในขั้นแรกจะมีการเตรียมลานสำหรับทำพิธีซึ่งมักจะเป็นลานดินกว้างอยู่ภายในบริเวณบ้าน และต้องเตรียมเครื่องสังเวยประกอบด้วย ขนมต้มแดง ขนมต้มขาว อย่างละ 1 กระทง กล้วยน้ำว้า 1 หวี ไข่ต้ม 1 ฟอง ข้าวปากหม้อ 1 ปั้น ผ้าห่มใหม่ 1 ผืน จากนั้นก็นำข้าวซึ่งนวดแล้วมากองที่ลาน และนิมนต์พระสงฆ์อย่างน้อย 5 รูปมาเจริญพระพุทธมนต์ที่ลาน จากนั้นทำการชิงสายสิญจน์รอบกองข้าว เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์เสร็จแล้ว จึงถวายภัตตาหาร หลังจากนั้นจะเทศน์ 1 กัณฑ์ แล้วจึงประพรมน้ำพุทธมนต์ น้ำมนต์นี้เจ้าภาพจะนำไปรดในนาเพื่อให้ในปีต่อไปข้าวจะได้มีความเจริญงอกงามให้ผลผลิตดี เมื่อเสร็จจากพิธีสงฆ์แล้วประมาณบ่ายโมงก็จะให้หมอทำขวัญมาทำขวัญแม่โพสพ ซึ่งในที่นี้นายโอบกล่าวว่าหมอมักจะกล่าวบททำขวัญซึ่งเป็นการเชิญขวัญแม่โพสพซึ่งได้ออกมาตากแดดตากฝนอยู่กลางนาเป็นเวลานานให้กลับไปอยู่ที่เดิมเป็นอันเสร็จพิธี ผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อหาบทสวดทำขวัญข้าวที่ใกล้เคียงกับที่ชาวบางตาเถรใช้ ซึ่งได้มาดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2541: 4-5)

ศรีศรีวันนี้เป็นวันดีอันเลิศล้น ข้าจะยกคุณแม่พระโพสพออกรำพรรณ จะได้กล่าวอ้างเป็นทางทำขวัญตามโบราณ หนึ่งข้าจะขอเชิญเทพยดาเจ้าทุกสถานมาสถิต ทั้งเจ้าท่งท้าววาทย์ที่มีศักดิ์อีกทั้งปู่เจ้าในเหวผาภูเขาเงินซึ่งสถิตอยู่ในไตรตรอกชอกเนินคีรีธาร หนึ่งข้าจะขออัญเชิญพระจอมมัญฉวนทั้งชั้นพรหมอีกทั้งนางอัปสรสาวสนมในชั้นพื้นางพระธรณีพระคงคาท้าวนาคริน ข้าจะขอเชิญเสด็จลงมาสู่สมณฑล รับเครื่องตั้งสังเวยสนมที่บวงสรวง แล้วเทพยดาเจ้าทั้งปวงจะได้ช่วยอวยชัย วันนี้ก็จะเป็นวันจะมีลาภใหญ่เป็นล้นพัน ข้าจะจอกกล่าวอนุสนธิโดยปรารภ ถึงกำหนดที่จะเกิดแม่พระโพสพแต่เดิมมา นี่ก็เป็นคำปริมปราแต่ก่อน ตอนแรกแต่ครั้งตั้งปฐมเหตุมา แต่เดิมที่มีฤาษีมหากระบไลยโกฏ อยู่ในอารัญสันโดะถือเอภา แต่ครั้งว่างพระพุทธศาสนาในครั้งนั้นเกิดเหตุผลชอบกลครันโลกพิภพ เสียงดินฟ้าอีกกระที่กเป็นโกลา เพ็ชท์ก็ตึงลั่นสนั่นมาด้วยหันที่ เกิดวิบัติพิดเมลิ็ดเข้าสู่สาลิกะจายจร ตกอยู่หน้าคันทกฏที่คิงขรริมฝั่งสระ เหนือขอนไม้บันไดพระมุนีนารถ เข้านั้นก็ขึ้นอยู่ริมหาดแลสล้าง เปนต้นกอช่อใบระหว่างริมกฏ องค์กรพระมุนีนั่นก็เป็นพิศวง จึงได้แต่งสรรพบรรจงริมวาริ แต่พอเข้าฤดูหนาวเข้าสู่สาลิกะแกจัด พระโยคีก็มีความโสมนัสสัทุกเวลา ว่าผลไม้มีโอชาหอมกระหลบตัวเราเอ๋ยก็พึงเคยพบในครั้งนี้แต่พระคุณเมื่อนึกในจิตต์ ครั้นจะเสพยาก็กลัวว่าเปนยาพิษอันแรงร้าย จำจะนั่งอยู่ดูเยบคายของปักษาสกฤณีแลสกฤนาคงพาหุ มาบินตรงลงสู่ผลาหารถ้าเมื่อนกกินได้ไม่วายปราดแน่กระนั้นชาวเราก็คงจะเสพยากันได้ว่ายตาย มนุษย์ในโลกย์หญิงชายจะได้เปนสุข ในครั้งนี้มีแต่ทุกข์อดอาหารนับจำเดิมกาลแต่นั้นมา ยังมีปักษาหมู่กระจาย พากันโผบินบินฉาบเมลิ็ดเข้า กินแล้วกินเล่าจนอิมหนา พระดาบศก็เก็บทำแต่นั้นมา จึงเปนข้อความตามตำราคำโบราณ ว่าพระฤาษีเธอประสิทธิฤทธาหารดังกล่าวไว้ พอได้มหาโชคชัยทุกถ้วนหน้า ให้ให้ตามกันขึ้นสามลาลัน้องเอ้าชัยฯ

ครีศรีวันนีวันดีเป็นล้นลบ ข้าจะขอเชิญแม่พระโพสพอย่าหมองหมาง เชิญเถิดมาสู่ยังฉางในวัน
 นี้ขวัญแม่เอ๋ยอย่าเลยหนีตื่นตกใจ เมื่อยามลมพัดระบัดใบล้มระตะ ขวัญแม่เอ๋ยอย่าเลยละ
 เทียวสัจจ ขวัญแม่เอ๋ยอย่าไปหลงอยู่ในหมู่กัณธสรวรค์นาฏ ขวัญแม่อย่าไปเที่ยวขึ้นยังฝั่ง
 อโนดาตริมบรรพต ขวัญแม่เอ๋ยอย่าไปเพลินเที่ยวเลี้ยวลดให้ไกลตา แม่อย่าไปเพลินชมใน
 ยมนาฝั่งนี้ ขวัญแม่เอ๋ยอย่าหลีกไปให้ไกลที่พื้นนอกเขตต์ขวัญแม่อย่าเที่ยวเตร่เนรเทศสัจจ
 ไป ขวัญแม่อย่าหลงเข้าพงไพรชมสิ่งหัตถ์ เสือสมีสารพัดมฤคา เสี่ยงหนีผีป่าร้องโอดัง ขวัญ
 แม่เอ๋ยอย่ามัวไปงหลงฟังไม่ต้องการ ขอเชิญขวัญแม่มาอยู่สู่สถานประจำที่ ถ้าแม่นจะซื้อฤกษ์
 ให้ได้ง่าย ถ้าแม่นจะขายฤกษ์ก็ได้ดีมีราคา ข้าพเจ้าจะขอใส่ทองคำไว้ในพระศาสนาเพื่อแม่ผล จะ
 ได้เป็นอาณานิคมไปกายหน้า แล้วจะได้กวอดน้ำตามตำราโบราณมี ขวัญเอ๋ยอย่าเลย
 หนีไปทางไกล ขวัญแม่อย่าตกใจให้จนเดียว เมื่อเวลาเขาตรงลงเคียวเกี่ยวกระหวัด แล้วมัด
 คบรวบรัดผูกเป็นกำ ขวัญแม่เอ๋ยอย่าเลยตกใจช้ายาวกระเทือน เมื่อเวลาเอาควายเทียมใส่
 เลื่อนลากเข้ามา ขวัญแม่เอ๋ยอย่าเลยลาห่างสถาน ขวัญแม่อย่าตกใจเมื่อใส่ในลานสาดกระบืออย่า
 อูส่าห์เก็บกวาดมาร่อนทำให้สอาดอุส่าห์สู้พิทักษ์ดักขึ้นพัดกระพือ แต่ชั้นฟางสักนิดก็ได้ติดมือ
 เข้าปะปน สู้อุส่าห์เอาน้ำมันจันทร์สรวระคนน้ำอบปรุง กระแจะพร้อมหอมฟุ้งไปด้วยกลิ่นจันทร์
 ขอเชิญขวัญแม่กลับจรรจรมาสู่ที่ ขวัญแม่เอ๋ยอย่าหลงตามลม จงมาชมบายศรีแก้วสุวรรณแต่
 ล้วนโสภาทั้งห้าชั้นวิไลยนัก ชั้นที่หนึ่งนำพิงรักพิศดู ล้วนแต่กัณธินบินเป็นหมู่แลสลับแวววา
 ขาวเหลืองเครื่องประดับงามสกล กัณธนางต่างคนล้วนรำพ้อน ล้วนแต่กายสง่างอนควรพิศวง
 ชั้นที่สองทองเบญจรงค์ลายกระหนก มีหมู่ปักษาคณานกเที่ยวโผผิน แผ่ปีกทางทางบินลงชาย
 หาดมยุรหงส์เหมาชคนองร้องลงเล่นน้ำในลำท้องอโนดาต แลแต่ล้วนสกุณาปักษาชาติอยู่มาก
 มี ชั้นที่สามงามดีดูเขียวสดประดับแล้วไปด้วยแก้วมรกตดวงจินดา แลวิจิตรรูปพิทยาทฤ
 ราวี้ เข้าแย่งผะกานารีผลอลหม่าน ชั้นที่สี่มีธารทเลเล็กแลดูคลื่นฤกษ์ออกครีครีกเป็นละลอก
 น้ำเปี่ยมฝั่งถึงกระลอกขึ้นกลางหาด มีรูปสุบรรณฉาบคานาคราชแล้วบินไป ชั้นที่ห้าเป็นมา
 โลยกรองด้วยแก้วสีเหลืองขาววาวแววแดงระยับ ที่เที่ยวก็เขียวปิกแมลงทับไม้เปรียบได้ ขวัญ
 แม่เอ๋ยจงมาเนาในสถานนี้ทั้งท่านเจ้าของในท้องที่ก็ให้สุขสวัสดิ์ มีทรัพย์สินสิ้นโถมันส์แสนสุข
 ภิรมย์ ทั้งแก้วแหวนเงินทองให้กองมาอุดมจนมากมูลความเจ็บไข้ให้หายสูญทั้งอันตราย มีบุตร
 หญิงก็ให้สืบสาย มีบุตรชายก็ให้สืบพระศาสนา ให้มีข้าคนช้างม้าโคกระบือ ชวานาชาวไร่ก็ให้นับ
 ถืออย่าจืดจาง จะนึกสิ่งไรให้ได้ทุกอย่างดังประสงค์หนึ่งทรัพย์ก็อย่ารู้สิ้น ทั้งสินก็ให้คงทุกเวลา
 ถ้าท่านจะทำนาก็ให้ได้อย่างเกวียนถั่ว ถ้าท่านจะทำสวนก็ให้ได้ผลไม่มามี ถ้าท่านจะทำราช
 การก็ให้เลื่อนเป็นที่ขุนนางให้ปรากฏยศอย่างคนพญา ให้สืบบุตรนัดดาตั้งแต่วันนี้ท่านจงเป็น
 เศรษฐีมหาเศรษฐี ให้ล้นล้นองเข้าสามที่ให้องค์เจ้าชัย

5.3.4 ประเพณีสงกรานต์

ประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีรื่นเริงที่ชาวบางตาเถรยังคงปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์นายไพบได้ให้ข้อมูลว่า ประเพณีสงกรานต์ถือได้ว่าเป็นประเพณีรื่นเริงสนุกสนานที่ชาวบางตาเถรคอยเฝ้ารอได้ จะต้องมีการกล่าววาทะ "...ใกล้ตรุษ ใกล้สงกรานต์แล้ว มีอะไรทำก็ให้รีบทำเสียจะได้เล่นกัน..." เรียกได้ว่าจะต้องมีการสะสมงานที่ค้างค้างอยู่ให้เสร็จก่อนสงกรานต์ เพื่อที่จะได้เตรียมงานได้อย่างเต็มที่

ในสมัยก่อนประมาณ 20 กว่าปีที่ผ่านมา ประเพณีสงกรานต์ในบางตาเถรยังมีการเล่นตามประเพณีให้เห็นกัน อาทิ การเล่นลูกช่วง ตีจับ มอญซ่อนผ้า รำวง ซึ่งในปัจจุบันการเล่นเหล่านี้ไม่หลงเหลือให้เห็นอีกแล้ว จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้นำทางวัฒนธรรมหลานท่าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งชาวบางตาเถรหลายท่านทำให้ทราบว่าประเพณีสงกรานต์ของบางตาเถรในสมัยก่อนมีกิจกรรมที่หลากหลายและเป็นกิจกรรมที่งดงาม สร้างความกลมเกลียวให้กับชาวบางตาเถรเป็นอย่างดี กิจกรรมสำคัญในประเพณีสงกรานต์ คือ การทำบุญ การรดน้ำผู้ใหญ่ การสงฆ์น้ำพระ และการเล่นตามประเพณี

การทำบุญในวันสงกรานต์นั้น ปีหนึ่งจะทำบุญประมาณ 3-4 วัน แล้วแต่ทางวัดจะกำหนด โดยในสมัยก่อนนั้นก่อนสงกรานต์ชาวบ้านจะมาช่วยกันทำความสะอาดวัดเพื่อเตรียมสถานที่สำหรับทำบุญ และจัดกิจกรรมการเล่นต่าง ๆ ซึ่งถือได้ว่าต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจของชาวบ้านเป็นอย่างมาก ซึ่งปัจจุบันก็ยังคงมีการทำเช่นนี้อยู่ เพียงแต่ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ใหญ่ ไม่ค่อยมีเด็ก ๆ หรือหนุ่มสาวเหมือนในสมัยก่อน ส่วนการทำบุญก็จะเหมือนกับการทำบุญทั่วไปคือจะทำในตอนเช้า โดยถวายภัตตาหารคาวหวานแก่พระสงฆ์ และฟังเทศน์

การรดน้ำใหญ่นั้นจะเป็นกิจกรรมที่จัดกันภายในครอบครัวนิยมจัดในช่วงบ่าย เป็นการรวมสมาชิกภายในครอบครัวทั้งหมดเพื่อรดน้ำขอพรจากผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นผู้สูงอายุในครอบครัว อาทิ ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ โดยในสมัยก่อนนั้นจะต้องเตรียมน้ำอบ แป้ง และผ้าใหม่ และการรดน้ำจะรดทั้งตัว เรียกว่าเปียกทั้งตัว จากนั้นจึงประแป้ง และนุ่งห่มด้วยผ้าใหม่ที่เตรียมมา

การสงฆ์น้ำพระจะจัดที่วัด โดยแต่ละวัดจะเลือกวัน และเวลาของการสงฆ์น้ำพระแตกต่างกันไป เพื่อให้ชาวบ้านได้มีโอกาสไปสงฆ์น้ำพระได้หลาย ๆ วัด ซึ่งปกติจะทำการในช่วงบ่ายตั้งแต่บ่ายสองโมง ถึงสี่โมงเย็น โดยชาวบ้านจะต้องเตรียมน้ำ ชันน้ำ และน้ำอบไปเอง เมื่อได้เวลาพระสงฆ์ทุกรูปที่จำพรรษาอยู่ก็จะลงมาที่ศาลาวัด สวดมนต์ หลังจากนั้นก็จะไปยังสถานที่ที่จัดเตรียมไว้สำหรับสงฆ์น้ำพระ โดยจะนำพระพุทธรูปมาตั้งไว้เพื่อให้ชาวบ้านสงฆ์น้ำด้วย ในขั้นแรกเจ้าอาวาส และพระลูกวัดจะต้องสงฆ์น้ำพระพุทธรูปก่อน จากนั้นพระลูกวัดทั้งหมดก็จะสงฆ์น้ำเจ้าอาวาส โดยการรดน้ำที่มือ จากนั้นชาวบ้านก็จะทยอยสงฆ์น้ำพระพุทธรูป และพระสงฆ์ทุกรูป ก็เป็นอันเสร็จพิธี (พิจารณาในภาคผนวก ข หน้า 234)

การเล่นในประเพณีสงกรานต์นั้น ในสมัยก่อนจะเล่นกันที่วัด หลังจากพิธีสงฆ์น้ำพระแล้ว ชาวบ้านเด็ก ๆ และหนุ่มสาวก็จะเล่นสาดน้ำกันเป็นที่สนุกสนาน นอกจากนั้นยังมีการจับกลุ่มเล่นต่าง ๆ ที่นิยมกันมากก็คือ ลูกช่วง ตีจับ มอญซ่อนผ้า และรำวง แต่ในปัจจุบันการเล่นเหล่านี้ไม่ปรากฏให้เห็นมานานมากแล้ว จะมีก็แต่เพียงการเล่นสาดน้ำ ซึ่งรูปแบบของการสาดน้ำก็เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ไม่ได้เล่นกันเฉพาะในวัด

แต่จะใช้รถปิกอัพบรรทุกถังน้ำ หรือถังน้ำ ขั้วไปสาดน้ำตามที่ต่าง ๆ และมีการใช้ปืนฉีดน้ำแทนการใช้ขันตักรดเหมือนในสมัยก่อน บางครั้งก็มีการใช้ถุงพลาสติกบรรจุน้ำแบ่งใส่สีต่าง ๆ ปาใส่กันจนเลอะเทอะ ซึ่งชาวบางตาเถรหลายคนเห็นว่าเป็นสิ่งไม่เหมาะสม อยากให้กลับไปเล่นเหมือนในสมัยก่อนมากกว่า และจากการที่ผู้วิจัยได้ไปเก็บข้อมูลภาคสนามในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ.2544 ซึ่งเป็นช่วงสงกรานต์พบว่า นอกเหนือจากการสาดน้ำแล้ว ชาวบางตาเถรยังมีการจัดขบวนผ้าป่าเพื่อนำเงินมาถวายวัด โดยการตั้งขบวนร้องรำอยู่ริมถนนซึ่งมักจะตั้งหลักอยู่ตามคอสะพาน เมื่อรถที่สัญจรไปมาบนถนนชะลอ ชาวบ้านก็จะชักชวนให้ร่วมทำบุญ เมื่อได้เวลาก่อนจะสรงน้ำพระขบวนก็จะแห่มาที่วัด ในขบวนก็จะมีการร้องรำ และมีเต๊อง ชาวบ้านส่วนใหญ่ที่อยู่ในขบวนแห่จะเป็นผู้ใหญ่ซึ่งค่อนข้างมีอายุ ไม่ค่อยมีเด็ก ๆ หรือหนุ่มสาว (พิจารณาในภาคผนวก ข หน้า 235)

5.3.5 ประเพณีท่งทาน

ประเพณีท่งทาน เป็นประเพณีประจำปีของวัดไผ่โรงวัว จัดขึ้นทุกเดือนสิงหาคมของทุกปี ซึ่งริเริ่มโดยพระครูอุภัยภาดาธร หรือที่ชาวบางตาเถรเรียกกันติดปากว่า “หลวงพ่อหอม” กลายเป็นประเพณีที่ทำสืบทอดกันมาหลายสิบปีแล้ว จากการสืบค้นข้อมูลทั้งทางเอกสาร และจากการสัมภาษณ์พบว่าประเพณีท่งทานเป็นประเพณีสืบเนื่องมาจากพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการทำทานให้แก่ผู้ยากไร้ขัดสน โดยการนำสิ่งของต่าง ๆ ทั้งอาหารแห้ง เสื้อผ้า เครื่องใช้ต่าง ๆ มาบริจาคให้กับผู้ยากไร้

ประเพณีท่งทานของวัดไผ่โรงวัวในปัจจุบันนั้น ทางวัดจะรับบริจาคสิ่งของ หรือเงิน จากผู้มีอันจะกิน หรือผู้ที่มีจิตเป็นกุศลในท้องถิ่น ซึ่งหากได้รับบริจาคเป็นเงินทางวัดก็จะนำไปซื้อเป็นสิ่งของที่มีมูลค่าแตกต่างกันไป โดยทางวัดจะใช้ลูกบอลลูกเล็ก ๆ ที่ภายในบรรจุสลากของรางวัลแตกต่างกันไป หากลูกไหนไม่มีสลากอยู่ภายใน ก็จะใส่พระเครื่องเข้าไป เรียกได้ว่าลูกบอลทุกลูกมีรางวัลทั้งสิ้น เมื่อได้เวลาทางวัดก็จะทำการโปรยลูกบอลให้ที่มีผู้มารับบริจาคเก็บมาคนละ 1 ลูก และนำมาแลกสิ่งของตามที่สลากระบุไว้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่าในปี พ.ศ.2544 ที่ผ่านมารางวัลใหญ่ที่สุดที่ได้รับบริจาคเป็นรถมอเตอร์ไซด์ และในปัจจุบันจะพบว่าผู้ที่มารับบริจาคส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นผู้ยากไร้เหมือนเช่นในอดีต แต่เป็นบุคคลทั่วไปในท้องถิ่นบางตาเถร หรือท้องถิ่นอื่น บางครั้งก็เป็นนักท่องเที่ยว มารับทานเพื่อความสนุกสนานมากกว่า

5.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลบางตาเถรมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญคือ การแพทย์แผนโบราณ และการใช้สมุนไพรรักษาสุขภาพ ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยไปศึกษาเรื่องดังกล่าวพบว่า การแพทย์แผนโบราณในตำบลบางตาเถรยังได้รับความนิยมอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะในปัจจุบันที่กระแสความนิยมเรื่องการใช้สมุนไพรยังมีอยู่แพร่หลาย

นายชาญ ไกรทองสุข หรือที่ชาวบางตาเถรเรียกกันว่า “หมอชาญ” หรือ “หมอจื่อ” เจ้าของร้านขายยา สมบูรณ์เภสัช ในที่นี้ผู้วิจัยขอเรียกว่า “หมอชาญ” ปัจจุบันอายุ 68 ปี ความจริงเกิดที่ตำบลบางตะเคียน ซึ่งอยู่ฝั่งตรงกันข้ามของแม่น้ำสุพรรณบุรี ได้ย้ายมาอยู่ตลาดบางซอ ตำบลบางตาเถรเมื่ออายุ 9 ปี หมอชาญจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา และเรียนทั้งภาษาไทย และภาษาจีน ทำให้มีความเชี่ยวชาญทั้งสองภาษา หมอชาญเป็นอดีตแพทย์ประจำตำบล บางตาเถร โดยเข้ารับตำแหน่งเมื่อ พ.ศ.2502 ตั้งแต่อายุ 26 ปี และได้เกษียณเมื่อปี พ.ศ.2536

หมอชาญมีความเชี่ยวชาญในการรักษาทั้งยาจีน และยาไทย โดยสูตรยาต่าง ๆ จะทำการบันทึกไว้ทั้งสองภาษา โดยยาจีนก็จะจดบันทึกเป็นภาษาจีน หมอชาญกล่าวว่าหากจดเป็นภาษาไทยแล้วอาจจะผิดเพี้ยนได้ โดยหมอชาญจะเป็นผู้จดบันทึกเองทั้งสองภาษา โดยสมาคมแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข ได้ยกย่องให้หมอชาญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการรักษาอาการเจ็บคอ ไข้ ช้ำใน ด้วยยาต้ม และการเป่าคอด้วยยาสมุนไพร (คอเจ็บแบบต่อมทอลซินอักเสบ) ในการรักษาคนไข้หมอชาญจะทำการบันทึกอาการเจ็บป่วย และข้อมูลของคนไข้อย่างละเอียด ซึ่งส่วนใหญ่คนไข้ของหมอจะต้องรักษา และจดยาให้อย่างต่อเนื่องถึงจะหายขาด

หมอชาญเล่าว่า ความรู้ทางด้านการแพทย์แผนโบราณนี้เป็นความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากเตี่ย เนื่องจากเตี่ยทำงานอยู่ร้านขายยาตั้งแต่สมัยอยู่เมืองจีนตั้งแต่อายุน้อย พอมาเมืองไทยเตี่ยก็มาเป็นลูกจ้างร้านยาก่อนที่จะมาเปิดกิจการร้านขายยาที่ตลาดบางซอ ซึ่งตำรายาเป็นตำราคู่ตระกูลก็ว่าได้ ตกทอดมาถึงหมอชาญ ซึ่งได้คัดไว้เป็นภาษาจีนอย่างสวยงาม แต่เมื่อถามถึงการสืบทอดในรุ่นต่อไป หมอชาญกล่าวว่า รุ่นของตนคงเป็นรุ่นสุดท้าย เพราะไม่มีผู้สืบทอด ลูกหลานก็เรียนจบปริญญาตรีกันทุกคน มีอาชีพที่มั่นคง ไม่มีใครสนใจที่จะเรียนรู้เรื่องการแพทย์แผนโบราณ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะการศึกษาเรื่องยาแผนโบราณไม่ใช่เรื่องง่าย ผู้ศึกษาจะต้องทุ่มเทเวลาในการศึกษาค้นคว้า สังเกตประสบการณ์ในการรักษายาวนานถึงจะประสบความสำเร็จ หมอชาญกล่าวว่า ถึงแม้จะมีสูตรยา แต่มีสรรพคุณในการรักษาจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเลือกสรรส่วนประกอบของตัวยา ดังนั้นหากจะให้ประสบความสำเร็จในการเป็นแพทย์แผนโบราณจะต้องใช้เวลาเกือบทั้งชีวิตในการศึกษาจึงทำให้หาผู้สืบทอดยาก ซึ่งในปัจจุบันนี้

ในสมัยก่อนนั้นการแพทย์แผนโบราณถือว่ามีความสำคัญมากสำหรับชาวบางตาเถร เนื่องจากการคมนาคมไม่สะดวก การรักษาด้วยหมอแผนปัจจุบันจะต้องเดินทางไกลไปถึงตัวอำเภอหรือจังหวัด ทำให้ชาวบางตาเถรส่วนใหญ่นิยมการรักษาแบบนี้ ซึ่งเริ่มจะมีการเปลี่ยนแปลงหลังจากที่มีการตั้งสถานีอนามัยประจำตำบล เมื่อราว 30 ปีที่ผ่านมา ชาวบางตาเถรเริ่มมีบางส่วนที่ไปรักษาตามการแพทย์แผนปัจจุบัน แต่ความนิยมในการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยก็ไม่ได้ลดลงมากนัก จนเมื่อประมาณสิบกว่าปีที่ผ่านมาการคมนาคมสะดวกขึ้น มีถนนตัดผ่านทำให้การเดินทางไปรักษาในตัวอำเภอ และจังหวัดไม่ลำบากเท่าสมัยก่อน ชาวบางตาเถรส่วนใหญ่จึงหันไปรักษาตามแบบการแพทย์แผนปัจจุบัน แต่จะมีบางโรคที่ชาวบ้านยังใช้การรักษาแผนโบราณอยู่ โดยเฉพาะโรคเกี่ยวกับเด็ก ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยระหว่างการสัมภาษณ์ก็พบว่า ชาวบางตาเถรจำนวนไม่น้อยยังคงมาให้หมอชาญจัดยาให้ (พิจารณาในภาคผนวก ข หน้า 236)

ยาแผนโบราณสูตรที่หมอชาญคิดค้นขึ้น และมีสรรพคุณในการรักษาชั้นเยี่ยม ได้แก่ “ยากวาดนันทวัน” ซึ่งตั้งชื่อตามภรรยาผู้ล่วงลับของหมอชาญ เป็นยาที่หมอชาญมีความภาคภูมิใจมาก มีสรรพคุณในการรักษาอาการป่วยเกี่ยวกับระบบย่อยในเด็ก โบราณเรียกว่ายาแก้ลม รักษาเด็กที่มีอาการหวา น้ำลายเป็นฟอง มีเม็ดขึ้นในช่องปาก มีละออง (ฝ้าขาว ๆ ในช่องปาก) ไม่อยากอาหาร อาเจียน ท้องเสีย ซึ่งหมอชาญบอกว่ายาขนานนี้รักษาได้ชะงัด แต่ก็ต้องอยู่กับการวิเคราะห์อาการอย่างรอบคอบ และปริมาณของยาที่จัดให้ ส่วนยาตำรับที่ชาวบางตาเถรนิยม และขายดีที่สุด คือ “ยากวาดชาติกุมาร” ซึ่งเป็นตำรับของ “หมออุป” เป็นยาสำหรับเด็กอีกเช่นกัน รักษาอาการทราง หรือระบบย่อย

หมอชาญแสดงความคิดเห็นว่า เขายินดีที่จะเป็นวิทยากรถ่ายทอดให้กับผู้ที่สนใจ แต่ก็มีปัญญาด้านการแพทย์แผนโบราณนี้ค่อนข้างจะมีข้อจำกัดที่ต้องใช้เวลาในการศึกษาเรียนรู้ค่อนข้างมาก เนื่องจากการสั่งสมประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดความเชี่ยวชาญในการรักษา หมอชาญกล่าวว่าบางครั้งถ้าถ่ายทอดมากเกินไปผู้รับอาจจะรับไม่ไหว จึงต้องค่อย ๆ ให้ความศึกษาเรียนรู้ไปเรื่อย ๆ ซึ่งอาจจะช้า และอีกประการคือการทำยาแผนโบราณจะต้องใช้แรงงานสูง เนื่องจากการบดยาจะบดด้วยเครื่องที่ใช้แรงคน ซึ่งเหนื่อยมาก หากใช้เครื่องจักรก็ต้องใช้ทุนสูง ซึ่งหากจะทำเป็นอุตสาหกรรมควรจะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่าง ๆ (พิจารณาในภาคผนวก ข หน้า 237)

เมื่อผู้วิจัยถามถึงปัญหาอุปสรรคของการส่งเสริม และพัฒนาภูมิปัญญาดังกล่าว หมอชาญกล่าวว่า การแพทย์แผนไทยนอกจากจะมีปัญหาในเรื่องของตัวบุคคลที่จะสืบทอดแล้ว ยังมีเรื่องของส่วนผสมยาซึ่งต้องไปซื้อมาจากแหล่งต่าง ๆ หมอชาญกล่าวว่า ไม่มีทางหาตัวยาได้จากแหล่งเดียว หากเป็นตัวยาจืดก็จะนำมาจากเมืองจีน โดยซื้อผ่านยี่ปั้ว ส่วนยาไทยนั้นบางขนานต้องหาจากหลายแห่ง เช่น นครปฐม สุพรรณบุรี บางสี บางที่ ต้องไปถึงอุทอง เรียกได้ว่าบางอย่างหายากต้องสืบเสาะหาเลยทีเดียว ดังนั้นหากจะฟื้นฟู และพัฒนาเรื่องยาแผนโบราณทางตำบลน่าจะมีปลูกสมุนไพรบางอย่างได้เอง ซึ่งจะได้ใช้ในการประกอบตัวยา และนอกจากนั้นก็นำไปขายโดยไม่ต้องมีการหาตลาดไว้ ซึ่งโดยส่วนตัวแล้ว หมอชาญแสดงความคิดเห็นว่าตำบลน่าจะมีศักยภาพสูงในการส่งเสริม และพัฒนาการแพทย์แผนโบราณ โดยเฉพาะในด้านบุคลากรมีความพร้อมเต็มที่

นางฉวี กาบแก้ว เป็นหมอพื้นบ้านมีชื่อเสียงอย่างมากในการนำสมุนไพรพื้นบ้านมาเป็นส่วนประกอบในการรักษาโรคต่าง ๆ ปัจจุบันอายุ 61 ปี เป็นชาวบางตาเถรโดยกำเนิด ประกอบอาชีพทางการเกษตร และค้าขาย นอกจากนั้นยังมีบทบาทเป็นประธานกลุ่มแม่บ้าน หมู่ 12 รายได้ประมาณ 5,000 บาท ต่อเดือน ป้าฉวีเล่าว่าได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้เรื่องนี้มาจากพ่อ ชื่อว่า หมอฉุย ส่งสมบูรณ์ โดยพ่อของป้าฉวีได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้ด้านการรักษาพยาบาลมาจากหลวงพ่อช้าง ซึ่งป้าก็ไม่สามารถบอกได้ว่าอยู่ที่ใด เพราะเกิดไม่ทัน แต่น่าจะเป็นท้องถิ่นอื่น พ่อของป้าฉวีเริ่มเป็นหมอพื้นบ้านตั้งแต่อายุ 41 ปี ป้าฉวีเล่าว่าสมัยก่อนพื้นที่บริเวณนี้มีพ่อเป็นหมอเพียงคนเดียว ป้าฉวีเป็นลูกเพียงคนเดียวที่ได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้ให้เป็นหมอพื้นบ้านสืบทอดจากหมอฉุย ป้าฉวีกล่าวว่า “...พ่อมีลูก 8 คน มีป้าคนเดียวที่สืบทอด และสำหรับป้าเองก็มีลูก 8 คน เช่นกัน แต่ไม่มีใครสืบทอดวิชาไว้เลย...” ป้าฉวีกล่าวอย่างเสียดาย

เมื่อผู้วิจัยถามถึงยาที่ขึ้นชื่อที่สุดของป่า ก็ได้รับคำตอบว่ามีหลายขนาน ส่วนใหญ่จะมีส่วนผสมหลักเป็น สมุนไพร เท่าที่ผู้วิจัยสังเกตตำรายาของป่าฉวีจะเก่า และเป็นตำราภาษาเขมร มีเล่มที่ถอดความเป็นภาษาไทย เขียนด้วยลายมืออีก 1 เล่ม โดยในที่นี้ ป่าฉวีได้ให้สูตรยาไว้ 3 สูตร ซึ่งได้รับความนิยมชาวบ้านมาขอให้จัดยา อยู่บ่อย ๆ ดังนี้

สูตรที่ 1 ยาแก้ทราง

ส่วนประกอบ ได้แก่ ข้าวเย็นเหนือ ข้าวเย็นใต้ ขมิ้นอ้อย รากกะเพราทั้งสอง ผักเป็ดแดง ยอดชุมเห็ด กระตั่วผู้ ตัวเมีย เมงดาทะเล สมอทั้งสาม ดอกคำฝอย บอระเพ็ด เปลือกหอยแครง

นำทั้งหมดมาต้ม ซึ่งสูตรนี้จะต้องมีคาถากำกับด้วย

สูตรที่ 2 ยาเหลืองใหญ่ (เป็นยากล่าวสำหรับเด็ก)

ส่วนประกอบ ได้แก่ ว่านเกร็ดแรด ขมิ้นอ้อย ขิง กระเทียม ว่านร้อนทอง พลุสี ไพล เม็ดผักกาด สักรณี ข่า ตะไคร้ กะทือ กระชาย หอมแดง

นำทั้งหมดบดแห้ง ละลายน้ำเหล้า แก้วพิชผิวดาษ รวงโจร ละออง เขม่า

สูตรที่ 3 ยาเหลืองใหญ่ (อีกขนานหนึ่ง)

ส่วนประกอบ ได้แก่ โกษเขม่า ขมิ้นอ้อย หัวหมู เทียนดำ กระทือ ไพล เทียนแดง กระเทียม หอมแดง เทียนตาตักแตน ดีปลี ขิง เทียนเย้าภาณี สารส้ม กำมะถันแดง

บดท่าแห่ง แล้วกินแก้กระหาย ตกรก ตกเลือด ปางแดง ถ้าละลายสุราแก้ตานขโมย ชักเท้า กำมือ เสลดจุกลำคอ ราก หนาวแข็งเป็นเกร็ด เป็นทั้งทวารหนัก ทวารเบา ละลายน้ำมะนาวกวาดเกลื่อ แทรกทาลิ้น จะกินข้าวได้

เมื่อผู้วิจัยถามถึงปัญหา และอุปสรรคในเรื่องการรักษาพยาบาลแบบนี้ ป่าฉวีเล่าว่าปัญหาเกี่ยวกับเรื่อง ยาสมุนไพรอยู่อย่างเดียวนั่นคือ ไม่สามารถปลูกเองได้ บางอย่างต้องไปให้ร้านขายยาในเมืองจัดให้ และพื้นที่ใน บริเวณหมู่ 12 จะมีน้ำท่วมทุกปี ปีละประมาณ 3 เดือน ป่าฉวีจึงมีความเห็นว่า หากจะให้ทำสวนสมุนไพรขึ้นใช้เอง คงต้องหาพื้นที่ซึ่งน้ำไม่สามารถท่วมถึง เพราะพืชสมุนไพรพวกนี้ส่วนใหญ่เป็นพืชล้มลุก ไม่ค่อยทนทาน เพราะจริง ๆ ป่าฉวีก็อยากจะทำมานานแล้ว เคยไปดูงานต่างจังหวัดเห็นที่อื่นปลูกว่านหางจระเข้มาทำเป็นยา สระผม ก็อยากจะทำบ้าง แต่ก็มีอุปสรรคที่ไม่สามารถปลูกเองได้

5.5 โบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์

เนื่องจากการตั้งชุมชนในตำบลบางตาเถรสืบถอยหลังไปไม่นาน กล่าวคือประมาณร้อยกว่าปีที่ผ่านมา ทำให้โบราณสถาน หรือสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ในตำบลมีน้อยและอายุไม่เก่าแก่นัก เท่าที่ปรากฏก็คือวัด และซึ่งเป็นตลาดริมน้ำที่มีชื่อเสียงของตำบล

5.5.1 วัด

วัดในตำบลบางตาเถรมีอยู่ด้วยกัน 6 วัด ซึ่งแต่ละวัดไม่มีความเก่าแก่มากนัก ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ไปคลุกคลีกับชาวบางตาเถรในระยะเวลาหนึ่งทำให้ทราบว่า ถึงแม้วัดในตำบลนี้จะไม่เก่าแก่สักเท่าไร แต่ก็มีความน่าสนใจหลายประการ ดังนี้

5.5.1.1 โบสถ์ดอนลำแพน

วัดโบสถ์ดอนลำแพน เป็นวัดขนาดเล็ก ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน ในพื้นที่หมู่ 12 ลักษณะเด่นของวัดนี้ก็คือ โบสถ์ที่มีความเก่าแก่ ประมาณอายุในสมัยอยุธยาตอนปลาย และที่สำคัญคือทุกคนต่างก็เล่าว่า โบสถ์หลังนี้เขยิบหน้าได้ จนมีคำเล่าขานเรียกวัดนี้ว่า “วัดโบสถ์เขยิบ”

โบสถ์หลังนี้มีลักษณะเป็นโบสถ์มหาอุดม์ เดิมมีแต่โบสถ์หลังเดียวเท่านั้น ไม่มีลักษณะเป็นวัด และมีพระจำวัดเช่นในปัจจุบัน ภายในโบสถ์มีพระพุทธรูป 1 องค์ ชื่อว่า “หลวงพ่อโสวิราช” ซึ่งมีความงดงามมาก เล่าขานกันว่าเมื่ออายุประมาณ 300 ปี

พระครูสุวรรณโสภิต เจ้าอาวาสวัดโบสถ์ดอนลำแพนในปัจจุบัน เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า เดิมหลวงพ่อบุญในโบสถ์ไม่มีชื่อเรียกเหมือนเช่นปัจจุบัน ชาวบ้านเรียกกันว่า “หลวงพ่อบุญในโบสถ์” เวลาชาวบ้านจะบนบานอะไรก็จะกล่าวเพียงว่า ให้หลวงพ่อบุญในโบสถ์ช่วยด้วย ซึ่งต่อมาเมื่อประมาณ 30 กว่าปีที่แล้ว เล่ากันว่าชาวบ้านคนหนึ่งบนบานให้หลวงพ่อบุญในโบสถ์ช่วยในบางสิ่ง แล้วก็เกิดนิมิตว่า หลวงพ่อบุญในโบสถ์บอกว่า ให้เรียกชื่อว่า หลวงพ่อโสวิราช นับแต่นั้นมาชาวบ้านก็พากันเรียกพระพุทธรูปในโบสถ์นี้ว่า “หลวงพ่อโสวิราช”

สำหรับโบสถ์หลังนี้เล่ากันว่า เดิมผนังโบสถ์ไม่ได้มีผนังเป็นอิฐเหมือนในปัจจุบัน เดิมฝาผนังใช้ลำแพนซึ่งทำจากไม้ไผ่เท่านั้น จึงมีชื่อเรียกกันว่า “วัดโบสถ์ดอนลำแพน” ตามลักษณะของวัสดุที่ใช้ บ้างก็เล่าว่าบริเวณนี้เป็นที่ที่สองตายายสานลำแพนขายจนมีฐานะร่ำรวยจึงสร้างโบสถ์หลังนี้ขึ้นและใช้ชื่อว่า “วัดโบสถ์ดอนลำแพน” แต่ทั้งนี้ไม่มีหลักฐานใดยืนยันได้อย่างชัดเจน เป็นเพียงเรื่องเล่าสืบทอดกันมาเท่านั้น

สำหรับเรื่องราวปาฏิหาริย์ของโบสถ์หลังนี้ เล่ากันมาประมาณ 70 กว่าปีแล้ว กล่าวกันว่าโบสถ์หลังนี้อยูริมตลิ่งของแม่น้ำท่าจีน แต่น้ำเซาะตลิ่งเท่าไรก็ไม่ถึงตัวโบสถ์สักที มีผู้ยืนยันว่า เมื่อก่อนท้ายโบสถ์ซึ่งติดกับแม่น้ำมีต้นมะขามอยู่ 1 ต้น ซึ่งอยู่ห่างจากโบสถ์ประมาณ 1 เมตร แต่ปรากฏว่าต้นมะขามต้นนั้นโดนน้ำเซาะตลิ่งจนโคนลงน้ำไปนานกว่า 30 ปีแล้ว และนอกจากนั้นยังมีต้นมะขามอีกต้นซึ่งเล่าว่าสมัยก่อนนั้นอยู่ตำแหน่งตรงกับหน้าต่างโบสถ์ด้านซ้ายของโบสถ์ แต่ปัจจุบันมะขามต้นดังกล่าวกลับไปอยู่ด้านท้ายของโบสถ์ มีคนเล่าว่าสมัยก่อนเคยปีนต้นมะขามดูการบวชนาคในโบสถ์ เพราะต้นมะขามตรงกับหน้าต่างโบสถ์ แต่ตอนนี้มะขามต้นนั้นไปอยู่ท้ายโบสถ์แล้ว และนอกจากนั้นยังมีผู้ยืนยันว่าเดิมท้ายโบสถ์มีเจดีย์เล็ก ๆ 1 องค์ ซึ่งระยะห่างระหว่างโบสถ์กับเจดีย์ดังกล่าวไม่มากนักประมาณ 1 วาเศษ แต่เจดีย์ดังกล่าวได้โดนน้ำเซาะจนพังลงไปในแม่น้ำแล้ว และปัจจุบันซากเจดีย์ดังกล่าวก็อยู่ในแม่น้ำห่างจากริมตลิ่งพอสมควร ด้วยเหตุนี้จึงยืนยันความเชื่อว่าโบสถ์หลังนี้เขยิบหน้าได้เป็นอย่างดี (พิจารณาในภาคผนวก ข หน้า 238-241)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า วัดโบสถ์ดอนลำแพนเป็นวัดที่ชาวบางตาเถรเชื่อว่ามีความเก่าแก่ และ ศักดิ์สิทธิ์ ประกอบกับอยู่ติดแม่น้ำ จึงทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีโครงการที่จะพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของตำบลในอนาคต

5.5.1.2 วัดไผ่โรงวัว

วัดไผ่โรงวัว เป็นวัดที่มีชื่อเสียงทางการท่องเที่ยวของตำบลบางตาเถรในปัจจุบัน ตั้งอยู่ริมคลองพระยาบรรลือ เป็นวัดที่สร้างในยุคปัจจุบัน ประมาณ พ.ศ.2469 โดยพระครูอุภัยภาดาธร หรือที่ชาวบางตาเถรเรียกกันติดปากว่า “หลวงพ่อบุญ” ได้ดำเนินการก่อสร้าง “พระพุทธรูปโคตม” ซึ่งเป็นพระพุทธรูปสำริดองค์ใหญ่ที่สุดในโลก ประดิษฐานอยู่กลางแจ้ง ภายในบริเวณวัดมีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งสี่แห่งของพระพุทธเจ้าไว้ด้วย และมีสิ่งก่อสร้างเกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ อาทิ ปราสาทร้อยยอด ปราสาทสามฤดู สัตว์ในอภายภูมิต่าง ๆ (พิจารณาในภาคผนวก ข หน้า 242-245)

ลักษณะโดยทั่วไปเป็นวัดที่มีบริเวณกว้างขวาง มีการสร้างพระพุทธรูปกลางแจ้งหลายแห่ง สิ่งก่อสร้างเกี่ยวกับศาสนาบางแห่งใช้วิธีเลียนแบบสถาปัตยกรรมอินเดียโดยตรง เป็นวัดที่มีพุทธศาสนิกชนมาเที่ยวชมกันมาก ทำให้บรรยากาศค่อนข้างจะพลุกพล่าน และประสบปัญหาเรื่องความสะอาด เนื่องจากมีพ่อค้าแม่ค้าเข้าไปค้าขายภายในวัดเป็นจำนวนมาก ทำให้มีขยะมากมายส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพโดยรวมของวัดเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นยังพบว่ามีปัญหาอีกหลายประการที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริม และพัฒนาวัด ได้แก่ การขยายการสร้างประติมากรรมขนาดใหญ่ แต่ขาดการบำรุงรักษาทำให้มีสภาพเสื่อมโทรม ขาดร่มเงาจากต้นไม้ใหญ่ ทำให้มีบรรยากาศแห้งแล้ง ไม่น่าพักผ่อนหย่อนใจ รวมทั้งขาดการแนะนำจากผู้มีความรู้ในการจัดผังบริเวณวัด ทำให้สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ขาดความเป็นระเบียบ และดูด้อยคุณค่า (พิจารณาในภาคผนวก ข หน้า 246-247)

5.5.2 ตลาดบางซอ

ตลาดบางซอ เป็นตลาดริมแม่น้ำท่าจีน อยู่ในพื้นที่หมู่ 3 บ้านบางซอ ในอดีตเป็นตลาดที่มีความความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก คนในท้องถิ่นต่างก็ต้องมาจับจ่ายซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค และเรื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตรที่นี่ และบริเวณทำน้ำของตลาดยังใช้เป็นท่าเรือขนถ่ายสินค้าทางการเกษตรของเกษตรกรในตำบลบางตาเถร และตำบลใกล้เคียง

ตลาดบางซอแต่เดิมมีลักษณะเป็นตึกแถวชั้นเดียวมีสองแถวหันหน้าเข้าหากัน โดยหันหลังให้แม่น้ำท่าจีน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ และสอบถามชาวบางตาเถรที่อาศัยอยู่ในตลาดต่างคาดว่าตลาดบางซอน่าจะมีอายุเกือบร้อยปี โดยชาวตลาดบางซอท่านหนึ่งเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า พ่อของตนเองย้ายมาอยู่ที่ตลาดบางซอเมื่ออายุ 6 ปี ซึ่งในขณะนั้นตลาดบางซอเป็นตลาดริมน้ำที่เจริญรุ่งเรืองมาก ปัจจุบันนี้พ่อของตนมีอายุ 82 ปีแล้ว แสดงให้เห็นอายุที่ยาวนานของตลาดบางซอ ต่อมาในปี พ.ศ.2496 มีการก่อสร้างตลาดเพิ่มเติม โดยสร้างเป็นสองแถวหันหน้าเข้าหากันยาวไปทางที่เป็นถนนในปัจจุบัน รูปร่างของตลาดจึงคล้ายรูปตัวที ภายในตลาดเป็นชุมชนชาวจีน แต่ในปัจจุบันตลาดบางซอมีความขบเซาเป็นอย่างมาก โดยชาวบางซอเล่าว่า ที่นี่เริ่มจะเงียบเหงาเมื่อมีการ

เปลี่ยนเส้นทางคมนาคมจากทางน้ำมาเป็นทางบกเมื่อสิบกว่าปีที่แล้ว ตั้งแต่มีการสร้างถนนคันกันน้ำเลียบแม่น้ำท่าจีน ทำให้การค้าขายขยายไปอยู่ริมถนน ตลาดริมน้ำจึงหมดความสำคัญไปในระยะสิบกว่าปีที่ผ่านมา ปัจจุบันตลาดบางซอยังมีร้านค้าอยู่บ้าง เช่น ร้านขายยาแผนโบราณ ร้านก๋วยเตี๋ยว ร้านขายของชำ ร้านขายอุปกรณ์การเกษตร ร้านตัดเสื้อผ้า ร้านซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า และร้านขายเครื่องเขียน เป็นต้น แต่ส่วนใหญ่เป็นห้องว่างที่ปิดไว้ และบางห้องก็เช่าสำหรับอยู่อาศัยเท่านั้นไม่ได้ทำการค้าขายแต่อย่างใด บริเวณทำนน้ำหน้าตลาดปัจจุบันเป็นเพียงท่าเรือสำหรับข้ามฝั่ง จะคือักักตอนเช้า ประมาณ แปดโมงเช้า และตอนเย็นประมาณบ่ายสามโมง เพราะเป็นเวลาที่เข้าเรียน และเลิกเรียนของเด็กนักเรียน แต่นอกเหนือจากเวลาดังกล่าวก็เงียบเหงา (พิจารณาในภาคผนวก ข หน้า 248-251)

บทที่ 6

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชน ในการส่งเสริมและพัฒนา วัฒนธรรม : กรณีศึกษา ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี” เป็นการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ โดยในส่วนของศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การสังเกต และการสัมภาษณ์ระดับลึก จากผู้ให้ข้อมูล สำคัญ (Key - informant) จำนวน 16 ราย ที่มีบทบาททางการบริหาร และในส่วนศักยภาพของประชาชนเป็น การศึกษาในเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในตำบลบางตาเถรจำนวน 99 ตัว อย่าง และผู้นำทางวัฒนธรรมจำนวน 10 ราย ซึ่งจะนำเสนอผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่มใน 5 ประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม
2. ความต้องการในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม
3. ความสามารถในการจัดการในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม
4. ระดับศักยภาพในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม
5. ปัญหา และอุปสรรคในการส่งเสริมและพัฒนางานวัฒนธรรม

6.1 องค์การบริหารส่วนตำบล

ทำการศึกษาจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบล ในฐานะตัวแทนขององค์การ บริหารส่วนตำบล โดยเลือกผู้ที่มีบทบาททางการบริหาร และให้ความสนใจเรื่องวัฒนธรรมเป็นพิเศษรวมทั้งสิ้น 16 ตัวอย่าง ได้แก่

1. คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 3 คน
2. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 10 คน
3. พนักงานส่วนตำบล	จำนวน 3 คน

6.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 16 คน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 87.5) มีอายุระหว่าง 46 – 55 ปี (ร้อยละ 37.5) มีสถานภาพสมรสแล้ว (ร้อยละ 87.50) มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 43.75) ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 75.00) มีรายได้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท (ร้อยละ 50.00) อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลมากกว่า 20 ปี (ร้อยละ 62.50) และเกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ (ร้อยละ 75.00)

ตารางที่ 6.1 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจากองค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน N = 16	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	14	87.50
หญิง	2	12.50
อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	0	0
26 - 35 ปี	5	31.25
36 - 45 ปี	3	18.75
46 - 55 ปี	6	37.50
55 ปีขึ้นไป	2	12.50
สถานภาพสมรส		
โสด	2	12.50
สมรส	14	87.50
ม่าย / แยกกันอยู่	0	0
การศึกษา		
ประถมศึกษา	7	43.75
มัธยมศึกษาตอนต้น	1	6.25
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	3	18.75
อนุปริญญา / ปวส.	1	6.25
ปริญญาตรี	4	25.00
อาชีพ		
รับราชการ	3	18.75
เกษตรกรรวม	12	75.00
ค้าขาย	0	0
รับจ้าง	1	6.25
อื่น ๆ	0	0

ตารางที่ 6.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน N = 16	ร้อยละ
รายได้		
ต่ำกว่า 5,000 บาท / เดือน	0	0
5,001 – 10,000 บาท / เดือน	8	50.00
10,001 – 15,000 บาท / เดือน	6	37.50
15,001 – 20,000 บาท / เดือน	0	0
มากกว่า 20,000 บาท / เดือน	2	12.50
ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล		
ไม่เกิน 1 ปี	0	0
1 – 5 ปี	3	18.75
6 – 10 ปี	2	12.50
11 – 15 ปี	0	0
16 – 20 ปี	1	6.250
มากกว่า 20 ปี	10	62.50
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม *		
กลุ่มออมทรัพย์	12	75.00
กลุ่มอาชีพ	5	31.25
กลุ่มบริการสาธารณะ	3	18.75
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย	3	18.75

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

6.1.2 ความคิดเห็นต่อการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

จากการสัมภาษณ์สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบลทั้ง 16 คน พบว่าได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นของการส่งเสริมและพัฒนาตำบล 14 คน โดยพนักงานส่วนตำบลจำนวน 2 คน ไม่ขอแสดงความคิดเห็น เนื่องจากไม่ใช่คนในพื้นที่ และไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของตำบล ผลการศึกษา มีแนวโน้มไปในทางเห็นด้วย กล่าวคือมากกว่าครึ่งค่อนข้างเห็นด้วยกับการส่งเสริมวัฒนธรรมตำบล (ร้อยละ 57.14) และเกือบครึ่งเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 42.86) เพราะฉะนั้นจึงสรุปว่าความคิดเห็นต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนในประเด็นของความคิดเห็นในการพัฒนาวัฒนธรรม ผลการศึกษามีแนวโน้มไปในทางเห็นด้วย กล่าวคือมากกว่าครึ่งเห็นด้วยอย่างยิ่ง กับการพัฒนาวัฒนธรรมตำบล (ร้อยละ 57.14) และเกือบครึ่งค่อนข้างเห็นด้วย (ร้อยละ 42.86) จะเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวนมากกว่าครึ่งเห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้นจึงสรุปว่าความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง (พิจารณาในตารางที่ 6.2)

ตารางที่ 6.2 แสดงความคิดเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

ระดับความคิดเห็น	การส่งเสริมวัฒนธรรม		การพัฒนาวัฒนธรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	N = 14		N = 14	
เห็นด้วย	6	42.86	8	57.14
ค่อนข้างเห็นด้วย	8	57.14	6	42.86
รวม	14	100.0	14	100.00

ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบลได้แสดงความคิดเห็นต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมอย่างหลากหลาย โดยมีความเห็นว่าวัฒนธรรมตำบลบางตาเถรในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงจากวัฒนธรรมในอดีตอย่างมาก สาเหตุแห่งความเปลี่ยนแปลงนั้นมาจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือความเจริญทางวัตถุที่เริ่มเข้าสู่ตำบล และการประกอบอาชีพในปัจจุบันทำให้เวลาว่างที่ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนมีน้อยลง สำหรับความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลพบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าวัฒนธรรมที่ควรได้รับการพัฒนา คือ โบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น เนื่องจากสามารถนำมาพัฒนาเชิงการท่องเที่ยว และมีจำนวนไม่น้อยที่เห็นด้วยกับการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการรักษาสุขภาพด้วยการแพทย์แผนโบราณ และบางส่วนก็เห็นด้วยกับการพัฒนาประเพณีท้องถิ่น โดยเฉพาะประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตที่มีการปรับเปลี่ยน และลดขั้นตอนให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบันมากขึ้น โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 14 คน ได้แสดงความคิดเห็นสามารถสรุปดังต่อไปนี้

นายบัญชา (นามสมมติ) อายุ 45 ปี เป็นชาวบางตาเถรโดยกำเนิด จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และกำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพหลายอย่างแต่รายได้หลักมาจากการเกษตร โดยมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 60,000 บาทต่อเดือน นายบัญชาได้รับเลือกสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นสมัยแรก และได้ดำรงตำแหน่งทางด้านบริหารของบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งการที่ผู้วิจัยได้ไปเก็บข้อมูลภาคสนาม และคลุกคลีกับชาวบางตาเถรระยะหนึ่งทำให้ทราบว่าครอบครัวของนายบัญชาเป็นครอบครัวที่มีชื่อเสียง และชาวบางตาเถรส่วนใหญ่ให้ความเคารพนับถือสมาชิกของครอบครัวนี้มาตั้งแต่สมัยปู่ของนายบัญชาซึ่งเป็นกำนันคนแรกของตำบลบางตาเถร และต่อมาบิดาของเขาก็สืบทอดตำแหน่งดังกล่าวจากปู่จนกระทั่งถึงพี่ชายคนโตของเขาซึ่งภายหลังได้ลาออกจากตำแหน่งกำนันเมื่อประมาณ 20 กว่าปีที่แล้ว เพื่อมาประกอบอาชีพอิสระ ประกอบกับบุคลิกของนายบัญชาที่เป็นคนเรียบง่าย อ่อนน้อมถ่อมตน ใจกว้าง มีความเป็นกันเองกับทุกคน ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่นายบัญชาจะเป็นที่รักใคร่ เคารพนับถือ และได้รับความไว้วางใจจากชาวบางตาเถรให้ทำหน้าที่เป็นผู้นำของตำบลเช่นเดียวกับที่ปู่ บิดา และพี่ชายของเขาเคยเป็นมาก่อนหน้านี้

บัญชาได้แสดงความคิดเห็นว่า เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการอนุรักษ์ พัฒนาวัฒนธรรมตำบลโดยกล่าวว่าการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรมสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลคนอื่น ๆ อาจจะเห็นว่ามีความสำคัญรองลงมาจากการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอื่น ๆ แต่ตัวเขากลับมีความคิดตรงกันข้าม โดยเห็นว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกของความเป็นชุมชน โดยเป็นสิ่งที่หล่อหลอมความเป็นคน และสร้างความกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้กับประชาชนในตำบล ซึ่งควรที่จะได้รับการส่งเสริม และพัฒนาไปพร้อมกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ เพราะหากวัฒนธรรมของตำบลมีความเข้มแข็ง ก็ย่อมนำมาสู่ความเข้มแข็งของชุมชน และนำไปสู่ความเข้มแข็งด้านอื่น ๆ ต่อไป ดังนั้นในฐานะที่เขามีตำแหน่งในการบริหาร จึงพยายามที่จะสอดแทรกแผนงานทางด้านวัฒนธรรมเข้าไปในแผนพัฒนาระยะ 5 ปีของตำบลควบคู่ไปกับแผนงานด้านการศึกษา สาธารณสุข และสาธารณูปโภคต่าง ๆ

บัญชาเป็นบุตรชายคนเล็กของครอบครัวซึ่งค่อนข้างจะติดครอบครัวมาก สมัยเรียนระดับปริญญาตรีที่กรุงเทพฯ ก็จะต้องเดินทางกลับบ้านทุกอาทิตย์ เมื่อเรียนจบแล้วก็กลับมาทำงานที่บ้านเกิด ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้เขามีความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมบางตาเถรเป็นอย่างดี และเห็นความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมในตำบลมาโดยตลอด จากที่เคยมีความรุ่งเรืองในอดีต กลับค่อย ๆ สลายหายไป จนปัจจุบันวัฒนธรรมบางอย่างได้สูญหายไปจากบางตาเถรแล้ว หากปล่อยให้เป็นอย่างนี้โดยไม่เข้าไปจัดการ โดยการส่งเสริมและพัฒนาแล้วลูกหลานชาวบางตาเถรอาจจะไม่มีโอกาสได้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่นเหล่านั้นเลยก็เป็นได้ โดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านประเพณีท้องถิ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในระยะกว่า 20 ปีที่ผ่านมา เนื่องมาจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของชาวบางตาเถร ประเพณีบางอย่าง เช่น ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ เดิมเราเป็นสังคมเกษตร ซึ่งต้องพึ่งพำน้ำฝนตามธรรมชาติ เมื่อฝนแล้งทีนี้ก็มีประเพณีขอฝน ทั้งแห่นางแมว และปั้นนม รวมทั้งการสวดขอฝน แต่ปัจจุบันเมื่อการชลประทานมาถึงประเพณีดังกล่าวก็สูญหายไป หรือแม้แต่ประเพณีเกี่ยวกับข้าว เช่น การทำขวัญข้าว ซึ่งปัจจุบันชาวบางตาเถรไม่ค่อยทำกันแล้ว ส่วนประเพณีรับขวัญข้าวยังพบเห็นอยู่บ้าง แต่ก็ลดลงมากเนื่องจากชาวบางตาเถรหันไปประกอบอาชีพอื่นแทนการปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะในระยะ 7-8

ปีที่ผ่านมามีพื้นที่กว่าครึ่งของบางตาเถรปรับเปลี่ยนจากนาข้าวมาเป็นนาถั่ว บัญชาเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า ในสมัยที่เขายังเด็ก ๆ ถึงหน้าเทศกาล หรือประเพณีสำคัญ ๆ ในตำบล เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ งานวัดต่าง ๆ เขาก็จะเดินเที่ยวไปเรื่อย ๆ ดูนานหมู่บ้านโน้น หมู่บ้านนี้ไปเรื่อย ๆ จะเห็นมีการละเล่นมากมาย เช่น มอญซ่อนผ้า ตีจับ ชักกะเย่อ รำวง ฯลฯ ซึ่งสมัยนี้หมดไปแล้ว และที่สนุกมากคือเขามักจะถูกชาวบ้านจับตัวไว้ มีค่าไถ่เป็นเหล้า เขาจะต้องซื้อเหล้าเลี้ยงชาวบ้าน หรือไม่ก็ให้เป็นเงินซื้อเหล้าเป็นประจำ เพราะชาวบ้านเห็นว่าเป็นคนมีฐานะ ซึ่งเป็นธรรมเนียมสนุกสนานของคนที่นี่ พอเลี้ยงเหล้าแล้วก็เดินเที่ยวดูงานได้ ส่วนวันล่อยกระทงเวลาล่อยกระทงเสร็จแล้ว ก็จะนั่งเรือพายขอขนมตามบ้าน เป็นเรื่องสนุกสนาน ชาวบ้านเขาจะให้ขนม หรือไม่ก็ให้เงินซื้อเหล้า บัญชาบอกว่าแท้จริงคืออุบายที่จะไปเยี่ยมบ้านยามคำคืน บ้านไหนลูกสาวสวยก็มีเรือมาขอขนมมากหน่อย แต่เมื่อมีการตัดถนนเข้ามาในตำบลก็หมดไป เขากล่าวอย่างเสียดาย

บัญชาเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการอนุรักษ์ พื้นฟูวัฒนธรรม โดยเฉพาะประเพณีท้องถิ่น เนื่องจากเห็นว่า เป็นวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความสามัคคีของคนในตำบล เพราะการที่ชาวบางตาเถรได้ร่วมกิจกรรมในแต่ละประเพณี และได้มาพบปะกันสังสรรค์ร่วมทำกิจกรรมทางสังคม ซึ่งนอกจากจะได้ร่วมประเพณีตามความเชื่อต่าง ๆ แล้ว ยังเป็นการกระชับความสัมพันธ์ของชาวบางตาเถรให้มีความแน่นแฟ้น กลมเกลียว เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันที่ประเพณีต่าง ๆ เหล่านี้สูญหายไป ชาวบางตาเถรจึงไม่ค่อยมีโอกาสนี้ที่จะพบปะสังสรรค์ หรือร่วมกิจกรรมทางสังคม ทำให้เกิดความห่างเหิน ซึ่งอาจนำมาซึ่งความแตกแยกของชาวบางตาเถรได้ เขาเชื่อเสมอว่าหากตำบลสามารถอนุรักษ์ พื้นฟูประเพณีเหล่านี้ไว้ได้ จะทำให้ชาวบางตาเถรกลับมากลมเกลียวเหมือนเช่นในอดีต ซึ่งจะทำให้การพัฒนาในด้านอื่น ๆ ของตำบลเป็นไปได้ง่ายขึ้น

สำหรับการพัฒนาวัฒนธรรมของตำบล บัญชาเห็นด้วยอย่างยิ่ง และในฐานะที่บัญชามีบทบาทเป็นผู้นำในการพัฒนาตำบล และให้ความสำคัญกับเรื่องวัฒนธรรมมาโดยตลอด เขาเห็นว่าตำบลบางตาเถรควรพัฒนาวัฒนธรรมตำบลไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาด้านอื่น และเมื่อถามความคิดเห็นว่าวัฒนธรรมด้านใดที่ควรพัฒนาเป็นลำดับแรก ก็ได้รับคำตอบว่าเห็นด้วยกับพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของตำบล เนื่องจากวัดหลายแห่งในตำบลบางตาเถรมีความพร้อม อย่างเช่น วัดไผ่โรงวัว ซึ่งปัจจุบันก็เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของตำบล แต่เขาคิดว่าน่าจะพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ได้ และอยากจะให้วัดเป็นศูนย์กลางของกิจกรรม และเป็นแหล่งรวมวัฒนธรรม และของดีประจำตำบล

ส่วนการพัฒนาเรื่องการแพทย์แผนโบราณเขาแสดงความคิดเห็นว่า ก็เป็นสิ่งที่ควรจะดำเนินการเป็นลำดับต่อไป เมื่อเราได้วัดเป็นแหล่งรวมวัฒนธรรม และของดีประจำตำบล ควรจะทำการพัฒนามิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ ให้เป็นผลิตภัณฑ์ประจำตำบล ซึ่งยาแผนโบราณน่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชาวบางตาเถรได้เป็นอย่างดี

นอกจากนั้นบัญชายังแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาประเพณีท้องถิ่นว่า เขาเข้าใจและยอมรับได้ว่าจะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีชีวิต แต่ถ้าเป็นไปได้เขาอยากจะให้อนุรักษ์รูปแบบประเพณีดั้งเดิมเอาไว้ให้มากที่สุด เช่น ประเพณีการแต่งงาน ซึ่งปัจจุบันชาวบางตาเถรก็ยังคงลักษณะดั้งเดิมเอาไว้บางส่วน เช่น พิธีการต่าง ๆ แต่ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบบางอย่างให้สอดคล้องกับสภาวะปัจจุบันมากขึ้น เช่น การจัดเลี้ยงแบบโต๊ะจีน

แทนการ “เลียนสำรับ” ซึ่งสะดวกสำหรับเจ้าภาพ แต่เขาเห็นว่าสิ่งนี้ทำให้ความงดงามของประเพณีดังกล่าวลดลงไป เพราะการเลี้ยงอาหารแขกแบบสมัยก่อนนั้นจะต้องมีการระดมคนเพื่อเตรียมงาน ตั้งแต่การปรึกษาหารือเพื่อจัดเตรียมงาน การเข้าครัวทำอาหารสำหรับเลี้ยงแขก ล้างจาน เก็บกวาด ทำให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวระหว่างคนในชุมชน และอาหารที่ชาวบ้านทำกันเองมีรสชาติอร่อยกว่าอาหารที่จ้างทำในปัจจุบันมาก

นายเสมา (นามสมมติ) อายุ 47 ปี จบการศึกษาระดับ ม.6 สถานภาพสมรส อาชีพทำนา มีรายได้ประมาณ 15,000 บาทต่อเดือน เสมาเป็นชาวบางตาเถรโดยกำเนิด เดิมโต เรียนหนังสือ และประกอบอาชีพที่นี้ จึงทำให้เขามีความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมของบางตาเถรเป็นอย่างดี รวมทั้งได้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมในตำบลมาโดยตลอด เสมาแสดงความเห็นว่าวัฒนธรรมในตำบลบางตาเถรมีความคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นอื่น ๆ ในภาคกลาง แต่ที่โดดเด่นแตกต่างจากที่อื่นก็คือ ตำบลบางตาเถรมีศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง ซึ่งมีความสามารถทางด้านดนตรีไทย และการขับเสภาเป็นอย่างมาก สิ่งนี้ทำให้เสมามีความภูมิใจในวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถรอยู่เสมอ เสมาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมว่า เค้าที่สังเกตทั้งจากพฤติกรรมของตนเอง และผู้อื่นในการร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม เขายอมรับว่าตน และชาวบางตาเถรให้ความสำคัญเรื่องวัฒนธรรมน้อยลง หากเทียบกับในสมัยก่อนสักประมาณ 30 กว่าปีที่ผ่านมา คงเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันมีความฝืดเคือง ทำให้ชาวบางตาเถรใช้เวลาทั้งหมดกับการทำมาหาเลี้ยงชีพ ประกอบกับความเจริญทางเทคโนโลยีที่เข้ามาทำให้วิถีชีวิต และการประกอบอาชีพเปลี่ยนแปลงไป เสมาเล่าว่าบรรพบุรุษของเขาเป็นชาวนา และตัวของเสมาก็ทำนาเพียงอย่างเดียว จึงได้เห็นความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันระหว่างวัฒนธรรม กับสังคมเกษตรกรรมอย่างเช่นสังคมชาวนาในชนบทเป็นอย่างดี โดยเฉพาะการทำนา ซึ่งสมัยก่อนจะมีประเพณี และการละเล่นที่เกี่ยวข้องกับการทำนาอย่างมากมาย เช่น ประเพณีการขอฝน การรับขวัญข้าว และการทำขวัญข้าว รวมทั้งเวลามีการลงแขกเกี่ยวข้าวก็จะมีกรรือเพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงเกี่ยวข้าวกันเป็นที่สนุกสนาน แต่เมื่อมีระบบชลประทานทำให้เกษตรกรในตำบลบางตาเถรไม่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำในการเกษตร ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องพึ่งพาน้ำฝนตามธรรมชาติอีกต่อไป ประเพณีขอฝนจึงสูญหายไปตั้งแต่นั้น และหลังจากมีการนำรถเกี่ยวข้าวอันเป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการทำนา จึงไม่มีการลงแขกเกี่ยวข้าว เพลงเกี่ยวข้าวจึงเลิกเล่นไป ประกอบกับคนหนุ่มสาวในยุคของเขาก็ไม่มีใครได้ฝึกหัดศิลปะการแสดงด้านนี้ไว้ ทำให้เพลงพื้นบ้านอย่างเพลงเกี่ยวข้าวขาดการสืบทอด และสูญหายไปในที่สุด เสมากล่าวอย่างเสียใจ

วัฒนธรรมที่เสมาเห็นว่าชาวบางตาเถรยังยึดถือ และประเพณีปฏิบัติอยู่เหมือนเช่นในอดีต คือ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น การทำบุญในวันพระ และวันสำคัญต่าง ๆ รวมทั้งการทอดกฐิน ทอดผ้าป่า แต่ต่างกันตรงที่ปัจจุบันนี้คนที่เข้าร่วมในประเพณีเหล่านี้มีจำนวนลดลง โดยเฉพาะเด็ก ๆ จะไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมเท่าที่ควร นอกจากจะเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น ส่วนประเพณีในเทศกาลรื่นเริง เช่น สงกรานต์ ปัจจุบันก็ยังถือปฏิบัติกันอยู่ แต่ในรายละเอียดมีความเปลี่ยนแปลงไปไม่น้อย เสมาเล่าว่าในสมัยก่อนจะไปจัดงานสงกรานต์กันที่วัด มีการสรงน้ำพระ และเล่นสาดน้ำกันในหมู่คนหนุ่มสาว และเด็ก ๆ แล้ว นอกจากนั้นจะมีการละเล่นต่าง ๆ มากมาย เช่น มอญซ่อนผ้า ตีจับ ชักกะเย่อ เสมาจำได้ว่าเมื่อประมาณ

30 ปีที่แล้วยังมีเล่นกันอยู่ ปัจจุบันไม่มีหลงเหลือให้เห็นอีกแล้ว มีแต่การสานน้ำกัน บางครั้งก็เล่นกันรุนแรง เรียกได้ว่าเทียบกันไม่ได้กับความงดงามในอดีต

นอกเหนือจากประเด็นท้องถิ่นที่เสมาเห็นว่ามีความเปลี่ยนแปลงแล้ว เขายังกล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนโบราณว่า ในสมัยก่อนที่การคมนาคมในตำบลไม่สะดวกเท่านี้ การเดินทางมีแค่การเดินเท้ากับพายเรือ เพราะเส้นทางคมนาคมทางบกในตำบลเพิ่งที่จะได้รับการพัฒนาในระยะสิบกว่าปีที่ผ่านมา ดังนั้นชาวบางตาเถรจึงไม่นิยมที่จะไปรักษากับหมอแผนปัจจุบันซึ่งอยู่ไกล การเดินทางก็ลำบาก ต้องนั่งเรือไปที่ตัวอำเภอ หรือจังหวัด ดังนั้นจึงนิยมรักษากับหมอพื้นบ้าน และหมอแผนโบราณในตำบล ซึ่งในบางตาเถรมีหมอแผนโบราณที่มีชื่อเสียงหลายคน โดยชาวบ้านในแถบที่เขาอาศัยอยู่จะนิยมมารักษากับหมอชาญ อดีตแพทย์ประจำตำบล ซึ่งเปิดร้านขายยาแผนโบราณที่ตลาดบางซ้อ หมอชาญเป็นหมอแผนโบราณที่มีชื่อเสียงทั้งการรักษาโดยยาไทยและยาจีน ชาวบางตาเถรนิยมให้หมอชาญจัดยารักษาอาการเจ็บไข้ให้เป็นประจำ ปัจจุบันนี้ถึงแม้ว่าความนิยมในยาแผนปัจจุบันจะมีมากขึ้น เพราะมีสถานียาน้ำถึง 2 แห่ง ในตำบล แต่ชาวบ้านก็ยังนิยมการรักษาแบบดั้งเดิมอยู่ เสมามอบอกว่าเป็นเพราะรักษาแล้วหายชาวบ้านจึงเชื่อในฝีมือ โดยเฉพาะโรคเกี่ยวกับเด็กหมอชาญจะรักษาหายขาด ชาวบ้านส่วนใหญ่จะบอกว่ายาของหมอชาญเก่งกว่ายาแผนปัจจุบันเสียอีก

เสมาเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า บริเวณหมู่บ้านที่เขาอยู่อาศัยมาตั้งแต่เกิดเป็นแหล่งรวมของวงดนตรีไทยมาตั้งแต่อดีต เรียกได้ว่าในสมัยก่อนจะต้องหัดเล่นดนตรีไทยให้ได้อย่างน้อยคนละ 1 ชิ้น เนื่องจากว่าศิลปะการแสดงในสมัยก่อนมีไม่มากนัก นอกจากเล่นเพลงพื้นบ้านแล้ว ก็มีกลองยาว และรำวง ส่วนดนตรีไทยถือว่ามีความสำคัญมากเนื่องจากจะต้องใช้ประกอบในพิธีการต่าง ๆ เสมายังบอกอีกว่าบ้านเกือบทุกหลังจะต้องมีเครื่องดนตรีเก็บเอาไว้ แต่เมื่อความเจริญเข้ามามีผลต่อความนิยมในดนตรีตามแบบตะวันตกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เด็กรุ่นใหม่ ๆ จึงไม่ค่อยสนใจเรียนดนตรีไทย ทำให้ศิลปะการแสดงด้านนี้ขาดการสืบทอด ปล่อยให้สูญหายไปเป็นที่น่าเสียดาย

เสมาจึงเห็นด้วยอย่างยิ่งหากจะมีการฟื้นฟูศิลปะการแสดงท้องถิ่นประเภทดนตรีไทย และการขับเสภา เพราะตำบลบางตาเถรมีโอกาสดีกว่าที่อื่น เนื่องจากมีบุคลากรทางศิลปะการแสดงที่สำคัญในระดับชาติ และให้ความร่วมมือในการถ่ายทอดศิลปะการแสดงด้านนี้เป็นอย่างดี ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจึงควรที่จะดำเนินการส่งเสริมอย่างเร่งด่วน โดยเขาก็ยินดีที่จะให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่เนื่องจากมีความรู้ทางด้านดนตรีไทยพอสมควร เสมาคิดว่าการฟื้นฟูศิลปะการแสดงด้านดนตรีไทยให้ได้ผลนั้น ควรจัดกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวให้กับเยาวชนของตำบล เนื่องจากเป็นวิธีที่ดีที่สุดเพราะนอกจากจะเป็นการฟื้นฟู และอนุรักษ์วัฒนธรรมแล้ว ยังมีผลทางอ้อมทำให้เยาวชนในตำบลมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมตำบล และมีจิตใจที่อ่อนโยนอีกด้วย

ส่วนการพัฒนาวัฒนธรรมตำบล เสมาเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการรักษาสุขภาพด้วยการแพทย์แผนโบราณ เพราะเท่าที่เห็นชาวบางตาเถรจำนวนไม่น้อยในปัจจุบันนิยมการรักษาแบบนี้

อยู่ จึงคิดว่าน่าจะพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ของตำบลได้ เนื่องจากยาเหล่านี้มีสรรพคุณในการรักษาดีเยี่ยม ซึ่งบางขนานชาวบางตาเถรบอกต่อ ๆ กันมาว่าดีกว่ายาแผนปัจจุบันเสียอีก

นายประยง (นามสมมติ) อายุ 46 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 7 ขณะนี้กำลังอยู่ระหว่างการศึกษาเพิ่มเติมของกรมการศึกษานอกโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 สถานภาพสมรส อาชีพเลี้ยงกุ้ง ก้ามกราม รายได้เฉลี่ยประมาณ 15,000 บาทต่อเดือน นายประยงเป็นคนต่างจังหวัด ภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดหนึ่งในภาคกลาง ย้ายมาอยู่ตำบลบางตาเถรประมาณ 6 ปี โดยภรรยาของเขาเป็นชาวบางตาเถรโดยกำเนิด ดังนั้นเขาจึงไม่ทราบรายละเอียดของวัฒนธรรมตำบลมากนัก รวมทั้งไม่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ประยงเล่าว่าเท่าที่ได้ร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถร ก็เห็นว่าส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างจากวัฒนธรรมของท้องถิ่นอื่น ๆ ในภาคกลาง จะมีก็เพียงประเพณีหิงห่านของวัดไผ่โรงวัวเท่านั้น ที่ดูแล้วเป็นเอกลักษณ์ และแตกต่างจากประเพณีของท้องถิ่นอื่น ด้วยความที่เขาเป็นคนสนใจในเรื่องของวัฒนธรรมจึงมักเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของตำบลอยู่เสมอ และภายหลังจากที่เขาได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ประยงจึงเริ่มมีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมในหมู่ของตน โดยเขาให้ความสำคัญกับการส่งเสริมวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดงมากกว่าด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านดนตรีไทย และกลองยาว ประยงให้เหตุผลว่าในปัจจุบันตำบลบางตาเถรยังมีบุคลากรที่มีความสามารถด้านดนตรีไทย และกลองยาว โดยเครื่องดนตรีก็มีอยู่แล้วที่วัด และโรงเรียน ดังนั้นการถ่ายทอดศิลปะการแสดงนี้ผ่านทางการเรียนการสอนของโรงเรียนน่าจะเป็นไปได้มากที่สุด เวลามีกิจกรรมในตำบลจะได้นำวงดนตรีไทย และกลองยาวที่เป็นของตำบลเราเองไปร่วมงาน ไม่ต้องว่าจ้างมาจากที่อื่น

นอกจากนั้นประยงยังได้แสดงแนวความคิดที่น่าสนใจเกี่ยวกับการส่งเสริมภาษาถิ่น โดยเขากล่าวว่า ถึงแม้เขาจะเป็นคนต่างถิ่น แต่ก็มีความชื่นชมภาษาถิ่นของบางตาเถรเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นภาษาพูดที่นุ่มนวล อ่อนหวาน แต่ชาวบางตาเถรจะไม่ค่อยเห็นความสำคัญในจุดนี้ เนื่องจากพูดด้วยสำเนียงแบบนี้มาตั้งแต่เกิด จึงไม่รู้สึกรู้ว่ามีความพิเศษ และเท่าที่ประยงสังเกตจะพบว่าเด็กรุ่นใหม่ในบางตาเถรก็จะมีสำเนียงภาษาพูดค่อนข้างไปทางภาษารุงเทเพฯ มากขึ้น โดยเขาคิดว่าน่าจะมีสาเหตุมาจากการที่เด็กมีการศึกษามากขึ้น และต้องไปศึกษาต่อในท้องถิ่นอื่น เช่นในตัวจังหวัด หรือในกรุงเทพฯ ทำให้เด็กได้รับเอาลักษณะและสำเนียงการพูดแบบอื่นมา ทำให้ภาษาพูดแบบท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไป

หากตำบลจะดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาถิ่น ควรต้องทำผ่านทางกิจกรรมทางวัฒนธรรม ต่าง ๆ เพราะอยู่ ๆ จะไปบอกให้เขาอนุรักษ์ภาษาถิ่นเขาก็จะนึกไม่ออกว่าทำไมจะต้องอนุรักษ์ เพราะนอกจากความงดงามของภาษาถิ่นที่ปรากฏในลักษณะของสำเนียง และท่วงทำนองการพูดแล้ว ยังอยู่ที่ความเจ้าบทเจ้ากลอนเหมือนเช่นคนในอดีตที่แสดงความสามารถในการใช้คำในภาษาให้คล้องจองสละสลวยผ่านทางเพลงพื้นบ้านต่าง ๆ ดังนั้นประยงจึงมีความคิดเห็นว่าหากจะให้เด็กรุ่นใหม่เห็นความสำคัญของภาษาถิ่น และมีความตระหนักในการอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษาถิ่นจะต้องทำให้เขาเห็นถึงความงดงามตรงนี้เสียก่อน ซึ่งอาจจัดให้มีการร้องเพลงพื้น

บ้านในประเพณีต่าง ๆ เช่น ให้มีเพลงเรือในประเพณีทอดกฐิน ซึ่งก็จะได้ประโยชน์ทั้งอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณี และอนุรักษ์ ฟื้นฟูภาษาถิ่นไปพร้อม ๆ กัน

สำหรับการพัฒนาวัฒนธรรมตำบลประยงค์ค่อนข้างเห็นด้วย โดยเฉพาะการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการรักษาสุขภาพด้วยการแพทย์แผนโบราณ เนื่องจากบางตาเถรจำนวนไม่น้อยยังนิยมการรักษาแบบนี้อยู่ ถึงแม้ในปัจจุบันการรักษาแผนปัจจุบันจะเข้ามามีบทบาทมากแล้วก็ตาม เขาจึงคิดว่านี่คงเป็นเครื่องชี้วัดสรรพคุณในทางการรักษาของยาแผนโบราณได้เป็นอย่างดี เขาให้เหตุผลอีกว่าชาวบ้านที่นี่จะเลือกใช้ยาจากสรรพคุณในการรักษาเท่านั้น ถ้ารักษาได้หายขาดก็จะใช้ต่อไปไม่เปลี่ยนไปใช้ยาอื่นง่าย ๆ อย่างในแถบที่เขาอยู่อาศัยมีแหล่งของการแพทย์แผนไทยที่มีชื่อเสียงคือ วัดท่าข้าม ซึ่งทั้งคนบางตาเถร และคนถิ่นอื่นจะรู้ว่ามียาแผนโบราณสรรพคุณดีจำหน่าย เนื่องจากเจ้าอาวาสมีความสามารถในการจัดยารักษาโรคต่าง ๆ จึงทำให้วัดนี้มีแนวโน้มที่จะพัฒนาเป็นศูนย์การแพทย์แผนโบราณของตำบลในอนาคต

นายบรรเทา (นามสมมติ) อายุ 50 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สถานภาพสมรส อาชีพเกษตรกร (เลี้ยงกุ้ง) รายได้เฉลี่ยประมาณ 6,000 บาทต่อเดือน เป็นชาวบางตาเถรโดยกำเนิด เท่าที่ผู้วิจัยสังเกตพบว่า บรรเทาเป็นคนสุภาพอ่อนน้อม และมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่นเป็นอย่างดี ซึ่งผู้วิจัยได้ทราบอีกว่าบรรเทาเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับพิธีการต่าง ๆ ทั้งของสงฆ์ และฆราวาสเป็นอย่างดี เวลามีนานบวชงานแต่งงาน งานบุญ หรือแม้กระทั่งงานศพบรรเทาจะต้องเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการจัดงานมาโดยตลอด และนอกจากนั้นเขายังเป็นคณะกรรมการวัดในละแวกที่เขาอยู่อีกด้วย บรรเทาเล่าว่าวัฒนธรรมในตำบลบางตาเถรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในระยะกว่า 40 ปีที่ผ่านมา เพราะเท่าที่เขาจำความได้ที่นี่มีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่น่าสนใจหลายอย่าง รวมทั้งชาวบางตาเถรในสมัยก่อนก็ให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้งด้านประเพณี และศิลปะการแสดงท้องถิ่นของบางตาเถรในอดีตทำให้บรรเทารู้สึกภาคภูมิใจทุกครั้งเมื่อนึกถึง หากแต่ในปัจจุบันกลับเหินห่างลงจนน่าใจหาย สาเหตุหลักคงมาจากชาวบางตาเถรมีเวลาว่างน้อยลง หรือเรียกได้ว่าไม่มีเวลาว่างเลยก็ได้ในปัจจุบัน เพราะต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว กิจกรรมในประเพณีต่าง ๆ จึงไม่ค่อยมีใครไปร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะหนุ่มสาว และเด็ก ๆ ซึ่งเขาเล็งเห็นว่าหากปล่อยไว้แบบนี้อาจทำให้วัฒนธรรมของตำบลสูญหายไปอย่างน่าเสียดาย บรรเทาจึงเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมประเพณีของตำบล โดยเห็นว่าหากเร่งอนุรักษ์ ฟื้นฟูประเพณีที่กำลังจะสูญหายไปเสียตั้งแต่บัดนี้ ในอนาคตอันไม่ช้าเขาคงมีโอกาสดูเห็นความรุ่งเรืองประเพณีท้องถิ่นอย่างเช่นในอดีต บรรเทากล่าวว่าเขาพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินงานดังกล่าวอย่างเต็มที่

สำหรับการพัฒนาวัฒนธรรมนั้นเขาเห็นด้วยอย่างยิ่งที่พัฒนาเรื่องการแพทย์แผนโบราณ เพราะเห็นว่าในตำบลบางตาเถรยังมีผู้นิยมรักษาโรค และบำรุงสุขภาพด้วยยาแผนโบราณ ประกอบกับปัจจุบันมีกระแสความนิยมเรื่องการใช้ยาสมุนไพรอย่างแพร่หลาย ทำให้คนจากถิ่นอื่นเริ่มให้ความสนใจ และเข้ามาในตำบลเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมากขึ้น ดังนั้นหากตำบลนำโอกาสนี้เร่งพัฒนาการแพทย์แผนโบราณอาจจะนำมาซึ่งการเพิ่มรายได้ให้กับตำบลอย่างมาก โดยบรรเทายังแสดงความคิดเห็นอีกว่าปัจจุบันผู้มีความรู้ในเรื่องการแพทย์แผนโบราณของตำบลก็มีอยู่หลายท่าน ซึ่งแต่ละท่านก็ได้รับการยอมรับจากชาวบางตาเถรเอง และคนจากถิ่น

อื่นเป็นอย่างมากถึงฝีมือในการรักษา และคนเหล่านั้นต่างก็เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น และให้ความร่วมมือกับการพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลมาโดยตลอด ดังนั้นโอกาสที่การพัฒนาจะประสบผลสำเร็จน่าจะเป็นไปได้สูง

นางรัตนา (นามสมมติ) อายุ 56 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 สถานภาพสมรส อาชีพเกษตรกร (เลี้ยงกุ้ง) รายได้เฉลี่ยประมาณ 6,000 บาทต่อเดือน เป็นชาวบางตาเถรโดยกำเนิด และยังมีบทบาทสำคัญทางด้านวัฒนธรรมตำบล ในฐานะประธานสภาวัฒนธรรมตำบล ดังนั้นเธอจึงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมตำบลเป็นอย่างดี แต่รัตนากล่าวว่าการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมตำบลไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณทำให้สภาวัฒนธรรมตำบลไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรมได้ และกล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมภายในตำบลว่า ในสมัยก่อนตำบลบางตาเถรยังไม่เจริญเหมือนปัจจุบัน การคมนาคมลำบากต้องเดินเท้าหรือใช้เรือเท่านั้น แต่ถึงแม้จะลำบากอย่างไรแต่ก็มีความสุข เพราะชาวบางตาเถรมีความสนิทสนมกลมเกลียวและเอื้ออาทรต่อกัน หากมีกิจกรรมใดก็จะมาร่วมแรงร่วมใจกันอย่างพร้อมเพรียง แต่ปัจจุบันลักษณะดังกล่าวพบได้น้อยลง

รัตนาเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการแสดงของท้องถิ่น เนื่องจากมีความเห็นว่าปัจจุบันศิลปะการแสดงของท้องถิ่นกำลังสูญหายไป และบางอย่างก็หาชมไม่ได้อีกต่อไปเพราะขาดการสืบทอด เธอกล่าวว่าในสมัยก่อนศิลปะการแสดงของท้องถิ่นมีความงดงาม และสามารถสร้างความบันเทิงให้กับเกษตรกรที่ห่างไกลความเจริญได้ดี แต่เมื่อความเจริญเริ่มเข้าสู่ตำบลก็นำมาซึ่งความนิยมในศิลปะการแสดงรูปแบบอื่น ทำให้เด็ก ๆ ขาดความสนใจที่จะสืบทอดการแสดงเหล่านั้นไว้ ซึ่งหากไม่เร่งดำเนินการอย่างเร่งด่วน อาจจะสาบสูญไป ในหมู่ที่รัตนาอาศัยอยู่ก็มีผู้ที่สนใจที่จะสืบทอดศิลปะการแสดงท้องถิ่นอยู่พอสมควร รัตนาเล่าว่าเคยมีการไปติดต่อแม่เพลงจากตำบลอื่นที่ร้องเพลงพื้นบ้านเก่ง ๆ ให้มาถ่ายทอดให้กับชาวบางตาเถรที่สนใจ แต่ก็มีเหตุไม่สะดวกหลายประการทำให้ล่าช้า และในปัจจุบันเมื่อมีความพร้อมมากขึ้นแต่แม่เพลงก็ล้มป่วย ยังไม่สามารถมาได้ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวทำกันในลักษณะของผู้สนใจดำเนินการเอง ไม่เกี่ยวข้องกับองค์กรใด ซึ่งรัตนาคิดว่าถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าไปช่วยดำเนินการอาจจะทำได้สะดวกเร็วขึ้น

สำหรับการพัฒนาวัฒนธรรมรัตนาเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการพัฒนาโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของตำบลโดยเฉพาะวัด เพราะอยากจะทำให้วัดเป็นศูนย์รวมกิจกรรมของท้องถิ่น และเมื่อพิจารณาความเหมาะสม และความเป็นไปได้แล้ว การพัฒนาวัดน่าจะทำได้ง่ายกว่าสิ่งอื่น เพราะแสวงหาความร่วมมือได้ง่าย ชาวบ้านที่นี่ไม่เคยปฏิเสธการขอความร่วมมือจากวัด ส่วนเรื่องของการที่จะพัฒนาตลาดบางซอสนั้นตนคิดว่าน่าจะทำได้ยากกว่า และต้องปรับปรุงอีกมากเพราะสภาพภูมิโทรมมากอาจต้องใช้งบประมาณสูง และลักษณะทางกายภาพของตลาด และสถานที่ใกล้เคียงไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา โดยรัตนาเห็นว่าสถานที่จอดรถไม่สะดวก และตลาดแคบเกินไป แต่สำหรับวัดมีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน จึงเห็นว่าควรส่งเสริมเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะวัดไผ่โรงวัวซึ่งมีเนื้อที่มากเพียงพอ และอยู่ริมน้ำ คือคลองพระยาบวรลือ ทำให้มีภูมิทัศน์สวยงาม และอีกประการก็คือมีชื่อเสียงทางการท่องเที่ยวอยู่พอสมควร จึงน่าจะง่ายต่อการพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และแหล่งรวมสินค้าของท้องถิ่นได้ดีกว่าวัดอื่น ๆ ในตำบล

นายอำนวย (นามสมมติ) อายุ 34 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรส อาชีพรับราชการ รายได้เฉลี่ยประมาณ 12,000 บาทต่อเดือน นายอำนวยเล่าว่าตนเองเป็นชาวเชียงใหม่โดยกำเนิด มารับราชการ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถรเป็นแห่งแรก บรรจุเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2543 โดยเขากล่าวว่าในระยะ เวลากว่า 1 ปีที่ผ่านมา เขาเริ่มทำงานไปพร้อม ๆ กับการศึกษา และเรียนรู้คน เขาค่อนข้างจะมีความคุ้นเคยกับชาวบางตาเถรเป็นอย่างดี เนื่องจากออกตรวจท้องที่ และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของตำบลบางตาเถร อย่างสม่ำเสมอ ทำให้เขาตั้งข้อสังเกตว่าชาวบางตาเถรไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มทางสังคมมากเท่าที่ควร โดยยังสนใจเฉพาะเรื่องของการทำมาหากิน หรือการประกอบอาชีพมากกว่า

อำนวยเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการส่งเสริมวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถร โดยเฉพาะเรื่องของการอนุรักษ์ พื้นฟูประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งถึงแม้เขาจะไม่ใช้ชาวบางตาเถร และไม่ทราบรายละเอียดของประเพณีท้องถิ่น ในตำบลมากนัก แต่ก็มีความเห็นว่าประเพณีของบางตาเถรไม่มีความแตกต่างจากประเพณีท้องถิ่นอื่น ๆ ในภาคกลาง และด้วยความเป็นคนต่างถิ่นทำให้เขาเห็นว่าประเพณีเหล่านี้จะทำให้เขาสามารถเรียนรู้ และเข้าใจวิถีชีวิตของชาวบางตาเถรได้ดียิ่งขึ้น เท่าที่ผ่านมาเขาได้เข้าร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีท้องถิ่นไม่มากนัก แต่ก็มีความประทับใจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์ที่มีการจัดกิจกรรมรดน้ำขอพรผู้สูงอายุ จัดโดยสถานีนามัยประจำตำบลร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเขามีความเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี และสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ควรที่จะมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุกปี

ส่วนการพัฒนาวัฒนธรรมนั้น เขาเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการพัฒนาโบราณ และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะวัด เนื่องจากเห็นว่าจะนำมาซึ่งการพัฒนาวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ หากตำบลพัฒนาให้วัดเป็น แหล่งท่องเที่ยว และแหล่งหาความรู้ทั้งของชาวบางตาเถรเอง และคนถิ่นอื่นน่าจะเป็นการดีและเกิดประโยชน์ อย่างมหาศาลทั้งต่อวัฒนธรรม และเศรษฐกิจของตำบล ส่วนเรื่องของการพัฒนาคลองนั้นได้ดำเนินการไปใน ลักษณะของการขุดลอกคูคลองตามปกติ เพราะยังมีความสำคัญเนื่องจากเป็นแหล่งน้ำในการเกษตร และยังมี การสัญจรทางน้ำอยู่บ้างในพื้นที่ที่ไม่มีการตัดถนน

นายสมพงษ์ (นามสมมติ) อายุ 29 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และกำลังศึกษาต่อในระดับ ปริญญาโท สถานภาพโสด อาชีพเกษตรกร (เลี้ยงกุ้ง) และรับจ้างในองค์การภาคเอกชน รายได้เฉลี่ยประมาณ 30,000 บาทต่อเดือน เป็นชาวบางตาเถรโดยกำเนิด สมพงษ์เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่าถึงแม้จะเป็นชาวบางตาเถร แต่ก็มีช่วงหนึ่งที่ไม่ใช้ชีวิตในท้องถิ่นอื่น คือ เมื่ออายุ 17 ปี และเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสองพี่น้องวิทยาแล้ว สมพงษ์ได้ไปศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีที่จังหวัดหนึ่งในภาคกลางจนจบการศึกษา และทำงานอยู่ที่นั่นหลายปี และเพิ่งจะกลับมาอยู่ที่บางตาเถรในช่วงก่อนการเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วน ตำบลใน พ.ศ. 2542 ประมาณ 6 เดือน คือประมาณเกือบสองปี แต่ถึงแม้ว่าตัวเขาจะไปอยู่ที่อื่นเป็นระยะเวลานาน แต่ทุก ๆ ปี เขาต้องกลับมาที่ตำบลบางตาเถรในช่วงประเพณีสำคัญต่าง ๆ โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์ เนื่องจากเป็นประเพณีสำคัญที่สมาชิกในครอบครัว จะมารวมตัว และและทำกิจกรรมร่วมกัน

สมพงษ์เล่าว่า ถึงแม้เขาจะเป็นคนรุ่นใหม่ แต่ก็ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก โดยตั้งแต่วัยเด็กเขาจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของตำบลอย่างสม่ำเสมอ เพราะในสมัยก่อนประมาณ 20 กว่าปี

ที่แล้ว ชาวบางตาเถรยังให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้านประเพณี ท้องถิ่นต่าง ๆ เขาจำได้ว่า ในช่วงประเพณีสำคัญต่าง ๆ เช่น สงกรานต์ ทอดผ้าป่า ทอดกฐิน ที่นี้จะต้องมีการแข่งเรือทุกครั้ง ในยุคของเขาไม่ใช่เรือพาย แต่จะใช้เรือติดเครื่องยนต์แข่งกัน เขาก็เป็นหนึ่งในผู้เข้าแข่งขันทุกปี ส่วนประเพณี สงกรานต์จะมีกิจกรรมสำคัญคือ การทำบุญ รดน้ำผู้ใหญ่ สรงน้ำพระ และสาดน้ำกัน สมพงษ์เล่าว่าการรดน้ำผู้ใหญ่จะทำกันเองในแต่ละครอบครัว และจะกำหนดวันเองตามความสะดวก ส่วนการสรงน้ำพระนั้นแต่ละวัดจะจัดไม่ตรงกันเพื่อที่จะให้ชาวบ้านได้สลับสับเปลี่ยนไปร่วมงานหลาย ๆ วัด ซึ่งในแต่ละปีสมพงษ์และครอบครัวต้องไปร่วมงานสรงน้ำพระ และทำบุญไม่น้อยกว่า 3 วัด ส่วนประเพณีอื่น ๆ อย่างเช่นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับอาชีพทางการเกษตรนั้น สมพงษ์กล่าวว่า ในสมัยที่เขาเด็ก ๆ ยังเคยเห็นการแห่นางแมวบ้าง แต่ปัจจุบันก็ไม่เคยเห็นอีกเลย ตั้งแต่มีระบบชลประทานที่ทำให้มีน้ำใช้ในการเกษตรอย่างอุดมสมบูรณ์ ส่วนประเพณีรับขวัญข้าว และทำขวัญข้าวเขาไม่เห็นมานานแล้ว

สมพงษ์เล่าให้ผู้วิจัยฟังถึงการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมตำบลบางตาเถรว่า สมัยก่อนเวลาที่มีการจัดงานตามวัด ชาวบ้านก็จะไปเที่ยววัดใกล้ ๆ เนื่องจากการคมนาคมในตำบลยังไม่สะดวก จะไปเที่ยวไหนไกล ๆ ลำบาก แต่ปัจจุบันนี้การเดินทางสะดวก ชาวบ้าน และเด็ก ๆ ก็จะไปเที่ยวไกล ๆ ไม่ค่อยเที่ยวงานวัดใกล้บ้านอีกแล้ว และงานในสมัยก่อนชาวบ้านจะไปร่วมงานจำนวนมาก แต่ปัจจุบันจำนวนลดลงมาก อีกประการหนึ่งคือ ชาวบางตาเถรไปทำงานต่างถิ่นมากขึ้น ไม่ค่อยมีเวลาว่างมาร่วมกิจกรรมของตำบล แม้แต่ครอบครัวเขาเองก็เช่นกัน ขนาดประเพณีสงกรานต์บางครั้งสมาชิกของครอบครัวก็มาไม่พร้อมเพรียงกันเหมือนในอดีต

เมื่อผู้วิจัยถามถึงความคิดเห็นต่อการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม สมพงษ์ก็แสดงความคิดเห็นว่า ในส่วนของการส่งเสริมวัฒนธรรม เขาค่อนข้างเห็นด้วยเพราะความจริงแล้ววัฒนธรรมทุกอย่างก็ยังคงอยู่ ยังไม่ได้สูญหายไปไหน เพียงแค่เลื่อนลงไปบ้าง รอเวลาที่จะได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาเท่านั้น และเขามีความคิดเห็นว่า วัฒนธรรมด้านประเพณีรื่นเริง และประเพณีงานบุญต่าง ๆ น่าจะฟื้นฟูได้ง่าย แต่ก็คงต้องใช้เวลา และความต่อเนื่องพอสมควร และในขณะเดียวกันเมื่อถามถึงเรื่องของการพัฒนาวัฒนธรรมสมพงษ์กล่าวว่าเขาเห็นด้วยอย่างยิ่ง หากทำให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในปัจจุบัน อย่างประเพณีต่าง ๆ ก็ไม่จำเป็นต้องคงรูปแบบดั้งเดิมไว้ทุกประการ เพราะการปรับเปลี่ยน หรือลดขั้นตอนที่ยุงยากบางอย่างก็ไม่ได้ทำให้คุณค่าของประเพณีนั้นลดน้อยลงเลย อย่างเช่นประเพณีการบวช หรือแต่งงาน ก็อาจจะพัฒนาปรับปรุงรูปแบบของงานตามความสะดวกของเจ้าภาพ คงไม่จำเป็นต้องจัดงาน 3 วันเหมือนในสมัยก่อน เพราะถึงจัดเพียงวันเดียวก็สามารถทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ และครบถ้วนตามที่ควรจะเป็น

นายไกร อายุ 45 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สถานภาพสมรส อาชีพเกษตรกร (เลี้ยงกุ้ง) รายได้ประมาณเดือนละ 15,000 บาท เป็นชาวบางตาเถรโดยกำเนิด ซึ่งนอกจากจะได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นสมัยแรก และมีตำแหน่งทางการบริหารแล้ว เขายังเป็นประธานกลุ่มออมทรัพย์ประจำหมู่ของตนอีกด้วย ซึ่งนับว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำของชุมชน แต่น่าแปลกที่เขากลับมีบุคลิกเงียบ พูดน้อย และไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นมากนัก ผู้วิจัยจึงไม่ได้ข้อมูลในรายละเอียดของวัฒนธรรมตำบลมากนัก

เมื่อผู้วิจัยถามถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมตำบล ไกรแสดงความคิดเห็นว่าเขาค่อนข้างเห็นด้วยกับการฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่นที่สูญหายไปเป็นอันดับแรก เพราะหากปล่อยให้เวลาล่วงเลยไปมากกว่านี้อาจจะดำเนินการได้ยาก เพราะคนรุ่นเก่า ๆ ที่พอจะถ่ายทอดให้กับชาวบางตาเถรต่างก็มีอายุมากแล้ว โดยเห็นว่าการถ่ายทอดให้กับเด็กผ่านการเรียนรู้การสอน และกิจกรรมของโรงเรียนน่าจะเป็นวิธีที่ได้ผลที่สุด หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีนโยบายดังกล่าวก็ยินดีที่จะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่

ในประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาวัฒนธรรมตำบล เขาเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการพัฒนาประเพณีท้องถิ่น โดยเห็นว่าประเพณีท้องถิ่นที่มีการปรับเปลี่ยน และพัฒนาให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของชาวบางตาเถรในปัจจุบันเป็นสิ่งที่เหมาะสม โดยให้เหตุผลว่า คงเป็นไปได้ถ้าเราจะให้ทุกสิ่งทุกอย่างรอบ ๆ ตัวคงสภาพเดิมไม่เปลี่ยนแปลง เพราะในความเป็นจริงแล้วเป็นไปได้ เขาจึงเห็นด้วยอย่างยิ่งหากจะมีการพัฒนาวัฒนธรรมตำบลในทุก ๆ ด้านให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันเพราะเชื่อว่าวัฒนธรรมใดที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคม ก็ย่อมจะสูญหายไปในที่สุด ดังนั้นถ้ามีการปรับเปลี่ยนโดยไม่ทำให้สาระของวัฒนธรรมนั้นเบี่ยงเบนไปก็ไม่น่าจะเสียหาย

นายสงวน (นามสมมติ) อายุ 49 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 7 ขณะนี้กำลังเรียนการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สถานภาพสมรส อาชีพเกษตรกร (เลี้ยงกุ้ง) รายได้ประมาณ 10,000 บาทต่อเดือน สงวนไม่ใช่ชาวบางตาเถรโดยกำเนิด แต่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง ย้ายมาอยู่ในเขตตำบลบางตาเถรประมาณ 6 ปี ตั้งแต่ พ.ศ.2538 ได้รับเลือกเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นสมัยแรก และมีตำแหน่งทางการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนั้นยังเป็นประธานฝ่ายตรวจสอบของกลุ่มออมทรัพย์ในหมู่ที่เขาอยู่ สงวนมีบุคลิกคล่องแคล่ว และคุยเก่ง เขาเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่าถึงแม้เขาจะไม่ได้เกิดที่บางตาเถร แต่ในสมัยเด็ก ๆ ได้ติดตามพ่อมาทำธุระที่น้อย ๆ จึงมีความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมของบางตาเถรเป็นอย่างดี โดยเฉพาะเวลาที่ถึงงานบุญ และงานวัด เขาจะต้องมาเที่ยวทุกปี แต่ปัจจุบันนี้เขาก็เห็นว่าวัฒนธรรมของที่นี่มีความเปลี่ยนแปลงจากสมัยที่เขาเด็ก ๆ มาก น่าจะมีสาเหตุมาจากความเจริญ รวมทั้งอารยธรรมตะวันตกที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว ผ่านทางสื่อในทุกรูปแบบ ประกอบกับลูกหลานชาวบางตาเถรได้ไปทำงาน และศึกษาเล่าเรียนต่างถิ่น ทำให้รับเอาวัฒนธรรมของท้องถิ่นอื่นเข้ามา การละเล่นตามประเพณีต่าง ๆ จึงเปลี่ยนแปลงไป สมัยนี้เราจะไม่เห็นการเล่นมอญซ่อนผ้า ตีจับ ฯลฯ อีกต่อไป และสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดก็คือ ประเพณีสงกรานต์ ซึ่งสมัยก่อนการเล่นสาดน้ำตามประเพณีจะมีความสุขสนุกสนาน แต่ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปในทางลบ รุนแรง หยาบคาย สมควรแก้ไขโดยเร่งด่วน

เมื่อผู้วิจัยถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม สงวนเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการส่งเสริมวัฒนธรรม โดยเฉพาะการฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ ขึ้นมา เพราะในปัจจุบันไม่มีโอกาสที่ชาวบางตาเถรจะรวมตัวกันได้ หากฟื้นฟูประเพณีเก่า ๆ ขึ้นมาก็จะทำให้ชาวบางตาเถรมีกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกัน เป็นการสร้างความกลมเกลียวของคนในตำบลได้เป็นอย่างดี ส่วนประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพทางการเกษตร อย่างเช่น การขอฝน แห่นางแมว ในสมัยก่อนมีความสำคัญมาก หากในปัจจุบันเราฟื้นฟูขึ้นมาก็น่าจะดี เพราะสามารถสะท้อนความเชื่อ และวิถีชีวิตของชาวบางตาเถรได้เป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้คงต้องมีการจัดการอีก

หลายอย่าง เพราะที่จริงเรื่องวัฒนธรรมเราจะปล่อยเลยตามเลยแบบทุกวันนี้ไม่ได้ ผู้มีบทบาทในการพัฒนาตำบล โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องกำหนดเป็นแผนงานที่ชัดเจน สำหรับเรื่องการพัฒนาวัฒนธรรมสว่นค่อนข้างเห็นด้วยกับการพัฒนาโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของตำบล โดยเฉพาะวัดไผ่โรงวัว น่าจะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา และวัฒนธรรมของตำบลได้ เพราะมีสถานที่ใหญ่โต น่าจะรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก

นายวินัย (นามสมมติ) อายุ 47 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพเกษตรกร (ทำนา) มีรายได้ประมาณ 6,000 บาทต่อเดือน เป็นชาวบางตาเถรโดยกำเนิด วินัยมีบุคลิกเคร่งขรึม แต่ก็มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมในตำบลสามารถอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี วินัยเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่าวัฒนธรรมของบางตาเถรก็คล้ายคลึงกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นอื่น ๆ ในแถบภาคกลาง แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก และวัฒนธรรมบางอย่างก็สูญหายไป อย่างเช่น แห่นางแมว และเขายังบอกอีกว่าที่บางตาเถรในปัจจุบันมีคนแก่ และเด็กเป็นส่วนใหญ่ หนุ่มสาวไปทำงานในเมืองกันหมด ทำให้เงียบเหงา

เขาจำได้ว่าเมื่อ 20 กว่าปีที่แล้ว ตอนนั้นอายุประมาณ 17-18 ปี ยังเคยเห็นการแห่นางแมว และมีการละเล่น รวมทั้งศิลปะการแสดงท้องถิ่นอย่างการรำวงให้เห็นกันอย่างแพร่หลาย ช่วงประเพณีสงกรานต์คนหนุ่มอย่างเขาก็เที่ยวงานวันหนึ่งไปถึง 1-2 หมู่บ้าน ส่วนช่วงล่อยกระหรงเวลาหน้ากระหรงล่อยน้ำแล้วหนุ่ม ๆ ก็จะไปพายเรือร่อนรำไปขอขนมตามบ้านที่อยู่ริมน้ำอย่างสนุกสนาน บางบ้านไม่ให้ขนมก็จะให้เหล้า ไม่ก็ให้เงินไปซื้อเหล้ากิน เป็นการ เล่นสนุกตามประเพณีเท่านั้น เนื่องจากช่วงนั้นตรงกับช่วงที่น้ำท่วมตำบลบางตาเถร จะไปไหนก็ต้องพายเรือไป ปัจจุบันนี้การล่อยกระหรงก็ยังคงมีอยู่ แต่ไม่มีการพายเรือร่อนรำขอขนมอีกแล้ว เพราะตอนนี้มีถนนตัดไปทั่วตำบลแล้ว ส่วนงานประเพณีต่าง ๆ ในสมัยก่อนมักจะเที่ยวกันในละแวกบ้าน ไม่ไปไกล เพราะเดินทางไม่สะดวก วัดซึ่งจัดงานในละแวกนี้ก็วัดไผ่โรงวัวเท่านั้น แต่วินัยเล่าว่าไม่ค่อยไปเพราะเดินทางลำบาก วัดอยู่ไกล หากจะไปก็ต้องเดินลัดทุ่งไป แต่หลังจากที่เขากลับมาจากเป็นทหารเกณฑ์ตอนอายุ 25 ปี ที่นั่นก็เงียบเชียบ ไม่มีการละเล่น หรือการแสดงให้เห็นอีกเลย

วินัยค่อนข้างเห็นด้วยกับการส่งเสริมวัฒนธรรมตำบล โดยเฉพาะเรื่องของประเพณีท้องถิ่น เนื่องจากมีความประทับใจในความงดงาม และสนุกสนานของประเพณีบางตาเถรในอดีต และคิดว่าหากเร่งทำการฟื้นฟูโดยเร็ว ก็น่าที่จะกลับมาเป็นเหมือนในอดีตได้ และเมื่อผู้วิจัยถามความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนเรื่องการพัฒนาวัฒนธรรมวินัยก็แสดงความคิดเห็นว่า เขาค่อนข้างเห็นด้วยกับการพัฒนาวัด โดยเห็นด้วยหากจะพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และศูนย์รวมกิจกรรมทางวัฒนธรรมของตำบล เนื่องจากปัจจุบันนี้ถ้าเรามีสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมในการทำกิจกรรมทางวัฒนธรรม ก็น่าจะเป็นผลดีต่อการฟื้นฟู และพัฒนาวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ เช่น ศิลปะการแสดง ประเพณี หรือแม้กระทั่งภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ

นายอนุรักษ์ (นามสมมติ) อายุ 61 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สถานภาพสมรส อาชีพรับเหมาก่อสร้าง มีรายได้ประมาณ 6,000 บาทต่อเดือน อนุรักษ์ไม่ใช่ชาวบางตาเถรโดยกำเนิด แต่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง โดยเขาย้ายมาอยู่ตำบลบางตาเถรได้ประมาณ 20 ปี ซึ่งก็พอที่จะอธิบายรายละเอียดของวัฒนธรรม และ

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในตำบลบางตาเถรได้ดี โดยเขาเล่าว่าถึงแม้จะเป็นคนตำบลอื่น แต่ความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมก็ไม่ได้แตกต่างกัน เพราะตำบลบางตาเถรก็ไม่ได้มีวัฒนธรรมอะไรที่แตกต่างไปจากท้องถิ่นอื่น ในภูมิภาคเดียวกัน เมื่อผู้วิจัยถามถึงการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมในตำบล อนุรักษ์จึงเล่าว่าก่อนที่จะมาอยู่ที่นี้ก็คุ้นเคยกับวัฒนธรรมในตำบลนี้เป็นอย่างดี เพราะเวลาถึงหน้าเทศกาล หรือประเพณีรื่นเริงเขาก็มาเที่ยวที่นี่เสมอเพราะอยู่ใกล้มาก ซึ่งเมื่อเทียบวัฒนธรรมในสมัยนั้นกับปัจจุบันจะพบว่าวัฒนธรรมในตำบลบางตาเถรเปลี่ยนแปลงไปมาก และบางสิ่งก็สูญหายไปนานแล้ว อย่างเรื่องของประเพณีรื่นเริง หรืองานบุญ งานบวชสมัยก่อนจะมีการละเล่นมากมาย เช่น มอญซ่อนผ้า หึ่ง ตีจับ วิ่งเบรียว ฯลฯ แต่ปัจจุบันไม่มีให้เห็นอีกแล้ว เด็ก ๆ สมัยนี้เล่นกันไม่เป็นแล้ว เขาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่าการเปลี่ยนแปลงนี้น่าจะมาจากตอนที่เปลี่ยนจากการทำนาหว่านมาเป็นนาค้า ประมาณ 30 กว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งการทำนาค้าจะยากกว่า และใช้เวลามากกว่าทำให้ไม่มีเวลาว่างมาร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ซึ่งแตกต่างจากการทำนาหว่าน ที่เกี่ยวข้าวเสร็จ เฝ้าซึ่งแล้วก็ว่าง มีเวลาที่จะจัดการละเล่น และการแสดงของท้องถิ่น ซึ่งสมัยก่อนนั้นนิยมเล่นเพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงฉ่อย เพลงอีแซว หรือไมก็เล่นกลองยาว แต่ถ้านิยมกันจริง ๆ ในยุคนั้นก็คือการรำวง เพราะเล่นกันอย่างแพร่หลาย ไม่จำกัดเฉพาะเทศกาล หรือประเพณีใด หากมีเวลาว่าง และนี่ก็อยากเล่นสนุกกันก็จะจัดรำวงเล่นกันเป็นที่สนุกสนาน แต่ปัจจุบันนี้ไม่มีให้เห็นแล้ว

อนุรักษ์แสดงความคิดเห็นว่าเขาค่อนข้างเห็นด้วยหากจะมีการส่งเสริมวัฒนธรรมของตำบล โดยเฉพาะการส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น เพราะเขาคิดว่าน่าฟื้นฟูมากกว่าวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ดังนั้นจึงควรดำเนินการส่งเสริมเป็นลำดับแรก ซึ่งในระยะแรกนี้คงต้องประสานความร่วมมือกับทุกสถาบันในตำบลทั้งวัด โรงเรียน องค์กรการบริหารส่วนตำบล และองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในการดำเนินการ โดยต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในฐานะเจ้าของวัฒนธรรม คงไม่ใช่หน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง สำหรับการพัฒนามรดกวัฒนธรรมนั้นเขาค่อนข้างเห็นด้วยเช่นกัน เพราะนอกจากจะฟื้นฟูวัฒนธรรมให้คืนกลับมาแล้ว เราควรพิจารณาปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมเหล่านั้นให้มีความสอดคล้องกับสภาพในปัจจุบัน เท่าที่ผ่านมาน่าจะเป็นบทเรียนแล้วว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นบางอย่างที่สูญหายไปจนต้องมาเริ่มฟื้นฟูกันในปัจจุบันก็มีสาเหตุมาจากความไม่สอดคล้องกับสภาพวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของชาวบางตาเถร ดังนั้นหากจะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบบางประการโดยไม่ทำลายคุณค่า หรือสาระสำคัญก็น่าจะเป็นสิ่งที่ทำได้ คงไม่จำเป็นต้องให้เหมือนอดีตทุกประการ เพราะการพัฒนามันมีความหมายว่าทำให้ดีขึ้น เป็นการสร้างสรรค์ ไม่ใช่การทำลาย และวัฒนธรรมที่เขาคิดว่าควรจะเป็นลำดับแรกก็คือภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพด้วยการแพทย์แผนโบราณ โดยเขาได้ให้เหตุผลคล้าย ๆ กับคนอื่นว่าเขามีความชื่นชมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนี้มาก เพราะมีสรรพคุณในการรักษาที่ดี และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อร่างกาย เนื่องจากทำมาจากพืชสมุนไพรจากธรรมชาติที่ปฎิบัติมาตั้งแต่สมัยโบราณ และที่สำคัญคือปัจจุบันนี้ก็ยังเป็นที่นิยมกันอยู่ ดังนั้นก็น่าจะเป็นเครื่องพิสูจน์ได้ถึงคุณภาพ หากเรานำสิ่งดี ๆ ที่เรามีอยู่ในท้องถิ่นมาพัฒนาให้ดีขึ้น ก็น่าจะสร้างชื่อเสียง สร้างงาน และสร้างรายได้ให้กับชาวบางตาเถรในอนาคต

นายสมชาย (นามสมมติ) อายุ 29 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันกำลังศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สถานภาพโสด ประกอบอาชีพเกษตรกร (เลี้ยงปลา) มีรายได้

ประมาณ 13,000 บาทต่อปี เป็นชาวบางตาเถรโดยกำเนิด เมื่ออายุประมาณ 19-20 ปี สมชายได้จากบ้านเกิดไปทำงานที่กรุงเทพฯ ประมาณ 3-4 ปี ก่อนจะกลับมาทำการเกษตรที่บ้าน และลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เท่าที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พูดคุยกับสมชายพบว่า เป็นคนอ่อนน้อม สุภาพ และถึงแม้ว่าจะเป็นคนหนุ่ม แต่ก็มีความรู้เรื่องของวัฒนธรรมท้องถิ่นของบางตาเถรในระดับดี โดยสมชายเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า วัฒนธรรมของบางตาเถรเปลี่ยนแปลงไปมาก สมัยก่อนเวลามีประเพณี หรือเทศกาลรื่นเริงเขายังเคยเห็นการเล่น เช่น เล่นลูกข่าง ตีจับ แต่ปัจจุบันไม่เห็นแล้ว สำหรับเรื่องภาษาถิ่นของบางตาเถรเขาก็แสดงความคิดเห็นว่า ภาษาพูดแบบสุพรรณบุรีมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ถึงคนต่างถิ่นฟังแล้วเข้าใจว่าเราพูดเหนือ แต่สมชายกลับเห็นว่าภาษาที่เขาพูดเป็นภาษาที่ไพเราะ ท่วงทำนองการพูดนุ่มนวล เรียกว่าฟังหวานหู แสดงให้เห็นว่าเขามีความภูมิใจในภาษาถิ่นของตนเป็นอย่างมาก และเมื่อผู้วิจัยถามถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาถิ่น สมชายตอบว่าเขาไม่รู้สึกรู้ว่าอะไรเปลี่ยนแปลง คนที่นี้พูดด้วยสำเนียงคล้าย ๆ กัน ไม่เห็นว่าใครพูดเปลี่ยนไป เขายังอธิบายต่อว่า การจะเปลี่ยนภาษาพูดเขาคิดว่าทำไม่ได้ เพราะเท่าที่สังเกตจากตนเอง และหลาย ๆ คนในตำบลเขาคิดว่าไม่น่าจะเปลี่ยนได้ เพราะถ้าให้พูดภาษากลางแบบกรุงเทพก็จะพูดไม่ได้ คนที่นี้จะพูดภาษากลางได้แบบเดียวคือแบบที่พูดอยู่ทุกวันนี้ ซึ่งแตกต่างจากคนอื่น เช่น คนอีสานที่สามารถพูดภาษาถิ่นอีสาน และภาษากลาง หรือคนใต้ ก็สามารถพูดภาษาถิ่นใต้ และภาษากลาง เขาพูดอย่างติดตลกว่า "...คนบางตาเถรมีกรรม พูดได้แบบเดียวเท่านั้น ไม่เหมือนคนอื่นที่พูดได้หลายแบบ..."

สมชายกล่าวถึงเรื่องการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมต่อว่า ด้านประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปก็มีสาเหตุมาจากเวลาว่างของคนบางตาเถรมีน้อยลง และทำงานหนักขึ้นทำให้ไม่สามารถไปร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมได้เหมือนคนในอดีต รวมทั้งความเชื่อ และค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปก็เป็นสาเหตุที่สำคัญ เพราะประเพณีบางอย่างเกิดมาจากความเชื่อของคนในท้องถิ่น ดังนั้นเมื่อหมดความเชื่อประเพณีก็ต้องหมดไปเป็นเรื่องธรรมดา อย่างเช่นเรื่องการไว้จุก ซึ่งเมื่อก่อนชาวบ้านเชื่อว่าจะทำให้เด็กแข็งแรงไม่เจ็บป่วยง่าย แต่ปัจจุบันการแพทย์สมัยใหม่เข้ามาในตำบล มีระบบการดูแลสุขภาพที่ดี เจ็บป่วยก็มียารักษา ดังนั้นไม่ต้องไว้ผมจุกก็แข็งแรงได้ จะเห็นว่าปัจจุบันไม่มีเด็กไว้จุกในตำบลบางตาเถรอีกแล้ว ประเพณีโกนจุกจึงไม่มีอีกไป

เมื่อผู้วิจัยถามถึงความคิดเห็นในการส่งเสริมวัฒนธรรมสมชายตอบว่า เขาค่อนข้างเห็นด้วยเพราะหากไม่เริ่มทำการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่กำลังจะสูญหาย และฟื้นฟูวัฒนธรรมที่สูญหายไปเสียตั้งแต่วันนี้โอกาสที่วัฒนธรรมบางตาเถรจะกลับมาเหมือนในอดีตก็จะมีมากขึ้น เพราะถ้าปล่อยเวลาให้นานไป โอกาสก็จะน้อยลงไปเรื่อย ๆ หรือไม่ก็ต้องใช้เวลานานในการฟื้นฟู โดยวัฒนธรรมที่เขาเห็นว่าควรส่งเสริมก็คือประเพณีท้องถิ่น เพราะประเพณีจะประกอบไปด้วยกิจกรรมหลากหลาย เป็นโอกาสที่ชาวบางตาเถรจะได้รวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามประเพณีร่วมกัน แต่ทั้งนี้เขาคิดว่าประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริงต่าง ๆ น่าจะส่งเสริมได้ง่ายกว่าด้านอื่น ๆ และด้านที่เกี่ยวกับค่านิยม หรือความเชื่อส่วนบุคคลคงเป็นวัฒนธรรมที่ส่งเสริมยากที่สุด และเมื่อถามถึงความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัฒนธรรมสมชายค่อนข้างเห็นด้วย โดยเฉพาะการพัฒนาวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการรักษาสุขภาพด้วยการแพทย์แผนโบราณ เพราะมีแนวโน้มที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ เนื่องจากผู้นำวัฒนธรรมทางด้านนี้ต่างก็มีความสามารถ และเป็นผู้ที่เข้าใจเรื่องการพัฒนาเป็นอย่างดี ส่วนการ

พัฒนาประเพณีด้านอื่น ๆ อย่างเช่น การบวช การแต่งงาน ซึ่งปัจจุบันมีการลดขั้นตอนเพื่อความสะดวกของเจ้าภาพ เพราะหากทำเหมือนสมัยก่อนที่จัดงานกัน 2-3 วัน เป็นการเสียเวลา และสิ้นเปลืองเงินทอง สมชายจึงเห็นว่าเหมาะสมแล้วกับวิถีชีวิต และเศรษฐกิจในปัจจุบัน

นายรังสรรค์ (นามสมมติ) อายุ 50 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพเกษตรกร (ทำนา, ทำไร่) มีรายได้ประมาณ 13,000 บาทต่อเดือน ซึ่งนอกจากจะเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว เขายังเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) รังสรรค์เป็นชาวบางตาเถรโดยกำเนิด และอยู่ที่นั่นมาโดยตลอดไม่เคยจากบ้านเกิดไปทำงานที่ไหนเลย ด้วยเหตุนี้เขาจึงเห็นความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมตำบลตลอดระยะเวลาที่อยู่ที่นี่ โดยเขาเล่าว่า วัฒนธรรมของบางตาเถรในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อก่อนมาก รังสรรค์จำได้ว่าสมัยก่อนเวลามีประเพณีทอดกฐินที่บางตาเถรก็จะมีการแข่งขันเรือทุกปี รวมทั้งประเพณีเร่เร่ในช่วงปีใหม่ หรือสงกรานต์ ก็จะมีการละเล่นหลายอย่าง เช่น มอญซ่อนผ้า ตีจับ วิ่งเบรียว ฯลฯ ซึ่งปัจจุบันนี้สูญหายไปหมดแล้ว เด็กรุ่นใหม่ก็ไม่มีใครสืบทอดไว้เลย ซึ่งเขาก็รู้สึกเสียดายเป็นอย่างมาก ดังนั้นเมื่อผู้วิจัยถามถึงความคิดเห็นในการส่งเสริมวัฒนธรรม รังสรรค์ตอบว่าเขาค่อนข้างเห็นด้วยหากจะมีการดำเนินการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมของตำบล โดยเฉพาะการฟื้นฟูประเพณีบางอย่างที่สูญหายไปนานแล้ว เพราะเป็นสิ่งที่หาชมได้ยากในปัจจุบัน หากฟื้นฟูขึ้นมาได้ลูกหลานชาวบางตาเถรจะได้มีโอกาสเห็นวัฒนธรรมอันงดงามเหมือนที่เขาเคยเห็นมาแล้วในอดีต ส่วนเรื่องการพัฒนาวัฒนธรรมตำบลนั้น รังสรรค์ค่อนข้างเห็นด้วย โดยเฉพาะการพัฒนาวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการรักษาสุขภาพด้วยการแพทย์แผนโบราณ เพราะเขาเล็งเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ เพราะในปัจจุบันก็ยังได้รับความนิยมเหมือนในอดีต ถึงแม้การแพทย์แผนปัจจุบันจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในตำบล แสดงให้เห็นว่าสรรพคุณในการรักษาของยาแผนโบราณ หรือยาพื้นบ้านเป็นอย่างไรดี เขาเห็นว่าของดีอยู่แล้ว ถ้านำมาพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นก็อาจจะสร้างชื่อเสียงให้ตำบลได้เป็นอย่างดี

นายสุภาพ (นามสมมติ) อายุ 44 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพเกษตรกร (เลี้ยงกุ้ง) รายได้ประมาณ 6,000 บาทต่อเดือน เป็นชาวบางตาเถรโดยกำเนิด สุภาพเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า วัฒนธรรมในตำบลบางตาเถรไม่มีอะไรที่แตกต่างไปจากพื้นที่ภาคกลางอื่น ๆ เขาเล่าว่าวัฒนธรรมสมัยก่อนมีให้เห็นอย่างหลากหลาย เขาจำได้ว่าประเพณีขอฝนที่นิยมทำอย่างแพร่หลายในตำบลคือปั้นเมฆ ซึ่งเขาก็จำรายละเอียดได้ไม่มากนัก เนื่องจากสมัยนั้นเขายังเด็กมาก เขาจะนำดินเหนียวตามชายแม่น้ำมาปั้นเป็นรูปเมฆ รูปปู รูปปลา และสัตว์น้ำอื่น ๆ และยังคงเห็นการแห่ขบวนอยู่หลายครั้ง ส่วนด้านศิลปะการแสดงก็สูญหายไปเยอะ ซึ่งปัจจุบันบางอย่างก็หาผู้สืบทอดไม่ได้แล้ว เช่น เพลงอีแซว เพลงฉ่อย เพลงเกี่ยวข้าว เพราะพ่อเพลงแม่เพลงเสียชีวิตไปเกือบหมด บางคนที่ยังมีชีวิตอยู่ก็แก่เกินไปไม่สามารถถ่ายทอดให้เด็กรุ่นใหม่ได้

สุภาพค่อนข้างเห็นด้วยกับการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมของบางตาเถร ซึ่งหากไม่เริ่มทำการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่กำลังจะสูญหาย และฟื้นฟูวัฒนธรรมที่สูญหายไปเสียตั้งแต่วันนี้ โอกาสที่วัฒนธรรมบางตาเถรจะกลับมาเหมือนในอดีตก็จะน้อยลง ส่วนเรื่องการพัฒนาวัฒนธรรมตำบลนั้น สุภาพค่อนข้างเห็นด้วย โดยเฉพาะการพัฒนาวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการรักษาสุขภาพด้วยการแพทย์แผนโบราณ เพราะ

ในปัจจุบันยาแผนโบราณยังคงได้รับความนิยมอยู่ไม่น้อย ถึงแม้การแพทย์แผนปัจจุบันจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นแล้วก็ตาม ดังนั้นเขาคิดว่าหากนำมาปรับปรุงคุณภาพ รูปแบบเสียใหม่ก็น่าที่จะเป็นผลิตภัณฑ์ประจำตำบลที่มีชื่อเสียงได้

จากรายละเอียดของการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 14 คน ข้างต้น หากนำมาวิเคราะห์ในประเด็นของการส่งเสริมวัฒนธรรม พบว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นมากที่สุด ร้อยละ 71.43 รองลงมาคือศิลปะการแสดงท้องถิ่น ร้อยละ 28.57 (พิจารณาในตารางที่ 6.3)

ตารางที่ 6.3 แสดงความคิดเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการส่งเสริมวัฒนธรรม

ความคิดเห็นต่อส่งเสริมวัฒนธรรม	จำนวน N = 14	ร้อยละ
ภาษาถิ่น	-	-
ศิลปะการแสดง	4	28.57
ประเพณีท้องถิ่น	10	71.43
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	-	-
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	-	-
รวม	14	100.00

ส่วนประเด็นของการพัฒนาวัฒนธรรมพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการพัฒนาโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นประเภทวัดมากที่สุด ร้อยละ 57.14 รองลงมาคือภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนโบราณ ร้อยละ 28.57 และประเพณีท้องถิ่นน้อยที่สุด ร้อยละ 14.29 (พิจารณาในตารางที่ 6.4)

ตารางที่ 6.4 แสดงความคิดเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาวัฒนธรรม

ความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัฒนธรรม	จำนวน N = 14	ร้อยละ
ภาษาถิ่น	-	-
ศิลปะการแสดง	-	-
ประเพณีท้องถิ่น	2	14.29
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4	28.57
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	8	57.14
รวม	14	100.00

6.1.3 ความต้องการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

จากการสัมภาษณ์สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบลทั้ง 16 คน เกี่ยวกับความต้องการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม ปรากฏว่ามีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 14 คน โดยพนักงานส่วนตำบลจำนวน 2 คน ไม่ขอให้ข้อมูล เนื่องจากไม่ใช่คนในพื้นที่ และไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของตำบล ผลการศึกษาในประเด็นการส่งเสริมวัฒนธรรมมีแนวโน้มไปในทางมีความต้องการมากที่สุด กล่าวคือครึ่งหนึ่งมีความต้องการมากที่สุดให้ส่งเสริมวัฒนธรรมตำบล (ร้อยละ 50.00) รองลงมามีความต้องการค่อนข้างมาก (ร้อยละ 35.71) และมีความต้องการค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 14.29) จะเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวนครึ่งหนึ่งมีความต้องการมากที่สุด เพราะฉะนั้นจึงขอสรุปว่าความต้องการส่งเสริมวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง สำหรับประเด็นการพัฒนาวัฒนธรรมพบว่ามีแนวโน้มไปในทางมีความต้องการมาก กล่าวคือเกือบครึ่งมีความต้องการค่อนข้างมากให้พัฒนาวัฒนธรรมตำบล (ร้อยละ 42.86) รองลงมามีความต้องการมากที่สุด (ร้อยละ 35.71) และมีความต้องการค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 21.43) จะเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวนเกือบครึ่งมีความต้องการค่อนข้างมาก เพราะฉะนั้นจึงขอสรุปว่าความต้องการพัฒนาวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับค่อนข้างสูง (พิจารณาในตารางที่ 6.5)

ตารางที่ 6.5 แสดงความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

ระดับความต้องการ	การส่งเสริมวัฒนธรรม		การพัฒนาวัฒนธรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	N = 14		N = 14	
มากที่สุด	7	50.00	5	35.71
ค่อนข้างมาก	5	35.71	6	42.86
ค่อนข้างน้อย	2	14.29	3	21.43
รวม	14	100.0	14	100.0

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นตัวแทนขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 14 คน พบว่ามีความต้องการที่คล้ายคลึงกันที่จะให้ส่งเสริมวัฒนธรรมที่กำลังจะสูญหายไป และที่สูญหายไปนานแล้ว โดยต้องการให้มีการอนุรักษ์ และฟื้นฟูเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะด้านประเพณีท้องถิ่น และศิลปะการแสดงท้องถิ่น ส่วนวัฒนธรรมที่ยังคงอยู่นั้น ต่างมีความเห็นว่าไม่มีความจำเป็นเร่งด่วนต้องอนุรักษ์ ฟื้นฟู เพราะยังไม่ได้สูญหายไปจากตำบลเสียทีเดียว ส่วนประเด็นของความต้องการในการพัฒนาวัฒนธรรม พบว่ามีความต้องการที่คล้ายคลึงกันที่จะให้พัฒนาวัฒนธรรมที่ยังคงมีอยู่ในตำบล และค่อนข้างมีความพร้อม ง่ายต่อการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นคือวัด และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการการแพทย์แผนโบราณ ซึ่งสามารถพัฒนาให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอโดยสรุปดังต่อไปนี้

บัญชา แสดงความคิดเห็นว่า จริง ๆ แล้ว เขาเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมในทุก ๆ ด้านแต่หากเลือกได้ก็ต้องการให้ส่งเสริมวัฒนธรรมด้านประเพณีท้องถิ่นก่อน เนื่องจากในปัจจุบันประเพณีท้องถิ่นของบางตาเถรกำลังจะสูญหายไป และบางอย่างก็อาจกล่าวได้ว่าสูญหายไปจากบางตาเถรมาเป็นเวลานานแล้ว อย่างเช่น ประเพณีขอฝน และประเพณีที่พบเห็นกันได้น้อยเต็มทีอย่างประเพณีทำขวัญข้าว ซึ่งการฟื้นฟูให้ประเพณีเหล่านี้ อาจไม่ได้ทำให้คงอยู่เหมือนในอดีต เนื่องจากความจำเป็น ความเชื่อ และวิถีชีวิตในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยให้ประเพณีเหล่านี้คงอยู่ ตำบลอาจจะดำเนินการในลักษณะของการให้ข้อมูล และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนหรือเยาวชนทราบถึงคุณค่า ความงดงาม และความสำคัญของประเพณีดังกล่าวที่มีต่อการดำเนินชีวิตของชาวบางตาเถรในอดีต เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมอันดีงามของตำบล ส่วนประเพณีที่ปัจจุบันนี้ยังคงมีอยู่ แต่ซบเซา และมีชาวบ้านร่วมเข้าร่วมในประเพณีน้อย ก็ต้องส่งเสริมโดยจัดกิจกรรมให้ประเพณีมีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ประเพณีสงกรานต์ก็ให้จัดกิจกรรมรดน้ำผู้สูงอายุ โดยทำรวมทั้งตำบล แทนที่จะไปแยกทำแต่ละบ้าน และจัดกิจกรรมการเล่น การแสดง ให้เหมือนที่ในอดีต น่าจะทำให้ประเพณีสงกรานต์มีสีสัน และมีความสนุกสนานมากขึ้น

สำหรับความต้องการพัฒนาวัฒนธรรมนั้น บัญชามีความต้องการให้พัฒนาวัดเป็นลำดับแรก เนื่องจากมีความเห็นว่าหากทำให้วัดในตำบลเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสุพรรณบุรีได้ ก็จะเป็นจุดเริ่มต้นของการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกรู้จักตำบลบางตาเถร และลำดับต่อไปก็สามารถที่จะนำเสนอวัฒนธรรมทั้งดงที่มีคุณค่าของตำบลบางตาเถร อาทิ การแสดงท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่น และผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาของชาวบางตาเถร โดยวัดที่เขาเห็นว่าน่าจะมีการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในตำบลก็มีหลายวัด คือ วัดไผ่โรงวัว , วัดไชนารามวรวิหาร และวัดโบสถ์ดอนลำแพน

อำนาจ มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกับบัญชาที่ให้ความสำคัญของวัฒนธรรมตำบลด้านต่าง ๆ เท่าเทียมกัน แต่ในความเป็นจริงจะต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่น อาทิ ความเป็นไปได้ที่จะดำเนินการ และความจำเป็นเร่งด่วน เขาเห็นว่าหากไม่เร่งส่งเสริม อนุรักษ์ พัฒนาประเพณีท้องถิ่นบางอย่าง อาจทำให้สูญหายไปอย่างถาวร ดังนั้นเขาจึงต้องการให้ส่งเสริมประเพณีเป็นอันดับแรก โดยเขาอยากให้ฟื้นฟูประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริงอย่างประเพณีสงกรานต์ ให้มีความงดงามเหมือนเช่นในอดีต ส่วนการพัฒนาวัฒนธรรมเขาต้องการให้พัฒนาวัดในตำบลให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยควรปรับปรุงและจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเสียใหม่ โดยให้วัดเป็นศูนย์รวมของกิจกรรมทางวัฒนธรรม ทั้งศิลปะการแสดงที่หาชมได้และประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ ตลอดจนเป็นแหล่งรวมของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น อาทิ ยาแผนโบราณ งานหัตถกรรม และสินค้าเกษตรแปรรูปต่าง ๆ เพราะนอกจากจะเกิดประโยชน์ในแง่ของการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นแล้ว ยังเป็นการสร้างชื่อเสียง และเพิ่มรายได้ให้กับชาวบางตาเถรอีกด้วย

เสมา ต้องการให้ส่งเสริมศิลปะการแสดงของท้องถิ่นเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะด้านดนตรีไทย เนื่องจากเห็นว่ามีความพร้อมเรื่องบุคลากร และเครื่องดนตรีก็มีอยู่แล้ว เหลือแค่การดำเนินการ ซึ่งความจริงขณะนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลก็ได้ดำเนินการไปแล้ว คือการจ้างครูแจ้ไปสอนการขับเสภา และอ่านทำนองเสนาะในโรงเรียนสองพี่น้องวิทยา แต่เขาคิดว่าน่าจะนอกจากจะให้เด็กได้เรียนในโรงเรียนแล้ว น่าจะให้มีการสอนทั้งดนตรีไทย และการร้องเพลงไทย ขับเสภา ให้กับชาวบ้านด้วย ส่วนเรื่องการพัฒนาวัฒนธรรมเสมาต้องการให้พัฒนาการแพทย์แผนโบราณมากที่สุด เนื่องจากที่นี่มีหมอแผนโบราณที่มีชื่อเสียง และยาที่มีสรรพคุณดีเยี่ยม เขาต้องการให้ยาแผนโบราณของบางตาเถรมีชื่อเสียงในระดับประเทศ ไม่ใช่แค่ระดับท้องถิ่นดังนั้นต้องอาศัยกระบวนการปรับปรุง และประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ

ประยง ต้องการส่งเสริมศิลปะการแสดงท้องถิ่นมากที่สุด โดยเฉพาะเรื่องกลองยาว เนื่องจากเห็นว่าเป็นการแสดงสำคัญ และแสดงได้หลายโอกาส ทั้งงานบวช งานแต่งงาน งานประเพณีรื่นเริงต่าง ๆ ถ้าตำบลบางตาเถรสามารถส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดศิลปะการแสดงด้านนี้อย่างจริงจัง ตำบลเราคงมีคณะกลองยาวเป็นของตนเอง ไม่ต้องไปจ้างมาจากที่อื่น เงินทองหมุนเวียนอยู่ในตำบล สำหรับการพัฒนาวัฒนธรรมประยงต้องการให้พัฒนาการแพทย์แผนโบราณมากที่สุด เนื่องจากเป็นที่ยอมรับว่ายาแผนโบราณของที่นี่มีสรรพคุณดีเยี่ยม และผู้เชี่ยวชาญด้านนี้ หรือที่เรียกว่าหมอพื้นบ้านก็มีความเข้าใจเรื่องการพัฒนาเป็นอย่างดี และพร้อมจะให้ความร่วมมือหากองค์การบริหารส่วนตำบลจะทำโครงการพัฒนาทางด้านนี้ เขามีความคิดเห็นเหมือนกับ

เสมาโดยต้องการให้ยาแผนโบราณของบางตาเถรมีชื่อเสียงในระดับประเทศ ไม่ใช่แค่ระดับท้องถิ่น และไม่
อยากให้ภูมิปัญญาด้านนี้ต้องสูญหายไป

รัตนา มีความต้องการเหมือนเสมา และประยง คือต้องการส่งเสริมศิลปะการแสดงท้องถิ่นมากที่สุด
แต่เป็นศิลปะการแสดงด้านรำวง เพราะคิดว่าเป็นศิลปะการแสดงที่ใช้ได้ในทุกโอกาสที่เป็นงานรื่นเริง และเป็น
ศิลปะการแสดงที่มีความสนุกสนาน เคยได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในอดีต นอกจากนั้นยังเห็นว่ามี
เป็นไปได้ในการส่งเสริม เพราะยังพอมียุคกลางที่เก๋ในเรื่องนี้ และไม่ต้องใช้งบประมาณมากเท่ากับการ
เสริมวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ส่วนการพัฒนาวัฒนธรรมรัตนาต้องการให้ให้พัฒนาโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทาง
ประวัติศาสตร์ของตำบลเป็นอย่างมาก โดยเห็นว่าวัดน่าจะพัฒนาได้ง่ายที่สุด โดยเฉพาะวัดไผ่โรงวัว เพราะมี
ชื่อเสียงเป็นที่รู้จักดีอยู่แล้ว แต่ถ้าสามารถปรับปรุงให้เป็นระเบียบ และเพิ่มกิจกรรมทางวัฒนธรรมอื่น ๆ เข้าไป
ก็น่าจะทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศได้

สุภาพ และ บรรเทา มีความต้องการให้ส่งเสริมวัฒนธรรมของตำบลเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้าน
ประเพณีท้องถิ่น เพราะประเพณีบางอย่างของตำบลกำลังอยู่ในภาวะชบเซา และเกือบจะสูญหายไป ดังนั้นจึง
ควรที่จะทำการฟื้นฟูโดยเร่งด่วน ส่วนการพัฒนาวัฒนธรรมทั้งสองมีความต้องการอย่างมากให้พัฒนาโบราณ
สถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของตำบล โดยเห็นว่าวัดน่าจะพัฒนาได้ง่ายที่สุด ทั้งสองกล่าวตรงกันว่า
หากตำบลสามารถพัฒนาวัดในบางตาเถร อย่างเช่น วัดไผ่โรงวัว ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของตำบล ก็
น่าจะทำให้วัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ของบางตาเถรเป็นที่รู้จักมากขึ้น เพราะวัดจะเป็นศูนย์รวมกิจกรรมทาง
วัฒนธรรมต่าง ๆ และความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะดำเนินการพัฒนาวัดก็มีมากทั้งงบประมาณ
และบุคลากร

รังสรรค์, วินัย, อนุรักษ์, สงวน และไกร มีความต้องการค่อนข้างมากในการส่งเสริมวัฒนธรรมของ
ตำบล โดยทั้ง 5 คน มีความต้องการตรงกันคือ ต้องการให้ส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นเป็นลำดับแรก เนื่องจาก
เป็นความจำเป็นเร่งด่วน หากไม่เร่งดำเนินการอาจจะยากแก่การฟื้นฟู และในปัจจุบันไม่ค่อยมีโอกาที่ชาวบาง
ตาเถรจะรวมตัวกันได้ หากฟื้นฟูประเพณีเก่า ๆ ขึ้นมาก็จะทำให้ชาวบางตาเถรมี กิจกรรมที่ได้ทำร่วมกัน เป็น
การกระชับความสัมพันธ์ และสร้างความกลมเกลียวให้ชาวบางตาเถรได้เป็นอย่างดี ส่วนความต้องการในการ
พัฒนาวัฒนธรรมนั้น ทั้ง 5 คนตอบว่า ต้องการให้พัฒนาวัดเป็นลำดับแรก โดยต้องการให้พัฒนาวัดในตำบล
ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยควรปรับปรุง และจัดรูปแบบการท่องเที่ยวให้เป็นการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรม ให้วัดเป็นศูนย์รวมของกิจกรรมทางวัฒนธรรม ทั้งศิลปะการแสดงที่หาชมได้ยาก รวมทั้งประเพณี
ท้องถิ่นต่าง ๆ ตลอดจนให้เป็นแหล่งรวมของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น อาทิ ยาแผนโบราณ หัตถกรรม
และสินค้าเกษตรแปรรูปต่าง ๆ เพราะนอกจากจะเกิดประโยชน์ในแง่ของการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นแล้ว ยังเป็น
การสร้างชื่อเสียง และเพิ่มรายได้ให้กับชาวบางตาเถรอีกด้วย

สมชาย และ สมพงษ์ มีความต้องการค่อนข้างน้อยในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมตำบล ซึ่งถึง
แม้ทั้งสองจะทราบดีว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญ และในความเป็นจริงควรจะต้องให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม
เท่ากับการพัฒนาตำบลในด้านอื่น ๆ แต่เนื่องจากทั้งสองคนยังเห็นว่า ตำบลบางตาเถรยังมีความจำเป็นเร่งด่วน

ด้านอื่นที่จะต้องเร่งดำเนินการ อาทิ เรื่องความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเห็นว่าหากชาวบางตาเถรยังลำบากยากจน ไม่ได้รับบริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน ก็ยากที่จะให้เขาสนใจเรื่องของวัฒนธรรม ดังนั้นถ้าถามถึงความต้องการในขณะนี้ทั้งสองจึงตอบว่ายังต้องการในระดับค่อนข้างน้อย เพราะทราบดีว่าหากทุ่มเทงบประมาณไปกับส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม อาจจะทำให้ชาวบ้านบางส่วนไม่พอใจได้ และหากมีความพร้อมก็คิดว่าวัฒนธรรมที่ที่ต้องการให้ส่งเสริมในลำดับแรกคือประเพณีท้องถิ่น โดยเฉพาะประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง เพราะชาวบ้านน่าจะให้ความร่วมมือมากกว่าด้านอื่น ๆ ส่วนเรื่องการพัฒนาต้องการให้พัฒนาวัด เนื่องจากมีความพร้อมกว่าด้านอื่น ๆ และหากพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ก็จะเป็นผลดีต่อการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมตำบลในด้านอื่น ๆ ต่อไป

จากรายละเอียดของการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 14 คน ข้างต้น หากนำมาวิเคราะห์ในประเด็นของการส่งเสริมวัฒนธรรม พบว่าส่วนใหญ่ต้องการให้ส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นมากที่สุด ร้อยละ 78.57 รองลงมาคือศิลปะการแสดงท้องถิ่น ร้อยละ 21.43 (พิจารณาในตารางที่ 6.6)

ตารางที่ 6.6 แสดงความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมวัฒนธรรม

ความต้องการในการส่งเสริมวัฒนธรรม	จำนวน N = 14	ร้อยละ
ภาษาถิ่น	-	-
ศิลปะการแสดง	3	21.43
ประเพณีท้องถิ่น	11	78.57
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	-	-
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	-	-
รวม	14	100.00

สำหรับประเด็นของการพัฒนาวัฒนธรรมพบว่า ส่วนใหญ่ต้องการให้พัฒนาโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นประเภทวัดมากที่สุด ร้อยละ 85.71 รองลงมาคือภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนโบราณ ร้อยละ 14.29 (พิจารณาในตารางที่ 6.7)

ตารางที่ 6.7 แสดงความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาวัฒนธรรม

ความต้องการในการพัฒนาวัฒนธรรม	จำนวน N = 14	ร้อยละ
ภาษาถิ่น	-	-
ศิลปะการแสดง	-	-
ประเพณีท้องถิ่น	-	-
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2	14.29
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	12	85.71
รวม	14	100.00

6.1.4 การจัดการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งประกอบด้วยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบล รวม 16 คน มีจำนวน 2 คนไม่แสดงความคิดเห็น โดยให้เหตุผลว่างานในความรับผิดชอบยังไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลมากนัก ดังนั้นยังไม่สามารถแสดงความคิดเห็นในรายละเอียดระดับลึกของการจัดการเรื่องดังกล่าวได้ ดังนั้นจึงมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 14 คน โดยทั้งสองประเด็นดังกล่าวจะขอสรุปดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีแนวโน้มว่ามีความสามารถค่อนข้างมากในการจัดการส่งเสริมวัฒนธรรมตำบล เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบล และชาวบางตาเถรมีความสามารถในการจัดการส่งเสริมวัฒนธรรมตำบลค่อนข้างมาก (ร้อยละ 67.29) รองลงมาคือระดับค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 28.57) และมีเพียง 1 คน ที่เห็นว่ามีความสามารถมาก (ร้อยละ 7.14) ส่วนประเด็นของการพัฒนาวัฒนธรรมพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบล และชาวบางตาเถรมีความสามารถในการจัดการพัฒนาวัฒนธรรมตำบลค่อนข้างมาก (ร้อยละ 42.86) รองลงมาคือระดับมาก และระดับค่อนข้างน้อยเท่ากัน (ร้อยละ 28.57) ดังนั้นจึงสรุปว่าความสามารถในการจัดการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถรอยู่ในระดับค่อนข้างสูง (พิจารณาตารางที่ 6.8)

ตารางที่ 6.8 แสดงความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการส่งเสริม และพัฒนา
วัฒนธรรม

ความสามารถในการจัดการ	การส่งเสริมวัฒนธรรม		การพัฒนาวัฒนธรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	N = 14		N = 14	
มาก	1	7.14	4	28.57
ค่อนข้างมาก	9	64.29	6	42.86
ค่อนข้างน้อย	4	28.57	4	28.57
รวม	14	100.00	14	100.00

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างความสามารถในการจัดการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดที่ระดับความสามารถในการจัดการ โดยเห็นว่าความสามารถในการจัดการพัฒนาวัฒนธรรมมีมากกว่าความสามารถในการจัดการส่งเสริมวัฒนธรรม กล่าวคือ ความสามารถในระดับมากของการจัดการส่งเสริมวัฒนธรรมคิดเป็นร้อยละ 7.14 ในขณะที่ความสามารถในระดับมากของการจัดการพัฒนาวัฒนธรรมคิดเป็นร้อยละ 28.57 ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า การส่งเสริมวัฒนธรรมโดยการอนุรักษ์ฟื้นฟูทำได้ยากกว่า เพราะเกี่ยวข้องกับคน ความสำนึก แต่การพัฒนาทำได้ง่ายกว่า โดยต้องอาศัยทรัพยากร และการจัดการที่ดี

บัญชา มีความเห็นว่าในภาพรวมแล้วความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในการจัดการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถรน่าจะอยู่ในระดับอยู่ในระดับสูง โดยหากพิจารณารายด้านของการจัดการ ทั้งในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมเขามีความเห็นว่าด้านภาวะผู้นำ และการวางแผนน่าจะมีความสามารถมากกว่าด้านอื่น

ด้านภาวะผู้นำ เขาคิดว่ามีความสามารถมาก เนื่องจากผู้นำทางวัฒนธรรมในตำบลบางตาเถรให้ความร่วมมือกับการพัฒนาตำบลเป็นอย่างดี จะเห็นได้จากการที่ให้ความร่วมมือเป็นที่ปรึกษาให้องค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินโครงการวัฒนธรรมต่าง ๆ อย่างเช่นโครงการที่ทำการถ่ายถอดศิลปะการแสดงการขับเสภา อ่านทำนองเสนาะก็ได้ครูแจ้ คล้ายสีทอง มาเป็นที่ปรึกษาและเป็นผู้ถ่ายทอดให้กับเด็กนักเรียนโรงเรียนสองพี่น้องวิทยาโดยตรง ส่วนด้านการร่างก็กำลังได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก โดยกลุ่มแม่บ้านหลายกลุ่ม เช่น หมู่ 15, 5 มีการรวมตัวฟื้นฟูกิจกรรมการร่างขึ้น ดังนั้นเขาจึงเห็นว่าความสามารถด้านผู้นำในการส่งเสริมศิลปะการแสดงท้องถิ่นน่าจะมากที่สุด ส่วนด้านการพัฒนาคิดว่าผู้นำในการพัฒนาแผนโบราณ อยู่ในระดับสูง เพราะบางตาเถรหมอบ้านแก่งหลายคน เช่น หมอชาญ อดีตแพทย์ประจำตำบลก็เป็นมีความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนา และให้ความร่วมมือกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างดี รองลงมาคือการพัฒนาวัด ซึ่งในส่วนของการบูรณการวัดไม่มีปัญหาอะไร เพราะสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่จะเป็น

กรรมการวัด จะมีปัญหาบ้างกับพระบางรูป ซึ่งยังไม่ค่อยเข้าใจเรื่องการพัฒนาท้องถิ่น บัญชากล่าวว่า วัดอาจจะพัฒนายากกว่ายาแผนโบราณเล็กน้อย เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถเข้าไปดำเนินการได้ทันที ต้องได้รับการอนุญาตจากทางวัดก่อน แต่หลาย ๆ วัดในตำบลก็ให้ความร่วมมือดี มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ยังไม่เข้าใจ ซึ่งบัญชากล่าวว่า ถ้าจะเข้าไปทำจริง ๆ ก็คงทำได้ เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจตามกฎหมาย แต่โดยปกติถ้าบัญชารู้ว่าทำอะไรแล้วจะเกิดปัญหา ก็จะยุติไว้ก่อน ไปดำเนินการในส่วนที่ไม่มีปัญหา ก่อน ไม่อย่างนั้นงานก็จะไม่คืบหน้า

สำหรับการวางแผน บัญชาคิดว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสามารถเต็มร้อย เพราะไม่ว่าจะทำอะไรก็จะต้องมีการทำประชาคม ระดมความคิดเห็นของประชาชน โดยมีการนำเสนอปัญหา แสวงหาทางเลือก ในการแก้ปัญหาาร่วมกัน ส่วนในเรื่องของจุดประสงค์ วิธีการดำเนินงาน และผลที่คาดว่าจะได้รับ ก็มีความชัดเจนเพราะจะต้องเขียนเป็นโครงการขอตั้งงบประมาณ ซึ่งในการส่งเสริมวัฒนธรรม คิดว่าความสามารถในการวางแผนด้านศิลปะการแสดงมากที่สุด เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการไปแล้ว ส่วนเรื่องของประเพณีก็ได้ดำเนินการไปแล้วบางส่วน สนับสนุนกิจกรรมทางประเพณีผ่านทางโรงเรียน และร่วมกับองค์กรอื่น ๆ ส่วนเรื่องของการพัฒนาคิดว่าเรื่องของการพัฒนาวัดมีการวางแผนที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรมพอสมควร น่าจะดำเนินการได้ในปี 2545 ส่วนเรื่องยาแผนโบราณกำลังอยู่ระหว่างเตรียม ยังไม่เรียบร้อยนัก บัญชายังกล่าวอีกว่าการวางแผนทางองค์การบริหารส่วนตำบลค่อนข้างมีกระบวนการวางแผนชัดเจน แต่ทั้งนี้จะดำเนินการเรื่องใดก่อนหรือหลังจะต้องดูงบประมาณที่สามารถจัดสรรได้ โดยส่วนตัวแล้วให้ความสำคัญกับการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม แต่งบประมาณที่องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจัดสรรได้มีให้ได้ทุกปี แต่จำนวนเงินแต่ละปีไม่มาก ดังนั้นโครงการที่ส่งเสริม และพัฒนาจึงเป็นโครงการขนาดเล็ก เขาเห็นว่าการที่จะเริ่มต้นดำเนินการเรื่องวัฒนธรรมจะต้องใช้งบประมาณที่มากกว่านี้จึงได้พยายามของงบประมาณสนับสนุนสำหรับส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมโดยเฉพาะ ซึ่งได้มาประมาณล้านกว่าบาท คาดว่าจะสามารถดำเนินการ และเห็นผลชัดเจนในปีหน้า

การจัดโครงสร้างองค์การ บัญชาคิดว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสามารถเป็นอย่างมาก เพราะมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน โดยมีหลักในการแบ่งที่เหมาะสมตามลักษณะงาน เช่น ถ้าเป็นโครงการที่ดำเนินงานในพื้นที่รับผิดชอบของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลคนใด คนนั้นก็จะต้องรับผิดชอบ เนื่องจากจะทำให้สะดวกในการประสานงานกับชาวบ้าน และนอกจากนั้นก็จะแบ่งตามความรู้ความสามารถ คือ ใครเก่งเรื่องอะไรก็ให้รับผิดชอบเรื่องนั้น ซึ่งนอกเหนือจากนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลยังได้แสวงหาความร่วมมือจากบุคคลภายนอกที่มีบทบาททางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ โดยขอความร่วมมือให้เป็นที่เป็นที่ปรึกษา คอยให้คำแนะนำในการดำเนินงานวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล บัญชาคิดว่าความสามารถในด้านนี้มีมากทั้งในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมยกเว้นด้านภาษาถิ่นซึ่งยังไม่ชัดเจน โดยที่เขาเห็นว่าที่ชัดเจนที่สุดคงเป็นเรื่องของการส่งเสริม และพัฒนาโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ ประเพณีวัด ซึ่งการส่งเสริม คือการอนุรักษ์ พื้นฟู ให้วัดสะอาด รมรื่น เป็นศูนย์รวมของกิจกรรมทางศาสนา ส่วนพัฒนางานก็จะปรับเปลี่ยนให้วัดมี

บทบาทในทางวัฒนธรรม โดยให้เป็นศูนย์รวมของกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ซึ่งการแบ่งความรับผิดชอบในการดำเนินงานนั้นมีความชัดเจน คนที่รู้เรื่องวัด และคุ้นเคยกับพระก็จะได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ

การอำนวยการก็เช่นเดียวกัน ที่ปรึกษาด้านต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล จะเป็นผู้คอยแนะนำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเหมาะสม รวมทั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่รับผิดชอบตามพื้นที่ และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความชำนาญเฉพาะด้านก็จะเป็นผู้อำนวยการให้โครงการต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยคิดว่าในการส่งเสริมน่าจะเป็นเรื่องศิลปะการแสดงที่อำนวยการได้ดี ด้านประเพณีน่าจะรองลงมา แต่ภาษาถิ่นนั้นเขาเห็นว่ายังไม่ชัดเจน ส่วนเรื่องการพัฒนาวัฒนธรรมคิดว่าการอำนวยการด้านวัดน่าจะมีความเหมาะสม เพราะมีบุคลากรที่มีความสามารถหลายคน รองลงมาคือยาแผนโบราณ

ส่วนการควบคุมดูแล เขาคิดว่ามีความสามารถพอสมควร เพราะเขาจะเป็นผู้ติดตามดูทุกโครงการที่ดำเนินการไป หากพบจุดบกพร่องก็จะนำมาใช้เป็นบทเรียนในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมด้านอื่นต่อไปในอนาคต แต่ทั้งนี้ยังไม่มีมีการตั้งเป็นคณะกรรมการติดตามประเมินผลสำเร็จที่ชัดเจน มีโครงการเดียวที่ชัดเจนคือการสอนอ่านทำนองเสนาะ และขับเสภา ซึ่งร่วมกับโรงเรียนสองพี่น้องวิทยา ซึ่งการสอนเป็นหลักสูตรของโรงเรียนที่จะต้องมีการวัดผลอยู่แล้ว ทางโรงเรียนจะเป็นผู้ประเมินผล ส่วนการอนุรักษ์พื้นพืดก็น่าจะควบคุมดูแลได้ง่าย เช่นเดียวกับการพัฒนาวัดน่าจะควบคุมดูแล และติดตามประเมินผลได้ง่าย เพราะค่อนข้างเป็นรูปธรรม เขากล่าวว่าการส่งเสริม และพัฒนาสิ่งที่เป็นวัตถุจะควบคุม ดูแล ติดตาม และตรวจสอบได้ง่ายกว่างานที่เป็นนามธรรม

เสมา ประยง และรัตนาศรี มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันว่า ในภาพรวมแล้วความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในการจัดการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถรน่าจะอยู่ในระดับอยู่ในระดับสูง กล่าวคือมีความเห็นว่าจะสามารถในการจัดการส่งเสริมวัฒนธรรมมีค่อนข้างมาก ส่วนด้านการพัฒนาวัฒนธรรมทั้งสามคิดว่ามีความสามารถมาก โดยหากพิจารณาทางด้านของการจัดการทั้งสามเห็นว่าทั้งในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมมีความสามารถด้านผู้นำ และการจัดโครงสร้างองค์การน่าจะสูงกว่าด้านอื่น ๆ มีรายละเอียดดังนี้

ความสามารถด้านผู้นำมีมาก เนื่องจากผู้นำทางวัฒนธรรมในตำบลบางตาเถรให้ความร่วมมือเป็นที่ปรึกษาให้องค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินโครงการวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ให้ครูแจ้ง คล้ายสีทอง เป็นที่ปรึกษาและเป็นผู้ถ่ายทอดการอ่านทำนองเสนาะ และขับเสภาให้กับเด็กนักเรียนโรงเรียนสองพี่น้องวิทยาส่วนด้านของการร่วมาก็กำลังได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก ผู้นำเรื่องนี้คือกลุ่มแม่บ้าน เช่น กลุ่มแม่บ้านหมู่ 15 และหมู่ 5 มีการรวมตัวฟื้นฟูกิจกรรมการร่วมนั้น ดังนั้นจึงคิดว่าความสามารถด้านผู้นำในการส่งเสริมศิลปะการแสดงท้องถิ่นน่าจะมีค่อนข้างมาก ส่วนด้านการพัฒนาคิดว่าผู้นำมีความสามารถมากในการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพราะสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่จะเป็นกรรมการวัด ซึ่งหลาย ๆ วัดในตำบลก็ให้ความร่วมมือดี โดยเฉพาะวัดไผ่โรงวัว และวัดโบสถ์ดอนลำแพน

สำหรับการวางแผน ทั้งสามคนคิดว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสามารถมาก เพราะในกระบวนการวางแผน องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถทำเป็นขั้นตอน คือ การนำเสนอปัญหา แสวงหาทางเลือกในการ

แก้ปัญหาาร่วมกัน ส่วนในเรื่องของจุดประสงค์ วิธีการดำเนินงาน และผลที่คาดว่าจะได้รับ ก็มีความชัดเจน เพราะการขอตั้งงบประมาณจะต้องเขียนโครงการ และที่สำคัญจะมีการทำประชาคมทุกครั้ง ซึ่งในการส่งเสริมวัฒนธรรม คิดว่าความสามารถในการวางแผนค่อนข้างมาก โดยเฉพาะด้านศิลปะการแสดง เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการไปแล้ว ส่วนเรื่องของประเพณีก็มีการสนับสนุนกิจกรรมผ่านทางโรงเรียน สำหรับการวางแผนการพัฒนาดูแลวัดมีความชัดเจนมาก โดยเฉพาะการวางแผนพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพราะตอนนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบล ทราบสภาพปัญหาแล้ว กำลังอยู่ระหว่างเสนอทางเลือกในการแก้ไข และกำหนดวิธีการดำเนินงาน

การจัดโครงสร้างองค์การ ทั้งสามคนคิดว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสามารถเป็นอย่างมาก เพราะมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน โดยโครงการที่ดำเนินงานในพื้นที่รับผิดชอบของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลคนใด คนนั้นก็จะต้องรับผิดชอบ และหากพบว่าสมาชิกคนใดมีความรู้ความสามารถเรื่องใดเป็นพิเศษก็ให้รับผิดชอบเรื่องนั้นไป นอกจากนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลยังได้แสวงหาความร่วมมือจากบุคคลภายนอกมีความรู้ความสามารถทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เป็นที่ปรึกษา คอยให้คำแนะนำการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งสามคิดว่าความสามารถในการส่งเสริมวัฒนธรรมค่อนข้างมากในทุกด้านเว้นแต่ด้านของภาษาถิ่นซึ่งยังไม่ชัดเจน แต่ที่เห็นชัดเจนในการส่งเสริมวัฒนธรรมก็คือเรื่องศิลปะการแสดงท้องถิ่นที่จัดคนได้ตรงกับความรู้ความสามารถที่สุด ส่วนการพัฒนาดูแลวัดมีความสามารถมากในการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาวัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ และเป็นกรรมการวัดเป็นผู้รับผิดชอบ รองลงมาคือเรื่องยาแผนโบราณที่ให้หมอชาญเป็นที่ปรึกษา

ส่วนการอำนวยการจะมีที่ปรึกษาด้านต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ให้คำแนะนำ ให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม รวมทั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่รับผิดชอบตามพื้นที่ และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความชำนาญเฉพาะด้านก็จะเป็นผู้อำนวยการให้โครงการต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยคิดว่าในการส่งเสริมศิลปะการแสดงมีความสามารถในการอำนวยการค่อนข้างมาก ด้านประเพณีน่าจะรองลงมา แต่ภาษาถิ่นนั้นเขาเห็นว่ายังไม่ชัดเจน ส่วนเรื่องการพัฒนาวัฒนธรรมคิดว่าการอำนวยการด้านการพัฒนาวัดน่าจะดีมาก เพราะมีบุคลากรที่มีความสามารถหลายคน รองลงมาคือยาแผนโบราณ

สำหรับการควบคุมดูแล ทั้งสามเห็นว่าตอนนี้ยังไม่ชัดเจนนัก เพราะยังไม่มีมีการตั้งคณะกรรมการควบคุม ดูแล หรือติดตามประเมินผลการ ถ้าเป็นโครงการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานต่าง ๆ ก็จะมีคณะกรรมการตรวจรับ ซึ่งงานวัฒนธรรมยังทำลักษณะนั้นไม่ได้ แต่คิดว่าในอนาคตหากมีโครงการทางวัฒนธรรมมากขึ้น ก็คงต้องมีการปรับปรุงในส่วนนี้ให้ดี เท่าที่ทำมาเป็นการติดตามสอบถามกันถึงความคืบหน้าในการดำเนินงานกับผู้รับผิดชอบ ทั้งสามคิดว่าในการส่งเสริมโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ประเภทวัดน่าจะสามารถควบคุมดูแลได้ดีค่อนข้างมาก เพราะเป็นรูปธรรม ส่วนเรื่องของการพัฒนาวัฒนธรรม คิดว่าการควบคุมดูแลการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวน่าจะทำได้มากที่สุด เพราะผลสำเร็จวัดได้เป็นรูปธรรมกว่าการพัฒนาด้านอื่น ๆ ส่วนการพัฒนาด้านการแพทย์แผนโบราณก็น่าจะทำได้ดี แต่ต้องอาศัยผู้มีความรู้เฉพาะทาง ซึ่งก็มีอยู่จำนวนไม่น้อยในตำบลบางตาเถร

สวณ, รั้งสรรค์, สุภาพ และบรรเทา มีความคิดเห็นว่า ความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในภาพรวมของการจัดการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ทั้งสามเห็นว่า ความสามารถด้านผู้นำน่าจะมีมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม มีรายละเอียด จำแนกรายด้านของการจัดการดังนี้

ความสามารถด้านผู้นำมีค่อนข้างมาก เพราะตำบลบางตาเถรมีผู้นำทางวัฒนธรรมอยู่หลายท่าน และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีกับการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนหนึ่งก็ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้ องค์การบริหารส่วนตำบลในการวางแผนดำเนินโครงการวัฒนธรรมต่าง ๆ และที่สำคัญประธานกรรมการ บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคนปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมของตำบล เป็นอย่างมาก ทั้งสี่คนจึงเห็นว่าเมื่อผู้นำให้ความสนใจ ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจึงเกิดขึ้น โดยคิดว่าความสามารถของผู้นำในการส่งเสริมด้านการแสดงน่าจะมีค่อนข้างมาก ส่วนด้านการพัฒนาคิดว่าผู้นำมีความสามารถค่อนข้างมากในการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพราะสมาชิกองค์การบริหารส่วน ตำบล ส่วนใหญ่จะเป็นกรรมการวัด ซึ่งหลาย ๆ วัดในตำบลก็ให้ความร่วมมือดี โดยเฉพาะวัดไผ่โรงวัว และวัด โบสถ์ดอนลำแพน

สำหรับการวางแผน ทั้งสี่คนคิดว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสามารถค่อนข้างมาก เพราะใน กระบวนการวางแผน องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถทำเป็นขั้นตอน คือ การนำเสนอปัญหา แสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาาร่วมกัน ส่วนในเรื่องของจุดประสงค์ วิธีการดำเนินงาน และผลที่คาดว่าจะได้รับ ก็มี ความชัดเจน เพราะการขอตั้งงบประมาณจะต้องเขียนโครงการ และที่สำคัญจะมีการทำประชาคมทุกครั้ง ซึ่งใน การส่งเสริมวัฒนธรรม คิดว่าความสามารถในการวางแผนด้านศิลปะการแสดงค่อนข้างมาก เพราะองค์การ บริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการไปแล้ว ส่วนเรื่องของประเพณีก็มีการสนับสนุนกิจกรรมผ่านทางโรงเรียน สำหรับการวางแผนการพัฒนาคิดว่ามีความความสามารถวางแผนค่อนข้างมาก ขณะนี้กำลังวางแผนพัฒนาวัด ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยตอนนี้อยู่ในขั้นทราบสภาพปัญหาแล้ว กำลังเสนอแนวทางในการ แก้ไข และกำหนดวิธีการดำเนินงาน

การจัดโครงสร้างองค์การ ทั้งสี่คนคิดว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสามารถค่อนข้างมาก เพราะมี การแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน โดยโครงการที่ดำเนินงานในพื้นที่รับผิดชอบของสมาชิกองค์การบริหารส่วน ตำบลคนใด คนนั้นก็จะต้องรับผิดชอบ และหากพบว่าสมาชิกคนใดมีความรู้ความสามารถเรื่องใดเป็นพิเศษก็ ให้รับผิดชอบเรื่องนั้นไป นอกจากนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลยังได้แสวงหาความร่วมมือจากบุคคลภายนอก มีความรู้ความสามารถทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เป็นที่ปรึกษา คอยให้คำแนะนำการทำงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบล ทั้งสามคิดว่าความสามารถในด้านนี้มีค่อนข้างมากทั้งในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมทุกด้าน ยกเว้นด้านภาษาถิ่นซึ่งยังไม่ชัดเจน แต่ที่เห็นชัดเจนในการส่งเสริมวัฒนธรรมก็คือเรื่องการอนุรักษ์ฟื้นฟู โบราณสถาน เพราะที่จัดคนได้ตรงกับความรู้ความสามารถที่สุด ส่วนการพัฒนาก็คงเป็นเรื่องการพัฒนาวัดเป็น สถานที่ท่องเที่ยวที่ให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ และเป็นกรรมการวัดเป็นผู้รับผิดชอบ ลำดับถัด มาคิดว่าน่าจะเป็นการพัฒนาการแพทย์แผนโบราณที่ให้หมอชาญเป็นที่ปรึกษา

ด้านการอำนวยการจะมีที่ปรึกษาด้านต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ให้คำแนะนำ รวมทั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่รับผิดชอบตามพื้นที่ และส่วนหนึ่งก็มีความชำนาญเฉพาะด้าน สามารถผู้อำนวยการให้โครงการต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยคิดว่าการส่งเสริมจะเป็นเรื่องศิลปะการแสดงที่สามารถอำนวยการได้ค่อนข้างมาก และด้านประเพณีน่าจะรองลงมา ส่วนเรื่องการพัฒนาวัฒนธรรมคิดว่าสามารถอำนวยการได้ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และศูนย์รวมกิจกรรมทางวัฒนธรรม เพราะมีบุคลากรที่มีความสามารถหลายคน

สำหรับการควบคุมดูแล ทั้งสี่คนมีความเห็นว่ยังไม่ชัดเจนนัก เพราะยังไม่มีกฏกระทรวงการควบคุม ดูแล หรือติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม แต่คาดว่าในอนาคตหากมีโครงการทางวัฒนธรรมมากขึ้น ก็คงต้องมีการปรับปรุงในส่วนนี้ เท่าที่ผ่านมาก็จะควบคุมดูแลอย่างไม่เป็นทางการ แต่เมื่อให้ทั้งสี่คนคาดคะเนความสามารถในการควบคุมดูแลต่างก็เห็นว่าการส่งเสริมศิลปะการแสดงน่าจะสามารถควบคุมดูแลได้ค่อนข้างมาก เพราะสังเกตความก้าวหน้า และผลสำเร็จได้เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะหากดำเนินการร่วมกับโรงเรียน ทางโรงเรียนก็จะผู้ประเมินผล ผลสำเร็จออกมาในรูปของคะแนน นอกจากนั้นยังดูได้จากความสามารถของเด็กที่เพิ่มขึ้นมากหลังได้รับการถ่ายทอด สำหรับการอนุรักษ์ ฟื้นฟูโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะวัดน่าจะทำได้เพราะมีความเป็นรูปธรรม เช่นเดียวกับการพัฒนาวัฒนธรรม ซึ่งทั้งหมดเห็นว่า การควบคุมดูแลการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว น่าจะทำได้ค่อนข้างมาก เพราะผลสำเร็จวัดได้เป็นรูปธรรมกว่าการพัฒนาอื่น ๆ ส่วนการพัฒนาด้านการแพทย์แผนโบราณก็น่าจะทำได้เช่นกัน เพราะมีผู้รู้ยู่หลายท่าน

สมพงษ์ และอำนวยการ มีความคิดเห็นว่า ความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในการจัดการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง จากการสัมภาษณ์ทั้งสองคนได้ให้ความเห็นว่าความสามารถด้านผู้นำ และการวางแผนน่าจะมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม รายละเอียดจำแนกรายด้านของการจัดการดังนี้

ความสามารถด้านผู้นำมีค่อนข้างมาก เพราะตำบลบางตาเถรมีผู้นำทางวัฒนธรรมอยู่หลายท่านที่ให้ความร่วมมือกับการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างดี ทั้งในลักษณะของผู้ปฏิบัติ และที่ปรึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในการวางแผนดำเนินโครงการวัฒนธรรมต่าง ๆ อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคนปัจจุบัน ให้ความสำคัญกับการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลเป็นอย่างมาก โดยเขาคิดว่าความสามารถของผู้นำในการส่งเสริมด้านการแสดงน่าจะมีความค่อนข้างมาก ส่วนด้านการพัฒนาคิดว่าผู้นำมีความสามารถค่อนข้างมากในการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพราะสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่จะเป็นกรรมการวัด ซึ่งหลาย ๆ วัดในตำบลก็ให้ความร่วมมือดี โดยเฉพาะวัดไผ่โรงวัว และวัดท่าข้าม

สำหรับการวางแผน ทั้งสมพงษ์ และอำนวยการคิดว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสามารถค่อนข้างมาก เพราะมีขั้นตอนการวางแผนที่ดี คือ มีการระดมความคิดของประชาชน และ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในการนำเสนอปัญหา และหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน การเสนอโครงการจะต้องเขียนเป็นโครงการตาม

แบบเขียนโครงการมาตรฐาน มีหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ วิธีการ ตัวชี้วัด ที่ชัดเจน โดยเขาคิดว่าความสามารถในการวางแผนด้านศิลปะการแสดงมีค่อนข้างมาก เพราะเท่าที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการไปแล้วก็เรียบร้อยดี สำหรับการวางแผนการพัฒนาคิดว่ามีความความสามารถวางแผนค่อนข้างมาก โดยเฉพาะการวางแผนพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยตอนนี้อยู่ในขั้นทราบสภาพปัญหาแล้ว กำลังเสนอแนวทางในการแก้ไข และกำหนดวิธีการดำเนินงานร่วมกัน อีกประการที่เขาคิดว่าสามารถวางแผนได้ดีมาจากการที่ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนดี ประกอบกับได้รับความช่วยเหลือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการวางแผนพัฒนาตำบล เขาจึงคิดว่าในระยะเริ่มต้นสามารถวางแผนการทำงานได้ในระดับนี้ก็ถือว่ามีความสามารถค่อนข้างสูง

การจัดโครงสร้างองค์การ ทั้งสองคนคิดว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสามารถค่อนข้างมากในการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความรู้ความสามารถเรื่องวัฒนธรรมทำได้เป็นพิเศษก็ให้รับผิดชอบเรื่องนั้นไป นอกจากนั้นยังมีที่ปรึกษาจากวัฒนธรรมหลายสาขา คอยให้คำแนะนำการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งสองคิดว่าความสามารถในด้านนี้มีค่อนข้างมากทั้งในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม แต่ที่เห็นชัดเจนในการส่งเสริมวัฒนธรรมก็คือเรื่องการอนุรักษ์ฟื้นฟูโบราณสถาน เพราะที่จัดคนได้ตรงกับความรู้ความสามารถที่สุด ส่วนการพัฒนาวัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวก็เช่นเดียวกัน ได้มีการให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นกรรมการวัดเป็นผู้รับผิดชอบ

ด้านการอำนวยการทั้งสองเห็นพ้องต้องกันว่ามีความสามารถค่อนข้างสูง เพราะมีที่ปรึกษาด้านต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ให้คำแนะนำ รวมทั้งมีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่รับผิดชอบตามพื้นที่ และมีความชำนาญเฉพาะด้าน สามารถผู้อำนวยการให้โครงการต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยคิดว่าการส่งเสริมศิลปะการแสดงท้องถิ่นสามารถอำนวยการได้ค่อนข้างมาก รองลงมาน่าจะเป็นด้านประเพณีที่เกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง ส่วนการพัฒนาวัฒนธรรมคิดว่าสามารถอำนวยการได้ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เป็นศูนย์รวมกิจกรรมทางวัฒนธรรม และแหล่งรวมผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะในตำบลมีผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านที่เกี่ยวข้องอยู่หลายคน รวมทั้งตัวประธานคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถทำหน้าที่อำนวยการได้เป็นอย่างดี

สำหรับการควบคุมดูแลนั้น สมพงษ์ และอำนวยการมีความเห็นว่ายังไม่ชัดเจนนัก เท่าที่ผ่านมามีหากเป็นโครงการทางวัฒนธรรม สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่สนใจก็จะคอยติดตามสอบถามจากผู้รับผิดชอบ และคอยสังเกตด้วยตนเองว่าโครงการดังกล่าวประสบผลสำเร็จมากน้อยแค่ไหน ทั้งหมดเป็นการประเมินจากความรู้สึก และความคิดเห็นส่วนตัว ยังไม่เป็นวิชาการ เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่เคยมีการตั้งคณะกรรมการควบคุม ดูแล หรือติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมเลย แต่คาดว่าในอนาคตหากมีโครงการทางวัฒนธรรมมากขึ้น ก็คงต้องมีการปรับปรุงในส่วนนี้ แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งคู่ก็คาดคะเนความสามารถในการควบคุมดูแลด้านดังกล่าวว่า การส่งเสริมศิลปะการแสดงน่าจะสามารถควบคุมดูแลได้ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะหากดำเนินการร่วมกับโรงเรียน ทางโรงเรียนก็จะผู้ประเมินผล ผลสำเร็จออกมาใน

รูปของคะแนน ส่วนเรื่องการอนุรักษ์พื้นฟูวัด และการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว น่าจะทำได้ค่อนข้างมาก ทั้งคู่คิดว่าสามารถวัดผลสำเร็จในการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมได้

วินัย อนุรักษ์ ไกร และ สมชาย มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในภาพรวมของการจัดการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยวินัยและอนุรักษ์อธิบายว่าน่าจะเกิดจากปัญหาความขัดแย้งภายในองค์การบริหารส่วนตำบล และความขัดแย้งระหว่างผู้นำในชุมชน ส่วนไกร และสมชาย พยายามโยงประเด็นไปที่ความไม่เพียงพอของงบประมาณทางด้านวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามเมื่อผู้วิจัยให้ลองคาดคะเนความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบลจากการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งสี่คนมีความเห็นว่า ความสามารถในการวางแผนน่าจะชัดเจนที่สุด ทั้งในด้านการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ความสามารถด้านผู้นำทั้งสี่คนมีความเห็นว่ามีความสามารถค่อนข้างน้อย วินัย และอนุรักษ์กล่าวว่าถึงแม้ตำบลบางตาเถรมีผู้นำทางวัฒนธรรมอยู่หลายท่านเป็นที่ปรึกษาให้องค์การบริหารส่วนตำบลในการวางแผนดำเนินโครงการวัฒนธรรมต่าง ๆ และประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคนปัจจุบันให้ความสำคัญกับการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลเป็นอย่างมาก แต่เมื่อลงสู่การปฏิบัติในระดับหมู่บ้านก็จะพบว่ามี ความขัดแย้งซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน เช่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กับผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนไม่ถูกกัน มีการแบ่งฝ่ายกัน เป็นต้น แต่ในภาพรวมแล้วความขัดแย้งก็ยังถือว่าเป็นส่วนน้อย เพราะฉะนั้นเมื่อผู้วิจัยให้ทั้งสี่พยายามคาดคะเนความสามารถของผู้นำทั้งผู้นำทางวัฒนธรรม ผู้นำชุมชน และผู้นำขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งสี่คนก็แสดงความเห็นว่า ในการส่งเสริมวัฒนธรรมผู้นำน่าจะมีความสามารถในการส่งเสริมการแสดง เพราะบางตาเถรมีครูแจ้ง คล้ายสีทอง ซึ่งเป็นศิลปินแห่งชาติมาร่วมเป็นที่ปรึกษา และถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับเด็กนักเรียน ส่วนการพัฒนาคงมีความสามารถในการพัฒนาวัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพราะเห็นว่ากรรมการวัดก็เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่หลายท่าน คงจะสามารถทำสำเร็จได้ง่าย

สำหรับการวางแผน ทั้งสี่คนคิดว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสามารถค่อนข้างน้อย เพราะงบประมาณที่จัดสรรให้กับการดำเนินงานส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมมีไม่มากนัก แต่ถ้าพิจารณาในกระบวนการวางแผน ก็เห็นว่าการนำเสนอปัญหา หาแนวทางการแก้ปัญหาาร่วมกัน เพราะจะจัดให้มีการทำประชาคมทุกครั้ง และการขอตั้งงบประมาณจะต้องเขียนโครงการที่ชัดเจน ซึ่งในการส่งเสริมวัฒนธรรม คิดว่าความสามารถในการวางแผนด้านศิลปะการแสดงชัดเจนที่สุด สำหรับการวางแผนการพัฒนาคิดว่าการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะมีความสามารถมากกว่าด้านอื่น

การจัดโครงสร้างองค์การ ทั้งสี่คนคิดว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสามารถแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบได้ชัดเจน เพราะให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลคนที่มีความรู้ความสามารถเรื่องใด เป็นพิเศษก็ให้รับผิดชอบเรื่องนั้นไป นอกจากนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลยังได้รับความร่วมมือจากบุคคลภายนอกมีความรู้ความสามารถทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เป็นที่ปรึกษา และให้คำแนะนำการทำงานอยู่เสมอ ซึ่งที่ทั้งสี่เห็นว่ามี ความชัดเจนคือการอนุรักษ์พื้นฟูวัดให้มีความสะอาด สวยงาม รมรื่น การพัฒนาวัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว

ทางวัฒนธรรม เพราะได้มีการมอบหมายให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นกรรมการวัด ซึ่งคุ้นเคยกับพระ และกิจกรรมของวัด รวมทั้งให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่เป็นผู้รับผิดชอบ

ด้านการอำนวยการทั้งสี่เห็นว่าขององค์การบริหารส่วนตำบลจะมีที่ปรึกษาด้านต่าง ๆ เป็นผู้ให้คำแนะนำ รวมทั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่รับผิดชอบตามพื้นที่ และมีความชำนาญเฉพาะด้าน สามารถอำนวยการให้โครงการต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยคิดว่าการส่งเสริมน่าจะเป็นเรื่องศิลปะการแสดงที่สามารถอำนวยการได้ค่อนข้างมาก ส่วนเรื่องการพัฒนาวัฒนธรรมคิดว่าการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและศูนย์รวมกิจกรรมทางวัฒนธรรมน่าจะทำได้มากกว่าเรื่องอื่น เพราะมีบุคลากรที่มีความสามารถหลายคน

สำหรับการควบคุมดูแล ทั้งสี่คนมีความเห็นว่ยังไม่ชัดเจนนัก เท่าที่ผ่านมาก็จะควบคุมดูแลอย่างไม่เป็นทางการ และยังไม่มีการตั้งคณะกรรมการควบคุม ดูแล หรือติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม หากอนาคตมีโครงการทางวัฒนธรรมมากขึ้นคงมีการปรับปรุงในส่วนนี้ แต่ทั้งสี่คนคาดคะเนว่าในการส่งเสริมศิลปะการแสดงน่าจะสามารถควบคุมดูแลได้ค่อนข้างมาก เพราะดำเนินการร่วมกับโรงเรียนทางโรงเรียนก็จะผู้ประเมินผล นอกจากนั้นอาจสังเกตจากความสามารถของเด็กว่าเพิ่มขึ้นมากน้อยแค่ไหนหลังได้รับการถ่ายทอด ส่วนเรื่องของการพัฒนาวัฒนธรรมทั้งหมดคิดว่า การควบคุมดูแลการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว น่าจะทำได้ชัดเจนกว่าด้านอื่น เพราะมีความเป็นรูปธรรมกว่าการพัฒนาอื่น ๆ ส่วนการพัฒนาด้านการแพทย์แผนโบราณก็น่าจะทำได้เช่นกัน เพราะมีผู้รู้ยู่หลายท่าน

เมื่อจำแนกรายด้านของการจัดการพบว่า ทั้งในการจัดการส่งเสริมวัฒนธรรม และการพัฒนาวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความสามารถด้านภาวะผู้นำมากที่สุด (ร้อยละ 71.43) รองลงมาคือด้านการวางแผน (ร้อยละ 50.00) ด้านการจัดโครงสร้างองค์การ (ร้อยละ 21.43) และด้านการอำนวยการ (ร้อยละ 7.14) (พิจารณาในตารางที่ 6.9)

ตารางที่ 6.9 แสดงความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

การจัดการ	การส่งเสริมวัฒนธรรม		การพัฒนาวัฒนธรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	N = 14		N = 14	
ภาวะผู้นำ	10	71.43	10	71.43
การวางแผน	7	50.00	7	50.00
การจัดโครงสร้างองค์การ	3	21.43	3	21.43
การอำนวยการ	1	7.14	1	7.14
การควบคุมดูแล	0	0	0	0

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พบว่าความสามารถด้านภาวะผู้นำในการส่งเสริมวัฒนธรรมมีมากที่สุดในด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น (ร้อยละ 100.00) ส่วนการพัฒนาวัฒนธรรมพบว่าความสามารถด้านภาวะผู้นำมีมากที่สุดในด้านโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น (ร้อยละ 100.00) รองลงมาคือด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (ร้อยละ 7.14) (พิจารณาในตารางที่ 6.10)

ตารางที่ 6.10 แสดงความสามารถด้านภาวะผู้นำขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

องค์ประกอบของวัฒนธรรม	การส่งเสริมวัฒนธรรม		การพัฒนาวัฒนธรรม	
	จำนวน N = 14	ร้อยละ	จำนวน N = 14	ร้อยละ
ภาษาถิ่น	0	0	0	0
ศิลปะการแสดงท้องถิ่น	14	100.00	0	0
ประเพณีท้องถิ่น	0	0	0	0
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	0	0	1	7.14
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	0	0	14	100.00

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ความสามารถในการวางแผนส่งเสริมวัฒนธรรมมีมากที่สุดในด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น (ร้อยละ 100.00) รองลงมาคือด้านประเพณีท้องถิ่น (ร้อยละ 50.00) ส่วนการพัฒนาวัฒนธรรมพบว่าความสามารถด้านวางแผนมีมากที่สุดในด้านโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น (ร้อยละ 100.00) (พิจารณาในตารางที่ 6.11)

ตารางที่ 6.11 แสดงความสามารถด้านการวางแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริม และพัฒนา วัฒนธรรม

องค์ประกอบของวัฒนธรรม	การส่งเสริมวัฒนธรรม		การพัฒนาวัฒนธรรม	
	จำนวน N = 14	ร้อยละ	จำนวน N = 14	ร้อยละ
ภาษาถิ่น	0	0	0	0
ศิลปะการแสดงท้องถิ่น	14	100.00	0	0
ประเพณีท้องถิ่น	7	50.00	0	0
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	0	0	0	0
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	0	0	14	100.00

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ความสามารถในการจัดโครงสร้างองค์การมีมากที่สุดในด้านโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น (ร้อยละ 78.57) รองลงมาคือด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น (ร้อยละ 21.43) ส่วนการพัฒนาวัฒนธรรมพบว่ามีความสามารถในการจัดโครงสร้างองค์การด้านโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นมากที่สุด (ร้อยละ 100.00) รองลงมาคือด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (ร้อยละ 50.00) (พิจารณาในตารางที่ 6.12)

ตารางที่ 6.12 แสดงความสามารถด้านการจัดโครงสร้างองค์การขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม

องค์ประกอบของวัฒนธรรม	การส่งเสริมวัฒนธรรม		การพัฒนาวัฒนธรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	N = 14		N = 14	
ภาษาถิ่น	0	0	0	0
ศิลปะการแสดงท้องถิ่น	3	21.43	0	0
ประเพณีท้องถิ่น	0	0	0	0
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	0	0	7	50.00
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	11	78.57	14	100.00

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ความสามารถในการอำนวยความสะดวกส่งเสริมวัฒนธรรมมีมากที่สุดในด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น (ร้อยละ 100.00) รองลงมาคือด้านประเพณีท้องถิ่น (ร้อยละ 71.43) ส่วนการพัฒนาวัฒนธรรมพบว่ามีความสามารถในการอำนวยความสะดวกด้านโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นมากที่สุด (ร้อยละ 100.00) รองลงมาคือด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (ร้อยละ 28.57) (พิจารณาในตารางที่ 6.13)

ตารางที่ 6.13 แสดงความสามารถด้านการอำนวยความสะดวกขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม

องค์ประกอบของวัฒนธรรม	การส่งเสริมวัฒนธรรม		การพัฒนาวัฒนธรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	N = 14		N = 14	
ภาษาถิ่น	0	0	0	0
ศิลปะการแสดงท้องถิ่น	14	100.00	0	0
ประเพณีท้องถิ่น	10	71.43	0	0
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	0	0	4	28.57
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	0	0	14	100.00

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ความสามารถในการควบคุมดูแลการส่งเสริมวัฒนธรรมมีมากที่สุดในด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น (ร้อยละ 78.57) รองลงมาคือด้านโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น (ร้อยละ 71.43) ส่วนการพัฒนาวัฒนธรรมพบว่ามีความสามารถในการควบคุมดูแลด้านโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นมากที่สุด (ร้อยละ 100.00) รองลงมาคือด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (ร้อยละ 78.57) (พิจารณาในตารางที่ 6.14)

ตารางที่ 6.14 แสดงความสามารถด้านการควบคุมดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริม และพัฒนา วัฒนธรรม

องค์ประกอบของวัฒนธรรม	การส่งเสริมวัฒนธรรม		การพัฒนาวัฒนธรรม	
	จำนวน N = 14	ร้อยละ	จำนวน N = 14	ร้อยละ
ภาษาถิ่น	0	0	0	0
ศิลปะการแสดงท้องถิ่น	11	78.57	0	0
ประเพณีท้องถิ่น	0	0	0	0
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	0	0	11	78.57
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	10	71.43	14	100.00

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

6.1.5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบล รวม 16 คน สามารถสรุปปัญหา อุปสรรค ในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมดังต่อไปนี้

1. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนไม่น้อยที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรม ทำให้ไม่ให้ความสำคัญในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม โดยเห็นว่ามีค่าน้อยกว่าการพัฒนาด้านอื่น โดยเฉพาะการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน
2. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนไม่น้อยที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการ และบางส่วนก็ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อการพัฒนาตำบล
3. ปัญหาความขัดแย้งในองค์การบริหารส่วนตำบล และในท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน อาจทำให้การประสานความร่วมมือในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมในตำบลไม่ประสบความสำเร็จ หรือล่าช้าได้

4. ความขาดแคลนบุคลากรในส่วนของฝ่ายช่วยบริหาร คือ สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้บุคลากรทำงานหนักเกินไป และเกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน

5. พระไม่มีความเข้าใจในเรื่องการพัฒนา ทำให้การดำเนินงานส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมร่วมกับวัดเกิดความล่าช้า หากวัดไม่อนุญาตให้ดำเนินการ องค์การบริหารส่วนตำบลก็ไม่สามารถเข้าไปจัดการได้

6.2 ประชาชน

6.2.1 ข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในตำบลบางตาเถร จำนวน 99 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 72) มีอายุ 55 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 41.4) มีสถานภาพสมรสแล้ว (ร้อยละ 85.9) มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 78.8) ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 75.8) มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 64.6) อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลมากกว่า 20 ปี (ร้อยละ 92.9) เข้าร่วมประชาคมตำบลนาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ 41.4) และกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ (ร้อยละ 54.5) (พิจารณาในตารางที่ 6.15)

ตารางที่ 6.15 ข้อมูลทั่วไปของประชาชน

รายการ	จำนวน N = 99	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	72	72.7
หญิง	27	27.3
อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	3	3.0
26-35 ปี	5	5.1
36-45 ปี	24	24.2
46-55 ปี	26	26.3
55 ปีขึ้นไป	41	41.4
สถานภาพสมรส		
โสด	8	8.1
สมรส	85	85.9
ม่าย / แยกกันอยู่	6	6.1
การศึกษา		
ประถมศึกษา	78	78.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	10	10.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	9	9.1
อนุปริญญา / ปวส.	1	1.0
ปริญญาตรี	1	1.0
อาชีพ		
รับราชการ	2	2.0
เกษตรกรรวม	75	75.8
ค้าขาย	8	8.1
รับจ้าง	13	13.1
อื่น ๆ	1	1.0

ตารางที่ 6.15 (ต่อ)

รายการ	จำนวน N = 99	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	64	64.6
5,001 - 10,000 บาท	29	29.3
10,001 - 15,000 บาท	3	3.0
15,001 - 20,000 บาท	0	0
มากกว่า 20,000 บาท	3	3.0
ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล		
ไม่เกิน 1 ปี	0	0
1 - 5 ปี	1	1.0
6 - 10 ปี	1	1.0
11 - 15 ปี	0	0
16 - 20 ปี	5	5.1
มากกว่า 20 ปี	92	92.9
ความถี่ในการเข้าร่วมประชาคมตำบล		
ทุกครั้ง	5	5.1
เกือบทุกครั้ง	28	28.3
เฉพาะในเรื่องที่สนใจ	18	18.2
นาน ๆ ครั้ง	41	41.4
ไม่เคยเลย	7	7.1
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม		
กลุ่มออมทรัพย์	54	54.5
กลุ่มอาชีพ	8	8.1
กลุ่มบริการสาธารณะ	6	6.1
กลุ่มอื่น ๆ	11	11.1
ไม่ได้เป็นสมาชิก	20	20.2

6.2.2 ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม

ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมโดยกำหนดค่าเฉลี่ยแบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ คือ ระดับสูง (3.41-4.00) ระดับค่อนข้างสูง (2.81-3.40) ระดับปานกลาง (2.21-2.80) ระดับค่อนข้างต่ำ (1.61-2.20) และระดับต่ำ (1.00-1.60) ผลการศึกษาพบว่า ชาวบางตาเถรเห็นด้วยกับการส่งเสริมวัฒนธรรมตำบลในระดับค่อนข้างสูงมากที่สุด ร้อยละ 40.4 รองลงมาคือระดับสูง ร้อยละ 29.3 ระดับปานกลาง ร้อยละ 22.2 ระดับค่อนข้างต่ำ ร้อยละ 7.1 และระดับต่ำน้อยที่สุด ร้อยละ 1 (พิจารณาในตารางที่ 6.16)

ตารางที่ 6.16 แสดงระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมวัฒนธรรม

ระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมวัฒนธรรม	จำนวน N = 99	ร้อยละ
ต่ำ	1	1.0
ค่อนข้างต่ำ	7	7.1
ปานกลาง	22	22.2
ค่อนข้างสูง	40	40.4
สูง	29	29.3
รวม	99	100.0
X = 3.19		S = 0.55

สำหรับความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัฒนธรรมพบว่า ชาวบางตาเถรเห็นด้วยกับการพัฒนาวัฒนธรรมในระดับค่อนข้างสูงมากที่สุด ร้อยละ 61.6 รองลงมาคือระดับปานกลาง ร้อยละ 20.2 ระดับค่อนข้างต่ำ ร้อยละ 6.1 และระดับต่ำน้อยที่สุด ร้อยละ 3.0 (พิจารณาในตารางที่ 6.17)

ตารางที่ 6.17 แสดงระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาวัฒนธรรม

ระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัฒนธรรม	จำนวน N = 99	ร้อยละ
ต่ำ	3	3.0
ค่อนข้างต่ำ	6	6.1
ปานกลาง	20	20.2
ค่อนข้างสูง	61	61.6
สูง	9	9.1
รวม	99	100.0
$\bar{X} = 3.02$		$S = 0.52$

6.2.2.1 ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า ชาวบางตาเถรเห็นด้วยกับการส่งเสริมวัฒนธรรมตำบลในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 และเมื่อพิจารณาในวัฒนธรรมแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับค่อนข้างสูงในทุกด้าน โดยด้านประเพณีท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 3.38 รองลงมาคือด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 ด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 ด้านภาษาถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 และด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 3.03 (พิจารณาในตารางที่ 6.18)

ตารางที่ 6.18 แสดงความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมวัฒนธรรม

ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมวัฒนธรรม	$\bar{X}$	S	ระดับ
ภาษาถิ่น	3.07	1.20	ค่อนข้างสูง
ศิลปะการแสดง	3.03	1.15	ค่อนข้างสูง
ประเพณีท้องถิ่น	3.38	.82	ค่อนข้างสูง
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.24	.86	ค่อนข้างสูง
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	3.21	.87	ค่อนข้างสูง
รวม	3.19	.55	ค่อนข้างสูง

6.2.2.2 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า ชาวบางตาเถรเห็นด้วยกับการพัฒนาวัฒนธรรมตำบลในระดับค่อนข้างสูงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 และเมื่อพิจารณาในวัฒนธรรมแต่ละด้านพบว่า เห็นด้วยกับการพัฒนา

วัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในระดับสูงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 และด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ ด้านภาษาถิ่น และด้านศิลปะการแสดงอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33, 3.03 และ 3.01 ตามลำดับ ส่วนด้านประเพณีท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.27 (พิจารณาในตารางที่ 6.19)

ตารางที่ 6.19 แสดงความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาวัฒนธรรม

ความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัฒนธรรม	$\bar{X}$	S	ระดับ
ภาษาถิ่น	3.03	.93	ค่อนข้างสูง
ศิลปะการแสดง	3.01	.89	ค่อนข้างสูง
ประเพณีท้องถิ่น	2.27	.89	ปานกลาง
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.45	.80	สูง
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	3.33	.85	ค่อนข้างสูง
รวม	3.02	.52	ค่อนข้างสูง

6.2.3 ความต้องการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมในตำบล โดยกำหนดระดับค่าเฉลี่ยความต้องการเป็น 5 ระดับ คือ ระดับสูง (3.41-4.00) ระดับค่อนข้างสูง (2.81-3.40) ระดับปานกลาง (2.21-2.80) ระดับค่อนข้างต่ำ (1.61-2.20) และระดับต่ำ (1.00-1.60) ผลการศึกษพบว่าชาวบางตาเถรมีความต้องการให้ส่งเสริมวัฒนธรรมในระดับค่อนข้างสูงมากที่สุดร้อยละ 52.5 รองลงมาคือระดับสูง ร้อยละ 29.3 ระดับปานกลาง ร้อยละ 13.1 ระดับค่อนข้างต่ำ ร้อยละ 4.0 และระดับต่ำน้อยที่สุด ร้อยละ 1.0 (พิจารณาในตารางที่ 6.20)

ตารางที่ 6.20 แสดงระดับความต้องการของประชาชนในการส่งเสริมวัฒนธรรม

ระดับความต้องการในการส่งเสริมวัฒนธรรม	จำนวน N = 99	ร้อยละ
ต่ำ	1	1.0
ค่อนข้างต่ำ	4	4.0
ปานกลาง	13	13.1
ค่อนข้างสูง	52	52.5
สูง	29	29.3
รวม	99	100.0
$\bar{X} = 3.18$		$S = .44$

สำหรับความต้องการในการพัฒนาวัฒนธรรมตำบล พบว่าชาวบางตาเถรมีความต้องการให้พัฒนาวัฒนธรรมในระดับค่อนข้างสูงมากที่สุดร้อยละ 60.6 รองลงมาคือระดับสูงร้อยละ 29.3 ระดับปานกลางร้อยละ 13.1 และระดับค่อนข้างต่ำน้อยที่สุดร้อยละ 4.0 (พิจารณาในตารางที่ 6.21)

ตารางที่ 6.21 แสดงระดับความต้องการของประชาชนในการพัฒนาวัฒนธรรม

ระดับความต้องการในการพัฒนาวัฒนธรรม	จำนวน N = 99	ร้อยละ
ค่อนข้างต่ำ	8	8.1
ปานกลาง	11	11.1
ค่อนข้างสูง	60	60.6
สูง	20	20.2
รวม	99	100.0
$\bar{X} = 3.10$		$S = .44$

6.2.3.1 ความต้องการในการส่งเสริมวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า ชาวบางตาเถรมีความต้องการให้ส่งเสริมวัฒนธรรมตำบลในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 และเมื่อพิจารณาในวัฒนธรรมแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูงทุกด้าน โดยด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 3.29 รองลงมาคือด้านประเพณีท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 ด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 ด้าน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 และด้านภาษาถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 3.06 โดยโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ชาวบางตาเถรต้องการให้ส่งเสริมในระดับสูง คือ วัด มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.48 ส่วนในระดับค่อนข้างสูงคือ คลอง ตลาดริมน้ำ และบ้านเรือนไทย มีค่าเฉลี่ย 3.32, 3.19 และ 3.14 ตามลำดับ (พิจารณาในตารางที่ 6.22)

ตารางที่ 6.22 แสดงความต้องการของประชาชนในการส่งเสริมวัฒนธรรม

ความต้องการในการส่งเสริมวัฒนธรรม	$\bar{X}$	S	ระดับ
ภาษาถิ่น	3.06	.74	ค่อนข้างสูง
ศิลปะการแสดงท้องถิ่น	3.20	.52	ค่อนข้างสูง
- ดนตรีไทย	(3.26)	(.84)	
- การขับเสภา	(3.19)	(.63)	
- แตรวง	(3.24)	(.67)	
- รำวง	(3.11)	(.83)	
ประเพณีท้องถิ่น	3.24	.53	ค่อนข้างสูง
- ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต	(3.04)	(.98)	
- ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา	(3.47)	(1.01)	
- ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง	(3.37)	(.65)	
- ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ	(3.09)	(.88)	
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.12	.82	ค่อนข้างสูง
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	3.29	.55	ค่อนข้างสูง
- วัด	(3.48)	(.88)	
- ตลาดริมน้ำ	(3.19)	(.72)	
- บ้านเรือนไทย	(3.14)	(.76)	
- คลอง	(3.32)	(.70)	
รวม	3.18	.44	ค่อนข้างสูง

6.2.3.2 ความต้องการในการพัฒนาวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า ชาวบางตาเถรมีความต้องการให้พัฒนาวัฒนธรรมตำบลในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 และเมื่อพิจารณาในวัฒนธรรมแต่ละด้าน พบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูงทุกด้าน โดยด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.35 รองลงมาคือด้านภาษาถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 ลำดับถัดมาคือด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 3.08 และด้านประเพณีท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 2.89 โดยโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นที่ชาวบางตาเถรต้องการให้พัฒนาในระดับสูงที่สุดคือวัด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 3.47 รองลงมาคือคลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 ส่วนตลาดริมน้ำ และบ้านเรือนไทย อยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 และ 3.16 ตามลำดับ (พิจารณาในตารางที่ 6.23)

ตารางที่ 6.23 แสดงความต้องการในการพัฒนาวัฒนธรรม

ความต้องการในการพัฒนาวัฒนธรรม	$\bar{X}$	S	ระดับ
ภาษาถิ่น	3.12	.82	ค่อนข้างสูง
ศิลปะการแสดงท้องถิ่น	3.08	.60	ค่อนข้างสูง
- ดนตรีไทย	(3.07)	(.85)	
- การขับเสภา	(3.14)	(.83)	
- เตรว	(3.03)	(.79)	
- รำวง	(3.06)	(.89)	
ประเพณีท้องถิ่น	2.89	.64	ค่อนข้างสูง
- ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต	(2.78)	(.99)	
- ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา	(3.10)	(.84)	
- ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง	(2.99)	(.86)	
- ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ	(2.70)	(.92)	
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.08	.87	ค่อนข้างสูง
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	3.35	.51	ค่อนข้างสูง
- วัด	(3.47)	(.85)	
- ตลาดริมน้ำ	(3.92)	(.67)	
- บ้านเรือนไทย	(3.16)	(.74)	
- คลอง	(3.45)	(.67)	
รวม	3.10	.44	ค่อนข้างสูง

6.2.4 การจัดการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถร โดยกำหนดระดับค่าเฉลี่ยความสามารถในการจัดการเป็น 5 ระดับ คือ ระดับสูง (3.41-4.00) ระดับค่อนข้างสูง (2.80-3.40) ระดับปานกลาง (2.21-2.80) ระดับค่อนข้างต่ำ (1.61-2.20) และระดับต่ำ (1.00-1.60) ผลการศึกษาพบว่า ชาวบางตาเถรมีความเห็นว่าความสามารถในการจัดการส่งเสริมวัฒนธรรมของตำบลอยู่ในระดับ

ค่อนข้างสูงมากที่สุด ร้อยละ 53.5 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 3.3 ระดับสูง ร้อยละ 10.1 และระดับค่อนข้างต่ำน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 6.1 (พิจารณาในตารางที่ 6.24)

ตารางที่ 6.24 แสดงระดับความสามารถของประชาชนในการจัดการส่งเสริมวัฒนธรรม

ระดับความสามารถในการจัดการส่งเสริมวัฒนธรรมตำบล	จำนวน N = 99	ร้อยละ
ค่อนข้างต่ำ	6	6.1
ปานกลาง	30	30.3
ค่อนข้างสูง	53	53.5
สูง	10	10.1
รวม	99	100.0
$\bar{X} = 2.91$		$S = .43$

สำหรับความคิดเห็นต่อความสามารถในการจัดการพัฒนาวัฒนธรรมตำบลนั้น ชาวบางตาเถรมีความเห็นว่า ความสามารถในการจัดการพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลอยู่ในระดับค่อนข้างสูงมากที่สุด ร้อยละ 49.5 รองลงมาคือระดับปานกลาง ร้อยละ 35.4 ระดับสูง ร้อยละ 9.1 และระดับค่อนข้างต่ำน้อยที่สุด ร้อยละ 6.1 (พิจารณาในตารางที่ 6.25)

ตารางที่ 6.25 แสดงระดับความสามารถในการจัดการพัฒนาวัฒนธรรม

ระดับความสามารถในการจัดการพัฒนาวัฒนธรรม	จำนวน N = 99	ร้อยละ
ค่อนข้างต่ำ	6	6.1
ปานกลาง	35	35.4
ค่อนข้างสูง	49	49.5
สูง	9	9.1
รวม	99	100.0
$\bar{X} = 2.91$		$S = .43$

ซึ่งหากจำแนกในรายละเอียดในแต่ละด้านของการจัดการ อันได้แก่ การวางแผน การจัดโครงสร้างองค์กร การอำนวยการ และการควบคุมดูแล ของการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมจะมีรายละเอียด ดังนี้

6.2.4.1 การจัดการส่งเสริมวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า ชาวบางตาเถรมีความเห็นว่าคุณสมบัติในการจัดการส่งเสริมวัฒนธรรมของตำบลอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 และเมื่อพิจารณาในการจัดการแต่ละด้าน พบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูงในทุกด้าน โดยด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 2.95 รองลงมาคือด้านภาวะผู้นำ และด้านการอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 2.92 ด้านการจัดโครงสร้างองค์กร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 และด้านการควบคุมดูแล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 2.87 (พิจารณาในตารางที่ 6.26)

ตารางที่ 6.26 แสดงความสามารถของประชาชนในการจัดการส่งเสริมวัฒนธรรม

ความสามารถในการจัดการส่งเสริมวัฒนธรรม	$\bar{X}$	S	ระดับ
ภาวะผู้นำ	2.92	.54	ค่อนข้างสูง
การวางแผน	2.95	.41	ค่อนข้างสูง
การจัดโครงสร้างองค์กร	2.89	.50	ค่อนข้างสูง
การอำนวยความสะดวก	2.92	.45	ค่อนข้างสูง
การควบคุมดูแล	2.87	.50	ค่อนข้างสูง
รวม	2.91	.43	ค่อนข้างสูง

โดยสามารถจำแนกตามรายด้านของการจัดการได้ ดังนี้

1) ภาวะผู้นำในการส่งเสริมวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำในการส่งเสริมวัฒนธรรมตำบลบางตาเถรอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 และเมื่อพิจารณาในวัฒนธรรมแต่ละด้าน พบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูง 3 ด้าน คือด้านศิลปะการแสดงมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 2.97 รองลงมาคือด้านโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96 ด้านประเพณีท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ย 2.77 และด้านภาษาถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 2.68 (พิจารณาในตารางที่ 6.27)

ตารางที่ 6.27 แสดงภาวะผู้นำในการส่งเสริมวัฒนธรรมของประชาชน

ภาวะผู้นำในการส่งเสริมวัฒนธรรม	$\bar{X}$	S	ระดับ
ภาษาถิ่น	2.68	.89	ปานกลาง
ศิลปะการแสดงท้องถิ่น	2.97	.63	ค่อนข้างสูง
- ดนตรีไทย	(2.82)	(.88)	
- การขับเสภา	(3.12)	(.93)	
- แตรวง	(2.99)	(.66)	
- รำวง	(2.96)	(.90)	
ประเพณีท้องถิ่น	2.94	.57	ค่อนข้างสูง
- ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต	(2.90)	(.94)	
- ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา	(3.21)	(.75)	
- ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง	(3.03)	(.73)	
- ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ	(2.62)	(.101)	
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.77	1.07	ปานกลาง
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	2.96	.70	ค่อนข้างสูง
- วัด	(3.05)	(.98)	
- ตลาดริมน้ำ	(2.95)	(.91)	
- บ้านเรือนไทย	(2.83)	(.90)	
- คลอง	(3.00)	(.85)	
รวม	2.92	.54	ค่อนข้างสูง

2) การวางแผนส่งเสริมวัฒนธรรม

จากการศึกษาพบว่า การวางแผนในการส่งเสริมวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถรอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 ซึ่งสูงที่สุดในกระบวนการจัดการส่งเสริมวัฒนธรรม และเมื่อพิจารณาในวัฒนธรรมแต่ละด้าน พบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูง 3 ด้าน คือ ด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 3.04 รองลงมาคือด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 และด้านประเพณีท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 ส่วนระดับปานกลางมี 2 ด้าน คือ ด้านภาษาถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 2.57 (พิจารณาในตารางที่ 6.28)

ตารางที่ 6.28 แสดงการวางแผนในการส่งเสริมวัฒนธรรมของประชาชน

การวางแผนในการส่งเสริมวัฒนธรรม	$\bar{X}$	S	ระดับ
ภาษาถิ่น	2.67	.39	ปานกลาง
ศิลปะการแสดงท้องถิ่น	3.04	.57	ค่อนข้างสูง
- ดนตรีไทย	(3.02)	(.84)	
- การขับเสภา	(2.99)	(.84)	
- แตรวง	(3.07)	(.66)	
- รำวง	(3.07)	(.85)	
ประเพณีท้องถิ่น	2.95	.52	ค่อนข้างสูง
- ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต	(2.89)	(.83)	
- ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา	(3.24)	(.82)	
- ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง	(3.06)	(.65)	
- ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ	(2.62)	(.94)	
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.57	.85	ปานกลาง
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	3.03	.57	ค่อนข้างสูง
- วัด	(3.10)	(.84)	
- ตลาดริมน้ำ	(3.02)	(.76)	
- บ้านเรือนไทย	(2.86)	(.82)	
- คลอง	(3.12)	(.76)	
รวม	2.95	.41	ค่อนข้างสูง

3) การจัดโครงสร้างองค์การในการส่งเสริมวัฒนธรรม

จากการศึกษาพบว่า การจัดโครงสร้างองค์การในการส่งเสริมวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถรอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 และเมื่อพิจารณาในวัฒนธรรมแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูง 3 ด้าน คือ ด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 2.96 รองลงมาคือด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 และด้านประเพณีท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 ส่วนระดับปานกลางมี 2 ด้าน คือ ด้านภาษาถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 2.65 (พิจารณาในตารางที่ 6.29)

ตารางที่ 6.29 แสดงการจัดโครงสร้างองค์การในการส่งเสริมวัฒนธรรมของประชาชน

การจัดโครงสร้างองค์การในการส่งเสริมวัฒนธรรม	$\bar{X}$	S	ระดับ
ภาษาถิ่น	2.68	.86	ปานกลาง
ศิลปะการแสดงท้องถิ่น	2.95	.61	ค่อนข้างสูง
- ดนตรีไทย	(2.95)	(.79)	
- การขับเสภา	(2.99)	(.81)	
- เแตรวง	(2.93)	(.81)	
- รำวง	(2.93)	(.85)	
ประเพณีท้องถิ่น	2.87	.60	ค่อนข้างสูง
- ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต	(2.78)	(.86)	
- ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา	(3.17)	(.78)	
- ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง	(3.00)	(.80)	
- ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ	(2.52)	(.96)	
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.65	.86	ปานกลาง
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	2.96	.65	ค่อนข้างสูง
- วัด	(3.00)	(.87)	
- ตลาดริมน้ำ	(2.88)	(.77)	
- บ้านเรือนไทย	(2.80)	(.81)	
- คลอง	(3.15)	(1.29)	
รวม	2.89	.50	ค่อนข้างสูง

4) การอำนวยความสะดวกส่งเสริมวัฒนธรรม

ผลการศึกษาพบว่า การอำนวยความสะดวกส่งเสริมวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถรอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 และเมื่อพิจารณาในวัฒนธรรมแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูง 3 ด้าน คือ ด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น และด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 2.98 เท่ากัน และด้านประเพณีท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 ส่วนระดับปานกลางมี 2 ด้าน คือ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 และด้านภาษาถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 2.68 (พิจารณาในตารางที่ 6.30)

ตารางที่ 6.30 แสดงการอ่านรายการในการส่งเสริมวัฒนธรรมของประชาชน

การอ่านรายการส่งเสริมวัฒนธรรม	$\bar{X}$	S	ระดับ
ภาษาถิ่น	2.68	.77	ปานกลาง
ศิลปะการแสดงท้องถิ่น	2.98	.61	ค่อนข้างสูง
- ดนตรีไทย	(2.92)	(.91)	
- การขับเสภา	(2.91)	(.87)	
- เแตรวง	(3.02)	(.84)	
- รำวง	(3.06)	(.81)	
ประเพณีท้องถิ่น	2.89	.57	ค่อนข้างสูง
- ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต	(2.82)	(.93)	
- ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา	(3.12)	(.77)	
- ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง	(2.94)	(.74)	
- ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ	(2.69)	(1.01)	
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.79	.91	ปานกลาง
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	2.98	.55	ค่อนข้างสูง
- วัด	(3.10)	(.92)	
- ตลาดริมน้ำ	(2.93)	(.73)	
- บ้านเรือนไทย	(2.83)	(.79)	
- คลอง	(3.08)	(.68)	
รวม	2.92	.45	ค่อนข้างสูง

5) การควบคุมดูแลในการส่งเสริมวัฒนธรรม

ผลการศึกษาพบว่า การควบคุมดูแลในการส่งเสริมวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถรอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ย 2.87 และเมื่อพิจารณาในวัฒนธรรมแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูง 2 ด้าน คือ ด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 2.98 รองลงมาคือ ด้านศิลปะการแสดงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 ส่วนระดับปานกลางมี 3 ด้าน คือ ด้านประเพณีท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 รองลงมาคือด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 และด้านภาษาถิ่น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 2.59 (พิจารณาในตารางที่ 6.31)

ตารางที่ 6.31 แสดงการควบคุมดูแลในการส่งเสริมวัฒนธรรมของประชาชน

การควบคุมดูแลในการส่งเสริมวัฒนธรรม	$\bar{X}$	S	ระดับ
ภาษาถิ่น	2.59	.87	ปานกลาง
ศิลปะการแสดงท้องถิ่น	2.94	.62	ค่อนข้างสูง
- ดนตรีไทย	(2.96)	(.91)	
- การขับเสภา	(2.92)	(.90)	
- เตรว	(3.03)	(.72)	
- รำวง	(2.86)	(.85)	
ประเพณีท้องถิ่น	2.79	.62	ปานกลาง
- ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต	(2.74)	(.98)	
- ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา	(2.97)	(.87)	
- ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง	(2.94)	(.73)	
- ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ	(2.52)	(.99)	
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.70	.89	ปานกลาง
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	2.98	.63	ค่อนข้างสูง
- วัด	(3.04)	(.88)	
- ตลาดริมน้ำ	(2.94)	(.78)	
- บ้านเรือนไทย	(2.87)	(.85)	
- คลอง	(3.09)	(.77)	
รวม	2.87	.50	ค่อนข้างสูง

6.2.4.2 การจัดการพัฒนาวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า ชาวบางตาเถรมีความเห็นว่าความสามารถในการจัดการพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 และเมื่อพิจารณาในการจัดการแต่ละด้าน พบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูง 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 2.91 รองลงมาคือด้านการอำนวยการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 และด้านภาวะผู้นำมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 ส่วนระดับปานกลางมี 2 ด้าน คือ ด้านการควบคุมดูแลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 และด้านการจัดโครงสร้างองค์การมีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 2.77 (พิจารณาในตารางที่ 6.32)

ตารางที่ 6.32 แสดงการจัดการพัฒนาวัฒนธรรมของประชาชน

การจัดการพัฒนาวัฒนธรรม	$\bar{X}$	S	ระดับ
ภาวะผู้นำ	2.88	.50	ค่อนข้างสูง
การวางแผน	2.91	.55	ค่อนข้างสูง
การจัดโครงสร้างองค์กร	2.77	.53	ปานกลาง
การอำนวยการ	2.89	.52	ค่อนข้างสูง
การควบคุมดูแล	2.79	.53	ปานกลาง
รวม	2.91	.43	ค่อนข้างสูง

โดยสามารถจำแนกตามรายด้านของการจัดการได้ ดังนี้

1) ภาวะผู้นำในการพัฒนาวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำในการพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถรอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 และเมื่อพิจารณาในวัฒนธรรมแต่ละด้าน พบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูง 3 ด้าน คือ ด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.02 รองลงมาคือด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 และด้านประเพณีท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 สำหรับระดับปานกลางมี 2 ด้าน คือด้านภาษาถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 2.72 (พิจารณาในตารางที่ 6.33)

ตารางที่ 6.33 แสดงภาวะผู้นำในการพัฒนาวัฒนธรรมของประชาชน

ภาวะผู้นำในการพัฒนาวัฒนธรรม	$\bar{X}$	S	ระดับ
ภาษาถิ่น	2.79	.99	ปานกลาง
ศิลปะการแสดงท้องถิ่น	3.02	.56	ค่อนข้างสูง
- ดนตรีไทย	(3.07)	(.80)	
- การขับเสภา	(3.04)	(.84)	
- แตรวง	(3.05)	(.72)	
- รำวง	(2.90)	(.91)	
ประเพณีท้องถิ่น	2.90	.56	ค่อนข้างสูง
- ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต	(2.86)	(.87)	
- ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา	(3.06)	(.77)	
- ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง	(3.17)	(.71)	
- ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ	(2.52)	(1.05)	
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.72	.85	ปานกลาง
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	2.99	.67	ค่อนข้างสูง
- วัด	(3.06)	(.99)	
- ตลาดริมน้ำ	(3.00)	(.85)	
- บ้านเรือนไทย	(2.87)	(.85)	
- คลอง	(3.05)	(.86)	
รวม	2.88	.50	ค่อนข้างสูง

2) การวางแผนพัฒนาวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า การวางแผนพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถรอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 และเมื่อพิจารณาในวัฒนธรรมแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูง 3 ด้าน คือ ด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.08 รองลงมาคือด้านประเพณีท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 และด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96 ส่วนระดับปานกลางมี 2 ด้าน คือ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 และด้านภาษาถิ่น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 2.75 (พิจารณาในตารางที่ 6.34)

ตารางที่ 6.34 แสดงการวางแผนในการพัฒนาวัฒนธรรมของประชาชน

การวางแผนพัฒนาวัฒนธรรม	$\bar{X}$	S	ระดับ
ภาษาถิ่น	2.75	1.02	ปานกลาง
ศิลปะการแสดงท้องถิ่น	2.96	.52	ค่อนข้างสูง
- ดนตรีไทย	(2.89)	(.83)	
- การขับเสภา	(2.94)	(.89)	
- เแตรวง	(3.05)	(.73)	
- รำวง	(2.96)	(.84)	
ประเพณีท้องถิ่น	3.02	.53	ค่อนข้างสูง
- ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต	(3.06)	(1.01)	
- ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา	(3.20)	(.71)	
- ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง	(3.09)	(.67)	
- ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ	(2.73)	(.87)	
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.76	.94	ปานกลาง
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	3.08	.70	ค่อนข้างสูง
- วัด	(3.04)	(.90)	
- ตลาดริมน้ำ	(3.01)	(.78)	
- บ้านเรือนไทย	(2.97)	(.94)	
- คลอง	(3.92)	(1.26)	
รวม	2.91	.55	ค่อนข้างสูง

3) การจัดโครงสร้างองค์กรในการพัฒนาวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า การจัดโครงสร้างองค์กรในการพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถรอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.77 และเมื่อพิจารณาในวัฒนธรรมแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูง 2 ด้าน คือ ด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 2.89 รองลงมาคือด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 ส่วนระดับปานกลางมี 3 ด้าน คือ ด้านประเพณีท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 รองลงมาคือด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 และด้านภาษาถิ่น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 2.66 (พิจารณาในตารางที่ 6.35)

ตารางที่ 6.35 แสดงการจัดโครงสร้างองค์การในการพัฒนาวัฒนธรรมของประชาชน

การจัดโครงสร้างองค์การในการพัฒนาวัฒนธรรม	$\bar{X}$	S	ระดับ
ภาษาถิ่น	2.66	.91	ปานกลาง
ศิลปะการแสดงท้องถิ่น	2.88	.70	ค่อนข้างสูง
- ดนตรีไทย	(2.82)	(.95)	
- การขับเสภา	(2.87)	(.84)	
- เแตรวง	(2.96)	(.84)	
- รำวง	(2.88)	(.92)	
ประเพณีท้องถิ่น	2.75	.52	ปานกลาง
- ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต	(2.73)	(.87)	
- ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา	(2.99)	(.86)	
- ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง	(2.86)	(.67)	
- ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ	(2.41)	(.74)	
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.68	.83	ปานกลาง
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	2.89	.59	ค่อนข้างสูง
- วัด	(2.96)	(.90)	
- ตลาดริมน้ำ	(2.85)	(.87)	
- บ้านเรือนไทย	(2.74)	(.80)	
- คลอง	(3.00)	(.78)	
รวม	2.77	.53	ปานกลาง

4) การอำนวยการพัฒนาวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า การอำนวยการพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถรอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 และเมื่อพิจารณาในวัฒนธรรมแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูง 3 ด้าน คือ ด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.14 รองลงมาคือด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 และด้านประเพณีท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 ส่วนระดับปานกลางมี 2 ด้าน คือ ด้านภาษาถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 2.70 (พิจารณาในตารางที่ 6.36)

ตารางที่ 6.36 แสดงการอำนวยความสะดวกในการพัฒนาวัฒนธรรมของประชาชน

การอำนวยความสะดวก	$\bar{x}$	S	ระดับ
ภาษาถิ่น	2.78	.36	ปานกลาง
ศิลปะการแสดงท้องถิ่น	2.97	.62	ค่อนข้างสูง
- ดนตรีไทย	(2.86)	(1.06)	
- การขับเสภา	(3.10)	(.89)	
- แตรวง	(3.00)	(.70)	
- รำวง	(2.93)	(.82)	
ประเพณีท้องถิ่น	2.89	.59	ค่อนข้างสูง
- ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต	(2.88)	(.84)	
- ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา	(3.04)	(.82)	
- ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง	(3.01)	(.71)	
- ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ	(2.62)	(.97)	
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.70	.94	ปานกลาง
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	3.14	.57	ค่อนข้างสูง
- วัด	(3.23)	(.83)	
- ตลาดริมน้ำ	(3.10)	(.78)	
- บ้านเรือนไทย	(2.96)	(.74)	
- คลอง	(3.25)	(.69)	
รวม	2.89	.52	ค่อนข้างสูง

5) การควบคุมดูแลการพัฒนาวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า การควบคุมดูแลในการพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถรอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 และเมื่อพิจารณาในวัฒนธรรมแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูง 3 ด้าน คือ ด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 2.95 รองลงมาคือด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 และด้านประเพณีท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 ส่วนระดับปานกลางมี 2 ด้าน คือ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 และด้านภาษาถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 2.61 (พิจารณาในตารางที่ 6.37)

ตารางที่ 6.37 แสดงการควบคุมดูแลในการพัฒนาวัฒนธรรมของประชาชน

การควบคุมดูแลการพัฒนาวัฒนธรรม	X	S	ระดับ
ภาษาถิ่น	2.61	.82	ปานกลาง
ศิลปะการแสดงท้องถิ่น	2.94	.57	ค่อนข้างสูง
- ดนตรีไทย	(2.87)	(.84)	
- การขับเสภา	(3.00)	(.82)	
- แตรวง	(3.02)	(.71)	
- รำวง	(2.86)	(.81)	
ประเพณีท้องถิ่น	2.82	.65	ค่อนข้างสูง
- ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต	(2.93)	(.97)	
- ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา	(2.92)	(.82)	
- ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง	(2.97)	(.83)	
- ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ	(2.46)	(.96)	
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.62	.89	ปานกลาง
โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์	2.95	.62	ค่อนข้างสูง
- วัด	(3.06)	(.93)	
- ตลาดริมน้ำ	(2.78)	(.79)	
- บ้านเรือนไทย	(2.91)	(.89)	
- คลอง	(3.05)	(.77)	
รวม	2.79	.53	ค่อนข้างสูง

6.2.5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

จากการใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชน จำนวน 99 ตัวอย่าง สามารถสรุปการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ดังนี้

1. ขาดความร่วมมือ และความเอาใจใส่จากประชาชน และไม่ให้ความสำคัญ
2. ขาดการรวมกลุ่ม การพบปะกันของชาวบางตาเถร เนื่องจากความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลถึงความสามัคคีของชาวบ้าน
3. ขาดกิจกรรม ประเพณี ที่จะทำร่วมกันเช่นในอดีต เนื่องจากมีการละเลยวัฒนธรรมบางอย่างไป
4. ประชาชนขาดความรู้ ทำให้ไม่ทราบว่าสิ่งใดควรที่จะต้องส่งเสริมและพัฒนา
5. ประชาชนขาดความสนใจ และความกระตือรือร้น
6. มีวัฒนธรรมใหม่ ๆ เข้ามามาก ประกอบกับคนรุ่นเก๋าน้อยลง และคนรุ่นใหม่ก็ไม่ให้ความสนใจกับ

วัฒนธรรมดั้งเดิม

7. ตำบลบางตาเถรเป็นตำบลใหญ่ ทำให้การจะมารวมกลุ่มกันทำได้ยาก
 8. การเดินทาง และเส้นทางคมนาคมยังไม่มีความสะดวกทั่วถึง
 9. ประชาชนสนใจปัญหาด้านเศรษฐกิจ และยังประสบปัญหาการครองชีพ จึงไม่มีเวลาคิดเรื่องการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาวัฒนธรรม
 10. ขาดการปลูกฝัง และรณรงค์ให้สนใจการพัฒนาวัฒนธรรมตำบล
 11. ประชาชน และองค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถรไม่ได้ให้ความสำคัญ ขาดจิตสำนึก
 12. ขาดผู้นำ หรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถผู้นำชุมชนไม่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้เรื่องต่างๆ
 13. ขาดเงินทุน วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ในการดำเนินงาน
 14. ขาดการดูแลจากภาครัฐ และเจ้าหน้าที่ที่มาให้คำปรึกษาแนะนำยังขาดความรู้จริง
 15. มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกในการทำงาน รวมถึงการขาดความจริงใจ และความสามัคคี
- สำหรับข้อเสนอแนะได้มีผู้ให้คำแนะนำในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม ดังนี้
1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรประชาสัมพันธ์ให้มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นอย่างจริงจัง โดยถือเป็นภารกิจสำคัญเทียบเท่ากับการพัฒนาด้านอื่นๆ
 2. ให้มีการอนุรักษ์ ฟื้นฟูโบราณสถาน ประเพณีดั้งเดิม ภาษาพูดแบบสุพรรณ และการปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรมที่เคยมีอย่างจริงจัง
 3. ควรส่งเสริมให้ชาวบ้านมีการรวมเป็นกลุ่ม ร่วมมือร่วมใจทำกิจกรรมเพื่อตำบลบางตาเถรในลักษณะที่ไม่มีการบังคับ โดยให้มีผู้นำในการทำกิจกรรม เช่น การแห่นางแมว การรำวง เป็นต้น
 4. ควรจะมีผู้นำ ผู้บริหาร และคณะทำงานที่มีความรู้ความสามารถมากพอ หรือให้ผู้นำหมู่บ้านช่วยดูแล และจัดการในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม
 5. ให้รัฐเข้ามาสนับสนุนด้านความรู้ เงินทุน เครื่องมือและอุปกรณ์ รวมทั้งจัดวิทยากรให้คำแนะนำในเรื่องการดำเนินงานวัฒนธรรม
 6. จัดให้มีกองทุนสำหรับการดำเนินงานวัฒนธรรม
 7. ให้หน่วยงานที่ดำเนินการด้านนี้ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ด้วยความจริงใจ ไม่แบ่งพวกพ้อง และไม่มีการโกงกิน

บทที่ 7

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในการส่งเสริม และพัฒนา
วัฒนธรรม : กรณีศึกษาตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา
ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบลขององค์การบริหาร
ส่วนตำบล และประชาชน ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาความต้องการในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบลขององค์การบริหารส่วน
ตำบล และประชาชน ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อศึกษาความสามารถในการจัดการในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบลขององค์การ
บริหารส่วนตำบล และประชาชน ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
4. เพื่อศึกษาระดับศักยภาพในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบล ขององค์การบริหารส่วน
ตำบล และประชาชน ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
5. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการส่งเสริมและพัฒนาางานวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถร อำเภอ
สองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มองค์การบริหารส่วน
ตำบลบางตาเถร โดยทำการศึกษาจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบล ที่มีบทบาท
ทางการบริหาร และให้ความสนใจเรื่องวัฒนธรรมเป็นพิเศษ รวมทั้งสิ้น 16 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ระดับ
ลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และกลุ่มประชาชนในตำบลบางตาเถร จำนวน 99 คน โดยใช้แบบสอบถาม
เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล นอกจากนั้นยังมีการสัมภาษณ์ระดับลึกในกลุ่มผู้นำทางวัฒนธรรมเพื่อ
ให้ได้รายละเอียดในวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ รวมทั้งความคิดเห็นของผู้นำทางวัฒนธรรมที่มีต่อการส่งเสริม และ
พัฒนาวัฒนธรรมของตำบล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ส่วนข้อมูลเอกสาร และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ระดับลึกจะนำมาประมวล และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา แล้วจึงนำมา
สรุปร่วมกับข้อมูลเชิงปริมาณตามกรอบการวิเคราะห์ที่กำหนดไว้

7.1 สรุป

7.1.1 องค์การบริหารส่วนตำบล

7.1.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 87.5) มีอายุระหว่าง 46-55 ปี (ร้อยละ 37.5) มีสถานภาพสมรสแล้ว (ร้อยละ 87.50) มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 43.75) ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 75.00) มีรายได้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาท (ร้อยละ 50.00) อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลมากกว่า 20 ปี (ร้อยละ 62.50) และเกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ (ร้อยละ 75.00)

7.1.1.2 ศักยภาพในการส่งเสริมวัฒนธรรม

พิจารณาตามตัวชี้วัดศักยภาพ ได้แก่ ความคิดเห็น ความต้องการ และการจัดการ ดังนี้

1) ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นมากที่สุด ร้อยละ 71.43 รองลงมาคือศิลปะการแสดงท้องถิ่น ร้อยละ 28.57

2) ความต้องการส่งเสริมวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง โดยส่วนใหญ่ต้องการให้ส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นมากที่สุด ร้อยละ 78.57 รองลงมาคือศิลปะการแสดงท้องถิ่น ร้อยละ 21.43

3) ความสามารถในการจัดการส่งเสริมวัฒนธรรมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีความสามารถด้านภาวะผู้นำมากที่สุด (ร้อยละ 71.43) รองลงมาคือด้านการวางแผน (ร้อยละ 50.00) ด้านการจัดโครงสร้างองค์การ (ร้อยละ 21.43) และด้านการอำนวยการ (ร้อยละ 7.14)

ความสามารถด้านภาวะผู้นำในการส่งเสริมวัฒนธรรมมีมากที่สุดในด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น (ร้อยละ 100.00) ความสามารถในการวางแผนส่งเสริมวัฒนธรรมมีมากที่สุดในด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น (ร้อยละ 100.00) รองลงมาคือด้านประเพณีท้องถิ่น (ร้อยละ 50.00) ความสามารถในการจัดโครงสร้างองค์การมีมากที่สุดในด้านโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น (ร้อยละ 78.57) รองลงมาคือด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น (ร้อยละ 21.43) ความสามารถในการอำนวยการส่งเสริมวัฒนธรรมมีมากที่สุดในด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น (ร้อยละ 100.00) รองลงมาคือด้านประเพณีท้องถิ่น (ร้อยละ 71.43) ความสามารถในการควบคุมดูแลการส่งเสริมวัฒนธรรมมีมากที่สุดในด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น (ร้อยละ 78.57) รองลงมาคือด้านโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น (ร้อยละ 71.43)

7.1.1.3 ศักยภาพในการพัฒนาวัฒนธรรม

พิจารณาตามตัวชี้วัดศักยภาพ ได้แก่ ความคิดเห็น ความต้องการ และการจัดการ ดังนี้

1) ความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการพัฒนาโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นประเภทวัด

มากที่สุด ร้อยละ 57.14 รองลงมาคือภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนโบราณ ร้อยละ 28.57 และ ประเพณีท้องถิ่นน้อยที่สุด ร้อยละ 14.29

2) ความต้องการพัฒนาวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยส่วนใหญ่ต้องการให้พัฒนาโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นประเภทวัดมากที่สุด ร้อยละ 85.71 รองลงมาคือภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนโบราณ ร้อยละ 14.29

3) ความสามารถในการจัดการพัฒนาวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถรอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีความสามารถด้านภาวะผู้นำมากที่สุด (ร้อยละ 71.43) รองลงมาคือด้านการวางแผน (ร้อยละ 50.00) ด้านการจัดโครงสร้างองค์การ (ร้อยละ 21.43) และด้านการอำนวยความสะดวก (ร้อยละ 7.14)

ความสามารถด้านภาวะผู้นำมีมากที่สุดในด้านโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น (ร้อยละ 100.00) รองลงมาคือด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (ร้อยละ 7.14)

ความสามารถด้านวางแผนมีมากที่สุดในด้านโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น (ร้อยละ 100.00)

ความสามารถในการจัดโครงสร้างองค์การมีมากที่สุดในด้านโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น (ร้อยละ 100.00) รองลงมาคือด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (ร้อยละ 50.00)

ความสามารถในการอำนวยความสะดวกมีมากที่สุดด้านโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น (ร้อยละ 100.00) รองลงมาคือด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (ร้อยละ 28.57)

ความสามารถในการควบคุมดูแลมีมากที่สุดในด้านโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น (ร้อยละ 100.00) รองลงมาคือด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (ร้อยละ 78.57)

7.1.2 ประชาชน

7.1.2.1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 72) มีอายุ 55 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 41.4) มีสถานภาพสมรสแล้ว (ร้อยละ 85.9) มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 78.8) ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 75.8) มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 64.6) อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลมากกว่า 20 ปี (ร้อยละ 92.9) เข้าร่วมประชาคมตำบลนาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ 41.4) และกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ (ร้อยละ 54.5)

7.1.2.2 ศักยภาพในการส่งเสริมวัฒนธรรม

พิจารณาตามตัวชี้วัดศักยภาพ ได้แก่ ความคิดเห็น ความต้องการ และการจัดการ ดังนี้

1) ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมตำบลบางตาเถรเห็นด้วยกับการส่งเสริมวัฒนธรรมตำบลในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 และเมื่อพิจารณาในวัฒนธรรมแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูงในทุกด้าน โดยด้านประเพณีท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 3.38 รองลงมาคือด้าน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 ด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 ด้านภาษาถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 และด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 3.03

2) ความต้องการในการส่งเสริมวัฒนธรรมของชาวบางตาเถรอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 และเมื่อพิจารณาในวัฒนธรรมแต่ละด้านพบว่าด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 3.29 รองลงมาคือด้านประเพณีท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 ด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 และด้านภาษาถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 3.06 โดยโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ชาวบางตาเถรต้องการให้ส่งเสริมในระดับสูง คือ วัด มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.48 ส่วนในระดับค่อนข้างสูงคือ คลอง ตลาดริมน้ำ และบ้านเรือนไทย มีค่าเฉลี่ย 3.32, 3.19 และ 3.14 ตามลำดับ

3) ชาวบางตาเถรมีความเห็นว่าคุณสมบัติในการจัดการส่งเสริมวัฒนธรรมของตำบลอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 โดยด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 2.95 รองลงมาคือด้านภาวะผู้นำ และด้านการอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 2.92 ด้านการจัดโครงสร้างองค์การ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 และด้านการควบคุมดูแล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 2.87

ภาวะผู้นำอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 โดยด้านศิลปะการแสดงมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 2.97 รองลงมาคือด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96 ด้านประเพณีท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ย 2.77 และด้านภาษาถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 2.68

การวางแผนอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 ซึ่งสูงที่สุดในกระบวนการจัดการส่งเสริมวัฒนธรรม โดยด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 3.04 รองลงมาคือด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 และด้านประเพณีท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 ส่วนระดับปานกลางมี 2 ด้าน คือ ด้านภาษาถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 2.57

การจัดโครงสร้างองค์การอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 โดยด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 2.96 รองลงมาคือด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 และด้านประเพณีท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 ส่วนระดับปานกลางมี 2 ด้าน คือ ด้านภาษาถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 2.65

การอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 โดยด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น และด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 2.98 เท่ากัน และด้านประเพณีท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 ส่วนระดับปานกลางมี 2 ด้าน คือ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 และด้านภาษาถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 2.68

การควบคุมดูแลอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ย 2.87 โดยด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 2.98 รองลงมาคือ ด้านศิลปะการแสดงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94

ส่วนระดับปานกลางมี 3 ด้าน คือ ด้านประเพณีท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 รองลงมาคือด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 และด้านภาษาถิ่น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 2.59

7.1.2.3 ศักยภาพในการพัฒนาวัฒนธรรม

พิจารณาตามองค์ประกอบของศักยภาพ ได้แก่ ความคิดเห็น ความต้องการ และการจัดการ ดังนี้

1) ความคิดเห็นต่อการพัฒนาชาวบางตาเถรเห็นด้วยกับการพัฒนาวัฒนธรรมตำบลในระดับค่อนข้างสูงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 และเมื่อพิจารณาในวัฒนธรรมแต่ละด้านพบว่า เห็นด้วยกับการพัฒนาวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในระดับสูงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 และด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ ด้านภาษาถิ่น และด้านศิลปะการแสดงอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33, 3.03 และ 3.01 ตามลำดับ ส่วนด้านประเพณีท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.27

2) ความต้องการของชาวบางตาเถรให้พัฒนาวัฒนธรรมตำบลในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 โดยด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.35 รองลงมาคือด้านภาษาถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 ลำดับถัดมาคือด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 3.08 และด้านประเพณีท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 2.89 โดยโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นที่ชาวบางตาเถรต้องการให้พัฒนาในระดับสูงที่สุด คือ วัด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 3.47 รองลงมาคือคลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 ส่วนตลาดริมน้ำ และบ้านเรือนไทย อยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 และ 3.16 ตามลำดับ

3) ความสามารถในการจัดการพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 โดยด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 2.91 รองลงมาคือด้านการอำนวยความสะดวกมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 และด้านภาวะผู้นำมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 ส่วนระดับปานกลางมี 2 ด้าน คือ ด้านการควบคุมดูแลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 และด้านการจัดโครงสร้างองค์การมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 2.77

ภาวะผู้นำอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 โดยด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.02 รองลงมาคือด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 และด้านประเพณีท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 สำหรับระดับปานกลางมี 2 ด้าน คือ ด้านภาษาถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 2.72

การวางแผนอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 โดยด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.08 รองลงมาคือด้านประเพณีท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 และด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96 ส่วนระดับปานกลางมี 2 ด้าน คือ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 และด้านภาษาถิ่น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 2.75

การจัดโครงสร้างองค์การอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.77 โดยด้านโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 2.89 รองลงมาคือด้านศิลปะการแสดง

ท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 ส่วนระดับปานกลางมี 3 ด้าน คือ ด้านประเพณีท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 รองลงมาคือด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 และด้านภาษาถิ่น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 2.66

การอำนวยการอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 โดยด้านโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.14 รองลงมาคือด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 และด้านประเพณีท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 ส่วนระดับปานกลางมี 2 ด้าน คือ ด้านภาษาถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 2.70

การควบคุมดูแลอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 โดยด้านโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 2.95 รองลงมาคือด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 และด้านประเพณีท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 ส่วนระดับปานกลางมี 2 ด้าน คือ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 และด้านภาษาถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 2.61

7.1.3 ผู้นำทางวัฒนธรรม

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้นำทางวัฒนธรรมที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม และพัฒนา วัฒนธรรมระดับตำบลในฐานะเป็นที่ปรึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้นำทางด้าน ประเพณีท้องถิ่น ศิลปะการแสดงท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้ให้ข้อมูลในระดับลึก รวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานทางวัฒนธรรมดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้

ผู้นำด้านประเพณีท้องถิ่นท่านหนึ่งได้กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในสมัยปัจจุบันให้ความสำคัญกับการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำ คือ ประธานกรรมการบริหาร เป็นผู้ที่สนใจ และให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นอย่างมาก จึงทำให้มีโครงการทางด้านวัฒนธรรมค่อนข้างมาก ซึ่งก็เป็นเรื่องดี แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วง และน่าจะเป็นปัญหาต่อการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบลคือ ความไม่ต่อเนื่องของนโยบาย เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน และต้องใช้เวลาอย่างมากในการสร้างจิตสำนึกของคนในตำบลให้ตระหนักในคุณค่า ความสำคัญของวัฒนธรรมที่มีต่อท้องถิ่น นโยบายทางวัฒนธรรมจึงควรจะเป็นนโยบายในระยะยาว ที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในองค์การบริหารส่วนตำบลทุกชุด

ผู้นำด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่นท่านหนึ่งกล่าวว่า ในฐานะที่ตนเป็นทั้งที่ปรึกษา และผู้ถ่ายทอดศิลปะการแสดงตามโครงการส่งเสริมศิลปะการแสดงท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้เห็นข้อจำกัดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นปัญหา และอุปสรรคต่อการส่งเสริมศิลปะการแสดง นั่นคือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรมดีพอ และส่วนมากยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องวัฒนธรรมเท่าที่ควร แต่กลับมุ่งความสำคัญไปในเรื่องความเจริญทางวัตถุ และผลตอบแทนทางเศรษฐกิจมากกว่า ทำให้โครงการทางด้านวัฒนธรรมมีสัดส่วนน้อยกว่าโครงการด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานมาก โดยเฉพาะในเรื่องของศิลปะการแสดงเป็นวัฒนธรรมที่กำลังจะหายสาบสูญไปหากไม่เร่งอนุรักษ์ ฟื้นฟูโดยเร็ว เพราะผู้ที่มีความสามารถในการถ่ายทอดก็อายุมากขึ้นทุกวัน หากหมดคนรุ่นนี้ก็จะขาดการสืบทอดไปโดยปริยาย สำหรับโครงการถ่ายทอด

ศิลปะการแสดงด้านการอ่านทำนองเสนาะและขับเสภา ที่จัดโดยองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในตำบล ถือว่าเป็นโครงการที่ดี มีจุดประสงค์เพื่อให้เยาวชนในท้องถิ่นได้สืบทอดศิลปะการแสดงด้านดังกล่าวไม่ให้สูญหายไป แต่ในทางปฏิบัติแล้วค่อนข้างจะยากเนื่องจากการศิลปะการแสดงดังกล่าวต้องอาศัยความสนใจ และพรสวรรค์ของผู้เรียนค่อนข้างมาก ดังนั้นการถ่ายทอดให้เด็กจำนวนมากในเวลาเดียวกันอย่างที่ทำอยู่ในปัจจุบันจึงไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะไม่สามารถถ่ายทอดได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งพื้นฐานของเด็กแต่ละคนที่แตกต่างกัน ทำให้การถ่ายทอดค่อนข้างลำบาก และช้า ถ้าเป็นไปได้ทางโรงเรียนควรจะสอนในระดับพื้นฐาน และคัดเลือกเด็กที่มีความสนใจ และมีความสามารถในระดับดีจำนวนหนึ่งให้มาฝึกในขั้นสูงอย่างจริงจังน่าจะประสบความสำเร็จมากกว่า

ผู้นำทางภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนโบราณกล่าวว่า หากองค์การบริหารส่วนตำบลต้องการที่จะส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมในด้านนี้ ตนก็ยินดีที่จะให้ความร่วมมือในทุกเรื่อง แต่สิ่งสำคัญที่อยากจะแนะนำก็คือต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อจำกัดทางวัฒนธรรมด้านนี้ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพราะการแพทย์แผนโบราณเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน ต้องอาศัยประสบการณ์ และความชำนาญเป็นอย่างมากในการเรียนรู้ องค์การบริหารส่วนตำบลควรทำความเข้าใจในเรื่องนี้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการแสวงหาแนวทางส่งเสริม และพัฒนาการแพทย์แผนโบราณที่มีประสิทธิภาพต่อไป นอกจากนั้นยังได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของประธานกรรมการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลว่า เป็นบุคคลที่มีความตั้งใจจริงที่จะส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบล แต่ด้วยบุคลิกส่วนตัวที่เป็นคนเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง และประกอบกับมีการศึกษาสูง และค่อนข้างทรงอิทธิพลในตำบล ทำให้การบริหารงานบางครั้งมีลักษณะเผด็จการ ไม่ฟังเสียงส่วนมาก ตัดสินใจโดยยึดความคิดตนเองเป็นใหญ่ ซึ่งตนเห็นความเด็ดขาดตรงนี้ทำให้งานมีความคืบหน้า และเห็นผลชัดเจน แต่อาจทำให้ส่งผลกระทบด้านลบต่อความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ซึ่งหากประธานกรรมการบริหารปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหาร โดยยึดหลักเหตุผลในการประสานผลประโยชน์ และแสวงหาจุดสมดุลทางความคิดของทุกฝ่ายน่าจะทำให้บรรยากาศในการดำเนินงานดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน กล่าวคืองานมีความคืบหน้าบนความสัมพันธ์อันดีของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทำให้ทราบว่าการทำงานส่วนใหญ่ของเขาใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลัก โดยเฉพาะการแสวงหาความร่วมมือจากบุคคลภายนอก ทั้งในลักษณะของที่ปรึกษา ผู้อำนวยการ และผู้ปฏิบัติ ทำให้หลายฝ่ายมองว่ามีลักษณะพวกพ้องนิยมสูง ทำงานเฉพาะกลุ่มของตนเอง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าทั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำทางวัฒนธรรม ตลอดจนประชาชนมีค่านิยมที่ยึดถือตัวบุคคล โดยยึดถือตัวประธานกรรมการบริหารเป็นอย่างมาก ซึ่งอาจจะเป็นเพราะเชื่อในความสามารถ ความตั้งใจจริงในการทำงาน รวมทั้งความดีงามของวงศ์ตระกูล ทำให้ไม่ว่าประธานกรรมการบริหารจะทำอะไร อย่างไร ก็จะมีความคิดเห็นคล้อยตาม และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งส่วนใหญ่กล่าวตรงกันว่าถ้าเป็นคนอื่นทำ หรือมาขอร้องให้ช่วยคงไม่ช่วย สะท้อนให้เห็นว่าหากผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริหารไม่ใช่คนปัจจุบัน คงไม่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายมากขนาดนี้

7.2 อภิปรายผล

ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมตำบลบางตาเถรอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีรายละเอียดจำแนกรายด้านของวัฒนธรรมเรียงลำดับจากศักยภาพมากไปหาน้อยดังนี้

7.2.1 ศักยภาพในการส่งเสริมและพัฒนาประเพณีท้องถิ่น

จากการศึกษาพบว่า ศักยภาพในการส่งเสริมและพัฒนาประเพณีท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งหากจำแนกตามกิจกรรมการส่งเสริม และกิจกรรมการพัฒนายังพบว่า

ด้านการส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นนั้น ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนเห็นด้วย และต้องการให้ส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นในระดับค่อนข้างสูง ส่วนความสามารถในการจัดการส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นนั้นทั้งสองกลุ่มเห็นว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าความสามารถในการจัดการส่งเสริมประเพณีอยู่ในระดับสูงทุกด้าน ยกเว้นด้านการจัดโครงสร้างองค์การที่อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ส่วนประชาชนเห็นว่าความสามารถในการจัดการส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นอยู่ในระดับค่อนข้างสูงทุกด้าน ยกเว้นด้านการควบคุมดูแลที่อยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนการพัฒนาประเพณีท้องถิ่นพบว่าศักยภาพอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชน เห็นด้วยกับการพัฒนาประเพณีท้องถิ่นค่อนข้างต่ำ แต่เมื่อพิจารณาในด้านของความต้องการแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนมีความต้องการแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีความต้องการในการพัฒนาประเพณีท้องถิ่นเลย ตรงข้ามกับประชาชนที่ต้องการให้พัฒนาประเพณีท้องถิ่นในระดับค่อนข้างสูง ส่วนความสามารถในการจัดการพัฒนาประเพณีท้องถิ่นนั้นทั้งสองกลุ่มมีความเห็นแตกต่างกัน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แสดงความเห็นต่อความสามารถในการจัดการพัฒนาประเพณีท้องถิ่นเลย ตรงกันข้ามกับประชาชนก็เห็นว่าความสามารถในการจัดการพัฒนาประเพณีท้องถิ่นอยู่ในระดับค่อนข้างสูงทุกด้าน ยกเว้นด้านการจัดโครงสร้างองค์การที่อยู่ในระดับปานกลาง

แสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนมีมุมมองต่อศักยภาพในการส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือทั้งสองกลุ่มมีความตระหนักในการส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นที่กำลังจะสูญหายไป โดยเห็นด้วยหากตำบลจะทำการอนุรักษ์ ฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่นขึ้น และต้องการให้อนุรักษ์ ฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่นในระดับค่อนข้างสูง ส่วนความสามารถในการจัดการทั้งสองกลุ่มเห็นว่ามีศักยภาพค่อนข้างสูง แต่องค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าความสามารถด้านการจัดโครงสร้างองค์การยังอยู่ในระดับต่ำ ส่วนประชาชนเห็นว่าความสามารถในการควบคุมดูแลยังอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นควรมีการปรับปรุงการจัดการใน 2 ด้านดังกล่าว เพื่อให้การส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นการส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นในตำบลบางตาเถรจึงมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติค่อนข้างสูง ตรงกันข้ามกับการพัฒนา

ประเพณีท้องถิ่นที่อาจปฏิบัติได้ยากกว่า เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนมีมุมมองต่อศักยภาพในการพัฒนาประเพณีท้องถิ่นแตกต่างกัน โดยองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีความตระหนักในการพัฒนาประเพณีท้องถิ่น และไม่มีความต้องการที่จะพัฒนาประเพณีท้องถิ่นเลย ทำให้ไม่ได้แสดงความคิดเห็นต่อความสามารถในการจัดการพัฒนาประเพณีท้องถิ่น ตรงกันข้ามกับประชาชนที่ในขั้นต้นไม่ตระหนักในการพัฒนาประเพณีท้องถิ่น แต่เมื่อได้รับการนำเสนอจากผู้วิจัยก็กลับมีความต้องการให้พัฒนาประเพณีท้องถิ่นในระดับค่อนข้างสูง และเห็นว่าความสามารถในการจัดการพัฒนาประเพณีท้องถิ่นอยู่ในระดับสูงเช่นกัน แต่ควรปรับปรุงในส่วนของการจัดโครงสร้างองค์การเสียใหม่

7.2.2 ศักยภาพในการส่งเสริมและพัฒนาโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น

จากการศึกษาพบว่า ศักยภาพในการส่งเสริม และพัฒนาโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งหากจำแนกตามกิจกรรมการส่งเสริม และกิจกรรมการพัฒนาจะพบว่า

ด้านการส่งเสริมโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นนั้น องค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้แสดงความคิดเห็น และไม่มีความต้องการในการส่งเสริมโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นเลย ส่วนความสามารถในการจัดการส่งเสริมโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าความสามารถในการจัดการด้านการจัดโครงสร้างองค์การ และการควบคุมดูแลอยู่ในระดับค่อนข้างสูง แต่การจัดการด้านอื่น ๆ ไม่ได้แสดงความเห็นไว้ ตรงข้ามกับประชาชนที่เห็นด้วยและต้องการให้ส่งเสริมโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นในระดับค่อนข้างสูง และเห็นว่าความสามารถในการจัดการส่งเสริมโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นอยู่ในระดับค่อนข้างสูงทุกด้าน

ส่วนการพัฒนาโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นพบว่า ศักยภาพอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนเห็นด้วย และต้องการให้พัฒนาโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นในระดับค่อนข้างสูง ส่วนความสามารถในการจัดการพัฒนานั้น ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน องค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าความสามารถในการจัดการพัฒนาโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นอยู่ในระดับสูงทุกด้าน ส่วนประชาชนก็เห็นว่าความสามารถในการจัดการพัฒนาโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นอยู่ในระดับค่อนข้างสูงทุกด้าน

แสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนมีมุมมองต่อศักยภาพในการส่งเสริมโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นแตกต่างกัน กล่าวคือองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ พื้นฟูโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นมากนัก ในขณะที่ประชาชนมีความตระหนัก และต้องการให้อนุรักษ์ พื้นฟูโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นในระดับค่อนข้างสูง รวมทั้งเห็นว่าความสามารถในการจัดการส่งเสริมเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับค่อนข้างสูงทุกด้าน

ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจึงควรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นให้มากกว่านี้ ส่วนศักยภาพในการพัฒนาโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติค่อนข้างสูง เนื่องจากทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็น และมีความต้องการที่สอดคล้องกัน รวมทั้งเห็นพ้องต้องกันว่าความสามารถในการจัดการพัฒนาโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

7.2.3 ศักยภาพในการส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการแสดงท้องถิ่น

จากการศึกษาพบว่า ศักยภาพในการส่งเสริม และพัฒนาศิลปะการแสดงท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งหากจำแนกตามกิจกรรมการส่งเสริม และกิจกรรมการพัฒนายังพบว่า

ด้านการส่งเสริมศิลปะการแสดงท้องถิ่นนั้น องค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนมีความคิดเห็นและความต้องการแตกต่างกัน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็น และต้องการให้ส่งเสริมศิลปะการแสดงท้องถิ่นในระดับค่อนข้างต่ำ ตรงกันข้ามกับประชาชนที่มีความคิดเห็น และความต้องการในระดับค่อนข้างสูง ส่วนความสามารถในการจัดการส่งเสริมศิลปะการแสดงท้องถิ่นนั้น ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่ามีสามารถในการจัดการส่งเสริมในระดับค่อนข้างสูงทุกด้าน

ส่วนการพัฒนาศิลปะการแสดงท้องถิ่นพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนมีความคิดเห็นต่อศักยภาพแตกต่างกัน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้แสดงความคิดเห็น ความต้องการ และความคิดเห็นต่อความสามารถในการจัดการพัฒนาการแสดงท้องถิ่นเลย ตรงกันข้ามกับประชาชนที่เห็นด้วย และต้องการให้พัฒนาศิลปะการแสดงท้องถิ่นในระดับค่อนข้างสูง และเห็นว่ามีสามารถในการจัดการพัฒนาศิลปะการแสดงท้องถิ่นในระดับค่อนข้างสูงทุกด้าน

แสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนมีมุมมองต่อศักยภาพในการส่งเสริม และพัฒนาศิลปะการแสดงท้องถิ่นแตกต่างกัน กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาศิลปะการแสดงท้องถิ่นมากนัก ในขณะที่ประชาชนมีความตระหนัก และต้องการให้อนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาศิลปะการแสดงท้องถิ่นในระดับค่อนข้างสูง รวมทั้งเห็นว่าความสามารถในการจัดการส่งเสริม และพัฒนาเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับค่อนข้างสูงทุกด้าน ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจึงควรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาศิลปะการแสดงท้องถิ่นให้มากกว่านี้

7.2.4 ศักยภาพในการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากการศึกษาพบว่า ศักยภาพในการส่งเสริม และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหากจำแนกตามกิจกรรมการส่งเสริม และกิจกรรมการพัฒนายังพบว่า

ด้านการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น องค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนมีความคิดเห็นและความต้องการแตกต่างกัน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้แสดงความคิดเห็น และความต้องการในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเลย รวมทั้งไม่ได้แสดงความเห็นต่อความสามารถในการจัดการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเลย

ถิ่น ตรงกันข้ามกับประชาชนที่มีความคิดเห็น และความต้องการให้ส่งเสริมในระดับค่อนข้างสูง และเห็นว่าความสามารถในการจัดการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ยกเว้นด้านภาวะผู้นำที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ส่วนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนมีความคิดเห็นต่อศักยภาพในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นแตกต่างกัน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นด้วย และต้องการให้พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในระดับค่อนข้างต่ำ และไม่แสดงความคิดเห็นต่อความสามารถในการจัดการพัฒนาการแสดงท้องถิ่นเลย ตรงกันข้ามกับประชาชนที่เห็นด้วย และต้องการให้พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในระดับค่อนข้างสูง และเห็นว่ามีความสามารถในการจัดการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในระดับปานกลางทุกด้าน

แสดงให้เห็นว่าศักยภาพในการส่งเสริม และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนโบราณยังอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนมีมุมมองต่อศักยภาพในการส่งเสริม และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นแตกต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นมากนัก ในขณะที่ประชาชนมีความตระหนัก และต้องการให้อนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในระดับค่อนข้างสูง และเห็นว่าความสามารถในการจัดการส่งเสริมและพัฒนาเรื่องดังกล่าวยังอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านภาวะผู้นำในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจึงควรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์พื้นฟู และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากกว่านี้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลมุ่งให้ความสำคัญกับการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมเพียงบางด้าน จึงทำให้ละเลยวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นไป ซึ่งในความเป็นจริงแล้วประชาชนในตำบลบางตาเถรได้เล็งเห็นถึงคุณค่าที่มีอยู่ค่อนข้างสูงของการแพทย์แผนโบราณ รวมทั้งต้องการให้ทำการส่งเสริม พื้นฟูไม่ให้สูญหายไป และการพัฒนาเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ควรเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการส่งเสริม และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

7.2.5 ศักยภาพในการส่งเสริมและพัฒนาภาษาถิ่น

จากการศึกษาพบว่า ศักยภาพในการส่งเสริม และพัฒนาภาษาถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ โดยในการส่งเสริม และพัฒนาภาษาถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนมีความคิดเห็น และความต้องการที่แตกต่างกัน กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนตำบลไม่แสดงความคิดเห็น และความต้องการ รวมทั้งไม่แสดงความคิดเห็นต่อความสามารถในการส่งเสริมและพัฒนาภาษาถิ่นเลย ต่างจากประชาชนที่มีความตระหนัก และต้องการให้ส่งเสริมและพัฒนาภาษาถิ่นในระดับค่อนข้างสูง และมีความคิดเห็นต่อความสามารถในการส่งเสริม และพัฒนาภาษาถิ่นในระดับปานกลาง

แสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนมีความคิดเห็นต่อศักยภาพในการส่งเสริม และพัฒนาภาษาถิ่นแตกต่างกัน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้ให้ความสำคัญกับภาษาถิ่นมากนัก โดยเห็นว่าภาษาพูดสำเนียงสุพรรณที่พูดกันในตำบลไม่มีความแตกต่างจากท้องถิ่นอื่น และพูดกันเป็นปกติอย่างนี้ตั้งแต่

อดีตจนถึงปัจจุบันไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก จึงไม่เห็นความจำเป็นเร่งด่วนในการอนุรักษ์ พื้นฟู หรือพัฒนา วัฒนธรรมด้านนี้แต่อย่างใด แต่เมื่อประชาชนในตำบลเล็งเห็นความสำคัญ และต้องการให้ส่งเสริม และพัฒนา ภาษาถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาภาษาถิ่นมากกว่าที่เป็นอยู่ นอกจากนี้ควรปรับปรุงความสามารถในการจัดการส่งเสริม และพัฒนาภาษาถิ่นให้สูงขึ้นในทุก ๆ ด้าน

7.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม รวมทั้งการรวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้นำทางวัฒนธรรม ด้านต่าง ๆ ตลอดจนข้อสังเกตที่ผู้วิจัยค้นพบจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม สามารถนำมาสรุปเป็นข้อเสนอแนะ สำหรับการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมในตำบลบางตาเถรได้ดังนี้

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลควรตั้งคณะกรรมการ หรือคณะทำงานติดตาม ตรวจสอบ และประเมิน ผลโครงการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมของตำบล โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- 2) ควรจัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจแก่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนให้เห็นคุณค่า และความสำคัญของวัฒนธรรม โดยเฉพาะประเด็นของวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา
- 3) ควรกำหนดแผนการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมระดับตำบลในลักษณะของแผนระยะยาว อาทิ แผนระยะ 5 ปี หรือแผนระยะ 10 ปี เพื่อให้มีความต่อเนื่องในการดำเนินงาน
- 4) องค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีบทบาทในการส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มทาง วัฒนธรรม ในทุกระดับของตำบล
- 5) ควรให้มีการระดมทุน และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ในลักษณะการจัดตั้งกองทุนทางวัฒนธรรม ในระดับตำบล
- 6) สภาวัฒนธรรมตำบลควรมีบทบาทในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมในตำบลมากกว่านี้ โดย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ควรมีบทบาทในการส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานดังกล่าว ทั้งในเรื่องของบุคลากร ความรู้ทางวิชาการ และงบประมาณในระดับที่เหมาะสม

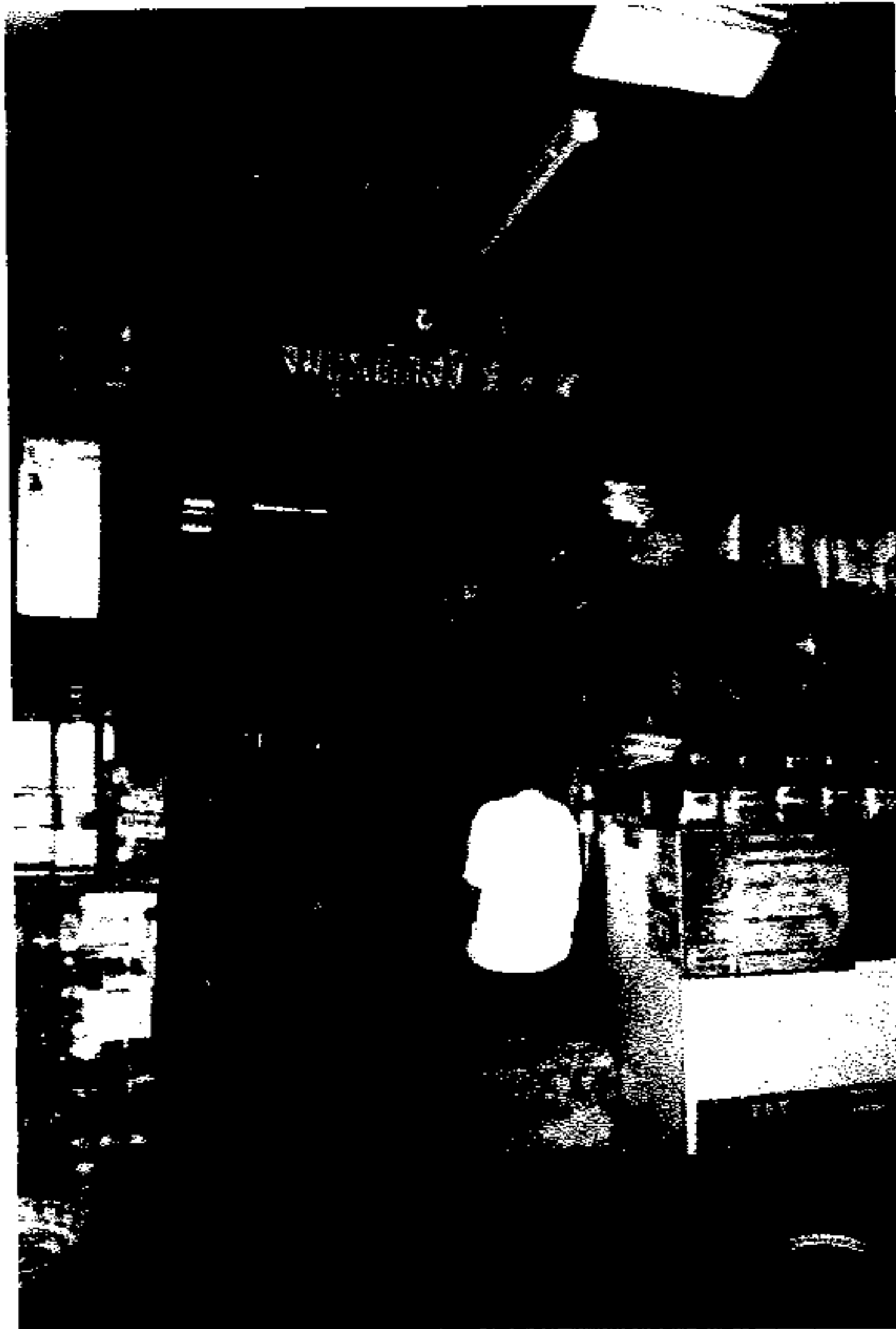
ภาคผนวก ข

ภาพที่ 1 การสรงน้ำพระในประเพณีสงกรานต์ของชาวบางตาเถร

ภาพที่ 2 ขบวนแห่หอดผ้าป่าในประเพณีสงกรานต์ วัดโบสถ์ดอนลำแพน

ภาพที่ 3 ร้านขายยาของหมอชาญ ไกรทองสุข ในตลาดบางซอ

ภาพที่ 4 เครื่องบดยาแผนโบราณของหมอชาญ ไกรทองสุข

ภาพที่ 5 ด้านหน้าของโบสถ์เก่าแก่ ในวัดโบสถ์ดอนลำแพน

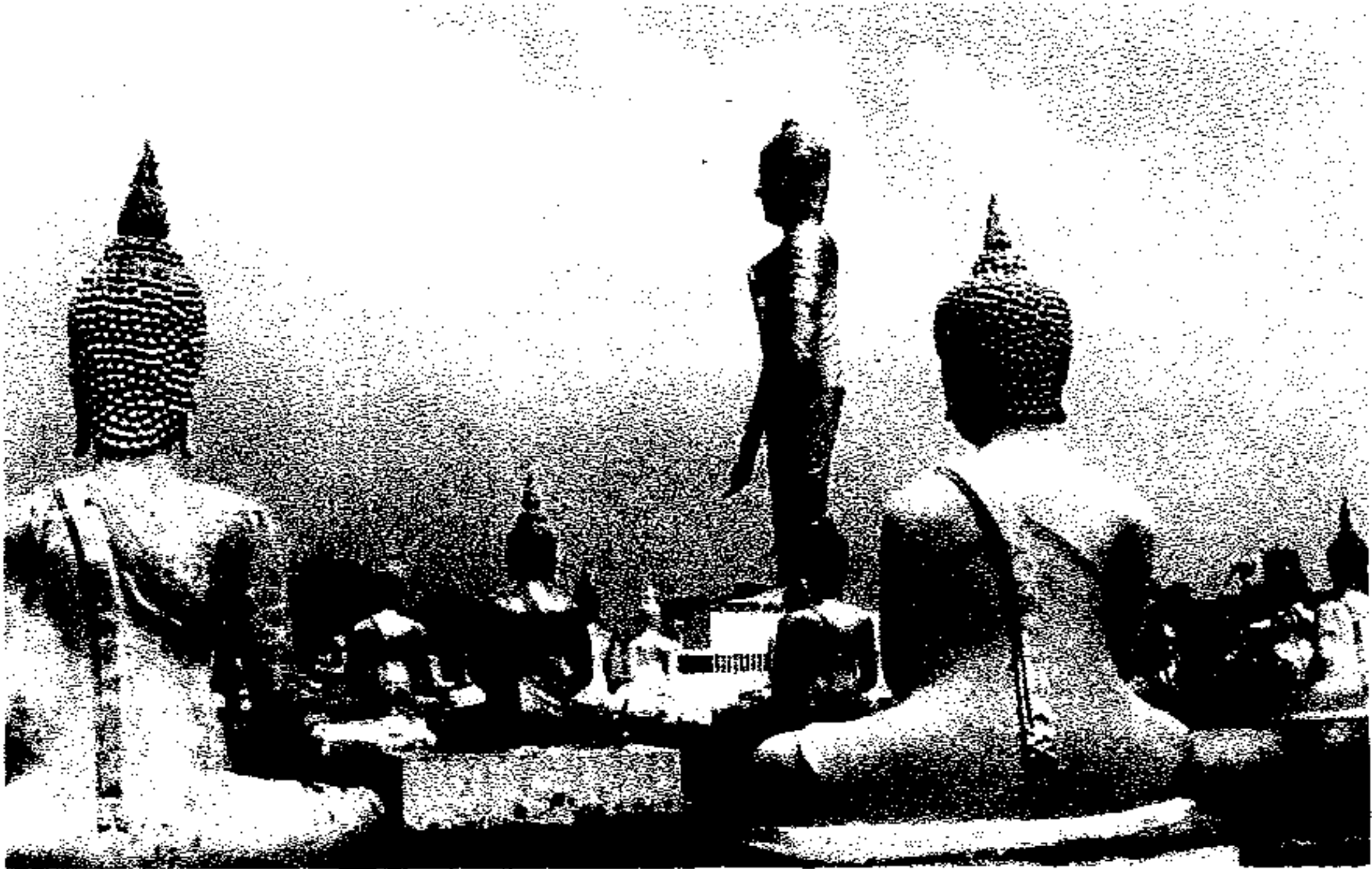
ภาพที่ 6 โบสถ์กับต้นมะขามท้ายโบสถ์ ซึ่งชาวบ้านตาเถรเล่าว่า แต่เดิมต้นมะขามอยู่ตรงหน้าต่างโบสถ์

ภาพที่ 7 ด้านหลังของโบสถ์ติดกับแม่น้ำท่าจีน ซึ่งเล่าขานสืบต่อกันมาว่า โบสถ์หลังนี้สามารถเขยิบหนีน้ำได้ เพราะถึงแม้เวลาจะผ่านมานานขนาดไหน น้ำก็ไม่สามารถเซาะตลิ่งเข้ามาถึงโบสถ์ได้

ภาพที่ 8 ก้อนอิฐดินเผาโบราณขนาดใหญ่ ซึ่งปรากฏยูนิตลิ่งด้านหลังของโบสถ์ ทำให้เชื่อว่าโบสถ์หลังนี้มี
ความเก่าแก่ มีอายุอยู่ราว 300 ปี คาดว่าสร้างในสมัยอยุธยาตอนปลาย

ภาพที่ 9 พระพุทธรูปกลางแจ้งจำนวนมากในวัดไผ่โรงวัว

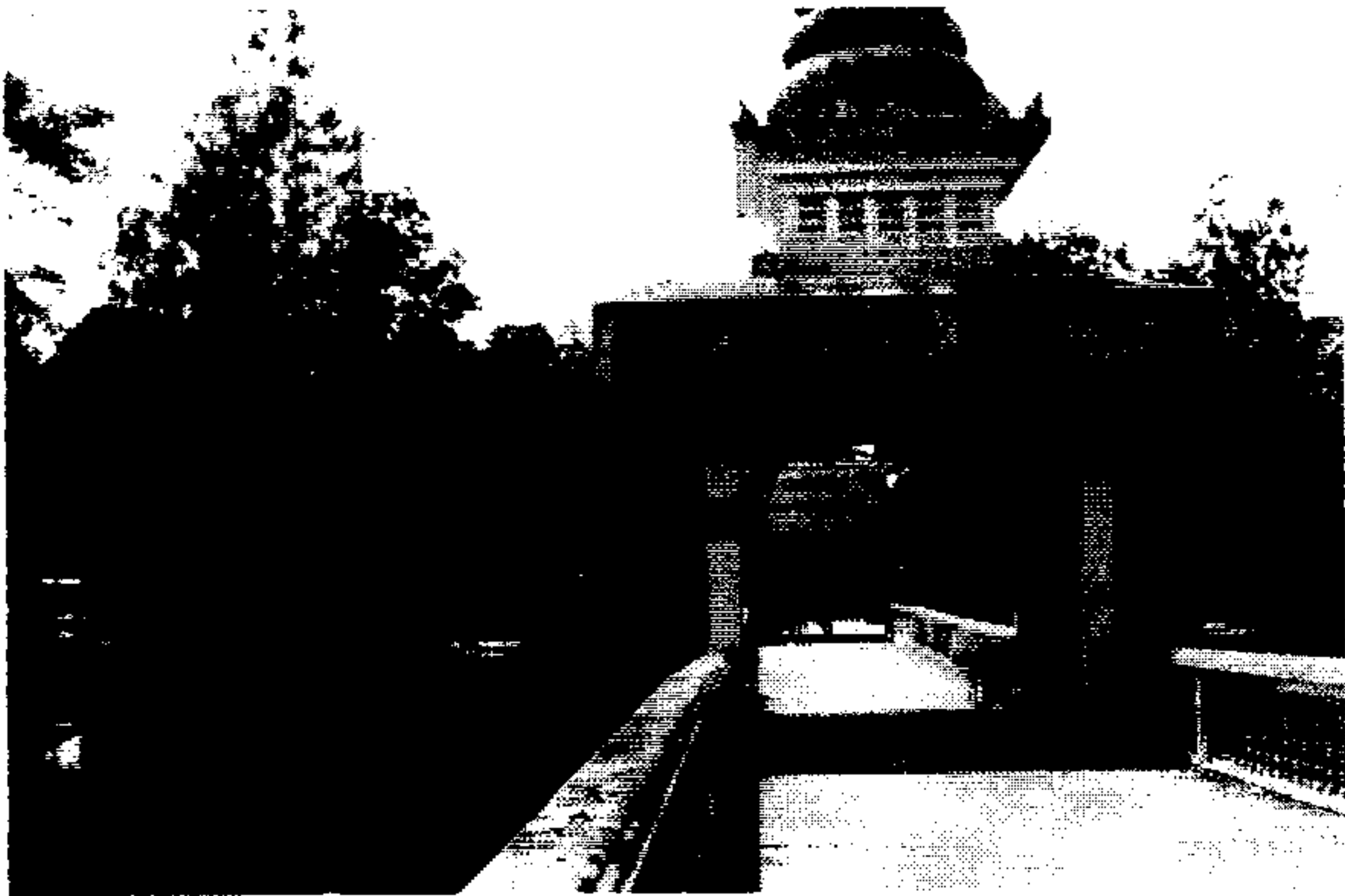
ภาพที่ 10 ปราสาทร้อยยอดในวัดไผ่โรงวัว

ภาพที่ 11 นรภูมิภายในวัดไผ่โรงวัว

ภาพที่ 12 รูปปั้นตามความเชื่อของพุทธศาสนาภายในวัดไฟโรงวัว

ภาพที่ 13 สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปภายในวัดไฟโรงวัว ซึ่งกำลังประสบปัญหาสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม

ภาพที่ 14 ร้านค้าภายในวัดไฟโรงววที่ไม่ค่อยเป็นระเบียบ และบรรยากาศโดยรวมที่ค่อนข้างแห้งแล้ง

ภาพที่ 15 ตลาดบางซอ ซึ่งเป็นตลาดริมน้ำของตำบลบางตาเถร

ภาพที่ 16 เดิมตลาดบางซอเป็นเรือนแถวชั้นเดียว ปัจจุบันมีการต่อเติมเป็นสองชั้น

ภาพที่ 17 ทิวทัศน์ของตลาดบางซอ

ภาพที่ 18 บนเรือข้ามฟากระหว่างตลาดบางซอ กับบ้านสีสนุก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม
กรณีศึกษาดำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง หรือกรอกข้อความตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ในการ
วิเคราะห์ทางวิชาการ โดยท่านไม่ต้องระบุชื่อในแบบสอบถาม คำตอบของท่านจะถูกนำเสนอในภาพรวมของ
การศึกษาต่อไป

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ ☐ ต่ำกว่า 25 ปี ☐ 26 - 35 ปี ☐ 36 - 45 ปี
 ☐ 46 - 55 ปี ☐ 55 ปี ขึ้นไป
3. สถานภาพสมรส ☐ โสด ☐ สมรส ☐ ม่าย / แยกกันอยู่
4. การศึกษา ☐ ประถมศึกษา
 ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
 ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.
 ☐ อนุปริญญา / ปวส.
 ☐ปริญญาตรี
 ☐ สูงกว่าปริญญาตรี
5. อาชีพ ☐ รับราชการ
 ☐ เกษตรกรรม
 ☐ ค้าขาย
 ☐ รับจ้าง
 ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

6. รายได้
- ☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท / เดือน
 - ☐ 5,001 - 10,000 บาท / เดือน
 - ☐ 10,001 - 15,000 บาท / เดือน
 - ☐ 15,001 - 20,000 บาท / เดือน
 - ☐ มากกว่า 20,000 บาท / เดือน

7. ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

- ☐ ไม่เกิน 1 ปี
- ☐ 1 - 5 ปี
- ☐ 6 - 10 ปี
- ☐ 11 - 15 ปี
- ☐ 16 - 20 ปี
- ☐ มากกว่า 20 ปี

8. ความถี่ในการเข้าร่วมประชาคมตำบล (การเข้าร่วมประชุม และแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาตำบลในเรื่องต่าง ๆ ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล และชาวบางตาเถร)

- ☐ ทุกครั้ง
- ☐ เกือบทุกครั้ง
- ☐ เฉพาะในเรื่องที่สนใจ
- ☐ นาน ๆ ครั้ง
- ☐ ไม่เคยเลย

9. การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

- ☐ กลุ่มออมทรัพย์ ระบุ.....ตำแหน่ง.....
- ☐ กลุ่มอาชีพ ระบุ.....ตำแหน่ง.....
- ☐ กลุ่มบริการสาธารณะ ระบุ.....ตำแหน่ง.....
- ☐ กลุ่มอื่น ๆ ระบุ.....ตำแหน่ง.....
- ☐ ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมในตำบล

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างหลังข้อความต่อไปนี้ตามระดับความคิดเห็นของท่าน

การส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
10. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการปล่อยให้สำเนียงพูดแบบสุพรรณในตำบลบางตาเถรสูญหายไป				
11. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ฟื้นฟูให้การพูดแบบสุพรรณให้แพร่หลายยิ่งขึ้น เช่น การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ				
12. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการปล่อยให้ศิลปะการแสดงท้องถิ่นของตำบลบางตาเถรสูญหายไป				
13. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการนำเครื่องดนตรี อุปกรณ์ประกอบการแสดงตลอดจนเทคนิคแสง เสียง ที่ทันสมัยมาใช้ในศิลปะการแสดงของตำบล				
14. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการสนับสนุนให้ชาวบางตาเถรร่วมกันอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป				
15. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการคงรูปแบบของประเพณีท้องถิ่นแบบดั้งเดิมไว้ทุกประการ โดยไม่มีการปรับเปลี่ยน หรือประยุกต์นำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้				
16. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และถ่ายทอดการรักษาสุขภาพโดยการแพทย์แผนโบราณ และการใช้สมุนไพรรักษาโรคในตำบลบางตาเถร				
17. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการนำเทคโนโลยี และวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาปรับปรุงการแพทย์แผนโบราณ และการใช้สมุนไพรรักษาโรคในตำบลบางตาเถร เช่น การบรรจุหีบห่อเพื่อความสวยงาม หรือเพื่อรักษาคุณภาพ และการระบุสรรพคุณทางการแพทย์ของยาสมุนไพรต่าง ๆ				
18. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู วัด อาคาร บ้านทรงไทย คลองต่าง ๆ ให้มีสภาพเหมือนในอดีต				
19. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการปรับปรุง วัด อาคาร บ้านทรงไทย คลองต่าง ๆ ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของตำบล				

การส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	ระดับความต้องการ			
	มากที่สุด	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อยที่สุด
24.3 ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง (สงกรานต์ , ลอยกระทง)				
24.4 ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ (การขอฝน , การรับขวัญข้าว และการทำขวัญข้าว)				
24.5 อื่น ๆ				
25. ท่านต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ หรือนำอุปกรณ์เครื่องใช้สมัยใหม่ เช่น การลดขั้นตอนให้กระชับ การแต่งกายตามสมัย หรือการใช้วัสดุที่หาง่ายในปัจจุบันมาใช้ในประเพณีท้องถิ่นต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด				
25.1 ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต (การโกนผมไฟ , การบวช , การแต่งงาน , การทำศพ)				
25.2 ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา (วิสาขบูชา , มาฆบูชา , อาสาฬหบูชา , เข้าพรรษา , ออกพรรษา , ทอดกฐิน , ทอดผ้าป่า)				
25.3 ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง (สงกรานต์ , ลอยกระทง)				
25.4 ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ (การขอฝน , การรับขวัญข้าว และการทำขวัญข้าว)				
25.5 อื่น ๆ				
26. ท่านต้องการให้มีการอนุรักษ์ พื้นฟู และถ่ายทอดการรักษาสุขภาพโดยการแพทย์แผนโบราณ และการใช้สมุนไพรรักษาโรค ในตำบลบางตาเถรมากน้อยเพียงใด				
27. ท่านต้องการให้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปรับปรุงการแพทย์แผนโบราณ และการใช้สมุนไพรรักษาโรค เช่น การบรรจุหีบห่อเพื่อความสวยงาม และรักษาคุณภาพ และการระบุสรรพคุณทางการแพทย์ของยาสมุนไพรต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด				
28. ท่านต้องการให้อนุรักษ์ พื้นฟู โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ต่อไปนี้ในตำบลบางตาเถรมากน้อยเพียงใด				
28.1 วัด				
28.2 ตลาดริมน้ำ				
28.3 บ้านเรือนไทย				
28.4 คลอง				
28.5 อื่น ๆ				

การส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	ระดับความต้องการ			
	มากที่สุด	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อยที่สุด
29. ท่านต้องการให้ปรับปรุงโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ ต่อไปนี้ของตำบลบางตาเถรให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด				
29.1 วัด				
29.2 ตลาดริมน้ำ				
29.3 บ้านเรือนไทย				
29.4 คลอง				
29.5 อื่นๆ				

ส่วนที่ 4 การจัดการในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมของตำบล

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างหลังข้อความต่อไปนี้ที่ตรงกับความคิดของท่านมากที่สุด

การส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อยที่สุด
30. ท่านคิดว่าผู้นำในตำบลบางตาเถรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ ปั่นฟู หรือถ่าย ทอดภาษาพูดแบบสุพรรณมากน้อยเพียงใด				
31. ท่านคิดว่าผู้นำในตำบลบางตาเถรให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาษาพูดแบบ สุพรรณ เช่น การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์การพูดแบบสุพรรณ มากน้อยเพียงใด				
32. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรมีความสามารถในการวางแผน อนุรักษ์ ปั่นฟู หรือถ่ายทอดภาษาพูดแบบสุพรรณมากน้อยเพียงใด				
33. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรมีความสามารถในการวางแผน พัฒนาภาษาพูดแบบสุพรรณมากน้อยเพียงใด				
34. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถแบ่งหน้าที่ความรับ ผิดชอบของบุคคลตามความรู้ ความสามารถในการดำเนินงานอนุรักษ์ ปั่นฟู หรือ ถ่ายทอดภาษาพูดแบบสุพรรณได้อย่างเหมาะสมมากน้อยเพียงใด				
35. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถแบ่งหน้าที่ความรับ ผิดชอบของบุคคลตามความรู้ความสามารถในการพัฒนาภาษาพูดแบบสุพรรณ เช่น การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์การพูดของท้องถิ่น ได้อย่างเหมาะสมมากน้อยเพียงใด				

การส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด
36. ท่านคิดว่าการดำเนินงานอนุรักษ์ ป่าชุมชน หรือถ่ายทอดภาษาพูดแบบสุพรรณในตำบลบางตาเถร จะมีผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวให้คำแนะนำมากนักน้อยเพียงใด				
37. ท่านคิดว่าการดำเนินงานพัฒนาภาษาพูดแบบสุพรรณ เช่น การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์การพูดแบบสุพรรณในตำบลบางตาเถร จะมีผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวให้คำแนะนำมากนักน้อยเพียงใด				
38. ท่านคิดว่าอบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานอนุรักษ์ ป่าชุมชน และถ่ายทอดภาษาพูดแบบสุพรรณมากนักน้อยเพียงใด				
39. ท่านคิดว่าอบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานพัฒนาภาษาพูดแบบสุพรรณ เช่น การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์การพูดแบบสุพรรณ มากน้อยเพียงใด				
40. ท่านคิดว่าผู้นำในตำบลบางตาเถรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ ป่าชุมชน หรือถ่ายทอดศิลปะการแสดงของตำบลต่อไปนี้มากนักน้อยเพียงใด				
40.1 วงดนตรีปี่พาทย์				
40.2 การขับเสภา				
40.3 วงแตงวง				
40.4 คณะรำวง				
40.5 อื่น ๆ				
41. ท่านคิดว่าผู้นำในตำบลบางตาเถรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศิลปะการแสดงท้องถิ่น เช่น การนำเครื่องดนตรี อุปกรณ์ประกอบการแสดง ตลอดจนเทคนิคแสงเสียงที่ทันสมัยมาใช้ในศิลปะการแสดงของตำบลบางตาเถรต่อไปนี้มากนักน้อยเพียงใด				
41.1 วงดนตรีปี่พาทย์				
41.2 การขับเสภา				
41.3 วงแตงวง				
41.4 คณะรำวง				
41.5 อื่น ๆ				

การส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด
42. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรมีความสามารถในการวางแผนอนุรักษ์ ป่าไม้ หรือถ่ายทอดศิลปะการแสดงของตำบลต่อไปนี้นาน้อยเพียงใด 42.1 วงดนตรีปี่พาทย์ 42.2 การขับเสภา 42.3 วงแตงวง 42.4 คอระว้าง 42.5 อื่น ๆ				
43. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรมีความสามารถในการวางแผนพัฒนาศิลปะการแสดงท้องถิ่น เช่น การนำเครื่องดนตรี อุปกรณ์ประกอบการแสดง ตลอดจนเทคนิคแสง เสียงที่ทันสมัยมาใช้ในศิลปะการแสดงของตำบลบางตาเถรต่อไปนี้นาน้อยเพียงใด 43.1 วงดนตรีปี่พาทย์ 43.2 การขับเสภา 43.3 วงแตงวง 43.4 คอระว้าง 43.5 อื่น ๆ				
44. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลตามความรู้ ความสามารถในการอนุรักษ์ ป่าไม้ หรือถ่ายทอดศิลปะการแสดงของตำบลต่อไปนี้นาน้อยเพียงใด 44.1 วงดนตรีปี่พาทย์ 44.2 การขับเสภา 44.3 วงแตงวง 44.4 คอระว้าง 44.5 อื่น ๆ				

การส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อยที่สุด
45. ท่านคิดว่าอบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลตามความรู้ความสามารถในการพัฒนาศิลปะการแสดงท้องถิ่น เช่น การนำเครื่องดนตรี อุปกรณ์ประกอบการแสดง ตลอดจนเทคนิคแสง,เสียงที่ทันสมัยมาใช้ในศิลปะการแสดงของตำบลบางตาเถรต่อไปนี้นาน้อยเพียงใด				
45.1 วงดนตรีปี่พาทย์				
45.2 การขับเสภา				
45.3 วงแตรวง				
45.4 คณะรำวง				
45.5 อื่น ๆ				
46. ท่านคิดว่าการดำเนินงานอนุรักษ์ พื้นฟู หรือถ่ายทอดศิลปะการแสดงท้องถิ่นต่อไปนี้ของตำบลบางตาเถร จะมีผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวให้คำแนะนำมากน้อยเพียงใด				
46.1 วงดนตรีปี่พาทย์				
46.2 การขับเสภา				
46.3 วงแตรวง				
46.4 คณะรำวง				
46.5 อื่น ๆ				
47. ท่านคิดว่าการพัฒนาศิลปะการแสดงของท้องถิ่น เช่น การนำเครื่องดนตรี อุปกรณ์ประกอบการแสดง ตลอดจนเทคนิคแสง เสียงที่ทันสมัยมาใช้ในศิลปะการแสดงของตำบลบางตาเถรต่อไปนี้ จะมีผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวให้คำแนะนำมากน้อยเพียงใด				
47.1 วงดนตรีปี่พาทย์				
47.2 การขับเสภา				
47.3 วงแตรวง				
47.4 คณะรำวง				
47.5 อื่น ๆ				

การส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อยที่สุด
48. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานอนุรักษ์ ป่าชุมชน และถ่ายทอดศิลปะการแสดงท้องถิ่นต่อไปนี้น้อยเพียงใด 48.1 วงดนตรีปี่พาทย์ 48.2 การขับเสภา 48.3 วงแตงวง 48.4 คณะรำวง 48.5 อื่น ๆ				
49. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานพัฒนาศิลปะการแสดงของท้องถิ่น เช่น การนำเครื่องดนตรี อุปกรณ์ ประกอบการแสดง ตลอดจนเทคนิคแสง เสียงที่ทันสมัยมาใช้ในศิลปะการแสดง ต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด 49.1 วงดนตรีปี่พาทย์ 49.2 การขับเสภา 49.3 วงแตงวง 49.4 คณะรำวง 49.5 อื่น ๆ				
50. ท่านคิดว่าผู้นำในตำบลบางตาเถรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนประเพณี ท้องถิ่นต่อไปนี้น้อยเพียงใด 50.1 ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต (การโกนผมไฟ , การบวช , การแต่งงาน , การทำศพ) 50.2 ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา (มาฆบูชา , วิสาขบูชา , อาสาฬหบูชา , เข้าพรรษา , ออกพรรษา , ทอดกฐิน , ทอดผ้าป่า) 50.3 ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง (สงกรานต์ , ลอยกระทง) 50.4 ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ (การขอฝน , การรับขวัญข้าว , การทำขวัญข้าว) 50.5 อื่น ๆ				

การส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อยที่สุด
51. ท่านคิดว่าผู้นำในตำบลบางตาเถรให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเพณีท้องถิ่น เช่น การปรับเปลี่ยนรูปแบบ หรือนำอุปกรณ์เครื่องใช้สมัยใหม่มาใช้ในประเพณีท้องถิ่น เช่น การลดขั้นตอนให้กระชับ การแต่งกายตามสมัย หรือการใช้วัสดุที่หาง่ายในปัจจุบันมาใช้ในประเพณีท้องถิ่นต่อไปนี้นาน้อยเพียงใด 51.1 ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต (การโกนผมไฟ , การบวช , การแต่งงาน , การทำศพ) 51.2 ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา (มาฆบูชา , วิสาขบูชา , อาสาฬหบูชา , เข้าพรรษา , ออกพรรษา , ทอดกฐิน , ทอดผ้าป่า) 51.3 ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง (สงกรานต์ , ลอยกระทง) 51.4 ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ (การขอฝน , การรับขวัญข้าว , การทำขวัญข้าว) 51.5 อื่น ๆ				
52. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถวางแผนอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่นของตำบลต่อไปนี้นาน้อยเพียงใด 52.1 ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต (การโกนผมไฟ , การบวช , การแต่งงาน , การทำศพ) 52.2 ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา (มาฆบูชา , วิสาขบูชา , อาสาฬหบูชา , เข้าพรรษา , ออกพรรษา , ทอดกฐิน , ทอดผ้าป่า) 52.3 ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง (สงกรานต์ , ลอยกระทง) 52.4 ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ (การขอฝน , การรับขวัญข้าว , การทำขวัญข้าว) 52.5 อื่น ๆ				
53. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถวางแผนปรับเปลี่ยนรูปแบบ หรือนำอุปกรณ์เครื่องใช้สมัยใหม่มาใช้ในประเพณีท้องถิ่น เช่น การลดขั้นตอนให้กระชับ การแต่งกายตามสมัย หรือการใช้วัสดุที่หาง่ายในปัจจุบันมาใช้ในประเพณีท้องถิ่นต่อไปนี้ นาน้อยเพียงใด 53.1 ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต (การโกนผมไฟ , การบวช , การแต่งงาน , การทำศพ)				

การส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อยที่สุด
53.2 ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา (มามบูชา , วิสาขบูชา , อาสาฬหบูชา , เข้าพรรษา , ออกพรรษา , ทอดกฐิน , ทอดผ้าป่า) 53.3 ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง (สงกรานต์ , ลอยกระทง) 53.4 ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ (การขอฝน , การรับขวัญข้าว , การทำขวัญข้าว) 53.5 อื่น ๆ				
54. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ของบุคคลตามความรู้ ความสามารถในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ประเพณีท้องถิ่น ของตำบลต่อไปนี้นาน้อยเพียงใด 54.1 ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต (การโกนผมไฟ , การบวช , การแต่งงาน , การทำศพ) 54.2 ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา (มามบูชา , วิสาขบูชา , อาสาฬหบูชา , เข้าพรรษา , ออกพรรษา , ทอดกฐิน , ทอดผ้าป่า) 54.3 ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง (สงกรานต์ , ลอยกระทง) 54.4 ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ (การขอฝน , การรับขวัญข้าว , การทำขวัญข้าว) 54.5 อื่น ๆ				
55. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ของบุคคลตามความรู้ความสามารถในการปรับเปลี่ยนรูปแบบ หรือนำ อุปกรณ์เครื่องใช้สมัยใหม่มาใช้ในประเพณีท้องถิ่น เช่น การลดขั้นตอนให้กระชับ การแต่งกายตามสมัย หรือการใช้วัสดุที่หาง่ายในปัจจุบันมาใช้ในประเพณีท้องถิ่น ต่อไปนี้ นาน้อยเพียงใด 55.1 ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต (การโกนผมไฟ , การบวช , การแต่งงาน , การทำศพ) 55.2 ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา (มามบูชา , วิสาขบูชา , อาสาฬหบูชา , เข้าพรรษา , ออกพรรษา , ทอดกฐิน , ทอดผ้าป่า) 55.3 ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง (สงกรานต์ , ลอยกระทง)				

การส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อยที่สุด
55.4 ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ (การขอฝน , การรับขวัญข้าว , การทำขวัญข้าว)				
55.5 อื่น ๆ				
56. ท่านคิดว่าการดำเนินงานอนุรักษ์ พื้นฟูประเพณีท้องถิ่นต่อไปนี้ของตำบลบางตาเถร จะมีผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวให้คำแนะนำมากน้อยเพียงใด				
56.1 ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต (การโกนผมไฟ , การบวช , การแต่งงาน , การทำศพ)				
56.2 ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา (มาฆบูชา , วิสาขบูชา , อาสาฬหบูชา , เข้าพรรษา , ออกพรรษา , ทอดกฐิน , ทอดผ้าป่า)				
56.3 ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง (สงกรานต์ , ลอยกระทง)				
56.4 ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ (การขอฝน , การรับขวัญข้าว , การทำขวัญข้าว)				
56.5 อื่น ๆ				
57. ท่านคิดว่าการปรับเปลี่ยนรูปแบบ หรือนำอุปกรณ์เครื่องใช้สมัยใหม่มาใช้ใน ประเพณีท้องถิ่น เช่น การลดขั้นตอนให้กระชับ การแต่งกายตามสมัย หรือการใช้ วัสดุที่หาง่ายในปัจจุบันมาใช้ในประเพณีท้องถิ่นต่อไปนี้ จะมีผู้มีความรู้ความ สามารถในเรื่องดังกล่าวให้คำแนะนำมากน้อยเพียงใด				
57.1 ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต (การโกนผมไฟ , การบวช , การแต่งงาน , การทำศพ)				
57.2 ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา (มาฆบูชา , วิสาขบูชา , อาสาฬหบูชา , เข้าพรรษา , ออกพรรษา , ทอดกฐิน , ทอดผ้าป่า)				
57.3 ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง (สงกรานต์ , ลอยกระทง)				
57.4 ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ (การขอฝน , การรับขวัญข้าว , การทำขวัญข้าว)				
57.5 อื่น ๆ				

การส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อยที่สุด
58. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานอนุรักษ์ ป่าชุมชน ประเพณีท้องถิ่นต่อไปนี้นาน้อยเพียงใด 58.1 ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต (การโกนผมไฟ , การบวช , การแต่งงาน , การทำศพ) 58.2 ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา (มาฆบูชา , วิสาขบูชา , อาสาฬหบูชา , เข้าพรรษา , ออกพรรษา , ทอดกฐิน , ทอดผ้าป่า) 58.3 ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง (สงกรานต์ , ลอยกระทง) 58.4 ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ (การขอฝน , การรับขวัญข้าว , การทำขวัญข้าว) 58.5 อื่น ๆ				
59. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถติดตาม ตรวจสอบ การปรับเปลี่ยนรูปแบบ หรือนำอุปกรณ์เครื่องใช้สมัยใหม่มาใช้ในประเพณีท้องถิ่น เช่น การลดขั้นตอนให้กระชับ การแต่งกายตามสมัย หรือการใช้วัสดุที่หาง่ายใน ปัจจุบันมาใช้ในประเพณีท้องถิ่นต่อไปนี้นาน้อยเพียงใด 59.1 ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต (การโกนผมไฟ , การบวช , การแต่งงาน , การทำศพ) 59.2 ประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา (มาฆบูชา , วิสาขบูชา , อาสาฬหบูชา , เข้าพรรษา , ออกพรรษา , ทอดกฐิน , ทอดผ้าป่า) 59.3 ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริง (สงกรานต์ , ลอยกระทง) 59.4 ประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ (การขอฝน , การรับขวัญข้าว , การทำขวัญข้าว) 59.5 อื่น ๆ				
60. ท่านคิดว่าผู้นำในตำบลบางตาเถรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ ป่าชุมชน หรือถ้ำ ทอดการแพทย์แผนโบราณ และการใช้สมุนไพรรักษาโรคมาน้อยเพียงใด				
61. ท่านคิดว่าผู้นำในตำบลบางตาเถรให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ในการปรับปรุงการแพทย์แผนโบราณ และการใช้สมุนไพรรักษาโรค เช่น การ บรรจุหีบห่อเพื่อความสวยงาม และรักษาคุณภาพ และการระบุสรรพคุณทางการ แพทย์ของยาสมุนไพรต่าง ๆมาน้อยเพียงใด				

การส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด
62. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถวางแผนการอนุรักษ์พื้นที่ หรือถ่ายทอดการแพทย์แผนโบราณ และการใช้สมุนไพรรักษาโรคได้น้อยเพียงใด				
63. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถวางแผนการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปรับปรุงการแพทย์แผนโบราณ และการใช้สมุนไพรรักษาโรค เช่น การบรรจุหีบห่อเพื่อความสวยงาม และรักษาคุณภาพ และการระบุสรรพคุณทางการแพทย์ของยาสมุนไพรต่าง ๆ ได้มากน้อยเพียงใด				
64. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลตามความรู้ ความสามารถในการอนุรักษ์ พื้นที่ หรือถ่ายทอดการแพทย์แผนโบราณ และการใช้สมุนไพรรักษาโรคได้มากน้อยเพียงใด				
65. ท่านคิดว่าอบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลตามความรู้ความสามารถในการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปรับปรุงการแพทย์แผนโบราณ และการใช้สมุนไพรรักษาโรค เช่น การบรรจุหีบห่อเพื่อความสวยงาม และรักษาคุณภาพ และการระบุสรรพคุณทางการแพทย์ของยาสมุนไพรต่าง ๆ ได้มากน้อยเพียงใด				
66. ท่านคิดว่าการอนุรักษ์ พื้นที่ หรือถ่ายทอดการแพทย์แผนโบราณ และการใช้สมุนไพรรักษาโรคในตำบลบางตาเถร จะมีผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวให้คำแนะนำได้มากน้อยเพียงใด				
67. ท่านคิดว่าการการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปรับปรุงการแพทย์แผนโบราณ และการใช้สมุนไพรรักษาโรค เช่น การบรรจุหีบห่อเพื่อความสวยงาม และรักษาคุณภาพ และการระบุสรรพคุณทางการแพทย์ของยาสมุนไพรต่าง ๆ จะมีผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวให้คำแนะนำได้มากน้อยเพียงใด				
68. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานอนุรักษ์ พื้นที่ และถ่ายทอดการแพทย์แผนโบราณ และการใช้สมุนไพรรักษาโรคในตำบลบางตาเถร ได้มากน้อยเพียงใด				
69. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถติดตาม ตรวจสอบการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปรับปรุงการแพทย์แผนโบราณ และการใช้สมุนไพรรักษาโรค เช่น การบรรจุหีบห่อเพื่อความสวยงาม และรักษาคุณภาพ และการระบุสรรพคุณทางการแพทย์ของยาสมุนไพรต่าง ๆ ได้มากน้อยเพียงใด				

การส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อยที่สุด
70. ท่านคิดว่าผู้นำในตำบลบางตาเถรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ พื้นที่ โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด 70.1 วัด 70.2 ตลาดริมน้ำ 70.3 บ้านเรือนไทย 70.4 คลอง 70.5 อื่นๆ				
71. ท่านคิดว่าผู้นำในตำบลบางตาเถรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ต่อไปนี้ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด 71.1 วัด 71.2 ตลาดริมน้ำ 71.3 บ้านเรือนไทย 71.4 คลอง 71.5 อื่นๆ				
72. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถวางแผนการอนุรักษ์พื้นที่โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของตำบลต่อไปนี้ได้มากน้อยเพียงใด 72.1 วัด 72.2 ตลาดริมน้ำ 72.3 บ้านเรือนไทย 72.4 คลอง 72.5 อื่นๆ				
73. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถวางแผนปรับปรุงโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ต่อไปนี้ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของตำบลบางตาเถรได้มากน้อยเพียงใด 73.1 วัด 73.2 ตลาดริมน้ำ				

การส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อยที่สุด
73.3 บ้านเรือนไทย				
73.4 คลอง				
73.5 อื่นๆ				
74. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลตามความรู้ ความสามารถในการอนุรักษ์ พื้นฟู โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ต่อไปนี้ได้มากน้อยเพียงใด				
74.1 วัด				
74.2 ตลาดริมน้ำ				
74.3 บ้านเรือนไทย				
74.4 คลอง				
74.5 อื่นๆ				
75. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลตามความรู้ความสามารถในการปรับปรุงโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ต่อไปนี้ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของตำบลบางตาเถรได้มากน้อยเพียงใด				
75.1 วัด				
75.2 ตลาดริมน้ำ				
75.3 บ้านเรือนไทย				
75.4 คลอง				
75.5 อื่นๆ				
76. ท่านคิดว่าการดำเนินงานอนุรักษ์ พื้นฟู โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ต่อไปนี้จะมีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวให้คำแนะนำได้มากน้อยเพียงใด				
76.1 วัด				
76.2 ตลาดริมน้ำ				
76.3 บ้านเรือนไทย				
76.4 คลอง				
76.5 อื่นๆ				

การส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อยที่สุด
77. ท่านคิดว่าการในการปรับปรุงโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ต่อไปนี้จะให้เป็นที่ท่องเที่ยวของตำบลบางตาเถรต่อไปนี้จะมีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวให้คำแนะนำได้มากน้อยเพียงใด				
77.1 วัด				
77.2 ตลาดริมน้ำ				
77.3 บ้านเรือนไทย				
77.4 คลอง				
77.5 อื่นๆ				
78. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานอนุรักษ์ฟื้นฟูโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ต่อไปนี้ได้มากน้อยเพียงใด				
78.1 วัด				
78.2 ตลาดริมน้ำ				
78.3 บ้านเรือนไทย				
78.4 คลอง				
78.5 อื่นๆ				
79. ท่านคิดว่า อบต. และประชาชนในตำบลบางตาเถรสามารถติดตาม ตรวจสอบการปรับปรุงโบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ต่อไปนี้จะให้เป็นที่ท่องเที่ยวของตำบลบางตาเถรได้มากน้อยเพียงใด				
79.1 วัด				
79.2 ตลาดริมน้ำ				
79.3 บ้านเรือนไทย				
79.4 คลอง				
79.5 อื่นๆ				

ส่วนที่ 5 ปัญหา , อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมของตำบล

80. ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัญหา และอุปสรรคสำคัญต่อการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลบางตาเถร

[illegible]

81. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

[illegible]

แนวคำถามระดับลึก

(สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล / พนักงานส่วนตำบล)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

เพศ , อายุ , สถานภาพสมรส , การศึกษา , อาชีพ , รายได้ , ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในตำบล และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลวัฒนธรรมทั่วไปในตำบลบางตาเถร

- 2.1 ตำบลบางตาเถรมีวัฒนธรรมอะไรบ้างที่เหมือน และแตกต่างจากท้องถิ่นอื่นทั้งในอดีต และปัจจุบัน
- 2.2 ท่านคิดว่าวัฒนธรรมในตำบลบางตาเถรใน 5 ด้านต่อไปนี้ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากท้องถิ่นอื่นทั้งในอดีต และปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร
 - 2.2.1 ภาษาถิ่น
 - 2.2.2 ศิลปะการแสดงท้องถิ่น
 - 2.2.3 ประเพณีท้องถิ่น
 - 2.2.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.2.5 โบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์
- 2.3 ประชาชนในตำบลบางตาเถรยังคงรักษาวัฒนธรรมดังที่กล่าวถึงในข้อ 2 หรือไม่ หากมีการเปลี่ยนแปลงเป็นไปในลักษณะใด (อธิบายการเปลี่ยนแปลงช่วงก่อนการใช้แผนพัฒนา และหลังการใช้แผนการพัฒนา)

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็น ความต้องการ และการจัดการในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมตำบล

- 3.1 วัฒนธรรมด้านภาษาถิ่น
 - 3.1.1 ภาษาพูดในตำบลบางตาเถรมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ในช่วงก่อนการใช้แผนพัฒนา และหลังการใช้แผนพัฒนา

- 3.2.5 ท่านคิดว่าหากมีแผนในการส่งเสริม อนุรักษ์ศิลปะการแสดง รวมทั้งให้มีการพัฒนาศิลปะการแสดงจะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด
- 3.2.6 ในตำบลของท่านมีผู้นำที่จะสามารถดำเนินการส่งเสริม อนุรักษ์ศิลปะการแสดงและพัฒนาศิลปะการแสดงหรือไม่ และสามารถดำเนินการได้มากน้อยเพียงใด
- 3.2.7 ท่านคิดว่าในการวางแผนเพื่อส่งเสริม อนุรักษ์ศิลปะการแสดง และพัฒนาศิลปะการแสดงจะสามารถทำได้มากน้อยเพียงใด
- 3.2.8 การแบ่งความรับผิดชอบในการส่งเสริม อนุรักษ์ศิลปะการแสดง และพัฒนาศิลปะการแสดงจะทำได้มากน้อยเพียงใด
- 3.2.9 ท่านคิดว่าจะมีผู้ดูแล ประสานงาน รวมทั้งชี้แนะในการดำเนินการส่งเสริม อนุรักษ์ศิลปะการแสดง และพัฒนาศิลปะการแสดงมากน้อยเพียงใด
- 3.2.10 ท่านคิดว่าจะมีผู้ติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้า และความสำเร็จของการดำเนินงานส่งเสริม อนุรักษ์ศิลปะการแสดง และพัฒนาศิลปะการแสดงหรือไม่

3.3 วัฒนธรรมด้านประเพณีท้องถิ่น

- 3.3.1 ประเพณีท้องถิ่นในตำบลบางตาเถรมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ในช่วงก่อนการใช้แผนพัฒนา และหลังการใช้แผนพัฒนา
- 3.3.2 ท่านมีความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของประเพณีในท้องถิ่นอย่างไร
- 3.3.3 ท่านอยากให้มีการส่งเสริม อนุรักษ์ประเพณี รวมทั้งให้มีการพัฒนาประเพณีในท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร
- 3.3.4 หากตำบลมีแผนที่จะส่งเสริม อนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น รวมทั้งให้มีการพัฒนาประเพณีในท้องถิ่น ท่านจะเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไร
- 3.3.5 ท่านคิดว่าหากมีแผนในการส่งเสริม อนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น รวมทั้งให้มีการพัฒนาประเพณีท้องถิ่น จะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด
- 3.3.6 ในตำบลของท่านมีผู้นำที่จะสามารถดำเนินการส่งเสริม อนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น และพัฒนาประเพณีท้องถิ่น หรือไม่ และสามารถดำเนินการได้มากน้อยเพียงใด

- 3.3.7 ท่านคิดว่าการวางแผนเพื่อส่งเสริม อนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น และพัฒนาประเพณีท้องถิ่น จะสามารถทำได้มากน้อยเพียงใด
- 3.3.8 การแบ่งความรับผิดชอบในการส่งเสริม อนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น และพัฒนาประเพณีท้องถิ่น จะทำได้มากน้อยเพียงใด
- 3.3.9 ท่านคิดว่าจะมีผู้ดูแล ประสานงาน รวมทั้งชี้แนะในการดำเนินการ ส่งเสริม อนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น และพัฒนาประเพณีท้องถิ่น มากน้อยเพียงใด
- 3.3.10 ท่านคิดว่าจะมีผู้ติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้า และความสำเร็จของการดำเนินงานส่งเสริม อนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น และพัฒนาประเพณีท้องถิ่น หรือไม่

3.4 วัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

- 3.4.1 ภูมิปัญญาท้องถิ่นในตำบลบางตาเถรมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ในช่วงก่อนการใช้แผนพัฒนา และหลังการใช้แผนพัฒนา
- 3.4.2 ท่านมีความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของภูมิปัญญาท้องถิ่นในตำบลอย่างไร
- 3.4.3 ท่านอยากให้มีการส่งเสริม อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งให้มีการภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร
- 3.4.4 หากตำบลมีแผนที่จะส่งเสริม อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นท่านจะเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไร
- 3.4.5 ท่านคิดว่าหากมีแผนในการส่งเสริม อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นจะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด
- 3.4.6 ในตำบลของท่านมีผู้นำที่จะสามารถดำเนินการส่งเสริม อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือไม่ และสามารถดำเนินการได้มากน้อยเพียงใด
- 3.4.7 ท่านคิดว่าการวางแผนเพื่อส่งเสริม อนุรักษ์ภาษาถิ่น และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นจะสามารถทำได้มากน้อยเพียงใด
- 3.4.8 การแบ่งความรับผิดชอบในการส่งเสริม อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นจะทำได้มากน้อยเพียงใด

- 3.5.10 ท่านคิดว่าจะมีผู้ติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้า และความสำเร็จ
ของการดำเนินงานส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาโบราณสถาน และ
สิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์หรือไม่

**ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ พื้นฟู ถ่ายทอด และ พัฒนาวัฒนธรรม
ด้านต่าง ๆ รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ**

- 4.1 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการอนุรักษ์ พื้นฟู ถ่ายทอดวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ใน
ตำบลบางตาเถร
- 4.2 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการพัฒนาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ในตำบลบางตาเถร
- 4.3 ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการอนุรักษ์ พื้นฟู ถ่ายทอด และพัฒนาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ
ในตำบลบางตาเถรอย่างไรบ้าง

แนวคำถามระดับลึก

(ผู้นำทางวัฒนธรรม)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

เพศ , อายุ , สถานภาพสมรส , การศึกษา , อาชีพ , รายได้ , ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในตำบล , ความถี่ในการเข้าร่วมประชาคมตำบล และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลวัฒนธรรมทั่วไปในตำบลบางตาเถร

- 2.1 ตำบลบางตาเถรมีวัฒนธรรมอะไรบ้างที่เหมือน และแตกต่างจากท้องถิ่นอื่นทั้งในอดีต และปัจจุบัน
- 2.2 ท่านคิดว่าวัฒนธรรมในตำบลบางตาเถรใน 5 ด้านต่อไปนี้ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากท้องถิ่นอื่นทั้งในอดีต และปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร
 - 2.2.1 ภาษาถิ่น
 - 2.2.2 ศิลปะการแสดงท้องถิ่น
 - 2.2.3 ประเพณีท้องถิ่น
 - 2.2.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.2.5 โบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์
- 2.3 ประชาชนในตำบลบางตาเถรยังคงรักษาวัฒนธรรมดังที่กล่าวถึงในข้อ 2 หรือไม่ หากมีการเปลี่ยนแปลงเป็นไปในลักษณะใด (อธิบายการเปลี่ยนแปลงช่วงก่อนการใช้แผนพัฒนา และหลังการใช้แผนการพัฒนา)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลวัฒนธรรมเฉพาะด้านในตำบลบางตาเถร

ให้อธิบายรายละเอียดของวัฒนธรรมในด้านที่ผู้ให้สัมภาษณ์มีความชำนาญเป็นพิเศษ และมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำทางวัฒนธรรมด้านนั้น ๆ ประกอบด้วย ลักษณะสำคัญ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมตำบลของวัฒนธรรมตำบลด้านดังกล่าวทั้งในอดีต และปัจจุบัน

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็น ความต้องการ และการจัดการในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม ตำบล

4.1 วัฒนธรรมด้านภาษาถิ่น

- 4.1.1 ภาษาพูดในตำบลบางตาเถรมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ในช่วงก่อน
การใช้แผนพัฒนา และหลังการใช้แผนพัฒนา
- 4.1.2 ท่านมีความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษาในท้องถิ่นอย่างไร
- 4.1.3 ท่านอยากให้มีการส่งเสริม อนุรักษ์ภาษาถิ่น รวมทั้งให้มีการพัฒนา
ภาษาถิ่นหรือไม่ อย่างไร
- 4.1.4 หากตำบลมีแผนที่จะส่งเสริม อนุรักษ์ภาษาถิ่น รวมทั้งให้มีการ
พัฒนาภาษาถิ่นท่านจะเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไร
- 4.1.5 ท่านคิดว่าหากมีแผนในการส่งเสริม อนุรักษ์ภาษาถิ่น รวมทั้งให้มี
การพัฒนาภาษาถิ่นจะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด
- 4.1.6 ในตำบลของท่านมีผู้นำที่จะสามารถดำเนินการส่งเสริม อนุรักษ์
ภาษาถิ่น รวมทั้งพัฒนาภาษาถิ่นหรือไม่ และสามารถดำเนินการได้
มากน้อยเพียงใด
- 4.1.7 ท่านคิดว่าการวางแผนเพื่อส่งเสริม อนุรักษ์ภาษาถิ่น รวมทั้งให้มี
การพัฒนาภาษาถิ่นจะสามารถทำได้มากน้อยเพียงใด
- 4.1.8 การแบ่งความรับผิดชอบในการส่งเสริม อนุรักษ์ภาษาถิ่น รวมทั้ง
การพัฒนาภาษาถิ่นจะทำได้มากน้อยเพียงใด
- 4.1.9 ท่านคิดว่าจะมีผู้ดูแล ประสานงาน รวมทั้งชี้แนะในการดำเนินการ
ส่งเสริม อนุรักษ์ภาษาถิ่น รวมทั้งให้มีการพัฒนาภาษาถิ่นมากน้อย
เพียงใด
- 4.1.10 ท่านคิดว่าจะมีผู้ติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้า และความสำเร็จ
ของการดำเนินงานส่งเสริม อนุรักษ์ภาษาถิ่น รวมทั้งให้มีการพัฒนา
ภาษาถิ่นหรือไม่

4.2 วัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น

- 4.2.1 ศิลปะการแสดงในตำบลบางตาเถรมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ในช่วง
ก่อนการใช้แผนพัฒนา และหลังการใช้แผนพัฒนา

- 4.2.2 ท่านมีความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของศิลปะการแสดงในท้องถิ่นอย่างไร
- 4.2.3 ท่านอยากให้มีการส่งเสริม อนุรักษ์ศิลปะการแสดง รวมทั้งให้มีการพัฒนาศิลปะการแสดง หรือไม่ อย่างไร
- 4.2.4 หากตำบลมีแผนที่จะส่งเสริม อนุรักษ์ศิลปะการแสดง รวมทั้งให้มีการพัฒนาศิลปะการแสดง ท่านจะเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไร
- 4.2.5 ท่านคิดว่าหากมีแผนในการส่งเสริม อนุรักษ์ศิลปะการแสดง รวมทั้งให้มีการพัฒนาศิลปะการแสดงจะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด
- 4.2.6 ในตำบลของท่านมีผู้นำที่จะสามารถดำเนินการส่งเสริม อนุรักษ์ศิลปะการแสดงและพัฒนาศิลปะการแสดงหรือไม่ และสามารถดำเนินการได้มากน้อยเพียงใด
- 4.2.7 ท่านคิดว่าการวางแผนเพื่อส่งเสริม อนุรักษ์ศิลปะการแสดง และพัฒนาศิลปะการแสดงจะสามารถทำได้มากน้อยเพียงใด
- 4.2.8 การแบ่งความรับผิดชอบในการส่งเสริม อนุรักษ์ศิลปะการแสดง และพัฒนาศิลปะการแสดงจะทำได้มากน้อยเพียงใด
- 4.2.9 ท่านคิดว่าจะมีผู้ดูแล ประสานงาน รวมทั้งชี้แนะในการดำเนินการส่งเสริม อนุรักษ์ศิลปะการแสดง และพัฒนาศิลปะการแสดงมากน้อยเพียงใด
- 4.2.10 ท่านคิดว่าจะมีผู้ติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้า และความสำเร็จของการดำเนินงานส่งเสริม อนุรักษ์ศิลปะการแสดง และพัฒนาศิลปะการแสดงหรือไม่

4.3 วัฒนธรรมด้านประเพณีท้องถิ่น

- 4.3.1 ประเพณีท้องถิ่นในตำบลบางตาเถรมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ในช่วงก่อนการใช้แผนพัฒนา และหลังการใช้แผนพัฒนา
- 4.3.2 ท่านมีความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของประเพณีในท้องถิ่นอย่างไร
- 4.3.3 ท่านอยากให้มีการส่งเสริม อนุรักษ์ประเพณี รวมทั้งให้มีการพัฒนาประเพณีในท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร
- 4.3.4 หากตำบลมีแผนที่จะส่งเสริม อนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น รวมทั้งให้มีการพัฒนาประเพณีในท้องถิ่น ท่านจะเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไร

- 4.3.5 ท่านคิดว่าหากมีแผนในการส่งเสริม อนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น รวมทั้งให้มีการพัฒนาประเพณีท้องถิ่น จะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด
- 4.3.6 ในตำบลของท่านมีผู้นำที่จะสามารถดำเนินการส่งเสริม อนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น และพัฒนาประเพณีท้องถิ่น หรือไม่ และสามารถดำเนินการได้มากน้อยเพียงใด
- 4.3.7 ท่านคิดว่าการวางแผนเพื่อส่งเสริม อนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น และพัฒนาประเพณีท้องถิ่น จะสามารถทำได้มากน้อยเพียงใด
- 4.3.8 การแบ่งความรับผิดชอบในการส่งเสริม อนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น และพัฒนาประเพณีท้องถิ่น จะทำได้มากน้อยเพียงใด
- 4.3.9 ท่านคิดว่าจะมีผู้ดูแล ประสานงาน รวมทั้งชี้แนะในการดำเนินการส่งเสริม อนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น และพัฒนาประเพณีท้องถิ่น มากน้อยเพียงใด
- 4.3.10 ท่านคิดว่าจะมีผู้ติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้า และความสำเร็จของการดำเนินงานส่งเสริม อนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น และพัฒนาประเพณีท้องถิ่น หรือไม่

4.4 วัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

- 4.4.1 ภูมิปัญญาท้องถิ่นในตำบลบางตาเถรมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ในช่วงก่อนการใช้แผนพัฒนา และหลังการใช้แผนพัฒนา
- 4.4.2 ท่านมีความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของภูมิปัญญาท้องถิ่นในตำบลอย่างไร
- 4.4.3 ท่านอยากให้มีการส่งเสริม อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งให้มีการภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร
- 4.4.4 หากตำบลมีแผนที่จะส่งเสริม อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นท่านจะเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่อย่างไร
- 4.4.5 ท่านคิดว่าหากมีแผนในการส่งเสริม อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นจะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด
- 4.4.6 ในตำบลของท่านมีผู้นำที่จะสามารถดำเนินการส่งเสริม อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือไม่ และสามารถดำเนินการได้มากน้อยเพียงใด

- 4.4.7 ท่านคิดว่าการวางแผนเพื่อส่งเสริม อนุรักษ์ภาษาถิ่น และพัฒนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นจะสามารถทำได้มากน้อยเพียงใด
- 4.4.8 การแบ่งความรับผิดชอบในการส่งเสริม อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นจะทำได้มากน้อยเพียงใด
- 4.4.9 ท่านคิดว่าจะมีผู้ดูแล ประสานงาน รวมทั้งชี้แนะในการดำเนินการ ส่งเสริม อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น มากน้อยเพียงใด
- 4.4.10 ท่านคิดว่าจะมีผู้ติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้า และความสำเร็จ ของการดำเนินงานส่งเสริม อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือไม่

4.5 วัฒนธรรมด้านโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์

- 4.5.1 โบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ในตำบลบางตาเถรมี การเปลี่ยนแปลงหรือไม่ในช่วงก่อนการใช้แผนพัฒนา และหลังการ ใช้แผนพัฒนา
- 4.5.2 ท่านมีความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของโบราณสถาน และสิ่ง สำคัญทางประวัติศาสตร์อย่างไร
- 4.5.3 ท่านอยากให้มีการส่งเสริม อนุรักษ์โบราณสถาน และสิ่งสำคัญทาง ประวัติศาสตร์รวมทั้งให้มีการพัฒนาโบราณสถาน และสิ่งสำคัญ ทางประวัติศาสตร์หรือไม่ อย่างไร
- 4.5.4 หากตำบลมีแผนที่จะส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ ท่านจะเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไร
- 4.5.5 ท่านคิดว่าหากมีแผนในการส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาโบราณ สถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ จะมีความเป็นไปได้มาก น้อยเพียงใด
- 4.5.6 ในตำบลของท่านมีผู้นำที่จะสามารถดำเนินการส่งเสริม อนุรักษ์ รวมทั้งพัฒนาโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์หรือไม่ และสามารถดำเนินการได้มากน้อยเพียงใด
- 4.5.7 ท่านคิดว่าการวางแผนเพื่อส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาโบราณ สถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์จะสามารถทำได้มากน้อย เพียงใด

- 4.5.8 การแบ่งความรับผิดชอบในการส่งเสริม อนุรักษ์และพัฒนาโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์จะทำได้มากน้อยเพียงใด
- 4.5.9 ท่านคิดว่าจะมีผู้ดูแล ประสานงาน รวมทั้งชี้แนะในการดำเนินการส่งเสริม อนุรักษ์และพัฒนาโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์มากน้อยเพียงใด
- 4.5.10 ท่านคิดว่าจะมีผู้ติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้า และความสำเร็จของการดำเนินงานส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์หรือไม่

**ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ พื้นฟู ถ่ายทอด และ พัฒนาวัฒนธรรม
ด้านต่าง ๆ รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ**

- 5.1 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการอนุรักษ์ พื้นฟู ถ่ายทอดวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ในตำบลบางตาเถร
- 5.2 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการพัฒนาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ในตำบลบางตาเถร
- 5.3 ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการอนุรักษ์ พื้นฟู ถ่ายทอด และพัฒนาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ในตำบลบางตาเถรอย่างไรบ้าง

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2524. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. 2519. **โครงการสารภี ตำบลวังมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- กรรณิกา ชมดี. 2524. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสมาคมพัฒนาสังคม. 2541. **โครงการจัดทำแผนปฏิบัติการทบทวนขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวหมู่เกาะพีพี**. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- การปกครอง, กรม. กองวิชาการและแผนงาน. 2537. "กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น". **เทศาภิบาล**. 89(5) : 22.
- โกวิทย์ พวงงาม. 2543. **การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- จรัญ บุญทะคุต. 2541. **ขีดความสามารถในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษากรณีจังหวัดปัตตานี**. ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จรัส ทองเกษม. 2539. **ปรัชญาและทฤษฎีวิวัฒนาการ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ และคณะ. 2524. **การพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารงานพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และสภาตำบล**. กรุงเทพมหานคร: มปท.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2535. **การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (เอกสารอัดสำเนา).
- ฉอาน วุฒิกรรมรักษา. 2526. **ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชลอ ธรรมศิริ. 2530. **การพัฒนาการปกครองตำบล**. โครงการศึกษานอกโรงเรียน นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2540. ใน **ประชาสังคม ทรรศนะนักคิดในสังคมไทย**. ชูชัย สุภวงค์ และ ยุวดี คาดการณ์ไกล (บรรณาธิการ). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. 2539. **วิสัยทัศน์ การเมือง การปกครอง และกฎหมาย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม.

- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. 2540. ใน **ประชาสังคม ทัศนะนักคิดในสังคมไทย**. ชูชัย ศุภวงศ์ และยุวดี คาดการณ์ไกล (บรรณาธิการ). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- ชูชัย ศุภวงศ์. 2542. **อบต.กับการจัดการปัญหาสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมตามกฎหมาย**. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราสำนักงานวิชาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- ชูศักดิ์ เทียงตรง. 2518. **การบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เฉลิมมัลย์ ราชภัฏจารักษ์. 2541. **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดำรง ลัทธพิพัฒน์. 2508. **ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาประเทศ**. พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทวิชา คชอินทร์. 2541. **ศักยภาพในการบริหารงานของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในทัศนะของหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ**. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านบริหารการปกครอง. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านบริหารการปกครอง.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. 2527. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: คัดดีโสภาคการพิมพ์.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. 2540. **100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ.2440 - 2540**. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- ธารทอง ทองสวัสดิ์. 2532. **วิวัฒนาการการเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธีรยุทธ บุญมี. 2540. ใน **ประชาสังคม ทัศนะนักคิดในสังคมไทย**. ชูชัย ศุภวงศ์ และยุวดี คาดการณ์ไกล (บรรณาธิการ) กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- นพพร เชื้อข้า. 2531. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์การเกษตรเมืองมีนบุรี จำกัด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2534. **ความหลากหลายทางวัฒนธรรมไทย : การท้าทายใหม่**. นิตยสารการประชาสงเคราะห์. (พฤษภาคม - มิถุนายน): 14.
- นิพัทธเวช สืบแสง. 2526. **การมีส่วนร่วมของชาวเขาในการพัฒนา**. **ชาวศูนย์วิจัยชาวเขา** (กรกฎาคม - กันยายน): 10.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. 2527. **กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน**. ใน **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คัดดีโสภาคการพิมพ์.
- บัวพันธ์ พรหมทิง. 2532. **การพัฒนาชนบท : การเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาของชาวบ้าน**. รายงานการวิจัยเนื่องในโอกาสครบรอบ 20 ปี สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ประทาน คงฤทธิศึกษากร. 2524. **การปกครองเมืองพญา**. กรุงเทพมหานคร: สหายบล็อกและการพิมพ์.
----- 2525. **ทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประภาศรี พัทธสินสุข. 2532. การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประเวศ วะสี. 2540. ใน **ประชาสังคม ทรรศนะนักคิดในสังคมไทย**. ชูชัย ศุภวงศ์ และยุวดี คาดการณ์ไกล (บรรณาธิการ). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- ประสพสุข ดีอินทร์. 2531. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประสิทธิ์ ดำรงชัย และคณะ. 2538. **รายงานผลการวิจัยเรื่องปัญหาและการปรับปรุงการบริหารงานบุคคลในการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- ประเสริฐ แย้มกลิ่นฟ้า. 2512. **สถาบันทางสังคม ครอบครัวในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประหยัด หงษ์ทองคำ. 2523. **การปกครองท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ประหยัด หงษ์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2529. **ปัญหาและแนวทางปรับปรุงประสิทธิภาพของการบริหารเทศบาลไทย**. กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์.
- ผดุง อารยะวิญญู. 2528. **รายงานการวิจัยเรื่องปัญหาในการบริหารการพัฒนาชนบทของรัฐบาล**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- พระยาอนุমানราชธน. 2515. **วัฒนธรรมเบื้องต้น**. พระนคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- เพชรน้อย ม่วงงาม. 2539. ศักยภาพของชุมชน : กรณีการจัดตั้งหมู่บ้านปลอดภัย จังหวัดสุพรรณบุรี. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง. 2529. **ผู้นำท้องถิ่นในการเมืองแบบประชาธิปไตยของชาวบ้าน : การสำรวจแนวคิดทฤษฎี ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ เครือแก้ว. 2518. **ลักษณะสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท บพิธ จำกัด.
- ไพฑูรย์ ช่างเรียน. 2542. **สังคม วัฒนธรรม และการบริหารแบบไทย**. โครงการเอกสารและตำราคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. 2527. **นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชนบทในยุทธศาสตร์การพัฒนาในปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การศึกษา นโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มหาดไทย, กระทรวง. 2513. **พระราชหัตถเลขารัชกาลที่ 5 ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของกระทรวงมหาดไทย**. พระนคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- มูฮำมัด ญะฮ์รานนท์. 2543. **ขีดความสามารถในการจัดการขององค์กรในชุมชนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะ**

- กรณีกลุ่มดารุสนาอิมจะแนะ อำเภोजจะแนะ จังหวัดนราธิวาส . ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2536. **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนไทย
อนุเคราะห์ไทย.
- เยาวลักษณ์ ศิริสุวรรณ. 2539. ศักยภาพของเทศบาลเมืองนครปฐมในการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา.
ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รัตนา บุญมีธยะ. 2534. **การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชาวบ้าน : ประสบการณ์การทำงานใน 10 ปี
องค์กรชาวบ้านเพื่อการพัฒนาภาคอีสาน**. กรุงเทพมหานคร: โครงการปฏิบัติการด้านการ
พัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และองค์กรชาวบ้าน
เพื่อการพัฒนาภาคอีสาน.
- รุทธ์ กล่อมชุ่ม และสุนทร โคตรบรรเทา. 2527. **ปัจจัยที่กระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชน
ในเขตชนบทยากจน : ศึกษากรณีหมู่บ้านพัฒนาดีเด่น ปีพุทธศักราช 2526 ของจังหวัด
อุดรดิตถ์**. รายงานการวิจัยแผนกติดตามผล ประเมินผล และวิจัยฝ่ายกิจการพลเรือน กอง
อำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาคที่ 3 จังหวัดพิษณุโลก. มปท.
- ลิขิต ธีรเวคิน. 2535. **การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท**. รายงานเสนอต่อสมาคม
นักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย และมูลนิธิ Friedrich Ebert. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วริยา เอี่ยมวิบูลย์. 2540. ศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล.
ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วลัยภรณ์ ดาวสุวรรณ. 2533. การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงขุนทะเล.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล .
- วิชัย รูปขำดี. 2542. **เอกสารประกอบวิชา พค. 703 การจัดการสังคม**. กรุงเทพมหานคร: คณะพัฒนาสังคม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วิชูกร กุหลาบศรี. 2541. การปรับตัวขององค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวในปีท่องเที่ยวไทย, 2541 – 2542 :
ศึกษาเฉพาะสำนักงาน ททท. ภาคใต้. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒน -
บริหารศาสตร์.
- วิญญู อังคนารักษ์. 2519. แนวความคิดในการกระจายอำนาจปกครองท้องถิ่น (เอกสารประกอบการ
บรรยาย ฉบับพิมพ์โรเนียว). มปท.
- วินิต ทรงประทุม. 2536. **ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ**. เอกสารการวิจัยลำดับที่ 1731. กรุงเทพมหานคร:
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วิรัช วัชรนิภาวรรณ และทวีสุข แสนทวีสุข. 2531. **บทบาทองค์กรในท้องถิ่นที่มีต่อการบริหารและการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศึกษากรณีจังหวัดอุบลราชธานี**. รายงานวิจัย

- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. 2532. ศักยภาพสำคัญอย่างไรต่อการท่องเที่ยว. **จุลสารการท่องเที่ยว**. 8 (เมษายน - มิถุนายน): 42.
- วีรยา เอี่ยมวิบุรณ์. 2540. ศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วีระพล สมมาตย์. 2539. ศักยภาพของสำนักงานจังหวัดด้านการวางแผนพัฒนา. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย และกองวิชาการและแผนงาน กรมการปกครอง. 2539. **รายงานการวิจัยเรื่องปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- สนิท สมัยการ. 2538. **การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับพัฒนาการของสังคม**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมใจ เข้มเจริญ. 2531. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : ศึกษากรณีตำบลสะเคียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. 2542. **การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- สมพงษ์ พัดปุย. 2539. **แนวคิดการก่อตั้งประชาคมท้องถิ่น**. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องกระบวนการประชาคมเมืองกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาชุมชน.
- สมพงษ์ เกษมสิน. 2514. **การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดเกษมสุวรรณ.
- สมยศ นาวิการ. 2525. **การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ.
- สมักร สุพรรณรัตน์. 2539. วิสัยทัศน์ในการดำเนินงานวัฒนธรรม. ใน **รายงานประจำปี 2539**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สรีสา ตระกูลวงศ์. 2540. ศักยภาพและกลไกการปรับตัวขององค์การเอกชนสาธารณประโยชน์เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สอ เสถบุตร. 2521. **พจนานุกรมอังกฤษเป็นไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- สายทิพย์ สุกดีพันธ์. 2534. **อุดมการณ์พัฒนาการกับสาธารณสุขมูลฐานในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2543. **ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ.2545 - 2549**. เอกสารประกอบการสัมมนาระดมความคิด เรื่อง แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 กับการประสานสู่การปฏิบัติ วันศุกร์ที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2543 ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ กรุงเทพมหานคร.

- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2539. **วิสัยทัศน์การดำเนินงานวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- 2541. **ข้าวกับวิถีชีวิตไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สุจินต์ ดาวิระกุล. 2527. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดของจังหวัดนครสวรรค์ ประจำปีพ.ศ.2527. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุธี สุทธิสมบูรณ์ และ สมาน รังสียกฤษฎ์. 2542. **หลักการบริหารเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สุพัทธา สุภาพ. 2538. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวัฒน์ ตูลาธร. 2541. คักยภาพของชุมชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด : ศึกษากรณีในชุมชนแห่งหนึ่งของ อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ. 2540. **ประชาสังคม : ดุลยภาพใหม่เพื่อสุขภาพ**. ใน **ประชาสังคมกับการพัฒนาสุขภาพ บทวิเคราะห์ทางวิชาการ**. สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ (บรรณาธิการ). กรุงเทพมหานคร: โครงการสำนักพิมพ์สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- เสน่ห์ จามริก. 2527. **นโยบาย กลวิธี การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข.
- เสรี พงศ์พิศ. 2538 (13 กรกฎาคม). **ปฏิรูปการเมืองกับกระบวนการทางสังคม**. มติชน: 32.
- แสวง รัตนมงคลมาศ. 2538. การระดมมวลชน และการมีส่วนร่วมของมวลชน การจัดตั้งองค์กร การนำ และการตัดสินใจทางสังคม. เอกสารประกอบการบรรยาย คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- องค์การคำของคุรุสภา. 2504. **นิราศสุนทรภู่ ของสุนทรภู่**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- อดิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว. 2527. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย. ใน **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (บรรณาธิการ). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศักดิ์เสนาการพิมพ์.
- อนุภาพ ธีรลาภ. 2532. การวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณี อ.พื้มมั่งสาหาร จ.อุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนุสรณ์ สุวรรณสิทธิ์. ร.อ. 2529. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลต่อโครงการ กสช. ปี 2528 อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. 2540. ใน **ประชาสังคม ทรรศนะนักคิดในสังคมไทย**. ชูชัย ศุภวงศ์ และยุวดี คาด-การณีกุล (บรรณาธิการ) กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

- อภิชาติ ศิลป์. 2541. ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาให้เป็นประชาคมท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี
ชุมชนในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต สถาบันบัณฑิต -
พัฒนบริหารศาสตร์.
- อลงกต วรกี. 2540. การกระจายอำนาจในองค์การกับประสิทธิผลขององค์การ : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาล .
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อำนาจ อนันตชัย. 2527. การระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน. เอกสารการสอนชุด
วิชาการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อุทัย หิรัญโต. 2523. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- . 2523. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- Clark, John J. 1957. **Outline of Local Government of The United Kingdom**. London: Sir
Issac Pitman and Son, Ltd.
- Cohen, John M. and Uphoff, Norman T. 1980. **Participation's Place in Rural Development :
Seeking Clarity Through Specificity World Development**. New York: Cornell
University.
- Haiman, Franklyn S. 1951. **Group Leadership and Democratic Action**. Boston: Houghton
Mifflin Company, Inc.
- Holloway, William V. 1981. **State and Local Government in The United States**. New York:
McGraw-Hill.
- English, Horence B. and Chanpney. 1960. **A Comprehensive Dictionary of Psychology and
Psycho - Analytical Term**. New York : David McKay.
- Pfiffner, John M. and Presthus, Robert V. 1960. **Public Administration**. New York:
Ronald Press.
- Kurt Lewin. 1947. "Group Decision and Social Change" in **T.M. Newcomb and E.L.
Hartley (Eds.) Reading in Social Psychology**. New York: Holt.
- Longman. 1987. **Dictionary of Contemporary English**. Harlow: Longman Press.
- Louner F. Carter. 1958. "On Defining Leadership and Democratic Action" in **The Study
of Leadership**. New York: The Free Press.
- Mongtague, Harris G. 1984. **Comparative Local Government**. London: William
Brendon and Son Ltd.
- Robin, William A. 1953. "Local government" in **Encyclopedia of Social Science**. Vol x.
New York: The Macmillan Company.
- Solomon, Ben. 1950. **Leadership of Youth**. New York: Youth Service.

Victoria, Neufeldt. 1990. **Webster's New World Dictionary**. New York: A Time Warner Company.

Wit, Daniel. 1967. **A Comparative Survey of Local Government and Administration**. Bangkok: Kurusapha Press.

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ - นามสกุล

นางสาวมณฑิรา ยืนนาน

ประวัติการศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2537

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

นักวิชาการวัฒนธรรม ระดับ 4
ศูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรม
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
ถนนรัชดาภิเษก เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10320